

KRAKOWSKI INFORMATOR DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Informator to praktyczne wiadomości na temat:

- orzecznictwa o niepełnosprawności,
- oferty kształcenia,
- rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
- świadczeń, ulg i uprawnień,
- instytucji i krakowskich organizacji pozarządowych.

Szanowni Państwo!

Z prawdziwą przyjemnością oddaję w Państwa ręce dwunasty już Krakowski Informator, skierowany do osób z niepełnosprawnościami. Jak zawsze autorzy dołożyli starań, by stanowił on przejrzyste i wygodne w użytku kompendium wiedzy i wskazówek, mogących ułatwić adresatom codzienne funkcjonowanie oraz wspomóc ich w korzystaniu z przysługujących ulg i uprawnień. Znajdą w nim Państwo przydatne informacje dotyczące orzecznictwa, edukacji czy zatrudniania osób z niepełnosprawnościami, a także pełen wykaz instytucji samorządowych oraz organizacji pożytku publicznego działających w tym środowisku i w jego imieniu.

Wierzę, że Informator będzie dobrze Państwu służył jako praktyczny przewodnik i lektura częstego użytku – robimy wszystko, by każde wydanie było jak najbardziej kompleksowe i zaktualizowane.

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of fluid, connected strokes that form the name 'Jacek Majchrowski'.

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

**KRAKOWSKI
INFORMATOR**
DLA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wydawca:

Urząd Miasta Krakowa
Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
30-703 Kraków
ul. Dekerta 24
tel. 12 616 51 19
sz.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl

Redakcja:

Aleksandra Łukasik-Kapica

Skład:

Front Art, frontart@frontart.eu

Kraków, 2022

Egzemplarz bezpłatny

ISBN: 978-83-65529-99-2

Zapraszamy do zgłaszania spostrzeżeń i propozycji drogą elektroniczną na adres: Aleksandra.Lukasik@um.krakow.pl

Projekt jest finansowany ze środków Miasta Krakowa.

Spis treści

1. Orzecznictwo	9
1.1. Status osoby niepełnosprawnej	10
1.2. Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności	10
1.3. Równoważność zapisów stopni niepełnosprawności w obecnym i byłym systemie orzecznictwa	11
1.4. Orzecznictwo dla celów pozarentowych	12
1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie	12
1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności	13
1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień	16
1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności	16
1.4.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej	18
1.5. Orzecznictwo dla celów rentowych	19
1.5.1. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych	25
2. Charakterystyka szkolnictwa specjalnego i integracyjnego	29
2.1. Szkolnictwo specjalne	30
2.1.1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	31
2.1.2. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim	31
2.2. Szkolnictwo integracyjne	32
2.3. Wybór oferty kształcenia	33
2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej	34
2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju	39
2.6. Transport uczniów z niepełnosprawnością	42
3. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością	45
3.1. Informacje ogólne	46
3.2. Uprawnienia pracownicze osób z niepełnosprawnościami	48

3.3. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	52
3.3.1. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu	55
3.3.2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	56
3.3.3. Szkolenia osób niepełnosprawnych	57
3.3.4. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu	58
3.3.5. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	60
3.4. Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnością	62
3.5. Biura pośrednictwa pracy	66
3.5.1. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie	67
3.5.2. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego	69
3.5.3. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie	71
4. Zadania z zakresu pomocy społecznej	73
4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	74
4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	75
4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	76
4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	77
4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	78
4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	80

4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	81
4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	82
4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego	83
4.1.9. Program „Aktywny samorząd”	84
4.1.9.1. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach „Modułu II”	85
4.1.9.2. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach Modułu I „Obszar A”	87
4.1.9.3. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach Modułu I „Obszar B”	88
4.1.9.4. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach Modułu I „Obszar C”	90
4.1.9.5. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D”	92
4.2. Świadczenia pieniężne	92
4.2.1. Zasiłek stały	93
4.2.2. Zasiłek okresowy	93
4.2.3. Zasiłek celowy	95
4.2.4. Pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dla osób usamodzielnianych	95
4.2.5. Dopłaty do zwiększonych kosztów grzewczych	99
4.3. Świadczenia niepieniężne	101
4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”	112
4.4.1. Formy pomocy w ramach programu „Za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie	115
4.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	117

5. Świadczenia	120
5.1. Zasiłek pielęgnacyjny	121
5.2. Świadczenie pielęgnacyjne	122
5.3. Specjalny zasiłek opiekuńczy	124
5.4. Dodatek opiekuńczy	127
5.5. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	128
5.5.1. Zasiłek rodzinny	128
5.5.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	130
5.5.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	131
5.5.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	132
5.5.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	133
5.5.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	133
5.5.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	134
5.5.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	135
5.6. Świadczenie rodzicielskie	135
5.7. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu „Za życiem”	138
5.8. Jednorazowa ustawowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)	139
5.9. Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka (becikowe)	141
5.10. Świadczenie wychowawcze – program „Rodzina 500+”	142
5.11. Dobry Start (300+)	148
5.12. 500+ Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji	154

5.13. Rodzinny Kapitał Opiekuńczy	158
5.14. Dofinansowanie pobytu w żłobku	161
5.15. Dodatek mieszkaniowy	164
5.16. Dodatek osłonowy	167
6. Ulgi, uprawnienia i inne formy pomocy	170
6.1. Ulgi w podatku dochodowym	171
6.2. Podatek od czynności cywilnoprawnych	177
6.3. Opłata skarbową	178
6.4. Usługi pocztowe	179
6.5. Abonament RTV	182
6.6. Paszport	189
6.7. Dowód osobisty	193
6.8. Program „Opieka wytchnieniowa”	196
6.9. Projekt „Krakowskie Centrum Informacji i Wsparcia dla Opiekunów Osób Niesamodzielnych”	197
6.10. Wspornik – Punkt Wsparcia Opiekunów	202
6.11. Klub rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych	203
6.12. Karta parkingowa	204
6.13. Wyznaczanie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej	211
6.13.1. Wykaz stanowisk zastrzeżonych dla pojazdów osób z niepełnosprawnościami	213
6.14. Abonament postojowy typu „N” – zasady korzystania z obszaru płatnego parkowania w Krakowie przez osoby niepełnosprawne	215
6.15. Przewóz osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	218
6.16. Krakowska Karta Rodzinna 3+	221
6.17. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	223
6.18. Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem	225

6.19. Karta Krakowska	227
6.20. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie	229
6.21. Ulgi i uprawnienia w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)	239
6.21.1. Udogodnienia dla osób o ograniczonej mobilności	241
6.21.2. Ulgi w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)	246

7. Przydatne adresy **261**

7.1. Instytucje i organizacje	262
7.2. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz mediacja	285
7.3. Narodowy Fundusz Zdrowia	290
7.3.1. Teleplatforma Pierwszego Kontaktu – TPK	299
7.3.2. Telefoniczna Informacja Pacjenta – TIP	300
7.4. Wypożyczalnia sprzętu ortopedycznego i pomocniczego	301
7.5. Biura ds. osób z niepełnosprawnościami krakowskich uczelni i pełnomocnicy rektorów ds. osób niepełnosprawnych	303
7.6. Dostępność budynków Urzędu Miasta Krakowa dla osób z niepełnosprawnościami	305
7.7. Wykaz ogólnodostępnych toalet miejskich dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością	307
7.8. Apteki ogólnodostępne działające w Krakowie w systemie całodobowym, w pełnym zakresie usług farmaceutycznych w 2022 roku	309
7.9. Przydatne strony www	310
7.10. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Miejskiej Kraków	311

1. ORZECZNICTWO

1.1. Status osoby niepełnosprawnej

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Osobą niepełnosprawną zgodnie z obowiązującymi przepisami jest osoba, która posiada stosowne orzeczenie.

Ustawa ta określa trzy **stopnie niepełnosprawności**:

- **znaczny** – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- **umiarkowany** – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej, albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
- **lekki** – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

1.2. Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności

Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności:

- orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o niezdolności do pracy wydawane na podstawie odrębnych przepisów,
- orzeczenie o niepełnosprawności wydane dla osób przed ukończeniem 16. roku życia.

Od 1 stycznia 1998 r. podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną jest wyłącznie orzeczenie wydane przez powiatowy/miejski lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, lub orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenia innych organów, wydane po 31 grudnia 1997 roku nie stanowią podstawy do uznania osoby za niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Osoby posiadające takie orzeczenia, jeśli chcą być traktowane jako osoby niepełnosprawne, mogą wystąpić z wnioskiem do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Ważne orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej, wydane przed 1 stycznia 1998 roku, traktuje się na równi z odpowiednim orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności.

Wyjątek stanowi orzeczenie III grupy inwalidztwa wydane przez organy orzecznicze Ministerstwa Obrony Narodowej i organy orzecznicze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Traktowane jest ono jako orzeczenie o braku niepełnosprawności, ponieważ dotyczy osób zdolnych do pracy poza służbą. Zakwalifikowanie do lekkiego stopnia niepełnosprawności może mieć miejsce tylko wtedy, gdy orzeczenie o III grupie inwalidztwa z tytułu niezdolności do służby mundurowej zawiera równocześnie orzeczenie III grupy inwalidztwa z ogólnego stanu zdrowia.

1.3. Równoważność zapisów stopni niepełnosprawności w obecnym i byłym systemie orzecznictwa

ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI			
orzeczenie powiatowego/miejskiego lub wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności	orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	orzeczenie komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia	orzeczenie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
lekki stopień niepełnosprawności	częściowa niezdolność do pracy	III grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego

umiarkowany stopień niepełnosprawności	częściowa niezdolność do pracy na orzeczeniu wydanym w okresie od 1 stycznia do 16 sierpnia 1998 roku	II grupa inwalidzka	brak
	całkowita niezdolność do pracy		
znaczný stopień niepełnosprawności	całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji	I grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
	niezdolność do samodzielnej egzystencji		

1.4. Orzecznictwo dla celów pozarentowych

1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy I instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działające jako II instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, a orzeczenia wydawane są w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Właściwość miejscową Powiatowego/Miejskiego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W przypadku osób bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów rodzinnych lub zdrowotnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zameldowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub przebywających na jej terenie z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest **Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie** funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Dekerta 24 w Krakowie – tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, faks 12 616 52 14.

Zespół przyjmuje osoby zainteresowane od poniedziałku do piątku w godzinach 7:40–15:30.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa, zakładka „USŁUGI – PROCEDURY” – www.bip.krakow.pl

1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16. roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 7 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest:

- na stałe – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy,
- na okres – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współdziałania opiekuna prawnego dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, korzystania z karty parkingowej, zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

W orzeczeniu może być podany więcej niż jeden symbol niepełnosprawności, nie więcej jednak niż trzy. Ważne jest to, że każdy z symboli zawartych w orzeczeniu, niezależnie od pozostałych, musi stanowić samodzielną przyczynę niepełnosprawności. Oznacza to, że wszystkie schorzenia uwzględnione w orzeczeniu muszą w porównywalnym stopniu wpływać na zaburzenie funkcji organizmu. Zawarte w orzeczeniu o niepełnosprawności czy stopniu niepełnosprawności symbole nie odpowiadają określonym jednostkom chorobowym, a jedynie grupom uszkodzonych narządów. W orzeczeniach wydawanych przed 2003 r. symbole przyczyn niepełnosprawności zapisane były w innej formie (np. § 26 pkt 1 lit. a oznaczało dysfunkcję narządu ruchu). Jeśli wydane wówczas orzeczenie było wydane na stałe, to jest w dalszym ciągu ważne.

Obowiązujące obecnie symbole przyczyny niepełnosprawności:

01-U – upośledzenie umysłowe (począwszy od upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym).

02-P – choroby psychiczne, w tym m.in. zaburzenia psychotyczne, zaburzenia nastroju, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia czy zespoły otępienne.

03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, w tym m.in. trwałe uszkodzenie czynności ruchowej jednego lub obu łańdżów głosowych, częściowa lub całkowita utrata krtani z różnych przyczyn, zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem mózgu, głuchoniemota, głuchota oraz wiele innych schorzeń powodujących dysfunkcję narządu słuchu lub mowy.

04-O – choroby narządu wzroku, w tym m.in. wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku, powodujące ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia

ostrości wzroku w oku lepszym do 0,3 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni.

05-R – upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby tkanki łącznej, zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów, nowotwory narządu ruchu czy amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu.

06-E – epilepsja w postaci nawracających napadów padaczkowych spowodowanych różnymi czynnikami etiologicznymi lub wyraźnymi następstwami psycho-neurologicznymi.

07-S – choroby układu oddechowego i krążenia, w tym m.in. przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP), zakaźne choroby płuc, prowadzące do niewydolności oddechowej, nowotwory płuc i opłucnej, wrodzone i nabyte wady serca, choroba niedokrwienna serca, kardiomiopatie, nadciśnienie tętnicze z powikłaniami i wiele innych.

08-T – choroby układu pokarmowego, np. stany po resekcji żołądka z różnych przyczyn z licznymi powikłaniami, przewlekłe choroby jelit o różnej etiologii, powikłane zespołem złego wchłaniania, przewlekłe choroby wątroby, przewlekłe zapalenie trzustki, nowotwory układu pokarmowego i wiele innych.

09-M – choroby układu moczowo-płciowego, w tym m.in. zaburzenia czynności dróg moczowych, choroby nerek, nowotwory układu moczowego i narządów płciowych i wiele innych.

10-N – choroby neurologiczne, w tym m. in. naczyniopochodny udar mózgu, guzy centralnego układu nerwowego, pourazowa cerebrastenia i encefalopatia, choroby rdzenia kręgowego i inne.

11-I – inne schorzenia, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego i inne.

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypiami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Od orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego do jednego z trzech stopni niepełnosprawności

przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał, składane w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Od wydanego przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami odwołanie.

1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16. roku życia, na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla

potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności, a także formularz informacji o uczniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał, składane w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.4.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej

Orzeczenia wydawane przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie stanowią podstawę do przyznania ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Dokumentem potwierdzającym status osoby niepełnosprawnej jest legitymacja dokumentująca niepełnosprawność/stopień niepełnosprawności wydawana przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy bądź opiekun prawny dziecka składa w zespole dołączając do niego fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami – wyjątek: osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem że fotografia taka jest umieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby, kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień (oryginał orzeczenia i dowód osobisty do wglądu przy składaniu wniosku), a w przypadku osób przed ukończeniem 16. roku życia – kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności (oryginał orzeczenia i dowód osobisty przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego do wglądu przy składaniu wniosku).

W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada więcej niż jedno orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, legitymację dokumentującą niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności wystawia się na podstawie ostatniego ważnego, prawomocnego orzeczenia.

Na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności, a w przypadku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności również stopień niepełnosprawności za pomocą fotokodu QR.

Równocześnie legitymacje wydawane są na okres ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż na okres:

- 5 lat – w przypadku legitymacji dokumentującej niepełnosprawność,

- 10 lat – w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60. roku życia,
- w przypadku osób, które ukończyły 60. rok życia legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych, takich jak w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 60. roku życia – w przypadku tych osób możliwe jest wydanie legitymacji na stałe.

O terminie odbioru legitymacji dokumentującej niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osoba zainteresowana powiadamiana jest telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w formie korespondencji tradycyjnej.

Postępowanie w sprawie wydania legitymacji nie podlega opłatom. Natomiast za wydanie duplikatu legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności pobierana jest opłata w wysokości 15 złotych.

1.5. Orzecznictwo dla celów rentowych

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmują się lekarze orzecznicy i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Oceniają oni niezdolność do pracy, jej stopień, przewidywany czas trwania oraz wydają orzeczenia, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych. Lekarze orzecznicy działają w każdym oddziale ZUS na terenie woj. Małopolskiego, komisje lekarskie działają również w Oddziale w Krakowie.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Sprawę załatwia:

oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania
wnioskodawcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
31-080 Kraków, ul. Pędzichów 27.

Centrum Obsługi Telefonicznej:

Informacja COT działa pod numerem telefonu **22 560 16 00** z telefonów stacjonarnych i komórkowych (koszt połączenia wg umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym).

Po połączeniu słyszymy komunikat powitalny, a po nim można wybrać jedną z następujących opcji (w tym celu należy wybrać odpowiednią cyfrę na klawiaturze numerycznej telefonu):

- 1** – można odsłuchać komunikaty informacyjne z wybranego zakresu funkcjonowania ZUS (**24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu**),
 - 2** – można się uwierzytelnić,
 - 3** – można uzyskać dane adresowe placówek ZUS,
 - 0** – połączenie z konsultantem COT po wybraniu zakresu rozmowy.
- Konsultanci COT są dostępni pon. – pt. w godz. 7:00–18:00.**

Uwaga! W trakcie rozmowy z konsultantem można przejść uwierzytelnienie za pomocą pytań zadawanych przez konsultanta – pozwoli to mu potwierdzić status osoby zainteresowanej lub mu zaprzeczyć, albo udzielić niektórych informacji z konta w ZUS. Pełne informacje w swojej sprawie można uzyskać przez telefon wyłącznie w przypadku podania identyfikatora PUE i hasła (PIN) do COT. W przypadku nie podania wymaganych danych, konsultant będzie mógł udzielić wyłącznie informacji ogólnych.

Adres e-mail do zapytań ogólnych: cot@zus.pl

Za pośrednictwem poczty elektronicznej należy kierować wszelkie pytania ogólne z zakresu działalności ZUS. Poczta elektroniczna nie gwarantuje bezpieczeństwa przekazywanych informacji, dlatego nie należy za jej pośrednictwem przekazywać informacji osobistych.

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub wobec którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń (np. renty), do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby

ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji. Orzeczenie może zostać wydane bez przeprowadzania bezpośredniego badania, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik i komisja lekarska może zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa, albo o wyniki badań dodatkowych, lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Oznacza to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności organizmu, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, kwalifikuje osobę jako:

- całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji,
- całkowicie niezdolną do pracy,
- częściowo niezdolną do pracy.

ZUS nie ma wpływu na ewentualne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego, co do którego orzeczono o niezdolności do pracy. Może jedynie zawiesić rentę w całości lub w części, w zależności od uzyskiwanego dochodu.

Orzeczona niezdolność do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- okresowa,
- trwała.

Warunki jakie należy spełnić, aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy,
- ma wymagany okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) – warunek ten nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy,
- niezdolność do pracy powstała w okresie składkowym lub nieskładkowym (są one wymienione w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2022 r. poz. 504) albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Warunek ten nie dotyczy ubezpieczonego całkowicie niezdolnego do

pracy, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 dla mężczyzny,

- nie ma ustalonego prawa do emerytury lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Staż ubezpieczeniowy

Okres ubezpieczenia wymagany do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy. Okres ten wynosi:

- **1 rok** - jeśli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat,
- **2 lata** - jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku 20–22 lat,
- **3 lata** - jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku 22–25 lat,
- **4 lata** - jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku 25–30 lat,
- **5 lat** - jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30. roku życia musi przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Od tej zasady jest jednak wyjątek. Nie wymaga się spełnienia tego warunku od ubezpieczonego całkowicie niezdolnego do pracy, który udowodnił okres składkowy co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nie przekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje rent z tytułu niezdolności do pracy

- **renta stała** - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- **renta okresowa** - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa, renta ta przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego,
- **renta szkoleniowa** - jeżeli wobec tej osoby orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego, ponieważ nie może ona pracować w do-

tychczasowym zawodzie, renta szkoleniowa przysługuje przez 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia, ale nie dłużej niż o 30 miesięcy (o ile jest to niezbędne do przekwalifikowania się).

Inne świadczenia z ZUS

- **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- świadczenie rehabilitacyjne – dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy,
- **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- **renta rodzinna** – dla uprawnionych członków rodziny po osobie, która w chwili śmierci miała prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy oraz po osobie ubezpieczonej, która spełniała warunki do przyznania emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.
- **renta socjalna** – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
 - przed ukończeniem 18 lat,
 - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 lat,
 - w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Uwaga: Osobą pełnoletnią jest osoba, która ukończyła 18. rok życia. Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16. roku życia, a nie ukończyła 18 lat.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W świetle tej ustawy za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. **Nie jest istotne kiedy powstała całkowita niezdolność do pracy, lecz to czy niezdolność była skutkiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało w wyżej wymienionych okresach.**

Rentę socjalną przyznaje się nie wcześniej, niż od miesiąca w którym złożono wniosek o to świadczenie, nawet jeśli przesłanki zostały spełnione wcześniej. Jeśli osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie uprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, to przysługuje jej prawo do obydwu tych świadczeń. Wysokość renty rodzinnej oraz renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Gdy łączna wysokość tych świadczeń przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, obniżeniu podlega wysokość renty socjalnej. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

O terminie wstrzymania wypłaty oraz o warunkach przywrócenia prawa do renty z tytułu okresowej niezdolności do pracy, organ rentowy pisemnie zawiadamia osobę uprawnioną nie później niż na trzy miesiące przed ustaniem prawa do renty. Osoba zainteresowana dalszym pobieraniem renty powinna złożyć wniosek o przywrócenie do niej prawa wraz z zaświadczeniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza opiekującego się tą osobą, zależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Tryby odwoływania się od orzeczenia lekarza orzecznika oraz od decyzji w sprawie świadczenia:

- od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia; sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej,
- Prezes ZUS, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, o czym osoba zainteresowana jest niezwłocznie zawiadamiana,
- od decyzji organu rentowego w sprawie świadczenia przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach; osoba zainteresowana, niezgadzająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

1.5.1. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych

Do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zatrudnienie, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy, renty z tytułu choroby zawodowej, renty szkoleniowej, renty rodzinnej – przysługują następujące dodatki i świadczenia pieniężne:

- **dodatek pielęgnacyjny** – przyznawany osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia – na podstawie art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest – na wniosek zainteresowanego – na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS, ustalającego całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Dla osoby, która ukończyła 75 lat życia, dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest przez organ rentowy z urzędu. Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja,
- **dodatek dla sierot zupełnych** przysługuje do renty rodzinnej, do której uprawniona jest sierota zupełna – na podstawie art. 76 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, kwotę dodatku dla sierot zupełnych podwyższa się wskaźnikiem waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja,
- **dodatek kombatancki oraz dodatek kompensacyjny** - przyznawany kombatanantom i innym osobom uprawnionym, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie art. 15 (dodatek kombatancki) i art. 20 ust. 2 pkt 2 (dodatek kompensacyjny) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, zwanej ustawą kombatancką. Kwoty dodatku kombatanckiego oraz dodatku kompensacyjnego podwyższa się co roku przy waloryzacji świadczeń. Dodatek kompensacyjny wynosi 15% dodatku kombatanckiego,
- **dodatek za tajne nauczanie** – przyznawany nauczycielom, uprawnionym do emerytury lub renty, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie

albo przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska. Dodatek ten przysługuje na podstawie art. 90 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. Kwota dodatku za tajne nauczanie ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent – od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja;

- **dodatek weterana poszkodowanego** przyznawany na podstawie art. 36 ustawy z dnia 29 sierpnia 2011 roku o weteranach działań poza granicami państwa, osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, posiadającej status weterana poszkodowanego;
- **świadczenie pieniężne dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych** – określone w przepisach ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych. Osobie uprawnionej jednocześnie do świadczenia pieniężnego dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego;
- **świadczenie pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR** – przyznawane na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996 roku o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, zwanej ustawą o świadczeniu pieniężnym dla osób deportowanych. Świadczenie to przysługuje osobom, które w okresie podlegania represjom określonym w tej ustawie były obywatelami polskimi i są nimi obecnie. Świadczenie pieniężne przysługuje wyłącznie osobom, które nie mają ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego oraz do dodatku za tajne nauczanie;

- **świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych** – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługującym cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939–1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939–1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%. W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – przysługuje tylko jeden dodatek;
- **ryczałt energetyczny** - w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanym – przysługuje: kombatanantom oraz innym osobom uprawnionym – na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 3 powołanej wyżej ustawy kombatanckiej, żołnierzom przymusowo zatrudnianym – na podstawie art. 2a ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach

węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych. Ryczałt energetyczny może być przyznany także: wdowom lub wdowcom – emerytom i rencistom, pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych (na podstawie zaświadczenia wydanego w szczególności przez: Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przed dniem 18 maja 2014 roku, Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od 24 stycznia 1991 roku do 1 sierpnia 1991 roku), wdowom po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie zaświadczenia właściwego organu wojskowego. W przypadku zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia emerytalno-rentowego przysługuje jeden ryczałt energetyczny;

- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla** – na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego;
- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych** – przysługuje na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2007 roku o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstwa robót górniczych, zwanej ustawą o ekwiwalencie pieniężnym;
- **ekwiwalent pieniężny dla byłych pracowników kolejowych** – przysługuje na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 roku o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”. Na podstawie tego przepisu organ rentowy wypłaca deputat węglowy w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego – tym byłym pracownikom kolejowym, którym przysługiwało prawo do tego deputatu w zatrudnieniu, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Deputat ten przysługuje również członkom rodziny pobierającym rentę rodzinną po byłym pracowniku kolejowym, uprawnionym do emerytury lub renty albo spełniającym w dniu śmierci warunki do przyznania jednego z tych świadczeń.

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO

2.1. Szkolnictwo specjalne

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną, w tym niepełnosprawną intelektualnie, niedostosowaną społecznie oraz zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, albo specjalnych i w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. W zależności od stopnia niepełnosprawności uczniowie realizują różne podstawy programowe. Uczniowie z niepełnosprawnością w stopniu lekkim realizują podstawę programową taką samą, jak uczniowie w szkołach ogólnodostępnych, uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizują odrębną podstawę programową. Podstawą do objęcia ucznia kształceniem specjalnym jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej powinna wynosić:

1. w oddziale dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – nie więcej niż 4;
2. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 4;
3. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z wyłączeniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 6;
4. w oddziale dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących – nie więcej niż 8;
5. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 8;
6. w oddziale dla uczniów niewidomych i słabowidzących – nie więcej niż 10;
7. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – nie więcej niż 12;

8. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – nie więcej niż 16;
9. w oddziale zorganizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, o których mowa w pkt 1, 3, 4 oraz pkt 6–8 – nie więcej niż 5;
10. w oddziale szkoły specjalnej liczba uczniów niedostosowanych społecznie i uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym wynosi nie więcej niż 16.

2.1.1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydają zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności intelektualnej lub innego zaburzenia. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych w tym z niepełnosprawnością intelektualną oraz niedostosowanych społecznie w szkołach specjalnych jest prowadzone nie dłużej niż do ukończenia przez ucznia:

- 20. roku życia – w przypadku szkoły podstawowej,
- 24. roku życia – w przypadku szkoły ponadpodstawowej.

Natomiast uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizują obowiązek szkolny w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, które mogą być organizowane od 3. do 25. roku życia.

2.1.2. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są formą realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat w szkołach specjalnych. Mogą być prowadzone indywidualnie lub zespołowo. Minimalny wymiar zajęć, w zależności od możliwości

psychofizycznych oraz specyficznych potrzeb rewalidacyjnych uczestników zajęć, wynosi:

- 20 godzin tygodniowo, nie więcej niż 6 godzin dziennie – w przypadku zajęć zespołowych (2–4 osób),
- 10 godzin tygodniowo, nie więcej niż 4 godziny dziennie – w przypadku zajęć indywidualnych.

Godzina zajęć trwa 60 minut. Nie wyodrębnia się etapów edukacyjnych i klas, uczestnicy zajęć nie podlegają przepisom w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania, nie otrzymują świadectw, nie obowiązuje ich żadna podstawa programowa. Zajęcia prowadzone są w oparciu o indywidualny program opracowany przez prowadzących je nauczycieli we współpracy z psychologiem oraz w zależności od potrzeb, z innymi specjalistami pracującymi z dziećmi i młodzieżą, na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wydawanych na okres do pięciu lat.

2.2. Szkolnictwo integracyjne

Szkoły integracyjne przeznaczone są dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uprawniające do kształcenia specjalnego w formie kształcenia integracyjnego. Dzieci niepełnosprawne uczą się razem ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami. Liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami.

W szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkołach integracyjnych zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania procesu kształcenia lub specjalistów, lub pomoc nauczyciela, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. W klasie integracyjnej wymaga się ścisłej współpracy nauczyciela wspomagającego z nauczycielem przedmiotu. W czasie prowadzenia lekcji nauczyciel wspomagający bierze w nich udział i pomaga w nauce osobom objętym kształceniem specjalnym/o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem układają indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. W klasie integracyjnej realizowany jest taki sam program nauczania, jak w każdej innej równoległej

klasie, realizuje się podstawę programową kształcenia ogólnego. Klasy integracyjne umożliwiają niepełnosprawnym uczniom rozwój w warunkach typowej grupy rówieśniczej, wzrastanie w gronie zdrowych rówieśników a także przygotowują uczniów do samodzielności w życiu dorosłym. Ponadto dzieci/uczniowie zdrowi uczą się tolerancji, niesienia pomocy, wzajemnej współpracy oraz demokracji w odniesieniu do swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów. Inną formą kształcenia integracyjnego jest włączanie pojedynczych uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych oddziałach przedszkoli i szkół. Za zgodą organu prowadzącego szkołę lub przedszkole liczba dzieci niepełnosprawnych w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej może być wyższa, jeżeli uczeń uczęszczający do tego oddziału uzyska orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność w trakcie roku szkolnego.

2.3. Wybór oferty kształcenia

Wybór przedszkola/szkoły, to niezwykle istotny moment, w którym rodzice decydują, czy ich dziecko dostanie szansę na rozwój swoich możliwości, czy też zamknie je w sobie pod ciężarem, którego nie będzie mogło udźwignąć.

Ważna jest tu świadomość, że rodzice wybierają przedszkole/szkołę dla swojego dziecka, a nie dla siebie.

Dokonując wyboru oferty kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolu/szkole:

- specjalnej,
- integracyjnej,
- ogólnodostępnej,

należy uwzględnić wyniki, diagnozy i opinie specjalistów pamiętając, że istnieje możliwość przejścia ze szkoły specjalnej do ogólnodostępnej, jeżeli przewiduje to orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub z ogólnodostępnej do specjalnej, choć nie bez znaczenia jest kierunek i czas tego przejścia.

Podstawą do podjęcia decyzji o wyborze przedszkola czy szkoły dla dziecka powinna być rzetelna diagnoza. Kryteriami do dokonaniu wyboru właściwej edukacji są:

- aktualny poziom rozwoju i wynikające z niego potrzeby dziecka,

- możliwości wyznaczone poziomem intelektualnym i funkcjonowaniem zmysłów wzroku i słuchu,
- dotychczasowy postęp dydaktyczny ucznia.

We wskazaniu właściwej ścieżki edukacyjnej dla dziecka, to jest w dokonaniu wyboru pomiędzy szkołą ogólnodostępną, integracyjną lub specjalną, pomagają odpowiedzialni i kompetentni specjaliści.

W podjęciu właściwej decyzji niezwykle istotna jest też rola rodziców. Mogą oni uzyskiwać rzetelne informacje o możliwościach i osiągnięciach szkolnych dziecka, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji o wyborze odpowiedniej dla niego formy kształcenia oraz mieć możliwość udziału w ocenie skuteczności przebiegu procesu edukacyjnego.

Każdy przypadek ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego winien być rozpatrywany indywidualnie, dlatego też ścieżka edukacyjna ucznia kształcenie ogólnodostępne, integracyjne lub specjalne jest wyborem adekwatnym do możliwości i jego potrzeb.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej:
https://portaledukacyjny.krakow.pl/start/198439,artykul,dokumenty_-_podniesc_skrzydla.html

2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej

Na terenie Miasta Krakowa funkcjonuje 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 4 poradnie rejonowe (obejmujące swoim zasięgiem rejon Podgórze, Śródmieście, Krowdrzy i Nowej Huty) i 4 poradnie specjalistyczne. Teren działania poradni został określony uchwałą Nr LXXVI/2141/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie określenia terenu działania samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków.

Uwaga: Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne oraz nie wymaga skierowania!

Z wnioskiem o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wystąpić rodzic lub prawny opiekun dziecka, a w przypadku ucznia pełnoletniego on sam lub osoba przez niego upoważniona. Może się okazać, że dziecko będzie potrzebowało

stosownej opinii lub orzeczenia dla zapewnienia najwłaściwszej formy kształcenia uwzględniającej stan zdrowia i potrzeby dziecka. Takie opinie i orzeczenia wydają Zespoły Orzekające działające w krakowskich poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Rodzaje orzeczeń i opinii:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w tym niepełnosprawnej intelektualnie, niedostosowanej społecznie oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola oraz szkoły,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu głębokim,
- opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

W poradniach psychologiczno-pedagogicznych mogą zarówno rodzice jak i dzieci uzyskać pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą w szczególności na:

- diagnozowaniu psychologicznym i pedagogicznym dzieci i młodzieży,
- rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia,
- rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych,
- wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami,
- organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- podejmowaniu działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z programu wychowawczego szkoły i wspieraniu nauczycieli w tym zakresie,
- wspieraniu uczniów metodami aktywnymi w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie,

-
- wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia,
 - udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych, wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do możliwości psychofizycznych ucznia,
 - wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
 - umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
 - podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
 - wielospecjalistycznej diagnozie i terapii nasilonych zaburzeń u dzieci i młodzieży, ze specyficznymi problemami w uczeniu się, o typie dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,
 - wczesnej interwencji i wspomaganie rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do czasu podjęcia nauki szkolnej,
 - udzielaniu pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
 - udzielaniu pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów okresu dojrzewania,
 - profilaktyce problemowej, w tym profilaktyce uzależnień dzieci i młodzieży,
 - wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

Zgodnie z § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, wydają zespoły działające w poradniach wskazanych przez kuratora oświaty, za zgodą organów prowadzących te poradnie.

Zarządzeniem nr 33/21 Małopolskiego Kuratora Oświaty z dnia 8 lipca 2021 r. w sprawie wskazania poradni psychologiczno-pedagogicznych, w których będą działały zespoły wydające orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, Małopolska Kurator Oświaty wskazała wszystkie krakowskie poradnie psychologiczno-pedagogiczne w tym poradnie specjalistyczne jako te,

w których będą działały zespoły orzekające wydające orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera zgodnie z terenem działania każdej z krakowskich poradni.

Poradnie rejonowe obejmują opieką dzieci i młodzież zgodnie z lokalizacją szkoły, przedszkola, a w przypadku dzieci nieuczęszczających do przedszkola decyduje miejsce zamieszkania.

Rejonowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne w razie potrzeby mogą skierować dziecko do specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Adresy rejonowych poradni psychologiczno-pedagogicznych:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1
ul. Chmielowskiego 1, 31-067 Kraków
tel. 12 430 50 52, e-mail: ppp1@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia.oswiata.org.pl>
teren działania: dzielnice I – III Miasta Krakowa (Śródmieście)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2
ul. Siewna 23d, 31-231 Kraków
tel. 12 415 69 68, e-mail: ppp2@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia2krakow.pl>
teren działania: dzielnice IV – VII Miasta Krakowa (Krowodrza)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3
ul. Konfederacka 18, 30-306 Kraków
tel. 12 266 19 50, e-mail: ppp3@mjo.krakow.pl
<https://www.poradnia3.krakow.pl/>
teren działania: dzielnice VIII – XIII Miasta Krakowa (Podgórze)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4
os. Kalinowe 18, 31-814 Kraków
tel. 12 644 18 85
e-mail: ppp4@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia4.krakow.pl>
teren działania: dzielnice XIV – XVIII Miasta Krakowa (Nowa Huta)
- Filia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 4
os. Złotego Wieku 36, 31-618 Kraków
tel. 12 647 11 78

Adresy specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (wszystkie działają na terenie całego Krakowa):

- Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej
ul. Półkole 11, 31-559 Kraków
tel. 12 412 15 66, e-mail: sekretariat@owpp.pl
strona: <http://www.owpp.pl>

Prezydent Miasta Krakowa wskazał Specjalistyczną Poradnię Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Krakowie jako pełniącą funkcję ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego na terenie miasta Krakowa.

Ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy (w skrócie OKRO) ma za zadanie wspieranie dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością oraz ich rodzin.

Poradnia świadczy kompleksową pomoc przeznaczoną dla dzieci od narodzin do czasu podjęcia nauki szkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3. roku życia. Dyrektor Poradni pełni funkcję koordynatora zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Krakowski Ośrodek Terapii”
ul. Helclów 23 A, 31-148 Kraków
tel. 12 422 18 58, e-mail: kot@mjo.krakow.pl
strona: <http://kot.krakow.pl>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Terapii” prowadzi diagnozę i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Kariery”
ul. Popławskiego 17, 30-818 Kraków
tel. 12 632 87 73, e-mail: kok@mjo.krakow.pl
strona: <http://www.poradniakrakow.com.pl>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Kariery” oferuje wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego, mającego na celu wzmocnienie funkcjonowania procesu wyboru właściwej drogi kariery zawodowej ucznia. Prowadzi diagnozę i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi
ul. Św. Gertrudy 2, 31-046 Kraków
tel. 12 422 43 83, e-mail: spppdne@mjo.krakow.pl
strona: <http://poradnia-psychologiczna.com>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi oferuje diagnozę i terapię dzieci ze specyficznymi problemami w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia). Poradnia świadczy wsparcie dla dzieci i młodzieży cudzoziemców.

2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju

Każdy rodzic lub opiekun, który niepokoi się rozwojem swojego dziecka, powinien niezwłocznie zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej rejonowej lub specjalistycznej i – w porozumieniu ze specjalistami – dokonać wstępnej wielospecjalistycznej diagnozy rozwoju dziecka, w wyniku której ustalone zostanie dalsze postępowanie. Jeżeli zajdzie podejrzenie o nieprawidłowy rozwój dziecka, rodzice zostaną zachęteni do pogłębienia diagnozy i sięgnięcia po profesjonalną pomoc specjalistów.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku i jego rodzinie od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Zorganizowane zajęcia mają za zadanie skorygowanie stwierdzonych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju. W trakcie prowadzonej pomocy rodzina otrzymuje precyzyjne informacje na temat stanu zdrowia dziecka, możliwości pomocy i najważniejszych działań wychowawczych. Dzieci, które są uznane za niepełnosprawne na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarza pediatry lub specjalisty, mogą otrzymać **opinię o potrzebie wczesnego wspomagania** rozwoju i na tej podstawie będą miały zorganizowane zajęcia wczesnego wspomagania. **Taką opinię wydaje każda rejonowa poradnia psychologiczno-pedagogiczna właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka lub poradnia specjalistyczna.**

Zgodnie z § 3 Zarządzenia Nr 352/2015 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 17.02.2015 r. w sprawie zasad organizacji zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków (z późn. zm), na koordynatora zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Krakowie został wskazany Dyrektor

Specjalistycznej Poradni Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Krakowie – Pani Ewa Pohorecka.

Do zadań koordynatora należy:

1. przygotowywanie wykazu szkół i placówek realizujących zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
2. opracowywanie sprawozdań z realizacji zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków;
3. opracowanie regulaminu organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków;
4. popularyzacja problematyki rozwoju i wychowania małego dziecka poprzez udzielenie instruktażu specjalistom z innych placówek;
5. ujednoczenie działań specjalistów szkół i placówek w zakresie diagnozowania dzieci;
6. wydawanie skierowań na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, do zespołów wczesnego wspomaganie działających na terenie Gminy Miejskiej Kraków;
7. prowadzenie ewidencji wydanych skierowań na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
8. pomoc rodzicom w wyborze zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka stosownie do niepełnosprawności dziecka i jego potrzeb oraz możliwości organizacyjnych placówki.

W celu uzyskania skierowania na zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka nie jest konieczne posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności wydawanego dla celów zasiłkowych przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Placówki samorządowe realizujące w Krakowie zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka:

- **Samorządowe Przedszkole Nr 122**
ul. Fiołkowa 13, 31-457 Kraków
tel. 12 411 85 62

-
- **Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej**
ul. Półkole 11, 31-559 Kraków
tel. 12 412 15 66
 - **Samorządowe Przedszkole Specjalne Nr 100**
os. Urocze 15, 31 -954 Kraków
tel. 12 644 36 85
 - **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2**
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. 12 423 62 33
 - **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4**
ul. Wietora 7, 31-067 Kraków
tel. 12 430 54 00
 - **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6**
ul. Niecała 8, 30-425 Kraków
tel. 12 268 11 67
 - **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących**
ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków
tel. 12 267 44 20
 - **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy pn. „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych”**
ul. Spadochroniarzy 1, 31-455 Kraków
tel. 12 411 17 22
 - **Zespół Szkół Specjalnych Nr 4**
ul. Zakątek 2, 30-076 Kraków
tel. 12 422 57 12
 - **Zespół Szkół Specjalnych Nr 6**
ul. Ptaszyckiego 9, 31-979 Kraków
tel. 12 644 07 83
 - **Filia Nr 1 Szkoły Podstawowej nr 6**
os. Zielone 28, 31-971 Kraków
tel. 12 64 17 72
 - **Zespół Szkół Specjalnych Nr 11**
al. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków
tel. 12 659 15 12

- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 14**
os. Sportowe 28, 31-966 Kraków
tel. 12 644 34 17
- **Samorządowe Przedszkole Nr 14**
ul. Młyńska Boczna 4, 31-470 Kraków
tel. 12 411 74 30
- **Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 9**
ul. Prawocheńskiego 7, 31-998 Kraków
tel. 12 645 08 87, 660 637 401, 660 637 402
- **Centrum Rozwoju Jarzębinka**
ul. Starowiejska 30, 30-698 Kraków
tel. 663 444 526
(placówka niepubliczna podejmująca stałą współpracę ze Specjalistyczną Poradnią Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w ramach realizacji zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju)

Zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka prowadzone są również w niepublicznych placówkach oświatowych. Bieżące informacje można uzyskać u koordynator zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka p. Ewy Pohoreckiej pod nr tel. 12 412 15 66.

2.6. Transport uczniów z niepełnosprawnością

Sprawę załatwia:

Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa
Referat Szkolnictwa Technicznego, Specjalnego i Placówek
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. 12 616 52 00, faks 12 616 52 01
e-mail: ek.umk@um.krakow.pl

Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie
Dział Obsługi
31-450 Kraków, ul. Ułanów 9a
tel. 12 650 35 00
e-mail: sekretariat@mcoo.krakow.pl

Dowóz dzieci, uczniów i młodzieży niepełnosprawnej do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Zgodnie z 39 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe bezpłatny transport przysługuje:

- uczniom niepełnosprawnym objętym kształceniem specjalnym – do najbliższej szkoły podstawowej,
- uczniom z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 21. rok życia,
- dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim na zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25. rok życia,
- dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 24. rok życia.

Ponadto na podstawie art. 32 ust. 6 ww. ustawy niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześciioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym przysługuje bezpłatny transport i opieka w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego.

Od 1 września 2019 r. Gmina Miejska Kraków organizuje niepełnosprawnym dzieciom trzyletnim i czteroletnim bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego.

Niezbędne dokumenty:

- Wniosek rodziców/opiekunów prawnych dziecka o przyznanie bezpłatnego dowozu do szkoły/przedszkola dostępny na stronie:
https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=EK-19
- kserokopia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Dowóz realizowany jest przez zewnętrzną firmę transportową wybraną na dany rok szkolny w przetargu organizowanym przez Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie.

Zwrot kosztów rodzicom przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Istnieje również możliwość zwrotu kosztów przejazdu dziecka/ucznia niepełnosprawnego oraz jego opiekuna do przedszkola, szkoły lub ośrodka na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a rodzicami, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Niezbędne dokumenty:

- wniosek rodziców/opiekunów prawnych dziecka o przyznanie zwrotu kosztów przewozu niepełnosprawnego dziecka do szkoły/przedszkola dostępny na stronie: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=EK-20
- kserokopia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Jeżeli wnioskodawca ubiega się o zwrot kosztów przewozu za okres całego roku szkolnego, to wniosek należy złożyć do 31 sierpnia roku poprzedzającego rok szkolny, którego dotyczy wniosek.

W sytuacji złożenia wniosku po terminie przyznanie zwrotu kosztów przewozu obejmuje okres od dnia złożenia wszystkich wymaganych dokumentów.

3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

3.1. Informacje ogólne

Osoby z orzecznym stopniem niepełnosprawności mogą poszukiwać zatrudnienia zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w zakładach pracy chronionej, w zależności od wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie wyklucza możliwości zatrudnienia u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadku:

- przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- zatrudnienia w formie telepracy.

Do urzędów pracy mogą być zgłaszane oferty zarówno z otwartego rynku pracy jak i zakładów pracy chronionej.

Listę zakładów pracy chronionej można znaleźć na stronie: www.zpchr.pl

Pozostałe oferty pracy dla osób z orzecznym stopniem niepełnosprawności znajdują się między innymi na stronach:

- www.niepelnosprawni.pl
- www.sprawni-niepelnosprawni.pl
- www.popon.pl

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w urzędzie pracy jako:

- **bezrobotny** – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego,
- **poszukujący pracy** – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzecznym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Osoba niepełnosprawna, zarejestrowana w urzędzie pracy jako „poszukujący pracy”, niepozostający w zatrudnieniu, może również korzystać na zasadach takich

jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,
- przygotowania zawodowego dorosłych,
- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji,
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji,
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji,
- studiów podyplomowych,
- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową,
- bonu na zasiedlenie,
- bonu szkoleniowego,
- bonu stażowego.

Dla osób z niepełnosprawnością posiadających status „poszukujący pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON.

Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadającej status „bezrobotny” lub „poszukujący pracy”:

- pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy),
- możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych lub zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż),
- pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (pomoc doradcy zawodowego).

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą mogą otrzymać:

- wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,

- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
- refundacja składek ZUS.

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczonym stopniem niepełnosprawności posiadającą status „poszukującej pracy”:

- miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika,
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- zwrot kosztów szkolenia pracownika,
- zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- zwolnienie z wpłat na PFRON,
- refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.

3.2. Uprawnienia pracownicze osób z niepełnosprawnościami

Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy.

Uprawnienia pracownicze przysługują osobie niepełnosprawnej od dnia, od którego ta osoba została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych u danego pracodawcy.

W stosunkach pracy, tak jak wszystkich innych pracowników, zasady regulują przepisy prawa pracy, przede wszystkim Kodeks Pracy.

CZAS PRACY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czas pracy osoby niepełnosprawnej (bez względu na stopień jej niepełnosprawności) nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Natomiast osoby niepełnosprawne zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mogą pracować jedynie do 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Ustalony zgodnie z powyższymi zasadami wymiar czasu pracy obowiązuje od dnia następującego po dniu przedstawienia pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności.

Krótszy wymiar czasu pracy osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie powoduje obniżenia przysługującego wynagrodzenia. Osobie, która otrzymywała wynagrodzenie w stałej miesięcznej stawce i przedstawiła orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przysługuje wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości. Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy – należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

UWAGA!

Wymienionych wyżej ograniczeń czasu pracy osób niepełnosprawnych nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu,
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub – w razie jego braku – lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

PRZERWY W PRACY

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut. Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczany do czasu pracy.

PRAWO DO DODATKOWEGO URLOPU

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności.

Urlop dodatkowy nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego – w wymiarze 10 dni – na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli osoba niepełnosprawna jest uprawniona, na podstawie odrębnych przepisów, do urlopu dodatkowego w wymiarze niższym niż 10 dni roboczych – zamiast tego urlopu przysługuje jej urlop dodatkowy z tytułu niepełnosprawności w wymiarze 10 dni.

TURNUS REHABILITACYJNY

Osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności ma także prawo do zwolnienia od pracy w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku.

Pracownik ubiegający się o udział w turnusie rehabilitacyjnym powinien uzyskać od lekarza sprawującego nad nim opiekę wniosek o skierowanie na taki turnus, w którym lekarz określa rodzaj turnusu oraz czas jego trwania. Skierowanie na turnus rehabilitacyjny pracownik powinien przedstawić pracodawcy w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie pracy.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy w związku z pobytem na turnusie rehabilitacyjnym jest przedłożony pracodawcy dokument potwierdzający pobyt na turnusie (najczęściej jest to faktura), wystawiony przez jego organizatora. Za czas omawianego zwolnienia od pracy pracownikom niepełnosprawnym przysługuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie może dojść do kumulacji nieobecności w pracy z powodu korzystania z dodatkowego urlopu oraz zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym.

Łączny wymiar urlopu dodatkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

DODATKOWE UPRAWNIENIA

Pracownikowi niepełnosprawnemu legitymującemu się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje ponadto zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, poddania się zabiegom leczniczym lub usprawniającym, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza

godzinami pracy. Za czas zwolnienia od pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

UTRATA ZDOLNOŚCI DO PRACY NA DOTYCHCZASOWYM STANOWISKU

Osobie zatrudnionej, która w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, pracodawca jest obowiązany wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Zgłoszenie gotowości przystąpienia do pracy powinno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia uznania osoby za niepełnosprawną.

Jeżeli wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracownika z jego winy lub w wyniku jego stanu nietrzeźwości – pracodawca jest zwolniony ze wskazanych wyżej obowiązków.

ZATRUDNIENIE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ U PRACODAWCY NIEZAPEWNIĄCEGO WARUNKÓW PRACY CHRONIONEJ (NA OTWARTYM RYNKU PRACY)

Orzeczenie znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, czyli niezdolności do pracy albo zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, nie wyklucza możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, pod warunkiem przystosowania stanowiska pracy do potrzeb takiej osoby lub w przypadku zatrudnienia w formie telepracy (zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Kontrolę w zakresie przystosowania stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej sprawuje Państwowa Inspekcja Pracy.

RACJONALNE USPRAWNIENIA

Pracodawca jest obowiązany zapewnić niezbędne racjonalne usprawnienia dla osoby niepełnosprawnej: pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji lub odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe albo praktyki zawodowe lub absolwenckie.

Niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych potrzeb (zgłoszonych pracodawcy) wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile

przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkuje nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń. Obciążenia, o których mowa powyżej, nie są nieproporcjonalne, jeżeli są w wystarczającym stopniu rekompensowane ze środków publicznych. Niedokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień, o których mowa, uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu pracy.

NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE:

<p>Osoba posiadająca lekki stopień niepełnosprawności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo • nie może być zatrudniona w godzinach nocnych i w godzinach nadliczbowych • ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy
<p>Osoba posiadająca umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czas pracy nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo • nie może być zatrudniona w godzinach nocnych i w godzinach nadliczbowych • ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy • ma prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym • ma prawo do czasu wolnego od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym lub w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy

3.3. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością

Zadania z zakresu aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie realizowane są przez Referat Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością.

Do głównych zadań **Referatu Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością**, należy:

- pomoc osobom z niepełnosprawnością w poszukiwaniu pracy,
- świadczenie usług poradnictwa zawodowego,
- realizacja programów z zakresu rehabilitacji zawodowej finansowanych ze środków PFRON.

Do głównych zadań **Pośrednictwa Pracy**, należy:

- pozyskiwanie ofert pracy,
- realizowanie ofert pracy (kierowanie, zgodnie z kryteriami wskazanymi przez pracodawcę, zarejestrowanych osób na wolne miejsca pracy),
- kierowanie osób na staże, prace interwencyjne, roboty publiczne,
- współdziałania z instytucjami zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych,
- informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

Do głównych zadań **Poradnictwa Zawodowego**, należy:

- pomoc w wyborze odpowiedniego rodzaju szkolenia,
- pomoc w określeniu obszarów poszukiwania pracy z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności,
- pomoc w zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej,
- przygotowanie do kontaktu z pracodawcą (pomoc w napisaniu CV, przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej itp.),
- przedstawienie metod i techniki poszukiwania pracy.

Do głównych zadań **Stanowiska Programów Rehabilitacji Zawodowej**, należy:

- rozpatrywanie wniosków o jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (dotacje),
- rozpatrywanie wniosków o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu dla osób niepełnosprawnych,
- rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów zatrudnienia pracownika

pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w czynnościach ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem,

- informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

DANE KONTAKTOWE STANOWISK W GRODZKIM URZĘDZIE PRACY W KRAKOWIE ZAJMUJĄCYCH SIĘ AKTYWIZACJĄ ZAWODOWĄ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Wąwozowa 34, 31-752 Kraków				
Nazwa referatu	Nazwa stanowiska	Numer pokoju	Numer telefonu	Adres e-mail
Referat Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością	Stanowisko Pośrednictwa Pracy	105	12 68 68 105 faks 12 68 68 141	niepelnosprawni@gupkrakow.pl
	Stanowisko Poradnictwa Zawodowego	103	12 68 68 103	niepelnosprawni@gupkrakow.pl
	Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej	109	12 68 68 109	rehabilitacja-niepelnosprawni@gupkrakow.pl
Dział Instrumentów Rynku Pracy Stanowiska Wsparcia Pracodawców	doposażenie, pomoc publiczna zatrudnienie 50 + (wnioski, umowa, refundacja)	214	12 68 68 214	grodzki@gupkrakow.pl
	bon zatrudnieniowy (wnioski, umowa) prace interwencyjne (wnioski, umowa)	214A	12 68 68 265	
	refundacje prac interwencyjnych i bonów zatrudnieniowych PSU i CIS	213	12 68 68 213	
Dział Instrumentów Rynku Pracy Stanowiska Wsparcia Bezrobotnych	dotacje na działalność	108	12 68 68 108	grodzki@gupkrakow.pl
	dodatek aktywizacyjny	214A	12 68 68 284	
	staże i opieka nad dzieckiem	106	12 68 68 106	
Referat Obsługi Krajowego Funduszu Szkoleniowego i Organizacji Szkoleń		235	12 68 68 235	grodzki@gupkrakow.pl

3.3.1. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu

Pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zwrot:

- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- kosztów szkolenia tych pracowników w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość pomocy

Wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu, przy czym liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Zwrot kosztów szkolenia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy obejmuje 100% kosztów szkolenia, nie więcej jednak niż równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać

- pracodawca, który:
 - nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
 - nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Pracodawca zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej wymagającej pomocy w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem oraz czynności niemożliwych lub trudnych do

samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy przez okres, za który przyznana jest pomoc.

Forma realizacji

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą (refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy).

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i III).

Miejsce realizacji w Krakowie:
Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.3.2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej

W ramach refundacji pracodawca może otrzymać zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

Wysokość pomocy

Maksymalnie 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać

- pracodawca, który:
 - prowadzi działalność gospodarczą co najmniej 12 miesięcy,
 - nie posiada zaległości wobec PFRON,
 - nie posiada zaległości z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej,
 - nie toczy się w stosunku do niego postępowanie upadłościowe lub nie został złożony wniosek o likwidację.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:

- przedłożenia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy odpowiednio: o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku,
- poniesienia wskazanych w umowie kosztów oraz zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, której dotyczy refundacja, w terminie ustalonym w umowie,
- utrzymania stanowiska pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Forma realizacji

Zwrot kosztów przyznawany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia umowy).

Dostępne formy zabezpieczenia

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastaw na prawach i rzeczach,
- poręczenie.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej” (Wn-W).

Miejsce realizacji w Krakowie:
Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.3.3. Szkolenia osób niepełnosprawnych

Szkolenie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz innych kwalifikacji zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać ze szkoleń na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wysokość pomocy

- w okresie odbywania szkolenia, osobie skierowanej przez powiatowy urząd pracy przysługuje stypendium, które wynosi miesięcznie 120% zasiłku dla osób bezrobotnych, jeżeli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin,
- w przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie, z tym że stypendium nie może być niższe niż 20% zasiłku dla osób bezrobotnych.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Osoba skierowana na szkolenie ma obowiązek:

- uczestnictwa w szkoleniu w dniach i godzinach ustalonych harmonogramem szkolenia i przestrzegania regulaminu obowiązującego w jednostce szkolącej,
- zwrotu kosztów szkolenia – jeśli z własnej winy nie ukończyła szkolenia, z wyjątkiem przypadku gdy przyczyną nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie:

- „wniosku osoby poszukującej pracy niepełnosprawnej niepozostającej w zatrudnieniu o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”;
- „wniosku osoby bezrobotnej niepełnosprawnej o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Obsługi Krajowego Funduszu Szkoleniowego i Organizacji Szkoleń

3.3.4. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu

Staż stanowi jedną z form aktywizacji zawodowej polegającą na nabywaniu przez stażystę umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Na staże finansowane ze środków PFRON może zostać skierowana osoba z niepełnosprawnością, zarejestrowana jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu.

Wysokość pomocy

W trakcie odbywania stażu osoba niepełnosprawna otrzymuje stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych miesięcznie. Z tytułu organizacji stażu organizator nie ponosi żadnych kosztów.

Kto się może ubiegać

- pracodawca
- jednostka organizacyjna, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
- przedsiębiorca niezatrudniający pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców,
- rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Do obowiązków organizatora stażu należy:

- zapewnienie osobie odbywającej staż bezpiecznych i higienicznych warunków odbywania stażu,
- przeszkolenie osoby odbywającej staż w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznanie jej z obowiązującym regulaminem pracy,
- wydanie osobie odbywającej staż, niezwłocznie po zakończeniu stażu opinii zawierającej informacje o zadaniach realizowanych przez tę osobę i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu,
- przedłożenia, każdorazowo co miesiąc do urzędu pracy, w terminie do 5. dnia każdego miesiąca listy obecności osoby odbywającej staż,
- na wniosek uprawnionego odbywającego staż organizator jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendaryzowanych odbywania stażu.

Forma realizacji

Staż realizowany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej pomiędzy starostą a organizatorem stażu.

Formy zabezpieczenia

Zabezpieczenie nie jest wymagane.

Wnioski

Staż organizowany jest na podstawie „wniosku o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

- Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej – dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,
- Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Dział Instrumentów Rynku Pracy (ze środków Funduszu Pracy) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych,
- Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Dział Instrumentów Rynku Pracy (ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych.

i

3.3.5. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej

Osoba z niepełnosprawnością może otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

Wysokość pomocy

- **nie więcej niż 6-krotność** przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy,

- **od 6-krotności do 15-krotności** przeciętnego wynagrodzenia w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy.

Kto się może ubiegać

Z pomocy tej może skorzystać osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, która:

- od co najmniej 12 miesięcy nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej jako osoba prowadząca działalność gospodarczą,
- nigdy nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel,
- nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalega z opłacaniem w terminie podatków.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Obowiązek prowadzenia działalności przez okres co najmniej odpowiednio 12 lub 24 miesięcy.

Forma realizacji

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą.

Formy zabezpieczenia

Dostępne formy zabezpieczenia przyznanych środków:

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastaw na prawach i rzeczach,
- poręczenie, w tym poręczenie spółdzielni socjalnej.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej dotyczący środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej” (Wn-O).

Miejsce realizacji w Krakowie:
Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.4. Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnością

Pracodawcy zatrudniającemu osoby z niepełnosprawnością przysługuje ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, o ile pracownik ten został ujęty w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych prowadzonej przez PFRON.

Dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika z niepełnosprawnością mogą uzyskać pracodawcy spełniający następujące warunki:

- **zatrudniający osobę niepełnosprawną zgodnie z przepisami prawa pracy** – pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Dofinansowanie nie przysługuje na osoby, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne (o dzieło, umowa zlecenia). Dofinansowanie nie przysługuje również na pracownika, który ma ustalone prawo do emerytury i został zaliczony do umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności. Pracodawcy zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, muszą osiągać wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych ogółem w wysokości co najmniej 6% – nie dotyczy to pracodawców prowadzących zakład pracy chronionej lub zakład aktywności zawodowej. Do liczby pracowników nie wlicza się osób niepełnosprawnych przebywających na urloпах bezpłatnych oraz osób niebędących osobami niepełnosprawnymi zatrudnionych:
 - na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego;
 - przebywających na urlopie rodzicielskim,
 - przebywających na urloпах wychowawczych;
 - nieświadczących pracy w związku z odbywaniem służby wojskowej albo służby zastępczej;

- będących uczestnikami Ochotniczych Hufców Pracy;
 - nieświadczących pracy w związku z uzyskaniem świadczenia rehabilitacyjnego;
 - przebywających na urloпах bezpłatnych, których obowiązek udzielenia określają odrębne ustawy.
- **posiadający dokument potwierdzający status pracownika jako osoby niepełnosprawnej od pierwszego dnia zatrudnienia** – w przypadku pracowników, których niepełnosprawność powstała w trakcie zatrudnienia, o dofinansowanie do ich wynagrodzenia można ubiegać się od dnia otrzymania pierwszego orzeczenia, ale nie wcześniej niż od okresu sprawozdawczego 07/2016 r., pod warunkiem terminowego złożenia wniosku.
 - **którzy wykazą efekt zachęty** – szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć na stronie: <https://www.pfron.org.pl/pracodawcy/dofinansowanie-wynagrodzen/warunki-ubiegania-sie-o-dofinansowanie-do-wynagrodzen-pracownikow-niepelnosprawnych/>
 - **wypłacający wszystkie elementy kosztów płacy pracownika niepełnosprawnego w terminie bądź z uchybieniem terminu nieprzekraczającym 14 dni (dopuszczalna jest dopłata składek ZUS z uchybieniem terminu powyżej 14 dni, o ile nie przekroczy ona 2% należnych składek za dany okres sprawozdawczy)** – od 1 lipca 2016 r. można złożyć wniosek o dofinansowanie pracownika niepełnosprawnego dopiero po wypłacie wynagrodzenia tego pracownika (tj. z chwilą, gdy pracownik dysponuje wypłaconą kwotą) – z zachowaniem wszystkich terminów określonych w ustawie i aktach wykonawczych.
 - **wypłacający wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego ze środków innych niż środki publiczne** – wyjątek stanowi przypadek, gdy wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego zostało sfinansowane ze środków publicznych z prowadzonej działalności lub z dochodów publicznych, o których mowa w ustawie o finansach publicznych.
 - **wypłacający wynagrodzenie pracownika na jego rachunek bankowy lub rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, albo na adres zamieszkania tego pracownika, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania kwot pieniężnych.**
 - **nie posiadający zaległości wobec PFRON na więcej niż 100 zł.**

Uwaga!!! Jeżeli pracodawca prowadzi działalność gospodarczą dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych **nie przysługuje**, gdy:

- pracodawca znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej według kryteriów określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej dotyczących udzielania pomocy publicznej;
- na pracodawcy ciąży obowiązek zwrotu pomocy, wynikający z wcześniejszych decyzji Komisji Europejskiej, uznających pomoc za niezgodną z prawem oraz ze wspólnym rynkiem;
- udzielenie pracodawcy pomocy w formie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzenia skutkowałoby przekroczeniem kwoty 10 mln euro rocznej pomocy na zatrudnienie pracowników niepełnosprawnych.

WYSOKOŚĆ DOFINANSOWANIA

Kwota miesięcznego dofinansowania uzależniona jest od:

➔ stopnia niepełnosprawności pracownika

- **1 950,00 zł** – w związku z zatrudnieniem pracownika o znacznym stopniu niepełnosprawności
- **1 200,00 zł** – w związku z zatrudnieniem pracownika o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
- **450,00 zł** – w związku z zatrudnieniem pracownika z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Kwoty dofinansowania, w przypadku osób niepełnosprawnych w odniesieniu do których orzeczono:

- chorobę psychiczną (02-P),
- upośledzenie umysłowe (01-U),
- całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C),
- epilepsję (06-E),
- niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym (04-O),

zwiększa się o:

- **1 200,00 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi **3 150,00 zł**),
- **900,00 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi **2 100,00 zł**),

- **600,00 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi **1 050,00 zł**).

Stwierdzenie dotyczące schorzenia szczególnego musi wynikać z sentencji, symbolu przyczyny niepełnosprawności, wskazań lub uzasadnienia podanego na orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności.

➔ **wymiaru czasu pracy pracownika niepełnosprawnego**

PFRON wypłaca miesięczne dofinansowanie w wysokości proporcjonalnej do wymiaru etatu pracownika. Kwoty dofinansowania podane powyżej są kwotami maksymalnego dofinansowania jakie można otrzymać na pracownika zatrudnionego na pełen etat. W przypadku gdy pracownik zatrudniony jest na część etatu kwoty te należy przeliczyć proporcjonalnie do części etatu jaką pracownik przepracował w danym miesiącu. W przypadku gdy osoba niepełnosprawna jest zatrudniona u więcej niż jednego pracodawcy w wymiarze:

- nieprzekraczającym ogółem pełnego etatu – dofinansowanie przyznaje się pracodawcom, u których jest ona zatrudniona, w wysokości proporcjonalnej do wymiaru etatu tej osoby,
- przekraczającym ogółem pełny etat - dofinansowanie przyznaje się na tę osobę w wysokości nieprzekraczającej kwoty pomocy przyporządkowanej do pełnego etatu. Dofinansowanie w pierwszej kolejności przyznaje się pracodawcy, który wcześniej zatrudnił tę osobę – w wysokości proporcjonalnej do wymiaru etatu tego pracownika

➔ **typu pracodawcy, u którego niepełnosprawny jest zatrudniony oraz wysokości kosztów płacy**

Kwota miesięcznego dofinansowania nie może przekroczyć:

- 75% poniesionych kosztów płacy – jeżeli pracodawca prowadzi działalność gospodarczą,
- 90 % poniesionych kosztów płacy – jeżeli pracodawca nie prowadzi działalności gospodarczej.

W koszty płacy należy wliczyć:

- wynagrodzenie brutto,
- obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe naliczane od tego wynagrodzenia,

- obowiązkowe składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Solidarnościowy.

i

Sprawę załatwia:

Dokumenty zgłoszeniowe, dotyczące dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych składa się w formie pisemnej do Biura PFRON:

- pod adresem:
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II 13
- poprzez ePUAP na adres: [/PFRON/SkrytkaESP](#)

Natomiast kolejne wnioski o dofinansowanie – w przypadku formy papierowej – składa się do właściwego terytorialnie oddziału PFRON.

Kontakt z Departamentem ds. Rynku Pracy:

infolinia 22 581 84 10 wew. 1 (godz. 9:00–15:00)

Kontakt z pracownikami Oddziału Małopolskiego PFRON zajmującymi się systemem obsługi dofinansowań:

Oddział Małopolski PFRON

30-527 Kraków, ul. Na Zjeździe 11 (piętro 12)

tel. 12 312 14 00, e-mail: krakow@pfron.org.pl

dyżur telefoniczny: tel. 12 312 14 20

Potrzebne informacje można znaleźć również na stronie:

<https://www.pfron.org.pl/pracodawcy/dofinansowanie-wynagrodzen/rejestracja-pracodawcy-w-sodir/>

3.5. Biura pośrednictwa pracy

W celu wpisania się do rejestru bezrobotnych lub uzyskania informacji na temat ofert pracy, należy kontaktować się z właściwym powiatowym/grodzkim urzędem pracy, zapoznać się z informacjami zamieszczonymi na stronie: www.praca.gov.pl lub znaleźć ofertę w Centralnej Bazie Ofert Pracy na stronie: <https://oferty.praca.gov.pl/portal/index.cbop#/listaOfert?>

Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia Zielona Linia

www.zielonalinia.gov.pl

Infolinia dla klientów urzędów pracy – tel. 195 24 – czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00.

Opłata za połączenie jest zgodna z taryfą operatora osoby dzwoniącej. W niektórych połączeniach z telefonów komórkowych wymagane jest dodanie numeru kierunkowego. Właściwym numerem będzie: 22 195 24.

Numer infolinii dla połączeń zagranicznych: +48 22 195 24.

3.5.1. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

30-107 Kraków, plac Na Stawach 1

Dziennik podawczy:

tel. 12 428 78 70, fax: 12 422 97 85

e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl

- **Sekretariat Dyrekcji WUP w Krakowie**
tel. 12 424 07 01
faks 12 422 97 85
e-mail: sekretariat@wup-krakow.pl
- **Informacja dotycząca Europejskiego Funduszu Społecznego** – pytania dotyczące wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój:
tel. 12 424 07 37, faks 12 619 84 32
e-mail: efs@wup-krakow.pl
- **Rejestr Agencji Zatrudnienia** – zawiera informacje o agencjach zatrudnienia. Uzyskanie wpisu do rejestru jest warunkiem prowadzenia działalności przez agencje zatrudnienia. Kwestiami związanymi z agencjami zatrudnienia zajmuje się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie Zespół Programów i Obsługi Instytucji Rynku Pracy. Informacje można uzyskać:
 - telefonicznie: 12 428 78 00, 12 428 78 69,
 - e-mailowo: paulina.reuter-szczypczyk@wup-krakow.pl;
katarzyna.koscielniak@wup-krakow.pl; beata.szpila@wup-krakow.pl
- **Rejestr Instytucji Szkoleniowych** – instytucja szkoleniowa może uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy po dokonaniu wpisu do rejestru

instytucji szkoleniowych, prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej. Kwestiami związanymi z Rejestrem Instytucji Szkoleniowych zajmuje się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie Zespół Programów i Obsługi Instytucji Rynku Pracy. Informacje można uzyskać:

- telefonicznie: 12 424 07 31,
- e-mailowo: beata.szpila@wup-krakow.pl

- **Zaświadczenia potwierdzające wykonywanie działalności** – wniosek o wydanie zaświadczenia stwierdzającego charakter, okres i rodzaj działalności wykonywanej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej składają osoby zamierzające podjąć lub wykonywać działalność poza granicami kraju i potrzebują udokumentowania doświadczenia zawodowego. Zaświadczenie wydawane jest osobom zamierzającym podjąć pracę lub wykonywać inną działalność zawodową na terenie państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Szwajcarii lub kraju będącego członkiem Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Informacje można uzyskać:

- telefonicznie: 12 350 73 17,
- e-mailowo: ks@wup-krakow.pl,
- osobiście: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 36, 30-110 Kraków.

- **Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych** – wszelką korespondencję do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych należy kierować na adres:

- Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

30-110 Kraków, ul. Kraszewskiego 36 (I piętro, pok. 123-126)

- stanowisko ds. wypłaty świadczeń – obsługa wniosków indywidualnych: tel. 12 350 73 09,
- stanowisko ds. wypłaty świadczeń – obsługa wykazów i przedsiębiorców z zakresu ustawy ochrony miejsc pracy: tel. 12 350 73 08,
- stanowiska windykacyjne: tel. 12 350 73 02 do 05,
- faks 12 422 97 85.

- **Ogłoszenia o pracy za granicą** - oferty pracy za granicą w państwach Unii Europejskiej oraz w Islandii, Liechtensteinie, Norwegii i Szwajcarii, ogłaszane są na Europejskim Portalu Mobilności Zawodowej (https://eures.ec.europa.eu/index_pl). Oferty na tym portalu są dostępne

w językach narodowych. Ponadto oferty pracy za granicą w tych państwach, ogłaszane przez polską sieć EURES, są dostępne w języku polskim na krajowej stronie <https://eures.praca.gov.pl/?>. Oferty pracy za granicą ogłaszane są również przez agencje zatrudnienia, np. na stronach internetowych tych agencji. Należy pamiętać, aby sprawdzić czy dana agencja działa legalnie i posiada certyfikat. Wykaz certyfikowanych agencji zatrudnienia znajduje się na stronie: Rejestr agencji zatrudnienia (KRAZ).

- **Informacje dla powracających do kraju** – Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie pełni funkcję instytucji właściwej z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego na wypadek bezrobocia. W sprawach zasiłku dla bezrobotnych, którzy wyjeżdżają za granicę lub powracają do Polski, należy kontaktować się z Zespołem Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego:

- telefonicznie: 12 350 73 17,
- e-mailowo: ks@wup-krakow.pl,
- osobiście: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Kraszewskiego 36, 30-110 Kraków.

Pozostałe informacje z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego można znaleźć w innych instytucjach właściwych:

- zasiłki rodzinne – Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie;
- ubezpieczenia zdrowotne – Narodowy Fundusz Zdrowia;
- emerytury, renty – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3.5.2. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

32-085 Szyce, ul. Wesola 48

e-mail: krkrpow@uppk.pl; sekretariat@uppk.pl;

faks 12 623 74 80

- dziennik podawczy: tel. 12 416 74 03
- sekretariat: tel. 12 416 74 72

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego, ul. Wesola 48, 32-085 Szyce, obsługuje gminy: Jerzmanowice-Przegina, Wielka Wieś, Zielonki.

Pozostałe adresy Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego:

- Filia w Krakowie, ul. Mazowiecka 21, 30-019 Kraków, obsługuje mieszkańców gmin: Igołomia-Wawrzeńczyce, Liszki, Czernichów oraz Świątniki Górne
faks: 12 632 52 15
e-mail: filia_krakow@uppk.pl; sekretariat@uppk.pl,
ePUAP: /UPPK/SkrytkaESP (w wyszukiwarce podmiotu należy wpisać „Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego”)
 - infolinia: tel. 195 24
 - bezpłatna infolinia z telefonów stacjonarnych: tel. 800 121 645
 - dziennik podawczy: tel. 12 29974 25
 - sekretariat: tel. 12 299 74 95
- Filia w Krzeszowicach, ul. Kolejowa 1, 32-065 Krzeszowice, obsługuje mieszkańców gmin: Krzeszowice i Zabierzów
faks: 12 282 20 52
e-mail: filia_krzeszowice@uppk.pl
 - dziennik podawczy – tel. 12 282 20 51
- Filia w Skawinie, ul. Ogrody 17, 32-050 Skawina, obsługuje mieszkańców gmin: Skawina i Mogilany
faks: 12 276 70 98
email: filia_skawina@uppk.pl
 - dziennik podawczy – tel. 12 276 16 93
- Filia w Słomnikach, ul. Kościuszki 64, 32-090 Słomniki, obsługuje mieszkańców gmin: Iwanowice, Kocmyrzów-Luborzycza, Michałowice, Skąta, Słomniki oraz Sułoszowa
faks: 12 388 13 98
email: filia_slomniki@uppk.pl
 - dziennik podawczy – tel. 12 388 23 98

Zadania Centrum Aktywizacji Zawodowej w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, organizacji szkoleń oraz spraw związanych z Krajowym funduszem Szkoleniowym dla wszystkich mieszkańców Powiatu Krakowskiego będą realizowane w siedzibie Urzędu w miejscowości, ul. Wesota 48, 32-085 Szyce.

Dodatkowe informacje, wykaz obecnie realizowanych projektów i programów oraz bazę aktualnych, lokalnych ofert pracy można znaleźć na stronie: <https://uppkrakow.praca.gov.pl/>

3.5.3. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

31-752 Kraków, ul. Wąwozowa 34

faks: 12 645 12 70

tel. 12 686 80 00

e-mail: grodzki@gupkrakow.pl

strona internetowa: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/>

Godziny przyjmowania klientów: poniedziałek – piątek
w godz. 7:45-14:45

- Centrum Obsługi Klienta: tel. 12 686 80 23, 12 686 80 24, 12 686 81 22, 12 686 81 23

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie zapewnia dostęp do świadczenia usług tłumacza języka migowego. Klienci, o których mowa w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się, zgłaszający chęć skorzystania z usług Urzędu Pracy powinni:

- zgłosić ten fakt co najmniej 3 dni robocze wcześniej, (z wyłączeniem sytuacji nagłych) do Referatu Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych GUP ul. Wąwozowa 34, bądź telefonicznie (tel. 12 686 81 04, 12 686 81 05) lub elektronicznie na adres: grodzki@gupkrakow.pl
- wskazać metody komunikowania się tj.:
 - polski język migowy (PJM),
 - system językowo-migowy (SJM),
 - sposoby komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN).

W godzinach pracy Urzędu pracownik ochrony służy wszelką pomocą. Pomieszczenie ochrony znajduje się bezpośrednio przy wejściu do budynku GUP. Pomoc pracowników ochrony dotyczy zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób z dziećmi w wózkach, chcących skorzystać z usług Urzędu.

Osoby zainteresowane może również zarejestrować się w Grodzkim Urzędzie Pracy drogą elektroniczną. Z rejestracji w Urzędzie Pracy za pośrednictwem

internetu mogą skorzystać osoby dysponujące: kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Informacje w sprawie rejestracji w GUP znajdują się na stronie: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/rejestracja-w-urzedzie>

Dodatkowe informacje dla osób z niepełnosprawnościami: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnospawnych>

4. ZADANIA Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Informacja na temat form pomocy realizowanych przez MOPS w Krakowie:

Punkt Informacyjny
30-529 Kraków, ul. Józefińska 14
tel. 12 616 54 08

4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Ze środków PFRON realizowane są zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Część zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji realizowana jest przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, które uzyskują na ten cel środki PFRON. Realizatorzy to instytucje, za pośrednictwem których PFRON wydatkuje środki na określone zadania. Instytucje te przyjmują i rozpatrują wnioski o dofinansowania oraz przekazują środki finansowe.

Dofinansowania w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej ze środków Funduszu przyznawane są na podstawie podziału środków finansowych PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej dla Gminy Miejskiej Kraków, Uchwały Rady Miasta Krakowa oraz zasad rozpatrywania wniosków ustalonych na dany rok budżetowy.

Wnioski o dofinansowanie ze środków Funduszu można znaleźć na stronie internetowej MOPS: www.mops.krakow.pl, w zakładce „Jak uzyskać pomoc”, punkt „Formy pomocy” – punkt 3 „Rehabilitacja zawodowa i społeczna”.

Wnioski o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się oraz usług tłumacza migowego można składać elektronicznie przez System Obsługi Wsparcia.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Poniżej opisano rodzaje zadań realizowanych z myślą o indywidualnych osobach z niepełnosprawnościami, których realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
 Dział Wsparcia Osób Niepełnosprawnych
 30-529 Kraków, ul. Józefińska 14
 e-mail: dr@mops.krakow.pl
www.mops.krakow.pl

4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia w grupie uczestników, którzy posiadają wskazanie do terapii zajęciowej. Zajęcia realizowane są w pracowniach m.in.: gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, plastycznych, komputerowych, aktywizacji zawodowej z zastosowaniem metod i technik terapii zajęciowej. Osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem w warsztacie. Jej pobyt finansowany jest maksymalnie w 90% ze środków PFRON, a w pozostałej części ze środków samorządu powiatowego. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków działa 12 warsztatów terapii zajęciowej, przeznaczonych dla osób z chorobami psychicznymi, upośledzeniem narządu ruchu oraz innymi rodzajami niepełnosprawności.

Więcej informacji można uzyskać pod numerami telefonów:
12 616 54 06, 12 616 54 77

Warsztaty terapii zajęciowej:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, ul. Basztowa 3, 31-134 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Duszpasterskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym, os. Centrum C nr 7, 31-930 Kraków,

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji im. Brata Alberta, os. Dywizjono 303 nr 65, 31-875 Kraków.
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Katolickim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”, ul. Dietla 27, 31-070 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”, ul. Rondo Mogilskie 1, 31-516 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, ul. Królowej Jadwigi 81, 30-209 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, os. Górali 19, 31-917 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Miejski Krakowski, os. Wandy 18, 31-906 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Miejski Krakowski, ul. Truskawkowa 4, 31-985 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego, ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 41, 30-962 Kraków; ul. Cechowa 142, 30-685 Kraków; ul. Kamińskiego 51, 30-524 Kraków.

4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji zawodowej i społecznej, połączonej z elementami wypoczynku, których celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON organizowane są wyłącznie na terenie kraju. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnus musi odbyć się w okresie obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności

oraz musi się rozpocząć w roku kalendarzowym, w którym osoba niepełnosprawna uzyskała dofinansowanie. Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie, dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z określonymi w orzeczeniu o niepełnosprawności dysfunkcjami lub schorzeniami, a w drugiej kolejności zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- wniosek lekarza o skierowanie na turnus rehabilitacyjnego wydany przez lekarza, pod opieką którego znajduje się osoba niepełnosprawna,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego,
- oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 53 54

4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego do rehabilitacji w warunkach domowych, stosownie do potrzeb wynikających z jej niepełnosprawności.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 20% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Wnioskodawca musi również spełniać kryterium dochodowe, co oznacza, że o dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dokumenty od wnioskodawcy

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona przez dostawcę sprzętu rehabilitacyjnego na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 54 02

4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów

Osoba z niepełnosprawnością, która otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, może starać się również o dofinansowanie do tych przedmiotów z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli otrzymane dofinansowanie z NFZ nie pokryło całkowitego kosztu zakupu.

Wysokość dofinansowania dla osób z niepełnosprawnością wynosi:

- do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny wyznaczonej przez ministra właściwego do spraw zdrowia, jeżeli taki udział jest wymagany,

- do 150% limitu NFZ oraz wymaganego udziału własnego, jeżeli taki udział był wymagany, a cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność,
- spełnienie kryterium dochodowego.

O dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- faktura VAT zapłacona gotówką, faktura VAT z przedłużonym terminem płatności, nie krótszym niż 60 dni lub faktura proforma zawierająca między innymi informacje o całkowitym koszcie zakupu sprzętu ortopedycznego, lub środka pomocniczego, kwocie opłaconej w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, limicie cenowym oraz wymaganym udziale własnym wnioskodawcy wystawiona na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze potwierdzona za zgodność z oryginałem, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie (dotyczy faktur VAT). W przypadku faktur proforma kopia zlecenia potwierdzona za zgodność przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie,
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Więcej informacji można uzyskać pod numerami telefonów:
12 616 54 04, 12 616 54 02, 12 616 53 54.

4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia uniemożliwiające lub zmniejszające swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Likwidacja barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej ma na celu umożliwienie jej, lub ułatwienie w znacznym stopniu wykonywania podstawowych, codziennych czynności, a przede wszystkim poruszania się w miejscu zamieszkania.

O dofinansowanie ze środków PFRON na likwidację barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, w tym małoletnie, jeśli:

- rodzaj niepełnosprawności wymaga likwidacji barier architektonicznych ze względu na występujące trudności w poruszaniu się,
- wnioskodawca potwierdzi stałe zamieszkanie w lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych,
- wnioskodawca jest właścicielem nieruchomości lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości, w której ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych,
- wnioskodawca uzyska pisemną zgodę właściciela/właścicieli budynku i lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie.

Osoba niepełnosprawna mająca trudności w poruszaniu się może otrzymać dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w wysokości do 95% zakwalifikowanych prac, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność wnioskodawcy,
- aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione przez lekarza pod opieką, którego znajduje się osoba niepełnosprawna potwierdzające, iż następ-

stwem schorzeń stanowiących podstawę wydania orzeczenia o niepełnosprawności jest dysfunkcja narządu ruchu (nie dotyczy osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie, z symbolem przyczyny niepełnosprawności O5-R),

- kopie orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z wnioskodawcą oraz zgoda na przetwarzanie danych osobowych tych osób,
- kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych: akt notarialny lub umowa najmu na czas nieokreślony,
- pisemna zgoda właściciela/właścicieli budynku/lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie,
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego,
- zdjęcia stanu obecnego pomieszczenia, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych,
- odręczny szkic pomieszczeń, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych wraz z podaniem ich wymiarów (stan obecny i stan oczekiwany po dostosowaniu uwzględniający wytyczne wskazane w procedurze MOPS – 37).

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 54 07

4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Barierą w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacji barier

w komunikowaniu się powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- faktura proforma lub oferta cenowa na zakup urządzeń, wystawiona na:
 - wnioskodawcę, lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 54 54

4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Barierami technicznymi są ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej pokonywanie przez nią pewnych ograniczeń. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania

dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- faktura proforma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 54 54

4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę w orzeczeniu o niepełnosprawności lub orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności symbolu 03-L lub 03-L wraz z symbolem 04-O lub symboli równoważnych stosowanych we wcześniejszych orzeczeniach. W przypadku orzeczenia,

w którym brak jest zapisu dotyczącego przyczyny niepełnosprawności, schorzenia te winny być potwierdzone zaświadczeniem lekarza specjalisty.

Dofinansowaniu nie podlega świadczenie usługi przez tłumacza w organach administracji publicznej (przez organ administracji publicznej rozumie się ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w nich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej zespolonej i niezespolonej, organy jednostek samorządu terytorialnego) oraz w innych jednostkach, które na mocy przepisów są zobowiązane do zapewnienia dostępu do w/w usług lub otrzymują dotację/subwencję, z której mogą być finansowane ww. usługi.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność,
- oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat,
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Więcej informacji można uzyskać pod numerem telefonu:
12 616 54 05.

4.1.9. Program „Aktywny samorząd”

W Gminie Miejskiej Kraków realizatorem programu „Aktywny samorząd” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Program jest finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Głównym jego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. PFRON każdego roku określa szczegółowe zasady realizacji programu. Poniżej wymienione są zadania w zakresie programu, w ramach których osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie.

Więcej informacji można uzyskać pod numerami telefonu:
12 616 54 05 lub 12 616 54 03, 12 616 54 09 lub e-mail:
dr@mops.krakow.pl

4.1.9.1. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach „Modułu II”

W ramach programu w „Module II” można uzyskać dofinansowanie lub refundację kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym w formie:

- opłaty za naukę (czesne),
- dodatku na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu),
- dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Refundacja może dotyczyć kosztów opłaty za naukę (czesnego) dotyczących bieżącego roku szkolnego lub akademickiego, niezależnie od daty ich poniesienia pod warunkiem posiadania przez Realizatora programu wystarczających środków PFRON.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- nauka w szkole wyższej lub szkole policealnej, lub kolegium, lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.

Warunki wykluczające uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,
- przerwa w nauce.

Dodatkowe kryteria udzielania pomocy w ramach Modułu II:

1. Każdy wnioskodawca może uzyskać pomoc ze środków PFRON łącznie maksymalnie w ramach 20 (dwudziestu) semestrów/półroczy różnych form kształcenia na poziomie wyższym – warunek ten dotyczy także wsparcia udzielonego w ramach programów PFRON:

- „STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”,
 - „STUDENT II – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”, z uwzględnieniem ust. 2. Limit semestrów nie dotyczy osób ubiegających się o dofinansowanie kosztów nauki w ramach studiów III stopnia, a także osób zamierzających otworzyć przewód doktorski poza studiami doktorskimi (III stopnia).
2. Wnioskodawcy, którzy do dnia złożenia wniosku uzyskali pomoc ze środków PFRON w ramach większej liczby semestrów/półroczy, niż wskazana w ust. 1, mogą uzyskać pomoc w ramach programu – do czasu ukończenia rozpoczętych form kształcenia na poziomie wyższym, jeśli są one realizowane zgodnie z planem/programem studiów i zostały rozpoczęte, gdy limit, o którym mowa w ust. 1 nie został przekroczony.

W ramach „Modułu II” mogą zostać dofinansowane następujące koszty semestru/półrocza nauki:

1. Opłata za naukę (czesne) – równowartość kosztów czesnego w ramach jednej, aktualnie realizowanej formy kształcenia na poziomie wyższym (na jednym kierunku) – niezależnie od daty poniesienia kosztów, przy czym dofinansowanie powyżej określonej przez PFRON kwoty na dany rok jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu wnioskodawcy nie przekracza kryterium na dany rok przyjętego przez PFRON na osobę w rodzinie.
2. Dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego w kwocie określonej przez PFRON na dany rok.
3. Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia maksymalnie do kwoty określonej przez PFRON na dany rok.
4. Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia, o którym mowa w pkt 3 może być zwiększony:
 - posiada znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne
 - pobiera naukę poza miejscem zamieszkania, tj. miastem Kraków,
 - posiada (ważną) Kartę Dużej Rodziny,
 - jest osobą poszkodowaną w wyniku działania żywiołu lub innych zdarzeń losowych,

- korzysta z usług tłumacza migowego.
5. Wysokość dodatku ma charakter progresywny i motywacyjny i jest uzależniona od postępów wnioskodawcy w nauce.

Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia nie przysługuje w przypadku, gdy wnioskodawca, zmieniając kierunek lub szkołę/uczelnię w trakcie pobierania nauki, ponownie pobiera naukę na poziomie (semestr/półroczne) objętym uprzednio dofinansowaniem ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach programu.

W celu objęcia wsparciem wszystkich wnioskodawców, których wnioski zostały pozytywnie zweryfikowane pod względem formalnym, Realizator ma prawo obniżyć zakres i wysokość dofinansowania do poziomu, jaki wynika z wysokości kwot wnioskowanych we wszystkich wnioskach (zapotrzebowania) i kwoty przeznaczonej na realizację programu.

Decyzję o wysokości pomocy dla wnioskodawcy podejmuje Realizator programu, który ustala własne sposoby różnicowania wysokości dofinansowania.

Dla osób niepełnosprawnych uczęszczających na studia lub pobierających naukę w szkole policealnej lub kolegium, dofinansowanie/refundacja opłaty za naukę (czesne) w ramach Modułu II przysługuje wyłącznie w ramach jednego kierunku.

W przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich, przysługuje wyłącznie dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego.

4.1.9.2. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach Modułu I „Obszar A”

Formy i zakres udzielanej pomocy oraz warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze A”:

- zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku do lat 18 lub wieku aktywności zawodowej lub zatrudnionych,
- zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (z wyłączeniem kategorii: A, A1, A2 i AM), adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym

stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku aktywności zawodowej,

- zadanie 3: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (z wyłączeniem kategorii: A, A1, A2 i AM), adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego, w wieku aktywności zawodowej,
- zadanie 4: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w wieku aktywności zawodowej lub zatrudnionych.

Wymagany udział własny wnioskodawcy w ramach „Obszaru A” wynosi:

- w zadaniach 1 i 4: 15 % ceny brutto zakupu/usługi,
- w zadaniach 2 i 3: 25% ceny brutto zakupu/usługi.

Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy mogą pochodzić z różnych źródeł, jednak nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Pomoc w ramach „Obszaru A” może być udzielana co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy. Warunek ten dotyczy:

- osoby niepełnosprawnej, będącej beneficjentem pomocy,
- tego samego celu pomocy, przez który należy rozumieć przedmiot dofinansowania określony ogólnie w danym zadaniu.

4.1.9.3. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach Modułu I „Obszar B”

Formy i zakres udzielanej pomocy oraz warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze B”:

- zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, w wieku do lat 18 lub wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych,

- zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach Obszaru B programu „Aktywny samorząd” sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- zadanie 3: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku, w wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie,
- zadanie 4: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy, w wieku do lat 18 lub wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie,
- zadanie 5: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach zadania 1, 3 lub 4 Obszaru B programu „Aktywny samorząd”, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. W zadaniu 5 istnieje możliwość refundacji. Może ona dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku. Jednakże wnioskodawca ubiegający się o refundację musi spełniać warunki uczestnictwa w programie, także w terminie poniesienia kosztu objętego refundacją.

Wymagany udział własny wnioskodawcy w ramach „Obszaru B” w zadaniach 1, 3, 4 i 5 wynosi 10% ceny brutto zakupu/usługi.

Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy mogą pochodzić z różnych źródeł, jednak nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Częstotliwość udzielania pomocy w ramach „Obszaru B” – dofinansowanie może być udzielone:

- w zadaniu 1, 2, 3 i 4 po upływie 5 lat, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy,
- w zadaniu 5 po zakończeniu okresu gwarancji na przedmiot/usługę wcześniej dofinansowaną.

Warunki te dotyczą:

- pomocy udzielanej w ramach wskazanych zadań,
- osoby niepełnosprawnej, będącej beneficjentem pomocy,

- tego samego celu pomocy, przez który należy rozumieć przedmiot dofinansowania określony ogólnie w zadaniu 1, 2, 3 i 4,
- gwarancji, dotyczącej przedmiotu dofinansowanego uprzednio ze środków PFRON (zadanie 5), przy czym o pomoc można ubiegać się nie częściej niż jeden raz w roku kalendarzowym.

4.1.9.4. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach Modułu I „Obszar C”

Formy i zakres udzielanej pomocy oraz warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze C”:

- zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym,
- zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości, adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, w wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie, potwierdzona opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego, potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie,
- zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości), adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności, w wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie, potwierdzona opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego, potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie,

- zadanie 5: pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania (tj. skutera o napędzie elektrycznym lub wózka ręcznego z oprzyrządowaniem elektrycznym), w wieku do lat 18 lub wieku aktywności zawodowej lub posiadających zatrudnienie.

Wymagany udział własny wnioskodawcy w ramach „Obszaru C” wynosi:

- w zadaniu 3 i 4 wynosi 10% ceny brutto zakupu/usługi,
- w zadaniu 5 wynosi 35% ceny brutto zakupu/usługi.

Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy mogą pochodzić z różnych źródeł, jednak nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

Częstotliwość udzielania pomocy w ramach „Obszaru C” - dofinansowanie może być udzielone:

- w zadaniu 3 i 5 po upływie 3 lat, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy,
- w zadaniu 2 i 4 po zakończeniu okresu gwarancji na przedmiot/usługę wcześniej dofinansowaną.

Warunki te dotyczą:

- pomocy udzielanej w ramach wskazanych zadań,
- osoby niepełnosprawnej, będącej beneficjentem pomocy,
- tego samego celu pomocy, przez który należy rozumieć przedmiot dofinansowania określony ogólnie w zadaniu 3 i 5,
- gwarancji, dotyczącej przedmiotu dofinansowanego uprzednio ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zadaniu 2 i 4, przy czym o pomoc można ubiegać się nie częściej niż jeden raz w roku kalendarzowym.

4.1.9.5. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D”

Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze D”:

- dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem).

Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze D”:

- znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- aktywność zawodowa,
- pełnienie roli opiekuna prawnego dziecka.

Maksymalną kwotę pomocy na każdą osobą zależną w ramach programu w „Obszarze D” określa PFRON w dokumencie programowym przyjętym na dany rok kalendarzowy.

Wymagany udział własny wnioskodawcy wynosi 15% kosztów tej opłaty. Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy mogą pochodzić z różnych źródeł, jednak nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

4.2. Świadczenia pieniężne

O świadczenia pieniężne z pomocy społecznej, co do zasady, mogą ubiegać się osoby jeżeli ich dochód jest niższy niż 776,00 złotych w przypadku osoby samotnie gospodarującej lub 600,00 złotych na osobę w rodzinie. Osoby, których dochody przekraczają kryterium dochodowe mogą ubiegać się o zasiłek celowy specjalny lub zasiłek okresowy na zasadach zwrotu.

Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania

- Filia nr 1, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków,
- Filia nr 2, ul. Radzikowskiego 39, 31-315 Kraków,
- Filia nr 3, ul. Rzeźnicza 2, 31-540 Kraków,

- Filia nr 4, os. Szkolne 34, 31-978 Kraków,
- Filia nr 5, ul. Praska 52, 30-322 Kraków,
- Filia nr 6, ul. Mazowiecka 21, 30-019 Kraków,
- Filia nr 7, ul. Mazowiecka 4-6, 30-036 Kraków,
- Filia nr 8, ul. Na Kozłówce 27, 30-664 Kraków,
- Filia nr 9, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków.

4.2.1. Zasiłek stały

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 719,00 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30,00 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.

4.2.2. Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 600,00 zł miesięcznie,
- w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego ustalona zgodnie z ust. 2 nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20,00 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy na zasadach zwrotu

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

4.2.3. Zasiłek celowy

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania w tym opał, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy może być przyznany, osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego albo w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. Zasiłek ten przeznaczony jest na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego lub wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną. W tych wypadkach zasiłek może być przyznany niezależnie od dochodu osoby lub rodziny i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy

Świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

4.2.4. Pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dla osób usamodzielnianych

Dziecko, któremu rodzice biologiczni przejściowo lub trwale nie mogą zapewnić opieki i wychowania może zostać umieszczone w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Rodzinna piecza zastępcza to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa (w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, w których umieszczone zostały dzieci przysługuje pomoc finansowa:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej,
- dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania, w przypadku gdy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej w przypadku umieszczenia na podstawie ustawy z 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (rodzina zastępcza zawodowa).

Ponadto rodzinne domy dziecka otrzymują obligatoryjnie:

- środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym prowadzony jest rodzinny dom dziecka (do wysokości środków określonych w umowie na prowadzenie rodzinnego domu dziecka),
- środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowywaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka (do wysokości środków określonych w umowie na prowadzenie rodzinnego domu dziecka),
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

Świadczenia oraz dodatki przysługują rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka do ukończenia przez dziecko 18. roku życia, a także dotychczasowym rodzinom, w których pozostają osoby po osiągnięciu pełnoletności i kontynuują naukę.

Oprócz świadczeń obligatoryjnych rodziny zastępcze mogą starać się o świadczenia, które wynikają z ich pojawiających się potrzeb. Są to:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, przyznawanych jednorazowo lub okresowo,
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego,

- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego przyznawane raz do roku.

Rodzinne domy dziecka również mogą się starać o świadczenia wynikające z ich pojawiających się potrzeb. Są to:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki przyznawanych jednorazowo lub okresowo.

Rodziny zastępczym zawodowym na podstawie umów zawartych z Gminą Miejską Kraków przysługują wynagrodzenia, których wysokość uzależniona jest od liczby dzieci oraz typu rodziny.

Pomoc niefinansowa skierowana do rodzin zastępczych obejmuje:

- szkolenie dla nowo powstałych rodzin zastępczych spokrewnionych. Jest to cykl spotkań mających na celu zapoznanie rodzin z psychologicznymi aspektami funkcjonowania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, zadaniami i uprawnieniami oraz systemem wsparcia rodzin zastępczych,
- szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Uczestnicy mają możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności z zakresu: zagadnień prawnych dotyczących pieczy zastępczej, wybranych elementów pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, efektywnej komunikacji, znaczenia rodziny, jej funkcji i zadań. Ponadto nabywają wiedzę o oddziaływaniu sytuacji kryzysowych na dziecko, uzależnieniach i ich wpływie na funkcjonowanie rodziny, a w szczególności na rozwój dziecka. Podnoszą i wzmacniają kompetencje rodzicielskie, przygotowują do korzystania ze wsparcia w pełnieniu roli rodziców zastępczych,
- Program Aktywności Lokalnej. Oferuje rodzinom zastępczym konsultacje logopedyczne, dietetyczne, fizjoterapeutyczne, psychiatryczne. Dla dzieci i młodzieży organizowane są zajęcia rozwijające talenty, nauka jazdy konnej i pływania oraz korepetycje. Rodziny mogą również uczestniczyć w wyjściach do instytucji kultury, wycieczkach, spotkaniach i imprezach integracyjnych, zajęciach organizowanych w czasie ferii i wakacji,

- grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Mają one charakter otwarty i są przeznaczone dla rodzin zastępczych z terenu Gminy Miejskiej Kraków,
- superwizje i szkolenia. Zostały dostosowane do potrzeb zgłaszanych przez osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- wolontariat. Jest skierowany do dzieci z rodzin zastępczych i ma formę pomocy w nauce i organizacji czasu wolnego,
- poradnictwo psychologiczne,
- opieka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zadania pomocy finansowej realizowane są przez **Dział Pomocy Dzieciom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Limanowskiego 13/5-6, tel. 12 616 54 75. Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej prowadzi **Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Na Kozłówce 10, tel. 12 422 29 94

Osoba, która w wyniku sieroctwa lub niewłaściwej opieki rodzicielskiej została umieszczona przez sąd rodzinny w pieczy zastępczej i w niej osiągnęła pełnoletniość, może po opuszczeniu pieczy otrzymać wsparcie, które ma jej pomóc w usamodzielnieniu się.

Wsparcie to otrzymuje także osoba, która opuszcza dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Osoba ta zwana „osobą usamodzielnianą” zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Osoba usamodzielniana może ubiegać się o pomoc finansową:

- na usamodzielnienie,
- na kontynuowanie nauki,
- na zagospodarowanie.

Osobie usamodzielnianej udziela się też pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym w mieszkaniu chronionym,
- zatrudnienia,
- pomocy prawnej i psychologicznej.

Osoba usamodzielniana ma obowiązek opracowania wspólnie z opiekunem usamodzielnienia **indywidualnego programu usamodzielniania**. Program powinien zawierać wszystkie ważne dla przyszłości młodego człowieka aspekty usamodzielnienia. Program określa poszczególne etapy procesu usamodzielnienia oraz zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, w tym: sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, podjęcie zatrudnienia, uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, uzyskanie należnych świadczeń wraz z terminem ich realizacji. Dobrze opracowany program pozwala na szczegółowe zaplanowanie drogi życiowej.

Pomoc dla osób usamodzielnianych realizowana jest przez **Dział Pomocy Dzieciom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Limanowskiego 13/5-6, tel. 12 616 54 75

4.2.5. Dopłaty do zwiększonych kosztów grzewczych

Lokalny Program Osłonowy został opracowany z myślą o osobach, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu, związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych.

Pomoc można uzyskać, jeśli spełnione są łącznie następujące warunki:

- przeprowadzono w okresie od dnia 14.09.2011 roku do dnia 10.10.2019 roku (tj. w okresie obowiązywania Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa – Program PONE) trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych, takich jak: ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. O pomoc można ubiegać się zarówno gdy trwała zmiana systemu ogrzewania została przeprowadzona z wykorzystaniem dotacji otrzymanej w ramach Programu PONE lub też w sytuacji, gdy zmiana ta została przeprowadzona przy pomocy innych źródeł finansowania,
- dochód nieprzekraczający, w przypadku:

- osoby samotnie gospodarującej – kwoty 1 552,00 zł netto (200 % kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej),
- wspólnego gospodarstwa domowego – 1 200,00 zł netto na osobę (200 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie)
- zobowiązanie do uregulowania opłat na rzecz dostawcy energii ciepłej służącej ogrzaniu lokalu,
- faktyczne zamieszkiwanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków w lokalu, w którym w sposób trwały zmieniono system ogrzewania.

Wysokość pomocy przyznawanej na rok kalendarzowy, ustala się jako iloczyn powierzchni faktycznej lokalu oraz stawki dopłaty. Ustalając wysokość pomocy uwzględnia się powierzchnię faktyczną lokalu, jednak nie większą niż 100 m².

Stawka dopłaty do 1m² wynosi:

- MPEC 17,02 zł,
- gaz 28,47 zł,
- energia elektryczna 65,96 zł,
- olej opałowy 41,92 zł.

Pomoc przyznawana jest **raz w roku kalendarzowym** w formie zasiłku celowego.

Warunkiem wszczęcia postępowania o udzielenie pomocy na dany rok kalendarzowy jest złożenie wniosku wraz z wymaganą dokumentacją we właściwej ze względu na miejsce zamieszkania Filii MOPS. Wniosek można pobrać ze strony internetowej: http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=MOPS-27

Wniosek można także złożyć elektronicznie poprzez ePUAP (dotyczy osób, które mają założoną skrzynkę oraz posiadają profil zaufany): <https://epuap.gov.pl/wps/myportal/strefa-klienta/katalog-spraw/opis-uslugi/dofinansowanie-dozwiekszonych-kosztow-grzewczych-lokalu-zwiazanych-z-trwala-zmiana-systemu>

Przyznanie pomocy nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego – sytuację osoby lub rodziny ustala się na podstawie wniosku i załączanych dokumentów, w tym potwierdzających wysokość dochodu ustalanego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Sprawę prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie przy udziale Wydziału ds. Jakości Powietrza Urzędu Miasta Krakowa, który potwierdza dokonanie trwałej zmiany systemu ogrzewania na jeden z systemów proekologicznych.

Potwierdzenie dokonania trwałej zmiany systemem ogrzewania dokonywane jest:

- w przypadku lokalu, w którym zmieniono system ogrzewania z wykorzystaniem dotacji otrzymanej w ramach Programu PONE – na podstawie dokumentów posiadanych przez Wydział ds. Jakości Powietrza,
- w przypadku lokalu, w którym zmieniono system ogrzewania przy pomocy innych źródeł finansowania – na podstawie dokumentów załączanych przez stronę do wniosku oraz kontroli w lokalu przeprowadzanej przez Wydział ds. Jakości Powietrza celem stwierdzenia braku czynnych pieców i kotłowni węglowych.

Program jest realizowany do 31 grudnia 2022 roku. Planowana jest jego kontynuacja na następne lata.

4.3. Świadczenia niepieniężne

- **PRACA SOCJALNA** – świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej lub ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.
- **BILET KREDYTOWANY** – bilet kredytowany jest formą zasiłku celowego. Bilet kredytowany przyznaje się na przejazdy pociągami realizowanymi przez przewoźnika „PKP – Przewozy Regionalne”.

Bilet uprawnia do przejazdu po legalizacji w kasie biletowej, wyłącznie w klasie 2 pociągu uruchamianego przez PKP „Przewozy Regionalne”, przewidzianego w rozkładzie jazdy PKP, na trasie i w terminie ważności wskazanym w bilecie.

Przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej, a decyzja o odmowie przyznania tej formy pomocy nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego.

- **SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE** – ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem, teściem, teściową lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty.
- **POMOC W POSTACI SCHRONIENIA, POSIŁKU, ODDZIEŻY** – osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni.

Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Przyznanie osobie bezdomnej tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych przez gminę miejsca jej pobytu (na podstawie art. 101 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej) nie wymaga podpisania przez osobę bezdomną kontraktu socjalnego.

Schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi zapewnia osobom bezdomnym, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, w miarę możliwości wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom bezdomnym przebywającym w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, zapewnia się posiłek lub całodzienne wyżywienie.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się przyznanie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi osobom bezdomnym, które posiadają decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej, przez okres oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej, jednak nie dłużej niż przez 4 miesiące.

Jeżeli w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi są przewidziane miejsca dla osób niewymagających usług opiekuńczych, osobie bezdomnej zdolnej do samoobsługi i niewymagającej usług opiekuńczych może być przyznane tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać jedynie osoby na podstawie decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi albo decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych, wydanej przez gminę.

Noclegownia zapewnia schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia.

Ogrzewalnia umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące.

W noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać osoby, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

Pomoc przyznawana w formie tymczasowego schronienia w ogrzewalni lub noclegowni nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione za udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi.

Przyznanie niezbędego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku.

Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Pomoc tego rodzaju przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków.

- **SPRAWIENIE POGRZEBU** – odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.
- **OŚRODKI PORADNICTWA I TERAPII RODZIN**
Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne i terapia są realizowane przez cztery ośrodki poradnictwa i terapii rodzin:
 - Ośrodek Poradnictwa i Terapii ul. Batorego 5 i ul. Stoczniewców 7,
 - Krakowski Instytut Psychoterapii ul. Podbrzezie 6,
 - Krakowski Instytut Psychoterapii ul. Ptaszyckiego 6,
 - Krakowski Instytut Psychoterapii os. Krakowiaków 2.

Pomoc oferowana jest osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Pomoc jest udzielana bez względu na posiadany dochód. Działania prowadzone przez ośrodki służą przede wszystkim wzmocnieniu samodzielności oraz kompetencji rodzin i osób. Formy pomocy: terapia indywidualna skoncentrowana na problemach indywidualnych dziecka lub osoby dorosłej, terapia rodzinna koncentrująca się na diagnozie problemów utrudniających funkcjonowanie całej rodziny lub poszczególnych jej członków oraz na zmianie destrukcyjnych wzorców funkcjonowania, terapia grupowa, w której uczestniczy kilka lub kilkanaście osób doświadczających podobnych problemów, poradnictwo psychologiczne i rodzinne mające charakter spotkania informacyjnego, nastawionego na rozeznanie problemu i wskazanie możliwych form uzyskania wsparcia w ośrodku.

Decyzja o kwalifikacji do poszczególnych form terapii podejmowana jest wspólnie z terapeutą w zależności od problemu, jaki zgłasza osoba. Usługi są świadczone zarówno w siedzibach ośrodków poradnictwa, jak również w miejscu zamieszkania osób/rodzin korzystających z tego typu wsparcia.

- **USŁUGI OPIEKUŃCZE**
Usługi opiekuńcze mogą być przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej

pozbawiona. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.

● SPECJALISTYCZNE USŁUGI

Specjalistyczne usługi są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz pielęgnację rozumianą jako wspieranie procesu leczenia. Mają charakter wspierająco-aktywizujący, czyli czynności podejmowane w ramach tego wsparcia winny być organizowane i realizowane w sposób zapewniający możliwie jak najszersze uczestnictwo w nich osoby objętej wsparciem oraz współpracy w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby.

Specjalistyczne usługi dla rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością przeznaczone są dla rodzin zamieszkałych w Krakowie, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne i które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym. Ten rodzaj specjalistycznych usług polega w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu umiejętności dziecka niepełnosprawnego niezbędnych do samodzielnego życia,
- interwencji i pomocy w życiu w środowisku i rodzinie,
- wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomaganie procesu leczenia,
- przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem

gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie a także celem umożliwienia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością odpoczynku.

- **POBYT I USŁUGI W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ**

Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości nie większej niż 70% swojego dochodu.

Do opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej zobowiązana jest ponadto rodzina mieszkańca, w szczególności małżonek, dzieci, wnuki.

- **OŚRODEK WSPARCIA**

Ośrodki wsparcia to placówki dziennego pobytu dla seniorów, funkcjonujące w formie Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz Klubów Samopomocy. Jednostki prowadzą różnorodne zajęcia aktywizujące seniorów, podtrzymujące kondycję psychofizyczną, dbają o zaspokojenie potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich.

Aby uczestniczyć w zajęciach Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej konieczne jest posiadanie decyzji kierującej, wydanej przez MOPS. Wydanie decyzji poprzedza wizyta pracownika socjalnego w domu i przeprowadzenie wywiadu środowiskowego.

Osoby prowadzące samodzielne gospodarstwo domowe i uzyskujące dochód niższy niż 1164,00 zł/miesięcznie, a także osoby, których dochód na jedną osobę w rodzinie nie przekracza 900,00 zł/miesięcznie korzystają z zajęć bezpłatnie. Osoby, których dochód jest wyższy, ponoszą częściową odpłatność za pobyt w placówce. W szczególnych przypadkach istnieje możliwość zwolnienia z odpłatności.

W ramach świadczeń Dom (z wyjątkiem Klubów funkcjonujących w ramach Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej) zapewnia uczestnikom ciepły posiłek.

Ośrodki wsparcia dla Osób Starszych

- Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 20, Kraków:

- Dom Nr 1 ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10, Kraków,
- Dom Nr 2 ul. ks. Władysława Gurgacza 5, Kraków,
- Dom Nr 3 ul. Korczaka 4, Kraków,
- Dom Nr 4 ul. Sudolska 7a, Kraków,
- Dom Nr 5 ul. Nad Sudołem 32, Kraków,
- Centrum Kultury i Rekreacji Seniorów, os. Szkolne 20, Kraków.

Aby zostać uczestnikiem Klubu Samopomocy wystarczy zgłosić się do wybranego przez siebie Klubu i wpisać na listę uczestników. Za udział w zajęciach nie ponosi się odpłatności. W Klubach nie zapewnia się gorącego posiłku.

Kluby Samopomocy dla Osób Starszych – Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej

- Klub Samopomocy, ul. Facimiech 16, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Gabrieli Zapolskiej 15, Kraków,
- Klub Samopomocy – Klub Niewidomego Seniora, ul. Gabrieli Zapolskiej 42, Kraków,
- Klub Samopomocy – Klub Głuchego Seniora, ul. św. Jana 18, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Focha 39B, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Balicka 289, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Podchorążych 3, Kraków,
- Klub Samopomocy Specjalistyczny, os. Krakowiaków 2, Kraków,
- Klub Samopomocy Specjalistyczny, ul. Naczelną 12 A, Kraków,
- Klub Samopomocy Aktywizacyjny, ul. Grzegórzecka 19/1-2, Kraków,
- Klub Samopomocy Aktywizacyjny, ul. Okulickiego 51/279, Kraków,
- Klub Samopomocy Aktywizacyjny, ul. Bronowicka 19/5, Kraków,
- Klub Samopomocy Aktywizacyjny, ul. Gdańska 5, Kraków,
- Klub Samopomocy „Senior+”, ul. Krowoderskich Zuchów 6, Kraków.

Kluby Samopomocy dla Osób Starszych

- Klub Samopomocy, ul. Komandosów 18, Kraków,
- Klub Samopomocy, pl. Sikorskiego 14/2, Kraków,
- Klub Samopomocy, os. Zielone 7, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Zielony Dół 4, Kraków.

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy codzienne usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu, lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Przyznanie usług w środowiskowym domu samopomocy bądź odmowa przyznania usług następuje poprzez wydanie decyzji administracyjnej. Usługi świadczone przez środowiskowy dom samopomocy są bezpłatne.

Kluby Samopomocy dla Osób z zaburzeniami psychicznymi

- Klub Samopomocy dla Osób z zaburzeniami psychicznymi
ul. Bobrowskiego 11, Kraków.

Środowiskowe Domy Samopomocy

- Środowiskowy Dom Samopomocy VITA, os. Młodości 8,
z filią na os. Słonecznym 15, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Józefa 1, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Olszańska 5, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Pasteura 1
z filią ul. Komandosów 18, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Piekarska 3, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Tysiąclecia 86, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, al. Pokoju 7, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Aleksandry 1
z filią ul. Teligi 26b, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Grottgiera 3, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Szkolne 30, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Wandy 23, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Żywiecka 16, Kraków.

- **RODZINNY DOM POMOCY**

W przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy.

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych, świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób, wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

Pobyt w Rodzinnym Domu Pomocy jest odpłatny i przyznawany na podstawie decyzji administracyjnej poprzedzonej wywiadem środowiskowym w miejscu zamieszkania.

- **MIESZKANIE CHRONIONE**

Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

- **USŁUGA ASYSTENTA OSOBISTEGO OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ**

Usługa asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej dedykowana jest osobom z niepełnosprawnością posiadającym orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz do dzieci do 16. roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki, lub pomocy innych osób w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Celem usługi jest dążenie do poprawy funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w jej środowisku i tym samym zwiększenie jej szans na prowadzenie bardziej niezależnego/samodzielnego i aktywnego życia.

Usługi asystenta będą polegać w szczególności na pomocy w:

- wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika,
- wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem w wybrane przez uczestnika miejsca,
- korzystaniu z dóbr kultury,
- zaprowadzaniu/przyprowadzaniu dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności do/z placówki oświatowej.

Szczegółowe informacje można uzyskać w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Usługa jest bezpłatna.

- **ASYSTENT W RODZINIE Z DZIECKIEM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Realizacja usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem z niepełnosprawnością przeznaczona jest dla rodzin, w których wychowuje się przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne w wieku do ukończenia 25. roku życia.

Czynności wykonywane przez asystenta obejmują w szczególności:

- sprawowanie opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością na czas nieobecności rodzica,
- pomoc dziecku w nauce i/lub przyswojeniu podstawowych umiejętności życiowych i społecznych,
- towarzyszenie rodzicowi w czynnościach opiekuńczych,
- kontakt z instytucjami,
- udzielenie informacji rodzicowi w zakresie możliwości samopomocy oraz pozyskiwania wiedzy o formach i podmiotach mogących udzielić pomocy dziecku,

- realizację działań na rzecz rodziny (np. reprezentowanie w instytucjach).

Usługa stanowi bezpłatną formę wsparcia dla rodziny.

- **INDYWIDUALNY TRENING KOMPETENCJI I UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH**

Usługa indywidualnego treningu kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością skierowana jest do osób w wieku aktywności zawodowej, z orzeczoną niepełnosprawnością. Odbiorcy usługi mogą otrzymać asystę trenerów w szczególności w zakresie:

- nauki i rozwijania umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia,
- towarzyszenia w czynnościach wspierających proces leczenia,
- wspomagania kształtowania i utrzymywania właściwych relacji z otoczeniem,
- wspomagania procesu nawiązywania i utrzymywania kontaktu z instytucjami i organizacjami społecznymi,
- doradztwa w obszarze uzyskania specjalistycznej pomocy dotyczącej przekwalifikowania zawodowego, kontaktów społecznych, usług medycznych, rehabilitacyjnych, usług kulturalnych, rekreacji i integracji ze środowiskiem.

Usługa jest bezpłatna.

- **KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA OSÓB Z ORZECZONĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Klub Integracji Społecznej stanowi formę wsparcia dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością, gdzie uczestnicy mają możliwość skorzystania z następujących form wsparcia: pracy socjalnej, doradztwa zawodowego, poradnictwa specjalistycznego, treningów umiejętności psychospołecznych i zawodowych, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe uczestnika, staży zawodowych. W ramach staży organizowanych przez KIS pokrywane są koszty dojazdów, ubezpieczenia, badań lekarskich i stypendium stażowego. Usługa jest bezpłatna.

- **INTERWENCJA KRYZYSOWA** to natychmiastowa specjalistyczna pomoc psychologiczna oraz w formie poradnictwa socjalnego i prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – udzielenie schronienia do 3 miesięcy. Celem tej formy pomocy jest przywrócenie osobom równowagi psychicznej i samodzielnego radzenia sobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji a dzięki temu

zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

W Krakowie pomoc w formie interwencji kryzysowej całodobowo udziela **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, ul. Radziwiłłowska 8b, tel. 12 421 92 82.

W Krakowie pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie udziela **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**, os. Krakowiaków 46, tel. 12 425 81 70, w tym zapewnia całodobowe schronienie na okres do 3 miesięcy.

4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”

Program „Za życiem” ma na celu systemowe wsparcie kobiet w ciąży i ich rodzin, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej oraz osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, w tym dzieci. Program zapewnia podniesienie jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej, zwiększenie efektywności i dostępności do rehabilitacji dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, powstałych w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu. W programie przewidziane jest również wsparcie dla rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością czy zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych.

Uprawnienia w ramach programu „Za Życiem”

Do skorzystania z praw przysługujących w ramach programu „Za życiem” **uprawnione są następujące osoby:**

- każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko. Oznacza to:
 - ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo
 - nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu,
- kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,

- kobiety, których dziecko umarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
 - poronienia,
 - urodzenia dziecka martwego,
 - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
 - urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

Podstawą do skorzystania z uprawnień jest zaświadczenie, które potwierdza ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Zaświadczenie o chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, można otrzymać od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego (tj. lekarza, z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza, który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej), który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Ponadto, zaświadczenie wydane przez:

- lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,
- specjalistę w dziedzinie pediatrii,

uprawnia **dzieci do 18. roku życia** (dotyczy dzieci u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu) do:

- skorzystania z wyrobów medycznych, na zasadach określonych w ustawie „Za życiem”,
- korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.

Każda kobieta w ciąży ma prawo do korzystania **poza kolejnością** ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Oznacza to, że:

- świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i świadczenia szpitalne powinny być udzielone tym osobom w dniu zgłoszenia,
- jeżeli udzielenie świadczenia w dniu zgłoszenia nie będzie możliwe, powinno ono zostać zrealizowane w innym terminie, poza kolejnością wynikającą z prowadzonej listy oczekujących,
- w przypadku świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (AOS) świadczenie powinno zostać udzielone nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Dokumentem potwierdzającym powyższe uprawnienia **dla kobiet w ciąży** jest zaświadczenie od lekarza potwierdzające ciążę wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pacjentki.

Uwaga! Wszystkie kobiety w trakcie ciąży mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Dodatkowe formy pomocy w ramach programu „Za życiem”:

1. W okresie okołoporodowym:
 - badania, które wykrywają potencjalne nieprawidłowości w ciąży (diagnostyka prenatalna),
 - od 4 do 9 dodatkowych wizyt położnej w opiece nad dzieckiem (tzw. wizyty patronażowe) oraz większa ilość wizyt poradnictwa edukacji przedporodowej. Od 21. tygodnia ciąży do rozwiązania, położne przygotować będą kobiety do porodu i rodzicielstwa. Edukacja przedporodowa dotyczyć będzie porodu, połogu, karmienia piersią i rodzicielstwa,
 - poród w szpitalu na najwyższym specjalistycznym poziomie (III poziom referencyjny) – zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,
 - koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, zwłaszcza w ciąży powikłanej. Podczas porodu i połogu kobieta będzie miała zapewnioną opiekę położniczą, w tym zabiegi wewnątrzmaciczne, zgodnie ze standardami opieki położniczej nad ciążą i ciążą patologiczną. Noworodek będzie mieć zapewnioną opiekę neonatologiczną,
 - wsparcie kobiety karmiącej piersią (poradnictwo laktacyjne), zwłaszcza, jeśli dziecko urodziło się przed ukończeniem 37. tygodnia ciąży lub ważyło w chwili porodu poniżej 2500 gramów.
2. Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością:

- porady jak pielęgnować i wychowywać dziecko,
- pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej,
- pomoc psychologiczna dla rodziców,
- rehabilitacja lecznicza,
- wyroby medyczne, takie jak pieluchomajtki, cewniki, protezy – na podstawie zlecenia upoważnionej osoby,
- zakup leków poza kolejnością,
- opieka nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wychowawcza).

Rodzicom oraz opiekunom przysługuje do 120 godzin takiej opieki. Będzie ona zapewniona:

- w dziennych ośrodkach wsparcia – placówkach całodobowych,
 - w placówkach systemu oświaty (np. szkołach),
 - w ramach umowy z organizacją pozarządową na opiekę nad dzieckiem – również indywidualną,
 - przez udział osoby niepełnosprawnej w różnych formach wypoczynku zorganizowanego,
 - opieka poprawiająca jakość życia osób w ostatniej fazie choroby (opieka paliatywna i hospicyjna w warunkach domowych lub stacjonarnych),
 - kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
 - inne świadczenia wspierające rodzinę, w tym pomoc prawna (prawa rodzicielskie i uprawnienia pracownicze),
 - informacje o innych formach wsparcia zawartych w ustawie „Za życiem”.
3. Jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000,00 zł (szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5.7. niniejszej publikacji).

4.4.1. Formy pomocy w ramach programu „Za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania (wykaz filii MOPS znajduje się w rozdziale 4.2. i 4.5.)

● ASYSTENT RODZINY

Rodzinom dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu, a także kobietom w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, dedykowana jest usługa asystenta rodziny. Jego rola polega na wspieraniu rodziny w procesie organizowania kompleksowej pomocy. Asystent rodziny koordynuje różnorodne usługi w zakresie poradnictwa specjalistycznego, umożliwiając przezwyciężenie trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, rehabilitację społeczną i zawodową, a także ułatwiając dostęp do wsparcia psychologicznego oraz pomocy prawnej w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych. Asystent rodziny opracowuje wspólnie z rodziną katalog możliwego do uzyskania wsparcia oraz może występować w imieniu rodzin i na ich żądanie do instytucji na podstawie pisemnego upoważnienia. Usługa asystenta rodziny jest całkowicie bezpłatna, a osiągnięty przez rodzinę dochód nie stanowi kryterium, od którego uzależnione jest skorzystanie z tego typu wsparcia.

Przykładowe formy wsparcia oferowane przez asystenta rodziny:

- poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu,
- nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych,
- doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym,
- pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami innych instytucji,
- reprezentowanie przed instytucjami,
- pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy,
- doradztwo w zakresie form i miejsc uzyskania wsparcia,
- dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznych poradni lekarskich,
- pomoc w uzyskaniu wsparcia psychologicznego,

- dostęp do pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych.

Rolę i zadania asystenta rodziny reguluje ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w ustawie „Za życiem” nie jest stosowana procedura związana z przeprowadzaniem przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

• RODZINY WSPIERAJĄCE

Ich zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinom potrzebującym wsparcia w przezwyciężeniu trudności związanych z opieką i wychowaniem, również dzieci z niepełnosprawnością, a także prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy dzieciom w nauce oraz organizacji im czasu wolnego. Rodziną wspierającą mogą być osoby z najbliższego otoczenia dziecka, np. sąsiedzi, rodzice chrzestni lub krewni, także osoby samotne i bezdzietne. Powierzenie pełnienia funkcji rodziny wspierającej poprzedzone jest przeprowadzeniem rodzinnego wywiadu środowiskowego, który ma na celu weryfikację kandydatów. Z rodzinami wspierającymi podpisywana jest umowa określająca m.in. zakres udzielanego wsparcia oraz okres, na jaki zostaje zawarta. Ponadto, rodzinom wspierającym zwracane są wydatki poniesione z tytułu kosztów związanych z przejęciem czasowej opieki nad dzieckiem, np. zakup dla dziecka z rodziny wspieranej biletów do kina, teatru.

Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny wspierającej mogą kontaktować się z pracownikami socjalnymi w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

4.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Sprawę załatwia:

- Filia nr 1 - os. Teatralne 24, tel. 12 430 45 46, e-mail: f1@mops.krakow.pl;
- Filia nr 2 - ul. Radzikowskiego 39, tel. 12 636 77 98, e-mail: f2@mops.krakow.pl;

- Filia nr 3 - ul. Rzeźnicza 2, tel. 12 257 00 07, e-mail: f3@mops.krakow.pl;
- Filia nr 4 - os. Szkolne 34, tel. 12 425 75 64, e-mail: f4@mops.krakow.pl;
- Filia nr 5 - ul. Praska 52, tel. 12 269 05 54, e-mail: f5@mops.krakow.pl;
- Filia nr 6 - ul. Mazowiecka 21, tel. 12 423 23 15, e-mail: f6@mops.krakow.pl;
- Filia nr 7 - ul. Mazowiecka 4-6, tel. 12 632 00 22, e-mail: f7@mops.krakow.pl;
- Filia nr 8 - ul. Na Kozłówce 27, tel. 12 659 12 68, e-mail: f8@mops.krakow.pl;
- Filia nr 9 - os. Teatralne 24, tel. 12 644 76 09, e-mail: f9@mops.krakow.pl

Wnioski są udostępnione i przyjmowane w wyżej wymienionych Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

O potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w MOPS, może ubiegać się osoba pełnoletnia, która zamieszkuje na terenie Krakowa.

Decyzję w sprawie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, wydaną przez Prezydenta Miasta Krakowa, może otrzymać osoba pełnoletnia, która zamieszkuje na terenie Krakowa i nie ma możliwości uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego we własnym zakresie (podjęcie pracy, rejestracja w Urzędzie Pracy itp.) oraz której dochód nie przekracza kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej.

Decyzję potwierdzającą prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wydaje się po:

- przedłożeniu przez świadczeniobiorcę dokumentów potwierdzających zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumentów potwierdzających:
 - posiadanie obywatelstwa polskiego,
 - posiadanie statusu uchodźcy,

- objęcie ochroną uzupełniającą,
- posiadanie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego,
- stwierdzeniu spełniania kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (obecnie kryterium dochodowe wynosi: dla osoby samotnie gospodarującej – 776,00 zł, dla osoby w rodzinie – 600,00 zł),
- stwierdzeniu braku okoliczności, o której mowa w art. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w wyniku przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego (artykuł 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stanowi, że w przypadku stwierdzonych przez pracownika socjalnego dysproporcji między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową osoby lub rodziny, wskazującą, że osoba ta lub rodzina jest w stanie przezwyciężyć trudną sytuację życiową, wykorzystując własne zasoby majątkowe, w szczególności w przypadku posiadania znacznych zasobów finansowych, wartościowych przedmiotów majątkowych lub nieruchomości, można odmówić przyznania świadczenia).

Świadczeniobiorca jest zobowiązany niezwłocznie poinformować Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie o każdej zmianie w sytuacji dochodowej lub majątkowej oraz o objęciu ubezpieczeniem zdrowotnym.

Szczegółowe informacje i wnioski znajdują się na stronie:
[https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura
&proc=MOPS-66](https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=MOPS-66)

5. ŚWIADCZENIA

5.1. Zasiłek pielęgnacyjny

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 50 09,
- os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z koniecznością zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny **przystępuje**:

- niepełnosprawnemu dziecku,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat życia.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosi **215,84 zł**.

Zasiłek pielęgnacyjny **nie przystępuje**:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucja zapewniająca całodobowe utrzymanie oznacza dom pomocy społecznej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, szkołę wojskową lub inną szkołę, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie).

5.2. Świadczenie pielęgnacyjne

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 50 09,
- os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej **przysługuje**:

- matce albo ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności

– jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- nie ma opiekuna faktycznego osoby wymagającej opieki, ani osoby będącej rodziną zastępczą lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne wynosi: **2 119,00 zł** miesięcznie.

Świadczenie pielęgnacyjne **nie przysługuje**, jeżeli:

- Osoba sprawująca opiekę:
 - ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym,
 - ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.
- Osoba wymagająca opieki:
 - pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.

- Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.
- Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.
- Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas ważności orzeczenia o niepełnosprawności i nie zależy od wysokości dochodów rodziny.

5.3. Specjalny zasiłek opiekuńczy

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 50 09,
- os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Specjalny zasiłek opiekuńczy **przysługuje** osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznawany jest na okres zasiłkowy i uzależniony jest od wysokości dochodu. Przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 764,00 zł (netto).

Za dochód rodziny osoby wymagającej opieki rozumie się dochód następujących członków rodziny:

1. W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest małoletnia:

- osoby wymagającej opieki,
- rodziców osoby wymagającej opieki,
- małżonka rodzica osoby wymagającej opieki,
- osoby, z którą rodzic osoby wymagającej opieki wychowuje wspólne dziecko,
- pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-d, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia,

z tym, że do członków rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko, a także rodzica osoby wymagającej opieki zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.

2. W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest pełnoletnia:

- osoby wymagającej opieki,
- małżonka osoby wymagającej opieki,
- osoby, z którą osoba wymagająca opieki wychowuje wspólne dziecko,
- pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-c, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia,

z tym, że do składu rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, a także pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko.

W przypadku, gdy prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego ustala się na osobę znajdującą się pod opieką opiekuna prawnego lub umieszczoną w rodzinie zastępczej spokrewnionej w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r.

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uwzględnia się dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz dochód osoby wymagającej opieki.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w wysokości **620,00 zł** miesięcznie.

Specjalny zasiłek opiekuńczy **nie przysługuje**, jeżeli:

1. Osoba sprawująca opiekę:

- ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym,
- ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

2. Osoba wymagająca opieki:

- została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka,
- w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.

3. Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.

4. Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

5. Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy

koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Ustalając prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, Krakowskie Centrum Świadczeń zwraca się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu weryfikacji okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia. Aktualizację wywiadu, o którym mowa powyżej, przeprowadza się po upływie 6 miesięcy, jeżeli do końca okresu, na który ustalone zostało prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, pozostało więcej niż 3 miesiące oraz w każdej sytuacji, gdy zaistnieją wątpliwości co do spełniania warunków, o których mowa w art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

5.4. Dodatek opiekuńczy

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 50 09,
- os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Dodatek opiekuńczy przysługuje wyłącznie osobom zamieszkałym na terenie Gminy Miejskiej Kraków, które:

1. Mają ustalone, w drodze decyzji administracyjnej, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.
2. Mają ustalone, w drodze decyzji administracyjnej, prawo do zasiłku dla opiekuna w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do dodatku opiekuńczego wszczyna się z urzędu.

Dodatek opiekuńczy przyznawany jest na okres, na jaki zostało ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna. Prawo do dodatku

opiekuńczego przysługuje od dnia wskazanego w decyzji ustalającej prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, jednak nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 2019 roku.

Wypłatę dodatku opiekuńczego wstrzymuje się z urzędu od dnia, od którego uległa wstrzymaniu wypłata specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna.

Postępowanie w sprawie uchylecia ostatecznej decyzji administracyjnej ustalającej prawo do dodatku opiekuńczego wszczyna się w przypadku, gdy:

- osoba uprawniona utraciła prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna,
- osoba uprawniona nienależnie pobrała specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna,
- wystąpiły inne okoliczności mające wpływ na prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna lub dodatku opiekuńczego.

Dodatek opiekuńczy przysługuje w wysokości **500,00 zł** miesięcznie.

5.5. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7:40–18:00, tel. 12 616 50 09,
- os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7:40–15:30, tel. 12 616 87 29.

5.5.1. Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- **95,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- **124,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia,

- **135,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka),
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny **przysługuje** do ukończenia przez dziecko:

- 18. roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia albo
- 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny **nie przysługuje**, jeżeli:

- dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim,
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej,
- osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
 - rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
 - ojciec dziecka jest nieznanym,
 - powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,

- sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach,
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **674,00 zł**.

W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **764,00 zł**.

Przekroczenie kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami spowoduje obniżenie wysokości otrzymywanych świadczeń, zamiast odmowy przyznania świadczeń. Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami wypłacany będzie w wysokości różnicy pomiędzy łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługującymi rodzinie a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny. W tym przypadku konieczne będzie ustalenie, o jaką kwotę w rodzinie przekroczone zostało kryterium dochodowe. Łączna kwota zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługujących danej rodzinie będzie obniżona o kwotę przekroczenia. W przypadku, gdy wysokość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługująca danej rodzinie jest niższa niż 20,00 zł świadczenia rodzinne nie przysługują.

5.5.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przysługuje jednorazowo w wysokości **1000,00 zł**.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka **przysługuje**:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeśli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży.

Zaświadczenie o pozostawaniu matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu może wystawić lekarz lub położna.

Warunek udokumentowania pozostawania matki dziecka pod opieką medyczną nie dotyczy osób będących prawnymi albo faktycznymi opiekunami dziecka, a także osób, które przysposobiły dziecko. Wzór zaświadczenia został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

Wniosek o dodatek z tytułu urodzenia dziecka składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

5.5.3 Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje w wysokości **400,00 zł** miesięcznie.

Dodatek **przysługuje** matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 24 miesięcy kalendarzowych,

- 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,
- 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Dodatek **nie przysługuje**, jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy,
- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie, lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego
- oraz gdy dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe ustala się, dzieląc kwotę świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągliła się do 10 groszy w górę.

5.5.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje w wysokości **193,00 zł** miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż **386,00 zł** na wszystkie dzieci. W przypadku dziecka legitymującego się

orzeczeniem o **niepełnosprawności** lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o **80,00 zł** na dziecko, nie więcej jednak niż o **160,00 zł** na wszystkie dzieci.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ojciec dziecka jest nieznany,
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Dodatek przysługuje również pełnoletniej osobie do ukończenia 24. roku życia, uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją.

5.5.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej wynosi **95,00 zł** miesięcznie. Dodatek przysługuje na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej **przysługuje** matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka.

5.5.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego wynosi miesięcznie:

- **90,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- **110,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka **przysługuje**:

- matce lub ojcu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony)

na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- do ukończenia 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
- powyżej 16. roku życia do ukończenia 24. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.5.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania **przysługuje**:

- w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadpodstawowej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności – w wysokości **113,00 zł** miesięcznie na dziecko albo
- w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadpodstawowej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadpodstawowej – w wysokości **69,00 zł** miesięcznie na dziecko.

Dodatek **przysługuje** matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) lub osobie

uczającej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

5.5.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje raz w roku szkolnym w wysokości **100,00 zł** na dziecko.

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego **przysługuje** matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego.

Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

5.6. Świadczenie rodzicielskie

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

- 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 09,
- 31-949 Kraków, os. Zgody 2, tel. 12 616 87 29.

Świadczenie rodzicielskie **przysługuje**:

- matce albo ojcu dziecka*,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,

- osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia.

* Świadczenie rodzicielskie **przysługuje ojcu dziecka w przypadku:**

- skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego na wniosek matki dziecka po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka,
- śmierci matki dziecka,
- porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie rodzicielskie **przysługuje** przez okres:

- 52 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, przysposobienia jednego dziecka lub objęcia opieką jednego dziecka,
- 65 tygodni – w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia dwojga dzieci lub objęcia opieką dwojga dzieci,
- 67 tygodni – w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia trojga dzieci lub objęcia opieką trojga dzieci,
- 69 tygodni – w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia czworga dzieci lub objęcia opieką czworga dzieci,
- 71 tygodni – w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia pięciorga i więcej dzieci lub objęcia opieką pięciorga i więcej dzieci.

Świadczenie rodzicielskie w wysokości **1000,00 zł** miesięcznie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny.

Osobie uprawnionej do świadczenia rodzicielskiego **przysługuje:**

- w tym samym czasie jedno świadczenie rodzicielskie bez względu na liczbę wychowywanych dzieci,
- jedno świadczenie rodzicielskie w związku z wychowywaniem tego samego dziecka.

Świadczenie rodzicielskie **nie przysługuje**, jeżeli:

- co najmniej jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina

zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, otrzymują zasiłek macierzyński lub uposażenie za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego,

- dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej – w przypadku matki lub ojca lub osoby, która przysposobiła dziecko,
- jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, nie sprawują lub zaprzestali sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, w tym w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej, które uniemożliwiają sprawowanie tej opieki,
- w związku z wychowywaniem tego samego dziecka lub w związku z opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do świadczenia rodzicielskiego, dodatku do zasiłku rodzinnego z tyt. wychowywania dziecka w trakcie korzystania z urlopu wychowawczego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- osobom uprawnionym do świadczenia rodzicielskiego przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku zbiegu uprawnień do następujących świadczeń:

- świadczenia rodzicielskiego lub
- świadczenia pielęgnacyjnego, lub
- specjalnego zasiłku opiekuńczego, lub
- dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, lub
- zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów

przysługuje jedno z tych świadczeń wybrane przez osobę uprawnioną.

Prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, osób, od miesiąca objęcia dziecka opieką, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego został złożony w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku osób opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, od dnia objęcia dziecka opieką.

W przypadku złożenia wniosku po terminie, nie później jednak niż w okresie 52 tygodni, w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) jednego dziecka i odpowiednio dłużej w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) więcej dzieci, prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek.

W przypadku gdy świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka, termin 3 miesięcy, jest liczony od dnia skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego, śmierci matki dziecka lub porzucenia dziecka przez matkę.

Dla osób otrzymujących zasiłek macierzyński lub uposażenie macierzyńskie minimalna wysokość świadczenia nie może być niższa niż wysokość świadczenia rodzicielskiego, tj. 1000 zł miesięcznie.

5.7. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu „Za życiem”

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

- 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 09,
- 31-949 Kraków, os. Zgody 2, tel. 12 616 87 29.

i

Jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości **4 000,00 zł** przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód rodziny.

Podstawowym **warunkiem** umożliwiającym przyznanie świadczenia jest posiadanie zaświadczenia lekarskiego, potwierdzającego ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie takie powinno być wystawione przez lekarza z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza, który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej.

Postępowanie w sprawie przyznania świadczenia wymaga złożenia wniosku przez uprawnione osoby. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia osoba uprawniona może złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, do wniosku konieczne jest przedłożenie **dotatkowo** zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub położną, potwierdzającego, że matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającego do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

Wniosek złożony po terminie będzie pozostawiony bez rozpoznania.

5.8. Jednorazowa ustawowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

- 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 09,
- 31-949 Kraków, os. Zgody 2, tel. 12 616 87 29.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości **1000,00 zł**.

Jednorazowa zapomoga **przysługuje** matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1922,00 zł.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpatrzenia.

Jednorazowa zapomoga **nie przysługuje**, jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie z tytułu urodzenia dziecka chyba, że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osobie samotnie wychowującej dziecko świadczenie przysługuje wówczas, gdy na rzecz dziecka zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne od drugiego z rodziców, chyba że ojciec dziecka jest nieznanym lub drugi z rodziców dziecka nie żyje, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone, sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka, dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Zapomoga przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną **nie później niż od 10. tygodnia ciąży** do porodu (wymogu tego nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko). Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

W przypadku zaistnienia wątpliwości organ przyznający zapomogę przeprowadza postępowanie wyjaśniające.

5.9. Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka (becikowe)

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

- 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 09,
- 31-949 Kraków, os. Zgody 2, tel. 12 616 87 29.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości **1000,00 zł** na każde dziecko.

Świadczenie **przysługuje**, jeżeli dochód na jedną osobę w rodzinie, ustalany na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie przekracza kwoty 1000,00 zł.

UWAGA! Rodzicom lub opiekunom posiadającym Krakowską Kartę Rodzinną świadczenie przysługuje niezależnie od wysokości dochodu rodziny, w związku z czym osoby posiadające Krakowską Kartę Rodzinną nie przedkładają dokumentów dot. sytuacji dochodowej rodziny.

Jednorazowa zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka **przysługuje wyłącznie** jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, **pod warunkiem, że osoba uprawniona zamieszkuje wraz z dzieckiem w Krakowie.**

Zapomoga finansowa przysługuje wówczas, gdy wnioskodawca zamieszkuje w Krakowie **co najmniej od jednego roku** przed dniem narodzin dziecka, przy czym dziecko musi być również mieszkańcem Krakowa.

Wnioskodawca **jest zobowiązany** do dostarczenia dokumentu potwierdzającego zamieszkanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków uprawnionych osób, co najmniej od jednego roku przed dniem urodzenia się dziecka – takim dokumentem może być np. dowód osobisty, karta pobytu lub urzędowe potwierdzenie zameldowania na pobyt stały lub czasowy, albo inny dokument potwierdzający fakt zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz dokumentu potwierdzającego zamieszkanie dziecka w Krakowie. Zamieszkanie na rok przed urodzeniem się dziecka nie dotyczy opiekunów prawnych, faktycznych lub rodziców adopcyjnych.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć wraz z wymaganymi dokumentami w terminie 12 miesięcy od daty urodzenia dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

5.10. Świadczenie wychowawcze – program „Rodzina 500+”

Świadczenie wychowawcze, zwane powszechnie „świadczeniem 500+”, jest realizowane w ramach programu rządowego „Rodzina 500+”, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Sprawę załatwia:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych rozpatruje wnioski o świadczenie wychowawcze na okres świadczeniowy trwający od 1 czerwca 2021r. do 31 maja 2022 r. i kolejne, które zostaną złożone od 1 stycznia 2022 r.

Okres świadczeniowy:

Prawo do świadczenia wychowawczego ustalane jest na tzw. roczne okresy świadczeniowe, które trwają od 1 czerwca danego roku do 31 maja następnego roku.

Od 1 lutego w danym roku można złożyć elektronicznie wniosek o świadczenie wychowawcze na nowy okres: od 1 czerwca do 31 maja kolejnego roku.

Jeśli dziecko kończy 18 lat w trakcie okresu świadczeniowego, ZUS przyzna świadczenie wychowawcze do dnia poprzedzającego dzień 18 urodzin dziecka.

Od kiedy przysługuje świadczenie:

- na wniosek złożony na nowy okres świadczeniowy między 1 lutego, a 31 maja, ZUS przyzna świadczenie od 1 czerwca do 31 maja kolejnego roku,
- na wniosek złożony po 31 maja 2022 roku, ZUS przyzna prawo do świadczenia od miesiąca, w którym złożono wniosek, ale nie wcześniej:
 - niż od dnia: urodzenia dziecka,

- objęcia dziecka opieką, przysposobienia dziecka, faktycznego umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej albo w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- na wniosek o świadczenie wychowawcze na nowo narodzone dziecko złożony w ciągu 3 miesięcy od dnia urodzenia dziecka, ZUS przyzna świadczenie od dnia urodzenia dziecka,
- na wniosek o świadczenie wychowawcze złożony w ciągu 3 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką, przysposobienia dziecka lub faktycznego umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej lub w pieczy zastępczej, ZUS przyzna prawo do świadczenia od dnia objęcia dziecka opieką, umieszczenia w pieczy lub domu pomocy społecznej.

Świadczenie wypłaca się w formie bezgotówkowej co miesiąc:

- na wskazany we wniosku numer rachunku płatniczego w Polsce,
- na rachunek bankowy w państwie członkowskim UE/EFTA albo w Wielkiej Brytanii (dotyczy osób objętych Umową Wystąpienia), jeśli wnioskodawca tam mieszka.

Wysokość świadczenia

Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi 500,00 zł miesięcznie na każde dziecko w rodzinie niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę.

Gdy dziecko urodzi się albo ukończy 18 lat w trakcie miesiąca, ZUS wypłaci świadczenie w niższej wysokości – za niepełny miesiąc.

Od okresu świadczeniowego, który zaczyna się 1 czerwca 2022 roku, ZUS przyzna świadczenie wychowawcze w wysokości wynikającej z polskich przepisów także wtedy, gdy istnieje prawo do świadczenia rodzinnego z innego państwa członkowskiego UE/EFTA lub z Wielkiej Brytanii (dla osób objętych Umową Wystąpienia). Przyznanie świadczenia wychowawczego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Osobie, której zostało przyznane świadczenie wychowawcze, ZUS udostępni informację o przyznaniu świadczenia na jej profilu informacyjnym PUE ZUS.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda decyzję w sprawie świadczenia wychowawczego w sytuacji: odmowy przyznania świadczenia, o uchylenia prawa do świadczenia, o zmianie wysokości świadczenia, o nienależnie pobranym świad-

czeniu. Decyzje, wezwania, zawiadomienia doręcza się zainteresowanemu w postaci elektronicznej na jego profilu informacyjnym PUE ZUS.

Kto otrzyma świadczenie?

O świadczenie wychowawcze **mogą się ubiegać**:

- matka lub ojciec dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki lub ojca),
- opiekun faktyczny dziecka – czyli osoba, która faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem i wystąpiła do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu opiekuna faktycznego),
- opiekun prawny dziecka,
- rodzic zastępczy dziecka,
- osoba prowadząca rodzinny dom dziecka,
- dyrektor:
 - placówki opiekuńczo-wychowawczej,
 - regionalnej placówki opiekuńczo-wychowawczej,
 - domu pomocy społecznej.

Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

1. Obywatelom polskim.
2. Cudzoziemcom:
 - do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na

terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,

- przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach,

jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,

- przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach,
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach

z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,

- przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członkom ich rodzin, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f

umowy z dnia 24 stycznia 2020 roku o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.).

UWAGA!

Jeśli osoba, która mieszka w Polsce wskaże we wniosku, że:

- pracuje albo pobiera świadczenie w państwie UE/EFTA lub
- drugi rodzic dziecka mieszka, pracuje albo pobiera świadczenie z państwa UE/EFTA

podlega przepisom o koordynacji unijnej.

W takiej sytuacji ZUS, niezależnie od przyznania bądź odmowy przyznania świadczenia wychowawczego, przekaże sprawę do właściwego urzędu wojewódzkiego.

Wojewoda, jako instytucja właściwa w zakresie świadczenia wychowawczego realizowanego w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego, przeprowadzi postępowanie międzynarodowe, w tym m. in.: ustali, który kraj ma pierwszeństwo do wypłaty świadczeń rodzinnych, a w przypadku ustalenia, że państwem pierwszeństwa jest inne państwo UE/EFTA, będzie prowadził wymianę informacji z instytucjami zagranicznymi w kontekście ewentualnego przyznania świadczeń rodzinnych z instytucji zagranicznej. Będzie również prowadził postępowanie wyjaśniające z wnioskodawcą, w celu realizacji przepisów o koordynacji unijnej, dla potrzeb skompletowania wniosku o zagraniczne świadczenie i przekazania instytucji zagranicznej stosownych wyjaśnień.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- dziecko pozostaje w związku małżeńskim,
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe, nieodpłatne pełne utrzymanie czyli w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole,
- pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko,
- wnioskodawcy lub członkowi jego rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, (nie dotyczy to świadczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej, Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu – UE/EFTA – lub z Wielkiej Brytanii dla osób objętych Umową Wystąpienia).

Gdzie i jak złożyć wniosek:

Wnioski o świadczenie wychowawcze można złożyć tylko elektronicznie. Aby otrzymać świadczenie wychowawcze, trzeba złożyć do ZUS wniosek:

- SW-R – matka albo ojciec dziecka,
- SW-O – osoba sprawująca pieczę zastępczą nad dzieckiem, opiekun prawny albo opiekun faktyczny,
- SW-D – dyrektor: placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, domu pomocy społecznej.

Wszystkie wnioski (SW-R, SW-O, SW-D) można złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS. Będą one przechowywane w zakładce [Dokumenty i wiadomości] → [Dokumenty wysłane].

Matka lub ojciec dziecka (jeśli ma numer PESEL), może złożyć wniosek SW-R także przez:

- portal Emp@tia na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>
- swój bank, jeśli uruchomił taką usługę (listę banków, przez które możesz złożyć wniosek, jest na stronie [zus.pl](https://www.zus.pl) w zakładce [Baza wiedzy] → [Bieżące wyjaśnienia komórek] → [Świadczenia]).

Jakie dokumenty dołączyć do wniosku?

Aby otrzymać świadczenie wychowawcze, do składanego elektronicznie wniosku trzeba dołączyć:

- zaświadczenie sądu opiekuńczego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka – jeśli wniosek składa opiekun faktyczny dziecka,
- orzeczenie sądu opiekuńczego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka – jeśli wniosek składa opiekun prawny dziecka,
- dokument, potwierdzający legalność pobytu w Polsce cudzoziemca, a więc dokument, na podstawie którego istnieje prawo do pobytu i wykonywania pracy w Polsce, np. karta stałego pobytu (nie dotyczy to obywateli UE/EFTA),
- zaświadczenie z powiatowego centrum pomocy rodzinie albo od innego organizatora pieczy zastępczej, które potwierdza umieszczenie dziecka w pieczy (z datą umieszczenia) – jeśli wniosek składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka albo dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,

interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (w zaświadczeniu powinna być data umieszczenia w pieczy zastępczej),

- decyzję albo orzeczenie o umieszczeniu dziecka w domu pomocy społecznej (z datą umieszczenia) – jeśli wniosek składa dyrektor domu pomocy społecznej,
- upoważnienie do złożenia wniosku o świadczenie wychowawcze w imieniu dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, domu pomocy społecznej – jeśli wniosek składa osoba w imieniu dyrektora,
- orzeczenie sądu o opiece naprzemiennej – jeśli wniosek składa rodzic opiekujący się dzieckiem na przemian z drugim rodzicem (z którym się rozwiódł, żyje w separacji lub rozłączeniu) w porównywalnych i powtarzających się okresach, np. pierwszy tydzień miesiąca opieka matki, a drugi tydzień miesiąca opieka ojca.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia wychowawczego zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/-/swiadczenie-wychowawcze-500-od-2022-roku>

5.11. Dobry Start (300+)

Świadczenie Dobry Start (300+) jest realizacją rządowego programu „Dobry Start”. Jego celem jest wsparcie rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wsparcie to polega na przyznaniu raz w roku świadczenia w wysokości 300,00 zł na każde dziecko w wieku szkolnym, niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę.

Sprawę załatwia:

Od 1 lipca 2021 r. realizację rządowego programu „Dobry Start” realizuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Okres świadczeniowy:

Rozpatrywanie wniosków o świadczenie Dobry Start ma charakter akcyjny.

Wnioski składane są w okresie **od 1 lipca do 30 listopada każdego roku** na rok szkolny, który rozpoczyna się 1 września.

Wniosek może złożyć:

- rodzic dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki lub ojca),
- opiekun faktyczny (czyli osoba, która faktycznie opiekuje się dzieckiem i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie dziecka),
- opiekun prawny (czyli osoba, której sąd powierzył opiekę nad dzieckiem),
- osoba ucząca się (czyli pełnoletnia osoba ucząca się w szkole, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony),
- osoba usamodzielniana (osoba, która opuszcza rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną).

Na dzieci w pieczy zastępczej wniosek o świadczenie może złożyć:

- rodzina zastępcza,
- osoba prowadząca rodzinny dom dziecka,
- dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- dyrektor regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.

Świadczenie przysługuje zamieszkującym na terytorium Polski:

- obywatelom polskim,
- cudzoziemcom, w tym:
 - obywatelom UE/EFTA,
 - obywatelom Wielkiej Brytanii objętych Umową Wystąpienia,
 - pozostałym cudzoziemcom,

o ile spełniają oni warunek legalnego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Świadczenie Dobry Start przysługuje na dziecko:

- uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie – w roku kalendarzowym, na który składany jest wniosek – **20. roku życia**,
- niepełnosprawne uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie – w roku kalendarzowym, w którym składany jest wniosek – **24. roku życia**.

Świadczenie nie przysługuje:

- jeżeli dziecko lub osoba ucząca się jest umieszczona w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie

śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole, jeśli zapewnia pełne nieodpłatne utrzymanie;

- jeżeli dziecko uczęszcza do przedszkola lub realizuje roczne przygotowanie przedszkolne (tzw. „zerówka”) w szkole podstawowej lub przedszkolu.

Przyznanie świadczenia Dobry Start nie wymaga wydania decyzji. ZUS udostępni informację o przyznaniu świadczenia na profilu informacyjnym PUE osoby ubiegającej się o jego przyznanie.

Wydanie decyzji niezbędne jest w sytuacji:

- odmowy przyznania prawa do świadczenia,
- uchylenia prawa do świadczenia,
- zmiany prawa do świadczenia,
- nienależnie pobranego świadczenia.

Kiedy złożyć wniosek:

Wniosek można złożyć elektronicznie od 1 lipca do 30 listopada danego roku.

Po 30 listopada można złożyć wniosek przez PUE ZUS, tylko gdy dziecko powyżej 20 roku życia uzyska orzeczenie o niepełnosprawności po 30 listopada.

Gdzie i jak złożyć wniosek:

Wniosek o świadczenie dobry start do ZUS można złożyć tylko elektronicznie.

Aby otrzymać świadczenie 300+, trzeba złożyć wniosek:

- DS-R – matka albo ojciec dziecka,
- DS-O – osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem (jest rodzicem zastępczym, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka), opiekun prawny albo opiekun faktyczny,
- DS-D – dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej lub opiekuńczo-terapeutycznej,
- DS-S – osoba uczącą się lub usamodzielniana.

Wszystkie wnioski (DS-R, DS-O, DS-D, DS-S) można złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS. Będą one przechowywane w zakładce [Dokumenty i wiadomości] → [Dokumenty wysłane].

Rodzic wniosek DS-R może także złożyć przez:

- portal Emp@tia na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>

- swój bank, jeśli uruchomił taką usługę (lista banków, przez które można złożyć wniosek, znajduje się na stronie zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Bieżące wyjaśnienia komórek] → [Świadczenia]).

Jakie dokumenty dołączyć do wniosku:

Aby otrzymać świadczenie Dobry Start, trzeba dołączyć do składanego elektronicznie wniosku:

- zaświadczenie sądu opiekuńczego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka – jeśli wniosek składa opiekun faktyczny dziecka,
- orzeczenie sądu opiekuńczego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka – jeśli wniosek składa opiekun prawny dziecka,
- dokument, potwierdzający legalność pobytu w Polsce cudzoziemca, a więc dokument, na podstawie którego cudzoziemiec jest uprawniony do pobytu i wykonywania pracy w Polsce, np. karta pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, karta stałego pobytu (nie dotyczy to obywateli UE/EFTA),
- zaświadczenie z powiatowego centrum pomocy rodzinie albo od innego organizatora pieczy zastępczej, które potwierdza umieszczenie dziecka w pieczy – jeśli wniosek składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka albo dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej albo opiekuńczo-terapeutycznej (w zaświadczeniu powinna być data umieszczenia w pieczy zastępczej),
- upoważnienie do złożenia wniosku o świadczenie Dobry Start w imieniu dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej – jeśli wniosek składa osoba w imieniu dyrektora,
- zaświadczenie z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o objęciu programem usamodzielniania – jeśli wniosek składa osoba usamodzielniana,
- orzeczenie sądu o opiece naprzemiennej – jeśli wniosek składa rodzic opiekujący się dzieckiem na przemian z drugim rodzicem (z którym rozwiódł się, żyje w separacji lub rozłączeniu) w porównywalnych i powtarzających się okresach, np. przez pierwszy tydzień miesiąca dzieckiem opiekuje się matka, przez drugi – ojciec,
- akt zgonu rodzica – jeśli wniosek składa osoba ucząca się w związku ze śmiercią obojga rodziców albo jednego rodzica, jeśli od drugiego ma prawo do alimentów,

- wyrok sądowy lub ugoda sądowa, z których wynika, że prawo do alimentów od rodziców albo jednego rodzica, w przypadku gdy drugi rodzic nie żyje – jeśli wniosek składa osoba ucząca się.

Świadczenie zostanie wypłacone:

- jeśli wniosek wpłynie do ZUS do końca sierpnia, pieniądze ZUS wypłaci najpóźniej 30 września,
- jeśli wniosek wpłynie później, świadczenie ZUS wypłaci w ciągu 2 miesięcy od dnia, w którym złożono wniosek z wymaganymi dokumentami.

Świadczenie ZUS wypłaci na rachunek bankowy podany we wniosku.

Świadczenie z programu „Dobry Start” jest zwolnione z opodatkowania.

Nie podlega też egzekucji, więc komornik nie może go zająć.

Ważne terminy:

- **szkoła uprawniająca** – zgodnie z rozporządzeniem w sprawie szczególnych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start”, oznacza szkołę podstawową, szkołę ponadpodstawową (w tym szkoły policealne i szkoły dla dorosłych), klasy dotychczasowej szkoły ponadgimnazjalnej prowadzone w szkole ponadpodstawowej, szkołę artystyczną, w której realizowany jest obowiązek szkolny lub nauki, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy.

Szkoły, które nie uprawniają do świadczenia, to: szkoła artystyczna – realizująca wyłącznie kształcenie artystyczne, studia (uczelnie akademickie, uczelnie zawodowe, instytuty, seminaria duchowne).

- **niepełnosprawność** – świadczenie Dobry Start przysługuje, jeśli dziecko, osoba ucząca się albo usamodzielniana posiada:
 - orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej,
 - orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych – wydane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej,
 - orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym – wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności (miejski, powiatowy lub wojewódzki),

- orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym – wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności (miejski, powiatowy lub wojewódzki),
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy – wydane przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS,
- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS,
- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza rzeczoznawcę KRUS lub komisję lekarską KRUS,
- orzeczenie o trwałej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza rzeczoznawcę KRUS lub komisję lekarską KRUS,
- orzeczenie o okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza rzeczoznawcę KRUS lub komisję lekarską KRUS,
- orzeczenie o stałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza rzeczoznawcę KRUS lub komisję lekarską KRUS,
- orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji – wydane przez lekarza rzeczoznawcę KRUS lub komisję lekarską KRUS,
- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów – wydane przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub Krajowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności albo obwodowe lub wojewódzkie komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia,
- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów – wydane przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności lub Krajowy Zespół do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności albo przez obwodowe lub wojewódzkie komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Warunek niepełnosprawności musi być spełniony na dzień rozpoczęcia danego roku szkolnego. Oznacza to, że orzeczenie o niepełnosprawności powinno być ważne na dzień 1 września roku, w którym świadczenie ma być przyznane.

i

Szczegółowe informacje na temat świadczenia Dobry Start zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/program-dobry-start>

5.12. 500+ Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji

Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji i ich opiekunowie mogą ubiegać się o tzw. 500 plus dla niepełnosprawnych. Zezwala na to ustawa z 31 lipca 2019 roku o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, która obowiązuje od 1 października 2019 roku.

i

Sprawę załatwia:

Aby otrzymać świadczenie uzupełniające, osoba zainteresowana, przedstawiciel ustawowy, pełnomocnik lub jej opiekun składa wniosek do organu wypłacającego świadczenie emerytalno-rentowe, albo rentę socjalną, czyli np. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, innych organów, a u pozostałych osób – do ZUS.

Druk wniosku (ESUN) wydają placówki ZUS lub można go pobrać ze strony <https://www.zus.pl/wzory-formularzy/emerytury-renty/swiadczenie-uzupelniajace-dla-osob-niezdolnych-do-samodzielnej-egzystencji>

Wniosek można również wysłać przez Platformę Usług Elektronicznych ZUS (PUE ZUS).

O świadczenie uzupełniające może się starać osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- ukończyła 18 lat,
- jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a niezdolność tę potwierdza orzeczenie niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji,

- nie jest uprawniona do emerytury ani renty, nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, np. zasiłku stałego albo zasiłku okresowego (warunek nie dotyczy jednorazowych świadczeń) ani nie jest uprawniona do świadczenia z zagranicznej instytucji właściwej do spraw emerytalno-rentowych
lub
jest uprawniona do tych świadczeń (emerytury, renty albo innych świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, łącznie z kwotą wypłacaną przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych), ale **ich łączna wysokość brutto nie przekracza 1896,13 zł.**
- mieszka na terytorium Polski,
- ma obywatelstwo polskie lub prawo pobytu lub stałego pobytu w Polsce, jeśli jest obywatelem UE, EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym albo Konfederacji Szwajcarskiej
lub
ma zalegalizowany pobyt w Polsce (dotyczy pozostałych cudzoziemców spoza UE, EOG, EFTA).

Świadczenie uzupełniające nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej lub pozbawionej wolności. Nie dotyczy to jednak osób odbywających karę w systemie dozoru elektronicznego.

Wysokość świadczenia uzupełniającego

Świadczenie dla niepełnosprawnych wynosi **nie więcej niż 500,00 zł** miesięcznie.

Świadczenie w wysokości 500,00 zł miesięcznie otrzyma osoba, która nie jest uprawniona do emerytury ani renty i nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, lub ma takie świadczenia, ale ich łączna kwota brutto nie przekracza 1396,13 zł.

Jeśli osoba pobiera emeryturę, rentę lub inne świadczenie finansowane ze środków publicznych i łączna kwota brutto tych świadczeń wynosi więcej niż 1396,13 zł, ale nie przekracza 1896,13 zł, wysokość świadczenia uzupełniającego będzie niższa niż 500,00 zł. Będzie to różnica między kwotą 1896,13 zł i łączną kwotą wszystkich świadczeń dla tej osoby.

Do dochodów, które decydują o prawie do świadczenia uzupełniającego i jego wysokości, **nie wlicza się** dodatków i świadczeń wypłacanych ze świadczeniami emerytalno-rentowymi na podstawie przepisów szczególnych, takich jak np. dodatek

pielęgnacyjny, dodatek dla sieroty zupełnej, dodatek kombatancki czy ryczałt energetyczny. Nie wlicza się także zasiłku pielęgnacyjnego.

Świadczenie uzupełniające liczy się jako dochód przy ustalaniu świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej, jednak tego świadczenia nie wlicza się do dochodu, od którego ustala się prawo do dodatku mieszkaniowego, świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej przez małżonka, wstępnych i zstępnych osoby uprawnionej do świadczenia.

Świadczenie przysługuje od miesiąca złożenia wniosku, zawierającego kompletne dane niezbędne do ustalenia prawa do tego świadczenia i jego wypłaty wraz z oświadczeniem o prawie do świadczeń emerytalno-rentowych lub innych świadczeń ze środków publicznych. Jeśli osoba ma prawo do więcej niż jednego świadczenia, z oświadczenia takiego mają wynikać wszystkie przysługujące prawa. Jeśli zainteresowany ma prawo do emerytury lub renty zagranicznej, lub innego podobnego świadczenia zagranicznego, do wniosku dołącza dokument, wystawiony przez zagraniczną instytucję do spraw emerytalno-rentowych, który potwierdza, że ma do nich prawo ze wskazaniem ich wysokości.

Wniosek podpisuje wnioskodawca lub jego przedstawiciel ustawowy albo pełnomocnik.

Do wniosku o świadczenie uzupełniające dla osoby niepełnosprawnej **należy dołączyć:**

- orzeczenie o niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji, albo wydane (przed 1 września 1997 roku) przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów – jeśli nie upłynął okres, na jaki orzeczono inwalidztwo. Jeśli takie orzeczenie ma już organ emerytalno-rentowy, nie trzeba go dołączać.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji, na podstawie której ZUS ustali prawo do świadczenia uzupełniającego, potwierdzają również orzeczenia o całkowitej:

- niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Jeśli osoba nie posiada orzeczenia potwierdzającego niezdolność do samodzielnej egzystencji albo upłynął okres, na który zostało ono wydane, do wniosku należy

dołączyć zaświadczenie o stanie zdrowia, wydane przez lekarza nie wcześniej niż na miesiąc przed złożeniem wniosku, oraz (jeśli wnioskodawca ją posiada) – dokumentację medyczną i inne dokumenty, które mają znaczenie przy orzekaniu o niezdolności do samodzielnej egzystencji, np.: kartę badania profilaktycznego, dokumentację rehabilitacji leczniczej lub zawodowej. Jeżeli osoba posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, należy również dołączyć je do wniosku.

ZUS ustala prawo do tej pomocy nie później niż w ciągu 30 dni od dnia, kiedy wyjaśniono ostatnią okoliczność niezbędną, aby wydać decyzję. Takim zdarzeniem może być uprawomocnienie się orzeczenia w sprawie niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Jeśli zainteresowany nie zgadza się z decyzją ZUS o świadczeniu uzupełniającym, może się od niej odwołać do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Robi to za pośrednictwem swojej placówki ZUS. Ma na to miesiąc od doręczenia decyzji. Po tym terminie decyzja stanie się prawomocna i nie zaskarży się już jej do sądu. Odwołanie można złożyć na piśmie, osobiście w placówce ZUS, wysłać pocztą lub zgłosić ustnie do protokołu. Za złożenie odwołania i postępowanie przed sądem nic się nie płaci.

Wnioskodawca ma obowiązek powiadomić ZUS o wszelkich zmianach, które mają wpływ na prawo do świadczenia uzupełniającego lub na jego wysokość.

Osoba, która pobrała nienależnie takie świadczenie, **musi je zwrócić** w sytuacji, gdy wsparcie:

- wypłacono, choć ustały lub zmieniły się okoliczności będące podstawą jego przyznania lub ustalenia jego wysokości, a osobę pobierającą to świadczenie pouczono o tych sytuacjach,
- przyznano lub wypłacono je na podstawie fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach, gdy osoba pobierająca świadczenie świadomie wprowadziła organ w błąd,
- przyznano na podstawie decyzji, której nieważność następnie stwierdzono albo uchylono w wyniku wznowienia postępowania, i osobie odmówiono prawa do świadczenia,
- wypłacono innej osobie niż ta, którą wskazuje decyzja przyznająca świadczenie.

Od kwot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego nalicza się odsetki ustawowe za opóźnienie na zasadach określonych w prawie cywilnym.

Dodatkowe informacje znajdują się na stronie: <https://www.zus.pl/-/500-swiadczenie-uzupelniajace-dla-osob-niezdolnych-do-samodzielnej-egzystencji>

Pomoc przy wypełnianiu wniosku można uzyskać we wszystkich placówkach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na salach obsługi klientów (w godzinach otwarcia) oraz w Centrum Obsługi Telefonicznej pod numerem tel. **22 560 16 00**.

5.13. Rodzinny Kapitał Opiekuńczy

Rodzinny kapitał opiekuńczy (RKO) to nowe świadczenie dla rodziców dzieci w wieku od 12. do 35. miesiąca życia – w sumie 12 000,00 zł na drugie i każde kolejne dziecko. Rodzinny kapitał opiekuńczy wszedł w życie 1 stycznia 2022 roku.

Rodzinny kapitał opiekuńczy przysługuje w kwocie 500,00 zł lub 1000,00 zł miesięcznie. Rodzice samodzielnie mogą wskazać, czy kapitał chcą otrzymywać w wysokości 500,00 zł przez okres 24 miesięcy, czy w wysokości 1000,00 zł przez 12 miesięcy.

Świadczenie przysługuje bez względu na dochód rodziny.

Wnioski o rodzinny kapitał opiekuńczy można składać od 1 stycznia 2022 roku. Przyjmowaniem wniosków o rodzinny kapitał opiekuńczy, ich rozpatrywaniem oraz wypłatą tego świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wniosek o rodzinny kapitał opiekuńczy należy złożyć **wyłącznie w postaci elektronicznej**, za pomocą tych samych systemów teleinformatycznych, co wnioski o świadczenie Dobry Start i świadczenie wychowawcze w ramach programu „Rodzina 500+”:

- Portal Emp@tia MRiPS na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>
- PUE ZUS: <https://www.zus.pl/pue>
- bankowość elektroniczna

Wypłata przyznanego świadczenia będzie odbywać się wyłącznie w formie bezgotówkowej na wskazane we wniosku konto bankowe.

Kiedy złożyć wniosek?

Aby otrzymać rodzinny kapitał opiekuńczy w maksymalnej kwocie, tj. 12 000,00 zł, rodzic powinien złożyć wniosek w okresie od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko kończy 9 miesięcy do końca miesiąca, w którym dziecko kończy 13 miesięcy. W przypadku złożenia wniosku po upływie tego okresu, kapitał będzie przysługiwał od miesiąca złożenia wniosku.

W przypadku złożenia wniosku po upływie tego okresu, rodzic otrzyma kapitał pomniejszony o 500 zł za każdy miniony miesiąc od ukończenia przez dziecko 12 miesiąca życia.

Jeśli przed 1 stycznia 2022 r. dziecko skończyło już 12 miesiąc życia, ale nie ukończyło 35 miesiąca życia, rodzic powinien złożyć wniosek w styczniu 2022 roku – wtedy należny kapitał zostanie przyznany proporcjonalnie od stycznia do końca miesiąca w którym dziecko kończy 35 miesiąc życia. Jeśli złoży wniosek później – otrzyma świadczenie od miesiąca złożenia wniosku.

Rodzinny kapitał opiekuńczy przysługuje na drugie i kolejne dziecko w rodzinie:

- matce dziecka,
- ojcu dziecka,
- osobie, która przyjęła dziecko na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia,

pod warunkiem, że dziecko zamieszkuje wspólnie z tą osobą i pozostaje na jej utrzymaniu.

We wniosku należy wskazać pierwsze dziecko w rodzinie. Pierwszym dzieckiem w rodzinie jest najstarsze dziecko w rodzinie, przy czym nie ma znaczenia jego wiek.

Pierwszym dzieckiem w rodzinie jest:

- dziecko własne,
- dziecko małżonka,
- dziecko drugiego rodzica, z którym rodzic wychowuje wspólne dziecko,
- dziecko, przyjęte na wychowanie, jeśli wystąpiono do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia.

Do członków rodziny nie zalicza się dziecka:

- pozostającego pod opieką opiekuna prawnego,
- umieszczonego w pieczy zastępczej,

- które było umieszczone w pieczy zastępczej w dniu osiągnięcia przez to dziecko pełnoletności,
- do którego osoba ubiegająca się lub otrzymująca kapitał jest pozbawiona władzy rodzicielskiej,
- do którego osoba ubiegająca się lub otrzymująca kapitał była pozbawiona władzy rodzicielskiej w dniu osiągnięcia przez to dziecko pełnoletności.

Takich dzieci nie można wskazać we wniosku jako pierwsze (najstarsze) dziecko w rodzinie.

Rodzinny kapitał opiekuńczy nie przysługuje, jeśli:

- dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej,
- wnioskodawca został pozbawiony władzy rodzicielskiej,
- wnioskodawcy lub członkowi jego rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do kapitału (nie dotyczy to świadczeń z państw członkowskich UE/EFTA lub z Wielkiej Brytanii).

Do członków rodziny zalicza się:

- małżonków,
- rodziców dzieci wychowujących wspólne dziecko,
- osobę samotnie wychowującą dziecko (panna, kawaler, wdowa, wdowiec, osoba w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osoba rozwiedziona),
- osobę, która przyjęła dziecko na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia,
- dzieci osób wymienionych wyżej.

Rodzinny kapitał opiekuńczy można otrzymywać:

od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko ukończy 12. miesiąc do ostatniego dnia miesiąca, w którym dziecko ukończy 35. miesiąc.

Uwaga!

Jeśli dziecko zostało przyjęte na wychowanie i wystąpiono do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie jego przysposobienia, rodzinny kapitał opiekuńczy można otrzymać od pierwszego dnia 12. miesiąca liczonego od dnia, w którym wystąpiono do sądu z wnioskiem, do końca 35. miesiąca, ale maksymalnie:

- do miesiąca, w którym dziecko ukończy 7 lat,
- do miesiąca, w którym dziecko ukończy 10 lat – jeśli dziecko ma decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego.

Rodzaje wniosków

Aby uzyskać rodzinny kapitał opiekuńczy należy złożyć do ZUS wniosek:

- RKO-R – przeznaczony dla rodziców dziecka,
- RKO-O – przeznaczony dla osób, które wystąpiły do sądu opiekuńczego z wnioskiem o przysposobienie dziecka

Dodatkowe informacje znajdują się na stronie:

<https://www.zus.pl/-/rodzinny-kapitał-opiekunczy>

Pomoc w sprawie rodzinnego kapitału opiekuńczego można uzyskać:

- w Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS w dni robocze (od poniedziałku do piątku) w godz. 7:00–18:00 pod numerem tel. 22 560 16 00 lub za pośrednictwem e-maila: cot@zus.pl
- we wszystkich placówkach ZUS: <https://www.zus.pl/o-zus/kontakt/oddzialy-inspektoraty-biura-terenowe>
- podczas e-wizyty w ZUS: <https://www.zus.pl/e-wizyta>

5.14. Dofinansowanie pobytu w żłobku

Od 1 kwietnia 2022 roku można złożyć do ZUS wniosek o dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Prawo do dofinansowania nie zależy od dochodów rodziny.

Dofinansowanie przysługuje rodzicom dziecka, opiekunom prawnym lub osobom, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem, np. rodzicom zastępczym, pod warunkiem, że dziecko uczęszcza do żłobka, klubu dziecięcego lub korzysta z opieki dziennego opiekuna i nie jest pobierany na to dziecko rodzinny kapitał opiekuńczy (RKO).

Dofinansowanie można otrzymać dla dziecka:

- pierwszego i jedyne w rodzinie,
- pierwszego w rodzinie, jeśli na kolejne dziecko pobierany jest rodzinny kapitał opiekuńczy,

- drugiego i kolejnego w rodzinie, które ma mniej niż 12 miesięcy albo więcej niż 35 miesięcy i na które ZUS przyznał RKO i pobrano RKO w łącznej przysługującej wysokości.

Dofinansowanie nie przysługuje na dziecko, na które pobierany jest RKO. Na dane dziecko, za ten sam okres, można otrzymać albo dofinansowanie, albo RKO.

Można natomiast korzystać z dofinansowania pobytu w żłobku na jedno dziecko i pobierać rodzinny kapitał opiekuńczy na inne dziecko w rodzinie.

Aby skorzystać z dofinansowania, dziecko musi uczęszczać do żłobka lub klubu dziecięcego wpisanego do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, albo być pod opieką dziennego opiekuna wpisanego do wykazu dziennych opiekunów. Aby ZUS mógł przyznać dofinansowanie, dziecko musi być wpisane do tego rejestru lub wykazu przez żłobek, klub dziecięcy lub dziennego opiekuna. W tym celu należy przekazać dane swoje i dziecka podmiotowi prowadzącemu placówkę, do której uczęszcza dziecko.

Dofinansowanie wynosi maksymalnie 400,00 zł miesięcznie na dziecko, ale nie więcej niż wysokość opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Opłata to miesięczna kwota, jaką ponosi wnioskodawca już po uwzględnieniu zniżek, dotacji z budżetu gminy lub środków unijnych. Do opłaty **nie wlicza się opłaty za wyżywienie**.

Dofinansowanie będzie przekazywane na rachunek bankowy podmiotu prowadzącego żłobek, klub dziecięcy, zatrudniającego dziennego opiekuna lub rachunek bankowy dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek z przeznaczeniem na obniżenie opłaty rodzica za pobyt dziecka. Dofinansowanie będzie przekazywane w terminie do 20. dnia każdego miesiąca, za miesiąc poprzedni.

Wniosek można złożyć od 1 kwietnia 2022 roku.

Jeżeli wniosek o dofinansowanie zostanie złożony do końca maja 2022 roku, ZUS przyzna dofinansowanie od miesiąca, w którym dziecko zaczęło uczęszczać do żłobka, klubu dziecięcego lub od którego pozostawało pod opieką opiekuna dziennego – ale nie wcześniej niż od 1 stycznia 2022 roku.

Można złożyć wniosek o dofinansowanie najwcześniej w dniu, w którym dziecko zacznie uczęszczać do żłobka, klubu dziecięcego lub dziennego opiekuna. Jeśli wniosek zostanie złożony w ciągu 2 miesięcy od tego dnia, to ZUS przyzna dofinansowanie od dnia, w którym dziecko rozpoczęło pobyt w żłobku, klubie

dziecięcym lub u opiekuna dziennego. Jeśli wniosek zostanie złożony później, to ZUS przyzna dofinansowanie od miesiąca, w którym złożono wniosek.

Rodzaje wniosków:

- DZ-R – dla matki albo ojca dziecka,
- DZ-O – dla osób sprawujących pieczę zastępczą nad dzieckiem, opiekunów prawnych, faktycznych lub innych osób, którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem,
- DZ-D – dla dyrektora: placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Wniosek należy również złożyć, jeśli nastąpi zmiana żłobka, klubu dziecięcego, dziennego opiekuna oraz jeśli dziecko przestanie uczęszczać do placówki lub dziennego opiekuna.

Wnioski o dofinansowanie można złożyć tylko elektronicznie:

- wszystkie wnioski (DZ-R, DZ-O, DZ-D) można złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS: <https://www.zus.pl/pue>
- matka lub ojciec dziecka, posiadający numer PESEL, mogą złożyć wniosek DZ-R także przez:
 - Portal Emp@tia MRiPS na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>
 - swój bank, jeśli uruchomił taką usługę.

Dokumenty, które należy dołączyć do składanego elektronicznie wniosku:

- zaświadczenie sądu opiekuńczego albo ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka – jeśli wniosek składa opiekun faktyczny dziecka,
- orzeczenie sądu opiekuńczego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka – jeśli wniosek składa opiekun prawny dziecka,
- zaświadczenie z powiatowego centrum pomocy rodzinie albo od innego organizatora pieczy zastępczej, które potwierdza umieszczenie dziecka w pieczy – jeśli wniosek składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka albo dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (w zaświadczeniu powinna być data umieszczenia w pieczy zastępczej),
- upoważnienie dyrektora do złożenia w jego imieniu wniosku o dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym

lub u dziennego opiekuna – jeśli wniosek składa inna osoba w imieniu dyrektora,

- dokument, w którym sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem – jeśli wniosek składa inna osoba, której sąd powierzył sprawowanie opieki nad dzieckiem.

Dodatkowe informacje znajdują się na stronie:

<https://www.zus.pl/-/dofinansowanie-pobytu-w-zlobku>

Pomoc w sprawie dofinansowania pobytu dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna można uzyskać:

i

- w Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS w dni robocze (od poniedziałku do piątku) w godz. 7:00–18:00 pod numerem tel. 22 560 16 00 lub za pośrednictwem e-maila: cot@zus.pl
- we wszystkich placówkach ZUS: <https://www.zus.pl/o-zus/kontakt/oddzialy-inspektoraty-biura-terenowe>
- podczas e-wizyty w ZUS: <https://www.zus.pl/e-wizyta>

5.15. Dodatek mieszkaniowy

i

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa
Referat ds. Dodatków Mieszkaniowych i Referat ds. Obsługi
Mieszkańców w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18, 31-103 Kraków, tel. 12 616 50 21;
- os. Zgody 2, 31-949 Kraków, tel. 12 616 89 85.

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego i przysługuje, jeżeli Wnioskodawca spełnia **jednocześnie** trzy kryteria:

- **Posiada tytuł prawny do lokalu** – dodatek mieszkaniowy może być przyznany:
 - najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, zamieszkującym
 - osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,

- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,
 - innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego (np. umowa użyczenia) i ponoszącym wydatki z jego zajmowaniem,
 - osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, **oczekującym** na przysługujący im lokal zamienny lub najem socjalny lokalu (np. gdy orzeczono o ich uprawnieniu do lokalu socjalnego w wyroku sądowym).
- **Uzyskuje odpowiednio niski dochód** – dodatek przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza 40% w gospodarstwie jednoosobowym, a w gospodarstwie wieloosobowym 30% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku. Obecnie więc dochód nie może przekroczyć 2 265,01 zł w gospodarstwie jednoosobowym, a 1 698,76 zł w gospodarstwie wieloosobowym.

Jeżeli dochód jest nieco wyższy, nie zamyka to możliwości otrzymania dodatku – jeśli bowiem kwota nadwyżki nie przekracza wysokości dodatku mieszkaniowego, należy dodatek mieszkaniowy obniżyć o tę kwotę.

Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego – zgodnie z komunikatem z dnia 9 lutego 2022 roku obecnie wynosi ono 5 662,53 zł.

- **Odpowiednia powierzchnia użytkowa lokalu** – powierzchnia użytkowa zajmowanego lokalu mieszkalnego nie może przekraczać normatywnej powierzchni użytkowej o więcej niż 30% albo 50% – pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60%.

liczba członków gospodarstwa domowego	powierzchnia normatywna	pow. dopuszczalna przy 30% przekroczeniu powierzchni normatywnej	powierzchnia dopuszczalna przy 50% przekroczeniu, pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60 %
1 osoba	35,00 m ²	45, 50 m ²	52,50 m ²
2 osoby	40,00 m ²	52,00 m ²	60,00 m ²
3 osoby	45,00 m ²	58,50 m ²	67,50 m ²
4 osoby	55,00 m ²	71,50 m ²	82,50 m ²
5 osób	65,00 m ²	84,50 m ²	97,50 m ²
6 osób	70,00 m ²	91,00 m ²	105,00 m ²

W przypadku zamieszkiwania w lokalu większej liczby osób, dla każdej kolejnej osoby zwiększa się normatywną powierzchnię tego lokalu o 5 m².

Normy powierzchni użytkowej **podwyższa się o 15 m²**, jeżeli w mieszkaniu zamieszkuje **osoba niepełnosprawna** poruszająca się na wózku lub osoba niepełnosprawna, jeżeli niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. O wymogu zamieszkiwania w oddzielnym pokoju orzekają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Dodatek mieszkaniowy nie jest kwotą stałą i jest wyliczany indywidualnie w oparciu o dołączone dokumenty. Wysokość dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 70% wydatków przypadających na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu mieszkalnego. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy zamieszkuje w lokalu mieszkalnym niewchodzącym w skład mieszkaniowego zasobu gminy, ponoszone wydatki przelicza się do wysokości czynszu, jaki obowiązywałby dla danego lokalu, gdyby lokal ten wchodził w skład zasobu mieszkaniowego gminy.

Wymagane załączniki:

- wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego,
- deklaracja o wysokości dochodów gospodarstwa domowego,
- dokumenty potwierdzające wysokość dochodów wszystkich członków

gospodarstwa domowego osiągniętych w okresie trzech pełnych miesięcy kalendarzowych poprzedzających datę złożenia wniosku,

- dokument potwierdzający wysokość ponoszonych opłat mieszkaniowych,
- tytuł prawny do lokalu.

Decyzja powinna być wydana w ciągu miesiąca od daty złożenia wniosku. Świadczenie przyznawane jest na 6 miesięcy, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie wpływu dokumentacji.

Dodatek jest wypłacany zarządcy domu lub innej osoby uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, w terminie do 10 dnia każdego miesiąca. Poza mieszkańcami domków jednorodzinnych nikt nie otrzymuje pieniędzy do rąk własnych. Wypłacanie dodatku obejmuje okres 6 miesięcy.

Jeżeli nie stwierdzi się wpłat należności za lokal następuje wstrzymanie wypłacania dodatku. Jeśli należność zostanie wpłacona w ciągu 3 miesięcy, pieniądze zostaną wypłacone, jeśli nie, dodatek mieszkaniowy wygasa z mocy prawa.

UWAGA! W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku ostonowym, nie ma możliwości składania wniosków o wypłatę dodatku energetycznego w 2022 roku. Mieszkańcy mogą się starać o przyznanie dodatku ostonowego.

5.16. Dodatek ostonowy

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa
Referat Ds. Świadczeń Wychowawczych

Wnioski przyjmuje: Referat ds. Obsługi Mieszkańców

- ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków
- os. Zgody 2, 31-949 Kraków
w godzinach 7:40-15:30

Informacja telefoniczna: 12 616 50 50

Dodatek ostonowy ma na celu zapewnienie wsparcia dla osób zamieszkujących i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym osób najuboższych energetycznie, w pokryciu części kosztów energii oraz powiązanych z nimi rosnących cen żywności.

Dodatek osłonowy przysługuje:

- osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach, lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
 - w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany – w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego;
- mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 roku o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobytcie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dodatek osłonowy przysługuje, jeżeli wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty **2 100,00 zł** w gospodarstwie domowym jednoosobowym lub kwoty **1 500,00 zł** na osobę w gospodarstwie wieloosobowym (dochód liczony jest zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych).

Sposób liczenia dochodu gospodarstwa domowego uzależniony jest od terminu złożenia wniosku. Jeżeli wniosek zostanie złożony w okresie:

- od 1 stycznia 2022 roku do 31 lipca 2022 roku – uwzględnia się dochód gospodarstwa domowego osiągnięty w **2020 roku**,
- od 1 sierpnia 2022 roku do 31 października 2022 roku – uwzględnia się dochód gospodarstwa domowego osiągnięty w **2021 roku**.

Dodatek ostonowy wynosi rocznie:

- 400,00 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 600,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 850,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 1150,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

W przypadku gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane węglem lub paliwami węgl pochodnymi, zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków (o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków) dodatek ostonowy wynosi rocznie:

- 500,00 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 750,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 1062,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 1437,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

W przypadku przekroczenia kryterium dochodowego, wysokość należnego świadczenia ulega obniżeniu o kwotę przekroczenia przeciętnego miesięcznego dochodu. Dodatek ostonowy nie przysługuje, jeżeli różnica ta jest mniejsza niż 20,00 zł.

Wnioski o wypłatę dodatku ostonowego należy składać najpóźniej do dnia 31 października 2022 roku.

W przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku dla gospodarstwa domowego wieloosobowego złożyła więcej niż jedna osoba, dodatek ten przyznawany jest wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego gospodarstwa domowego.

6. ULGI, UPRAWNIENIA I INNE FORMY POMOCY

6.1. Ulgi w podatku dochodowym

Osoba niepełnosprawna – to osoba, która posiada:

- orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, lub
- decyzję przyznającą rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
- orzeczenie o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16. roku życia, wydane na podstawie odrębnych przepisów, albo
- orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów, które obowiązywały do 31 sierpnia 1997 roku.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **I grupy inwalidzkiej** – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **II grupy inwalidzkiej** – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Samo posiadanie statusu emeryta lub rencisty jest niewystarczające do odliczenia wydatku w ramach ulgi rehabilitacyjnej.

Osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika – to osoba niepełnosprawna:

- której roczne dochody nie przekraczają kwoty 15 010,56 zł (**uwaga!** ta kwota dotyczy rocznych dochodów uzyskanych w 2021 roku; wysokość jej jest uzależniona od kwoty renty socjalnej i jest ustalana w grudniu roku podatkowego),
- która jest dla podatnika: współmałżonkiem, dzieckiem własnym, dzieckiem przysposobionym, dzieckiem obcym przyjętym na wychowanie, pasierbem, rodzicem, rodzicem współmałżonka, rodzeństwem, ojczymem, macochą, zięciem lub synową.

Do kwoty 15 010,56 zł nie wlicza się:

- zasiłku pielęgnacyjnego,
- świadczenia uzupełniającego, otrzymanego na podstawie przepisów o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji,

- dodatku energetycznego otrzymanego na podstawie przepisów ustawy prawo energetyczne,
- dodatku oślonowego otrzymanego na podstawie ustawy o dodatku oślonowym,
- dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów,
- alimentów na rzecz dzieci:
 - małoletnich,
 - pełnoletnich, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
 - pełnoletnich do ukończenia 25. roku życia, uczących się w szkołach, o których mowa w krajowych lub zagranicznych przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe, jeżeli dzieci te spełniły warunki wymienione w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Nie każdy wydatek, który dotyczy osoby niepełnosprawnej, uprawnia do odliczeń w ramach ulgi rehabilitacyjnej.

Odliczeniu podlegają wyłącznie te wydatki, które zostały wymienione w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych jako wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych. Wydatki te dzielimy na:

- nielimitowane (odliczeniu podlega cała wydatkowana kwota),
- limitowane (kwotę przystępującego odliczenia oblicza się z uwzględnieniem „górnego” lub „dolnego” limitu kwotowego).

Wydatki nielimitowane – są to wydatki poniesione na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup, naprawę lub najem wyrobów medycznych, które są wymienione w wykazie wyrobów medycznych określonym w przepisach wydanych na podstawie 38 ust. 4 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych oraz wyposażenia, które umożliwia ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem (**Uwaga!** W ramach nielimitowanych wydatków nie

odlicza się wydatków na pieluchomajtki, pieluchy anatomiczne, chłonne majtki, podkłady i wkłady anatomiczne),

- zakup, naprawę lub najem indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, niewymienionych w wykazie wyrobów medycznych określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 38 ust. 4 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- odpłatność za pobyt w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, pielęgnacyjno-opiekuńczym,
- odpłatność za pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa lub dzieci niepełnosprawnych do lat 16, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej,
- odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne,
- opiekę pielęgniarzką w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- opłacenie tłumacza języka migowego,
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
- odpłatny przewóz:
 - osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
 - osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi niż karetka środkami transportu,

- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - na turnusie rehabilitacyjnym,
 - w zakładzie lecznictwa uzdrowskiego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym i pielęgnacyjno-opiekuńczym,
 - na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
 - opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa lub dzieci niepełnosprawnych do lat 16, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym lub w zakładzie lecznictwa uzdrowskiego, lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Wydatki limitowane – są to wydatki poniesione na:

- opłacenie przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- utrzymanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, tj. odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa, który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- zakup pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnych majtek, podkładów, wkładów anatomicznych - maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną albo dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 16. roku życia – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł.

Uwaga! Możliwość korzystania z ulgi przysługuje tylko tym osobom, które są właścicielami lub współwłaścicielami samochodu osobowego – na środki transportu innego rodzaju ulga nie przysługuje. Wydatki odliczy wyłącznie właściciel (współwłaściciel) samochodu – inny tytuł prawny do samochodu (np. umowa najmu, użyczenia) nie uprawnia do ulgi. Nie ma wymogu, aby osoba niepełnosprawna bądź osoba posiadająca na utrzymaniu osobę niepełnosprawną posiadała prawo jazdy i użytkowała samochód jako kierowca.

- zakup leków, o których mowa w ustawie Prawo farmaceutyczne, jeżeli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować stale lub czasowo te leki. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości różnicy pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu, a kwotą 100,00 zł.

Uwaga! Możliwość odliczenia wydatków na leki wymaga stwierdzenia przez lekarza specjalistę, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki stale lub czasowo. Dla celów dowodowych można organowi podatkowemu przedstawić np. zaświadczenie lekarskie. Prawo do ulgi przysługuje na wszystkie leki, których konieczność stosowania stałego bądź tymczasowego zaleci lekarz, niezależnie od tego, czy leki związane są ze schorzeniem, w związku z którym orzeczono niepełnosprawność, czy też z jakimkolwiek innym schorzeniem.

Przedstawiony katalog wydatków (zarówno Nielimitowanych jak i limitowanych) ma charakter zamknięty. Oznacza to, że odliczeniu podlegają tylko te wydatki, które zostały w nim wymienione.

Odliczeniu nie podlegają wydatki (chociażby wymienione w katalogu), które w całości zostały sfinansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo w całości zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

W przypadku wydatków częściowo sfinansowanych (dofinansowanych) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz wydatków zwróconych podatnikowi w jakiegokolwiek formie – odliczeniu podlega różnica pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Wysokość wydatków ustala się na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie: może to być faktura, rachunek, dowód wpłaty na pocztę lub potwierdzenie przelewu bankowego, o ile wynika z nich kto, kiedy, komu, ile oraz za co zapłacił.

Natomiast w przypadku wydatków limitowanych związanych z:

- opłaceniem przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- utrzymaniem psa asystującego,
- używaniem samochodu osobowego

nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających wysokość wydatków.

Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

- wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika,
- okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego.

W ramach limitowanej ulgi na używanie samochodu osobowego można odliczyć wydatki na paliwo oraz inne wydatki związane z utrzymaniem samochodu w stanie umożliwiającym korzystanie z niego, np. wydatki na naprawę, wymianę opon czy ubezpieczenie.

Z ulgi rehabilitacyjnej może skorzystać jest poniesienie wydatku przez osobę niepełnosprawną lub podatnika, który ma na utrzymaniu taką osobę – jeżeli poniósł wymieniony w przepisach podatkowych wydatek.

Odliczenia można dokonać:

- od dochodu, który jest opodatkowany według skali podatkowej,
- od przychodu, który jest opodatkowany ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Odliczenia dokonuje się w zeznaniu podatkowym PIT-36, PIT-37 lub PIT-28, do którego (których) dołącza się formularz PIT/O (informacja o odliczeniach).

Jeżeli w roku podatkowym, podatnik uzyskał dochody (przychody) z pozarolniczej działalności gospodarczej, działów specjalnych produkcji rolnej, najmu (lub dzierżawy albo umów o podobnym charakterze), to z ulgi rehabilitacyjnej może skorzystać już w trakcie roku podatkowego, tj. przy obliczaniu zaliczki lub ryczałtu. „Ostatecznego” rozliczenia dokonuje się jednak w zeznaniu podatkowym.

Odliczeniu od dochodu podlegają te wydatki, które nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, nie zostały odliczone na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne albo nie zostały zwrócone w jakiegokolwiek formie.

I odwrotnie – odliczeniu od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne podlegają wyłącznie te wydatki, które nie zostały odliczone od dochodu lub nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

Uwaga! Jeżeli kwota przysługującego odliczenia w jakiejś części nie znalazła pokrycia w dochodach podatnika w danym roku podatkowym, to nie podlega ona odliczeniu w kolejnych latach.

Organ podatkowy ma prawo sprawdzić poprawność dokonanych odliczeń. Brak ustawowego wymogu dokumentowania wysokości określonych wydatków fakturą, rachunkiem lub innym dokumentem, nie pozbawia urzędu skarbowego prawa do zwrócenia się do osoby, która skorzystała z odliczenia o wykazanie, że dany wydatek został przez nią faktycznie poniesiony oraz że spełnia pozostałe warunki do zastosowania odliczenia.

Więcej informacji na temat odliczeń wydatków w ramach ulgi rehabilitacyjnej i rocznego rozliczenia podatku można uzyskać w Krajowej Informacji Skarbowej:

- telefonicznie:
 - 22 330 03 30 (z telefonów komórkowych),
 - 801 055 055 (z telefonów stacjonarnych),
 od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00.
- **elektronicznie**, korzystając z formularza umieszczonego na stronie www.podatki.gov.pl – wybierając z menu pozycję „Skontaktuj się z nami”.

6.2. Podatek od czynności cywilnoprawnych

Zgodnie z ustawą o podatku od czynności cywilnoprawnych:

- zwalnia się od podatku osoby nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej

i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością do grupy osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu,

- nie podlegają podatkowi czynności cywilnoprawne w sprawach uprawnień dla osób z niepełnosprawnością.

6.3. Opłata skarbową

Zgodnie z ustawą o opłacie skarbowej, opłacie tej nie podlega dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach uprawnień dla osób z niepełnosprawnością.

Opłacie skarbowej **nie podlega**:

- dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach:
 - alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
 - ubezpieczenia społecznego, ubezpieczenia zdrowotnego, rent strukturalnych, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób odbywających służbę zastępczą oraz ich rodzin, a także uprawnień dla osób niepełnosprawnych i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatantów,
 - świadczeń socjalnych oraz w sprawach załatwianych na podstawie przepisów o pomocy społecznej, przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
 - zatrudnienia, wynagrodzeń za pracę,
 - nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz ochrony zdrowia.
- dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji), jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom o charakterze publicznoprawnym lub są od tych opłat zwolnione.

6.4. Usługi pocztowe

Poczta Polska realizuje wobec osób niepełnosprawnych obowiązki wynikające z Ustawy Prawo pocztowe oraz Rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji, w tym stosuje rozwiązania architektoniczne i organizacyjne ułatwiające korzystanie z usług pocztowych w placówkach pocztowych oraz zapewnia obsługę w miejscu zamieszkania. Od czerwca 2019 roku wprowadzono także pierwszeństwo obsługi dla osób uprzywilejowanych, w tym m.in. dla osób z niepełnosprawnościami.

OBSŁUGA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W PLACÓWKACH POCZTOWYCH

Poczta Polska zapewnia i wciąż dostosowuje infrastrukturę, w tym głównie dostępność do placówek pocztowych, do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez stosowanie bezprogowych wejść czy elementów infrastruktury takich jak: podjazdy, podnośniki, windy, które umożliwiają dostęp do placówki. Natomiast w placówkach pocztowych, gdzie brak jest możliwości architektonicznych lub obiekt jest objęty ochroną konserwatorską, stosowane są zamiennie dzwonki z oznaczeniem dla osób niepełnosprawnych przy wejściu do placówki lub na odcinku prowadzącym do sali obsługi klienta, która służy do bezpośredniego przywołania obsługi placówki.

W każdej placówce pocztowej udostępnione jest stanowisko dedykowane osobom niepełnosprawnym, które jest oznaczone piktogramem. Dodatkowo w placówce pocztowej lub w jej najbliższym otoczeniu umieszczane są nadawcze skrzynki pocztowe w sposób, który umożliwia swobodne korzystanie z nich przez osoby poruszające się za pomocą wózka inwalidzkiego.

W placówkach pocztowych mile widziane są także osoby, którym towarzyszy wyszkolony pies przewodnik.

DORĘCZANIE PRZESYŁEK DO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Poczta Polska bezpłatnie umożliwia doręczanie przesyłek (listy nierejestrowane, listy rejestrowane, przesyłki z zadeklarowaną wartością) i przekazów pocztowych do osób niepełnosprawnych z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłek w placówce pocztowej. Z usługi tej mogą skorzystać niepełnosprawni z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność poruszania się za pomocą wózka inwalidzkiego, osoby niewidome lub ociemniałe. W celu skorzystania z tej formy doręczania przesyłek należy złożyć wniosek, który można pobrać ze strony Poczty Polskiej: <https://www.poczta-polska.pl/uslugi-dla-niepelnosprawnych/>

lub bezpośrednio dostępny jest pod adresem:

https://www.poczta-polska.pl/hermes/uploads/2020/04/Wniosek_obs%C5%82uga-os%C3%B3b-niepe%C5%82nosprawnych_RODO_ost.pdf

Wypełniony wniosek może zostać złożony w najbliższym miejscu zamieszkania placówce pocztowej bądź u listonosza.

NADAWANIE PRZESYŁEK PRZEZ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Listonosz Poczty Polskiej ma obowiązek przyjęcia od wszystkich osób niepełnosprawnych prawidłowo opłaconej przesyłki niebędącej przesyłką rejestrowaną w miejscu zamieszkania. W celu skorzystania z tej formy nadania wystarczy zgłosić takie zapotrzebowanie telefonicznie w dowolnej placówce pocztowej. Najbliższą placówkę pocztową oraz kontakt do niej można znaleźć w wyszukiwarce placówek pocztowych.

Za pośrednictwem Poczty Polskiej można także wysłać paczkę korzystając z możliwości zamówienia kuriera, który odbierze paczkę z miejsca zamieszkania. Zamówienia kuriera można dokonać szybko i prosto dzięki dedykowanemu formularzowi dostępnemu na stronie: <https://www.pocztex.pl/zamow-kuriera/>.

Można także skrócić czas obsługi przez kuriera przygotowując nalepkę adresową na paczkę. Wystarczy wejść na stronę: <https://e-nadawca.poczta-polska.pl/nadaj/pl/home/> wprowadzić niezbędne dane, pobrać pdf i wydrukować nalepkę. Wtedy tylko należy przekazać kurierowi paczkę i dokonać płatności.

USŁUGI DEDYKOWANE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Poczta Polska, jako wyznaczony operator pocztowy, jest zobowiązana do nieodpłatnego doręczania przesyłek do bibliotek lub organizacji osób niewidomych i ociemniałych lub nadawanych przez nie. Listę podmiotów wyznaczonych do nieodpłatnego nadawania przesyłek określa Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wraz z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w drodze rozporządzenia. Przesyłki dla osób niewidzących i niedowidzących realizujemy w wariantach przesyłek ekonomicznych, które mogą zawierać korespondencję lub druki wykonane pismem wypukłym albo zapisane na innym nośniku umożliwiającym odczytanie przez osoby niewidzące i niedowidzące. Przesyłki te mogą być nadawane jako listy do 2 kg lub paczki do 7 kg.

Więcej informacji nt. usługi można znaleźć na stronie:

<https://www.poczta-polska.pl/paczki-i-listy/wysylka/listy/przesylka-dla-osob-ociemniałych/>

ZAŁOŻENIE PROFILU ZAUFANEGO Z POCZTĄ POLSKĄ

Profil zaufany to środek identyfikacji elektronicznej, dzięki któremu można potwierdzić swoją tożsamość w internecie w komunikacji z Państwem. Do potwierdzenia Profilu Zaufanego, niezbędne jest Konto Zaufane, które można założyć na stronie <https://www.envelo.pl/profil-zaufany-epuap/> i potwierdzić swoją tożsamość w placówce Poczty Polskiej. Profil Zaufany Envelo jest zakładany po wybraniu odpowiedniej opcji w parametrach konta na platformie Envelo. Po potwierdzeniu operacji jednorazowym hasłem i prawidłowej weryfikacji w systemie Profilu Zaufanego, można zalogować się do e-usług administracji publicznej za pomocą danych logowania do platformy Envelo. Konto Zaufane Envelo jest usługą darmową.

POLITYKA ZATRUDNIANIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Poczta Polska dysponuje szeroką ofertą stanowisk, na których zatrudnienie znajdują i mogą znaleźć osoby z niepełnosprawnościami. Atutem jest duża sieć placówek pocztowych na terenie całego kraju, która daje szansę na znalezienie pracy blisko miejsca zamieszkania. Aktualne oferty pracy można znaleźć na stronie: <https://www.poczta-polska.pl/aplikuj/>

Informacje dotyczące obsługi osób niepełnosprawnych można uzyskać we wszystkich placówkach pocztowych w całym kraju, warto zapytać też o nie listonoszy bądź skontaktować się za pośrednictwem infolinii. Konsultanci odpowiedzą na Państwa pytania i udzielą aktualnych informacji o usługach:

- **801 333 444** – z telefonów stacjonarnych (opłata wg cennika operatora),
- **(+48) 438 420 600** – z telefonów komórkowych oraz z telefonów stacjonarnych krajowych i zagranicznych (opłata wg cennika operatora).

Infolinia jest czynna **od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–20:00**.

Informacje można uzyskać także pisząc na adres e-mail: kontakt@poczta-polska.pl

i

6.5. Abonament RTV

Infolinia dla usługi RTV (+48) 438 420 606 (opłata wg cennika operatora), czynna jest w dni robocze, **od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–20:00**.

Informacje są dostępne również na stronach internetowych: www.poczta-polska.pl oraz <https://www.gov.pl/web/krrit>

Obowiązek uiszczania opłat abonamentowych oraz korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych wynika z Ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 roku o opłatach abonamentowych.

Każdy użytkownik odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych powinien dopełnić formalności ich rejestracji w terminie 14 dni, od dnia wejścia w posiadanie odbiorników. Rejestracji można dokonać w każdej placówce pocztowej lub na stronie <https://rtv.poczta-polska.pl/?action=GetRegFrm>. Opłaty obowiązują od miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano rejestracji odbiorników, w terminie do 25 dnia każdego miesiąca.

Odbiornikiem radiofonicznym albo telewizyjnym jest każde urządzenie techniczne dostosowane do odbioru programu. Przyjęto, że osoba, która posiada odbiornik w stanie umożliwiającym natychmiastowy odbiór programu, używa tego odbiornika i winna wносить opłaty abonamentowe.

Osoby fizyczne w tym samym gospodarstwie domowym lub w samochodzie, stanowiącym ich własność, niezależnie od liczby używanych odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych, wnoszą jedną opłatę abonamentową.

Uprawnienia do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych **mogą uzyskać** osoby znajdujące się w wykazie osób uprawnionych, które w placówce pocztowej Poczty Polskiej SA dopełnią następujących formalności:

- przedstawią dokumenty uprawniające do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych,
- przedstawią dowód osobisty oraz złożą oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnienia (konieczność składania oświadczeń dotyczy wszystkich osób zwolnionych na podstawie ustawy o opłatach abonamentowych oraz innych ustaw z wyłączeniem osób, które ukończyły 75 lat).

Odbiorniki radiofoniczne i telewizyjne muszą być zarejestrowane na osobę uprawnioną do zwolnienia, a zwolnienie to przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dopełniono formalności w placówce pocztowej Poczty Polskiej SA.

Dokumentem potwierdzającym uzyskanie uprawnień do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych jest oryginał Oświadczenia „o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych” potwierdzony podpisem i datownikiem urzędu pocztowego.

W przypadku okresowych zwolnień od opłat abonamentowych, brak przedstawienia dokumentów potwierdzających przedłużenie uprawnień na kolejny okres będzie skutkowało koniecznością wnoszenia opłat abonamentowych w kolejnych miesiącach.

Osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych obowiązane są zgłosić w placówce pocztowej zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 30 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Uwaga:

od 9 października 2015 roku tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych **osoby posiadające zarejestrowane odbiorniki radiofoniczne lub telewizyjne, które ukończyły 75 lat są zwolnione z obowiązku składania w placówce pocztowej oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych oraz przedstawiania dokumentu (dowodu osobistego) potwierdzającego uprawnienie do tego zwolnienia.**

Poniżej znajdują Państwo wzór oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych, które należy złożyć w placówce pocztowej Poczty Polskiej S.A.

WZÓR

Oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych

CZĘŚĆ I: Wypełnia użytkownik

Indywidualny numer identyfikacyjny użytkownika

1.1. Użytkownik (imię i nazwisko)

1.1.1. PESEL 1.1.2. rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość

1.2. Adres zamieszkania

1.2.1. ulica

1.2.2. nr domu 1.2.3. nr lokalu

1.2.4. kod pocztowy 1.2.5. miejscowość

1.3. Adres do korespondencji (należy wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż w pkt 1.2.)

1.3.1. ulica

1.3.2. nr domu 1.3.3. nr lokalu

1.3.4. kod pocztowy 1.3.5. miejscowość

1.4. Miejsce używania odbiornika (należy wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż w pkt 1.2.)

1.4.1. ulica

1.4.2. nr domu 1.4.3. nr lokalu

1.4.4. kod pocztowy 1.4.5. miejscowość

Oświadczam, że jestem uprawniony(-na) do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych na podstawie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych lub innych ustaw

1.5. Rodzaj uprawnień do zwolnienia od opłat abonamentowych (właściwe należy zaznaczyć znakiem „X”):

- I grupa inwalidzka, całkowita niezdolność do pracy, znaczny stopień niepełnosprawności, osoba bezrobotna,
 trwała lub okresowa całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, świadczenie pielęgnacyjne, renta socjalna,
 osoba niesłysząca, osoba niewidoma, inwalida wojenny/wojskowy, kombatan – inwalida wojenny/wojskowy, zasiłek przedemerytalny,
 członek rodziny po kombatancie będącym inwalidą wojennym/wojskowym, ofiara represji wojennych/powojennych, świadczenie przedemerytalne,
 członek rodziny ofiary represji wojennych/powojennych, inwalida żołnierz przymusowo zatrudniony, poszkodowany weteran wojenny,
 świadczenie pieniężne – ustawa o pomocy społecznej, ukończone 60 lat, ustalone prawo do emerytury (w wysokości do 50% przeciętnego wynag. GUS),
 spełnione kryteria dochodowe – ustawa o świadczeniach rodzinnych, zasiłek dla opiekuna osoby niepełnosprawnej, specjalny zasiłek opiekuńczy.

.....
data złożenia oświadczenia.....
czytelny podpis użytkownika

CZĘŚĆ II: Wypełnia pracownik operatora wyznaczonego

2.1. Rodzaj dokumentu uprawniającego użytkownika do zwolnienia od opłat abonamentowych:

2.2. Uprawnienie do zwolnienia obowiązuje:

 na czas nieokreślony na czas określony od dodatownik/
pieczęć firmowa.....
data i godzina przyjęcia oświadczenia.....
podpis pracownika

Od opłat abonamentowych zwolnione są następujące osoby:

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>co do których orzeczono o:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zaliczeniu do I grupy inwalidów lub ● całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub ● znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub ● trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników 	<p>orzeczenie właściwego organu orzekającego, albo orzeczenie właściwej instancji sądu uchylające wcześniejszą decyzję organu orzekającego</p>
<p>które ukończyły 75 lat</p>	<p>uprawnienie do zwolnienia od opłat ustala Poczta Polska SA na podstawie danych z rejestru PESEL</p>
<p>które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego</p>	<p>decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, albo decyzja jednostki organizacyjnej ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego</p>
<p>nieślyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB)</p>	<p>orzeczenie właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB), albo zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry</p>

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%</p>	<p>legitymacja Polskiego Związku Niewidomych lub Związku Ociemniałych Żołnierzy RP albo orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku, albo orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku (ostrość wzroku nie przekracza 15%), albo zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry</p>
<p>które ukończyły 60 lat oraz mają prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS (w 2022 roku zwolnienie dotyczy osób, których miesięczna emerytura nie przekracza kwoty 2831,27 zł brutto, jest to 50% z kwoty 5662,53 zł – tj. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej brutto w 2021 roku)</p>	<p>dowód osobisty oraz decyzja jednostki organizacyjnej ZUS, albo innego organu emerytalno-rentowego o wysokości emerytury w danym roku (odcinek emerytury lub decyzja o przyznaniu albo waloryzacji emerytury) Organami emerytalno-rentowymi oprócz ZUS są: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, wojskowe biura emerytalne, Biuro Emerytalne Służby Więziennej</p>
<p>spełniające kryteria dochodowe, określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (kryterium dochodowe określone w niniejszej ustawie spełniają osoby, których dochód rodziny w przeliczeniu na osobę lub dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł. W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł)</p>	<p>decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej o przyznaniu świadczenia rodzinnego tj. zasiłku rodzinnego albo zaświadczenie tego organu stwierdzające wysokość dochodu spełniającego kryteria dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych Organem właściwym w rozumieniu ww. ustawy jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub podmioty przez nich upoważnione</p>

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>które mają prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych z tytułu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przyznaniu świadczenia pieniężnego</p> <p>Świadczeniami pieniężnymi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasiłek stały, • zasiłek okresowy, • zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy, • zasiłek lub pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, • pomoc dla rodzin zastępczych, • pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, • świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, • wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przez sąd <p>Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regionalne ośrodki polityki społecznej, • powiatowe centra pomocy rodzinie, • ośrodki pomocy społecznej, • domy pomocy społecznej, • placówki specjalistycznego poradnictwa, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • ośrodki wsparcia, • ośrodki interwencji kryzysowej
<p>bezrobotne, o których mowa w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</p>	<p>zaświadczenie z właściwego urzędu pracy o posiadaniu statusu bezrobotnego</p>
<p>posiadające prawo do zasiłku przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu zasiłku przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu zasiłku przedemerytalnego</p>
<p>posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego</p>

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>inwalidzi wojenni i wojskowi na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin</p>	<p>książka inwalidy wojennego lub wojskowego, wystawiona przez organ emerytalno-rentowy</p>
<p>kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>legitymacja osoby represjonowanej</p>
<p>członkowie rodzin pozostałych po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>dokument wystawiony przez Urząd ds. Kombatantów potwierdzający status członka rodziny po zmarłym kombatancie oraz dokument wystawiony przez ZUS potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym lub wojskowym, albo</p> <p>inne dokumenty wystawione przez właściwe organy orzekające potwierdzające uprawnienia członka rodziny pozostałego po kombatancie będącym inwalidą wojennym lub wojskowym</p>
<p>osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>legitymacja osoby represjonowanej</p>
<p>członkowie rodzin pozostałych po osobach pobierających do chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego</p>	<p>dokument wystawiony przez właściwy organ orzekający, potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po osobie pobierającej do chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego lub inne dokumenty potwierdzające uprawnienia członka rodziny</p>

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych</p>	<p>zaświadczenie organu wojskowego potwierdzające rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej oraz orzeczenie organu orzekającego o zaliczeniu do grupy inwalidów, wydane na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej</p>
<p>osoby posiadające status weterana poszkodowanego na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa</p>	<p>legitymacja weterana poszkodowanego</p>

6.6. Paszport

Wniosek o wydanie paszportu można złożyć w dowolnym punkcie paszportowym w kraju, a za granicą u konsula, bez względu na miejsce zameldowania czy zamieszkania. **Dokument można odebrać tylko w tym samym miejscu, w którym składało się wniosek.**

Wydanie paszportu następuje na wniosek **osoby pełnoletniej**, po złożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych oraz wniesieniu należnej opłaty.

Złożenie wniosku paszportowego oraz odbiór dokumentu paszportowego odbywa się osobiście.

Wniosek o wydanie paszportu **dla osoby ubezwłasnowolnionej** składa ustanowiony przez sąd opiekun. Obecność osoby ubezwłasnowolnionej jest wymagana przy składaniu wniosku o paszport, natomiast odbioru paszportu dla tej osoby dokonuje opiekun prawny. Obecność osoby ubezwłasnowolnionej nie jest wymagana w trakcie dokonywania dla niej odbioru paszportu.

Wydanie paszportu **osobie małoletniej** następuje na wniosek rodziców lub opiekunów prawnych, po złożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych (za wyjątkiem dzieci do 12. roku życia) oraz wniesieniu należnej opłaty.

Wniosek o wydanie dokumentu paszportowego osobie małoletniej składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie, albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów wraz z pisemną zgodą drugiego z rodziców lub

ustanowionego przez sąd opiekuna, poświadczoną za zgodność podpisu przez organ paszportowy lub notariusza. Zgoda na wydanie paszportu dla małoletniego może zostać złożona również w formie elektronicznej w sytuacji, gdy rodzic posiada kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zaufany bądź podpis osobisty.

Jeżeli o paszport dla dziecka występuje opiekun prawny należy przedłożyć do wglądu zaświadczenie sądu rodzinnego o ustanowieniu opieki nad małoletnim.

Jeżeli dziecko przebywa w rodzinie zastępczej, a kontakt z rodzicami dziecka jest niemożliwy, należy dołączyć do wniosku o wydanie paszportu orzeczenie sądu rodzinnego zezwalające na wydanie paszportu.

Dziecko do 18. roku życia musi być obecne przy składaniu dla niego wniosku o wydanie paszportu. Wyjątkiem jest małoletni do 5. roku życia, którego obecność nie jest wymagana. Odbioru paszportu dla dziecka może dokonać jeden z rodziców lub opiekunów prawnych, bez obecności dziecka.

Podpis posiadacza paszportu w ramce pod fotografią na wniosku paszportowym składa osoba małoletnia powyżej 13. roku życia.

Druki wniosków paszportowych nie mogą być pobierane za pośrednictwem internetu z uwagi na szczególne wymagania dotyczące papieru oraz specyficzny format.

Wniosek można pobrać w:

- siedzibie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie przy ul. Basztowej 22,
- Oddziale Paszportowym w Krakowie, ul. św. Sebastiana 11.

OPŁATA PASZPORTOWA

- 140,00 zł - opłata podstawowa,
- 70,00 zł - opłata ulgowa (po okazaniu dokumentu uprawniającego do ulgi lub ważnej Karty Dużej Rodziny),
- 35,00 zł - opłata ulgowa dla osób do 25 roku życia, posiadających ważną Kartę Dużej Rodziny,
- 280,00 zł - opłata za wydanie drugiego paszportu, w szczególności uzasadnionych przypadkach.

Ulga w opłacie paszportowej przysługuje:

- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym, w rozumieniu przepisów

ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bez względu na rodzaj schorzenia, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,

- osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- kombatantom i innym osobom, do których stosuje się przepisy ustawy z 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- osobom małoletnim do czasu podjęcia ustawowo określonego obowiązku szkolnego,
- uczniom i studentom,
- członkom rodzin wielodzietnych w rozumieniu ustawy z 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, posiadającym ważną Kartę Dużej Rodziny.

W razie zbiegu tytułów uprawniających do ulgi w opłacie za wydanie paszportu przysługuje tylko jedna ulga w opłacie.

Opłatę za wydanie nowego paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu podwyższa się o 200%, jeżeli paszport został utraczony lub zniszczony z przyczyn zawinionych przez jego posiadacza.

Opłatę za wydanie paszportu obniża się w przypadku wydania nowego paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu na skutek wystąpienia jednej z następujących okoliczności:

- zmiany danych osobowych, które podlegają wpisowi do paszportu,
- zmiany wyglądu osoby posiadającej paszport, mogące utrudnić ustalenie jej tożsamości,
- braku w dotychczas posiadanym paszporcie miejsca na umieszczenie w nim wiz lub stempli poświadczających przekroczenie granicy.

Nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu od:

- osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat,
- osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków

stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji,

- osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu jego wady technicznej,
- żołnierzy wyznaczonych do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych.

Za wydanie paszportu można zapłacić:

- wpłacając pieniądze na konto
MAŁOPOLSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
NBP Oddział Okręgowy w Krakowie
08 1010 1270 0051 2222 3100 0000
z dopiskiem: opłata paszportowa dla ... (imię i nazwisko osoby, dla której ma zostać wydany paszport);
- w kasie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, ul. Basztowa 22, III piętro, pok. 303, od poniedziałku do piątku w godz. od 9.30 do 14.30,
- na stanowiskach przyjmowania wniosków paszportowych w Bochni, Brzesku, Chrzanowie, Gorlicach, Krakowie, Limanowej, Myślenicach, Nowym Sączu, Nowym Targu, Olkuszu, Oświęcimiu, Tarnowie i Wadowicach przy użyciu karty płatniczej (bez prowizji).

Sprawę załatwia:

Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie
Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców
Oddział Paszportowy

Adres do korespondencji:

31-049 Kraków, ul. św. Sebastiana 9
e-mail: paszporty@malopolska.uw.gov.pl

Informacja paszportowa: tel. 12 392 26 30

Depozyt paszportowy (informacja o możliwości odbioru paszportu): tel. 12 392 26 28, 12 392 26 29, 12 392 26 39

Przyjmowanie wniosków paszportowych:

Kraków, ul. św. Sebastiana 11 (parter, sala obsługi paszportowej)

Wydawanie paszportów:

Kraków, ul. św. Sebastiana 9 (parter, sala obsługi paszportowej)

i

Uwaga! Wejście do budynku nr 9 odbywa się po schodach. Osoby mające problem z poruszaniem się mogą odebrać paszport w budynku nr 11, po uprzednim zgłoszeniu się do stanowiska informacji.

Godziny obsługi klientów:

w poniedziałek: 9:00-17:00, od wtorku do piątku: 8:00-15:00

W celu złożenia wniosku paszportowego lub odebrania paszportu należy wcześniej pobrać bloczek z systemu kolejkowego. Wydawanie numerów z systemu kolejkowego zostaje zaprzestane, gdy przybliżony czas obsługi osób, które już pobrały bloczki z systemu, nie pozwoli na obsługę kolejnych osób w godzinach pracy Oddziału Paszportowego.

6.7. Dowód osobisty

Dowód osobisty wydaje się nieodpłatnie, na wniosek.

Wniosek o dowód osobisty składa się osobiście w siedzibie **dowolnej gminy** na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku podopiecznego, który nie ukończył 12. roku życia istnieje możliwość złożenia wniosku drogą elektroniczną, za pomocą strony <https://www.gov.pl/web/gov/uzyskaj-dowod-osobisty-dla-dziecka-lub-podopiecznego>. W przypadku osoby, która ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność lub podeszły wiek nie jest w stanie złożyć wniosku osobiście w urzędzie, urzędnik – po zasygnalizowaniu przez obywatela takiej potrzeby – przyjmie wniosek w miejscu jej pobytu.

Wniosek składa osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, z wyjątkiem osób nieposiadających zdolności do czynności prawnych lub posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych – wówczas wniosek składa jedno z rodziców, opiekun lub kurator.

Złożenie w siedzibie organu gminy wniosku o wydanie dowodu osobistego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych **wymaga jej obecności** przy składaniu wniosku; wyjątek stanowią osoby, które nie ukończyły 5. roku życia.

Dowód osobisty odbiera się osobiście w siedzibie organu gminy, w którym został złożony wniosek. Dowód osobisty osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych odbiera rodzic albo opiekun, a dowód osobisty osoby posiadającej

ograniczoną zdolność do czynności prawnych odbiera osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, rodzic albo kurator. Dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego. Odbiór dowodu osobistego wydanego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych albo posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych wymaga obecności tej osoby, z wyjątkiem osoby, która nie ukończyła 5. roku życia oraz osoby, która ukończyła 5. rok życia i nie ukończyła 12. roku życia, jeżeli osoba ta była obecna przy składaniu wniosku w siedzibie organu gminy.

W przypadku osób, od których wniosek przyjęto w miejscu ich pobytu, dowód jest dostarczany posiadaczowi przez urzędnika lub posiadacz posiadający pełną zdolność do czynności prawnych może udzielić pełnomocnictwa szczególnego pełnomocnikowi, który odbierze dowód w urzędzie.

Dowód osobisty wydany osobie, która nie ukończyła 12. roku życia, jest ważny przez 5 lat od daty wydania dowodu osobistego. Dowód osobisty wydany osobie, która ukończyła 12. rok życia, jest ważny przez 10 lat od daty wydania dowodu osobistego.

Z wnioskiem o wydanie nowego dowodu osobistego występuje się:

- co najmniej 30 dni przed upływem terminu ważności dowodu osobistego,
- niezwłocznie – w przypadku:
 - zmiany danych zawartych w dowodzie osobistym, z wyjątkiem zmiany nazwy organu wydającego oraz zmiany nazwy miejsca urodzenia,
 - zmiany wizerunku twarzy posiadacza dowodu osobistego w stosunku do wizerunku twarzy zamieszczonego w dowodzie osobistym w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza,
 - utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza,
 - uprawdopodobnienia przez posiadacza dowodu osobistego podejrzenia nieuprawnionego wykorzystania jego danych osobowych, w tym serii i numeru dowodu osobistego.

Dowód osobisty podlega unieważnieniu po upływie 120 dni od dnia dokonania w rejestrze PESEL zmiany danych zawartych w dowodzie.

Do wniosku o wydanie dowodu osobistego załącza się kolorową fotografię o wymiarach 35×45 mm, wykonaną na jednolitym jasnym tle, z równomiernym oświetleniem, mającą dobrą ostrość oraz odwzorowującą naturalny kolor skóry,

obejmującą wizerunek od wierzchołka głowy do górnej części barków, tak aby twarz zajmowała 70–80% fotografii, przedstawiającą osobę w pozycji frontalnej, z zachowaniem symetrii w pionie, i odzwierciedlającą w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości wizerunek twarzy osoby ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego.

Fotografia nie może być wykonana wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Osoba na fotografii musi patrzeć na wprost oraz mieć naturalny wyraz twarzy, zamknięte usta, twarz nieprzysłoniętą włosami, widoczne brwi, oczy i źrenice. Osoba, która posiada orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane zgodnie z przepisami o orzekaniu o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a także osoba, której stan zdrowia nie pozwala na spełnienie tych wymogów, może załączyć fotografię niespełniającą tych wymogów.

Osoba na fotografii powinna być przedstawiana bez nakrycia głowy. Osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania może załączyć fotografię przedstawiającą ją w nakryciu głowy, o ile wizerunek twarzy jest w pełni widoczny, a osoba ta przedłoży zaświadczenie o przynależności do kościoła lub innego związku wyznaniowego zarejestrowanego w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z właściwymi dla nich przepisami. Osoba może także załączyć fotografię przedstawiającą ją w nakryciu głowy, o ile uprawdopodobni, że taka potrzeba wynika z konsekwencji przebytego leczenia lub zaistniałego wypadku.

Osoba na fotografii powinna być przedstawiona bez okularów z ciemnymi szklami. Osoba z wadą narządu wzroku może załączyć fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, o ile przedłoży orzeczenie o niepełnosprawności osoby do 16. roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 lat, z powodu wrodzonej lub nabytej wady narządu wzroku.

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Krakowa

- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic I-VII w budynku przy al. Powstania Warszawskiego 10 - Centrum Administracyjne;
- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic VIII-XIII w budynku przy ul. Wielickiej 28a;

- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic XIV-XVIII w budynku na os. Zgody 2.

Zgłoszenia dotyczące konieczności przyjęcia wniosku o wydanie dowodu osobistego w miejscu pobytu osoby, która nie jest w stanie przyjść osobiście do urzędu, przyjmuje Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic VIII–XIII w budynku przy ul. Wielickiej 28a, pod numerem telefonu: 12 616 56 31 lub adresem e-mail: dowody@um.krakow.pl

6.8. Program „Opieka wytchnieniowa”

Program „Opieka wytchnieniowa” zapewnia usługę opieki wytchnieniowej rodzinie i opiekunom osób niepełnosprawnych.

Program jest skierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy sprawują bezpośrednio opiekę nad:

- dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne.

Usługi opieki wytchnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną:

- wymagającą stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- wymagającą stałego współdziałania na co dzień opiekuna i wysokiego poziomu wsparcia w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- stale przebywającą w domu, tj. nie korzystającą z ośrodka wsparcia lub placówek pobytu całodobowego, np. ośrodka szkolno-wychowawczego czy internatu.

Program realizowany jest w dwóch formach:

- **w ramach pobytu dziennego:** w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia, innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię gminy/powiatu lub domu pomocy społecznej na podstawie przyjętej przez gminę lub powiat uchwały,
- **w ramach pobytu całodobowego:** w ośrodku wsparcia, ośrodka/placówce wpisanej do rejestru właściwego wojewody zapewniającej całodobową

opiekę osobom niepełnosprawnym, innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię gminy/powiatu lub domu pomocy społecznej na podstawie przyjętej przez gminę lub powiat uchwały.

W godzinach realizacji usług opieki wytchnieniowej nie mogą być świadczone inne formy pomocy usługowej, w tym: usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz inne usługi finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego lub z innych źródeł.

W 2022 roku limit usług opieki wytchnieniowej przypadającej na jednego uczestnika wynosi:

- 14 dni dla opieki w formie pobytu całodobowego,
- 240 godzin w formie pobytu dziennego.

Osoby spełniające warunki Programu uprawnione do skorzystania z opieki wytchnieniowej **nie ponoszą żadnych kosztów** związanych z realizacją usługi.

Program „Opieka wytchnieniowa” ogłaszany jest rokrocznie, warunki uczestnictwa w Programie mogą ulec zmianie. Aktualne informacje dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/rodzina

Kontakt:

Informacje na temat opieki wytchnieniowej, realizowanej na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać w Referacie ds. Osób z Niepełnosprawnościami Urzędu Miasta Krakowa pod numerem telefonu 12 616 50 76 w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 8:40-15:30.

i

6.9. Projekt „Krakowskie Centrum Informacji i Wsparcia dla Opiekunów Osób Niesamodzielnych”

„Opieka odciążeniowa w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej oraz wsparcie doradczo-informacyjne opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych i ich podopiecznych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków” to zadanie publiczne realizowane w ramach projektu „Krakowskie Centrum Informacji i Wsparcia dla Opiekunów Osób Niesamodzielnych”. Opieka odciążeniowa

w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej ma na celu objęcie krótkoterminową opieką dzienną lub całodobową opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych oraz osoby niesamodzielne wraz ze wsparciem medycznym, rehabilitacyjnym, psychologicznym i pielęgniarstwie.

Kontakt:

Centrum Informacyjno-Doradcze

31-976 Kraków, os. Szkolne 14

czynne w godzinach:

- 10:00 – 18:00 – poniedziałki
- 8:00 – 16:00 – wtorki, środy, czwartki i piątki

telefony: 512 361 939, 512 361 898, 510 742 669

e-mail: kontakt@wsparciekrakow.pl

Opieka odciążeniowa skierowana jest do opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych, sprawujących opiekę pielęgnacyjną w domu, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu rodziny oraz do osób niesamodzielnych.

Opieka odciążeniowa i usługi zdrowotne realizowane są w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej (nie ma konieczności zmiany miejsca pobytu – pomimo zmiany opiekuna osoba niesamodzielna pozostaje we własnym domu).

Porady i informacje udzielane są w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej oraz telefonicznie, mailowo i poprzez czat na stronie: <https://wsparciekrakow.pl/>

W Projekcie mogą wziąć udział opiekunowie faktyczni osób niesamodzielnych i osoby niesamodzielne **zamieszkujące Gminę Miejską Kraków**.

Wsparcie może uzyskać:

- **opiekun nieformalny osoby niesamodzielnej:** jest to osoba pełnoletnia, opiekun faktyczny, która nie jest zawodowym opiekunem medycznym (np. asystentem osób niepełnosprawnych lub opiekunem środowiskowym) i nie pobiera wynagrodzenia z tytułu opieki nad osobą niesamodzielną. Najczęściej jest to członek rodziny osoby niesamodzielnej, rodzice/rodzeństwo, krewni dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, sprawujący opiekę pielęgnacyjną w domu, rodziny/znajomi seniorów, którzy wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu, rodziny/znajomi osób, których sytuacja zdrowotna uległa gwałtownemu pogorszeniu (wypisani do domu po leczeniu szpitalnym), może to też być sąsiad, przyjaciel, itp. sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobą niesamodzielną,

- **osoba niesamodzielna:** jest to osoba, która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Za osobę niesamodzielną uznaje się taką osobę, która nie potrafi wykonać jednej z następujących czynności: kąpać się, ubierać się i rozbierać, korzystać z toalety, wstawać z łóżka i przemieszczać się na fotel, samodzielnie jeść, kontrolować wydalanie moczu i stolca. Szczególnie są to dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, seniorzy, pacjenci opuszczający placówki medyczne po kryzysie zdrowotnym, w tym osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym, osoby niesamodzielne ze względu na wiek lub stan zdrowia.

Zadania realizowane w ramach opieki odciążeniowej:

- opieka odciążeniowa dla opiekunów osób niesamodzielnych,
- wsparcie psychologa oraz rehabilitanta (fizjoterapeuty),
- wsparcie medyczne oraz pielęgniarские,
- proponowanie profilaktyki zdrowotnej,
- wsparcia przywracające i poprawiające zdrowie,
- pomoc w dotarciu do placówek zdrowia/rehabilitacji,
- pomoc w doborze odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego oraz pielęgnacyjnego,
- szkolenia dla opiekunów w zakresie użytkowania sprzętu rehabilitacyjnego (także w miejscu zamieszkania),
- grupy wsparcia i spotkania dla opiekunów osób niesamodzielnych.

Formy pomocy

1. Opieka odciążeniowa zapewnia osobom niesamodzielnym:

- turnusy opieki odciążeniowej od 2–24 godzin dziennie do 14 dni (maksymalnie 30 dni) dla jednej osoby,
- fizjoterapię dla opiekuna faktycznego i osoby niesamodzielnej (jeśli jest wskazanie lekarskie),
- usługi pielęgniarские dla osoby niesamodzielnej (jeśli jest wskazanie lekarskie),
- porady psychologa dla opiekuna faktycznego i osoby niesamodzielnej,
- grupy wsparcia prowadzone przez psychologa dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych,

- porady lekarskie dla opiekuna faktycznego i osoby niesamodzielnej,
- szkolenie indywidualne w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej w zakresie opieki nad osobą niesamodzielną.

2. Doradztwo i informacja obejmuje:

- porady doradców z doświadczeniem życiowym i zawodowym (udzielane telefonicznie, mailowo i poprzez czat) codziennie od poniedziałku do piątku przez 8 godzin,
- informacje na platformie internetowej z czatem oraz informacjami na następujące tematy:
 - opieki i pielęgnacji osoby leżącej,
 - karmienia osoby leżącej,
 - fizjoterapii domowej osoby niesamodzielnej,
 - świadczeń, zasiłków i dofinansowania,
 - ubezwłasnowolnienia,
 - profilaktyki prozdrowotnej,
 - ćwiczeń pamięci osób z zaburzeniami funkcji poznawczych,
 - opieki nad osobą z chorobą Alzheimera,
 - alternatywnych sposobów komunikacji,
 - rodzajów znaków ACC,
 - bezpłatnych leków dla osób po 75 roku życia,
 - rehabilitacji leczniczej,
 - e-recepty,
 - terapii neuropsychologicznej na terenie Krakowa,
 - nieodpłatnych porad prawnych i mediacji,
 - profilaktyki przeciwoleżynowej,
 - pomiarów ciśnienia,
 - przenoszenia chorego przy pomocy dźwigu,
 - obsługi łóżka rehabilitacyjnego,
 - transportu medycznego,
 - transportu osób niepełnosprawnych w Krakowie,
 - chorób rzadkich,
 - organizacji i instytucji pomocowych (Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Straży Miejskiej, organizacji pozarządowych działają-

cych na rzecz osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin na terenie Krakowa,

- sklepów medycznych na terenie Krakowa,
- wypożyczalni sprzętu medycznego na terenie Krakowa,
- komunikacji służb pomocowych z opiekunami faktycznymi i osobami niesamodzielnymi.

Doradcy dokonują analizy sytuacji całej rodziny, poszukują odpowiednich form wsparcia, jakie oferują organizacje pozarządowe i inne instytucje pomocowe na terenie Gminy Miejskiej Kraków, proponują rozwiązania zgłaszanych przez opiekunów problemów, analizują sytuację rodziny, dobierając odpowiednią formę pomocy.

Zespół interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi lekarz, psycholog, pracownik socjalny, pielęgniarka, fizjoterapeuci i manager opieki kwalifikują uczestnika do opieki.

Komisja kwalifikacyjna (składająca się z członków zespołu interdyscyplinarnego) ustala zakres pomocy i usług zdrowotnych. Komisja co tydzień ocenia potrzeby zgłaszających się osób i złożone karty rekrutacyjne według kryteriów uwzględniający stan zdrowia, sytuację materialną i społeczną. O zakwalifikowaniu się do Projektu decyduje liczba uzyskanych punktów – nie dotyczy to doradztwa, które udzielane jest każdemu, kto zgłosił się do Centrum. Rekrutacja w ramach doradztwa odbywa się w sposób ciągły.

Pierwszeństwo uzyskania pomocy mają osoby:

- zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, doświadczających wielokrotnego wykluczenia społecznego,
- o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- z niepełnosprawnością sprzężoną oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym osoby z niepełnosprawnością intelektualną i osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
- z niepełnosprawnościami i osoby niesamodzielne, których dochód nie przekracza 150 % kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej (obecnie 150% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej wynosi 1164,00 zł, natomiast 150% kryterium dla osoby w rodzinie to 900,00 zł) – w przypadku usług asystenckich i opiekuńczych,
- korzystających z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020 (zakres wsparcia dla tych osób nie może powielać działań, które

dana osoba otrzymała lub otrzymuje z PO PŻw ramach działań towarzyszących, o których mowa w PO PŻ);

- zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w związku z rewitalizacją obszarów zdegradowanych, o których mowa w wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach na lata 2014–2020.

Nadzór nad prawidłową realizacją zadania sprawuje Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, Referat ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami, tel. 12 616 52 78.

6.10. Wspornik – Punkt Wsparcia Opiekunów

Gmina Miejska Kraków wraz z Fundacją Pełna Życia od 2020 roku realizuje projekt pod nazwą „Wspornik - Punkt Wsparcia Opiekunów”.

Do projektu może przystąpić każda osoba niesamodzielną wraz z opiekunem faktycznym zamieszkująca Gminę Miejską Kraków. Przez osobę niesamodzielną rozumie się osobę której wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia, zaś opiekun faktyczny to osoba pełnoletnia opiekująca się osobą niesamodzielną z rodziny lub osobą niespokrewnioną.

Pierwszym kontaktem zajmują się doradcy, udzielając wsparcia osobom zgłaszającym się, również anonimowo. Proces wsparcia doradcy rozpoczyna się szczegółowym badaniem sytuacji i potrzeb rodziny. Kolejnym krokiem jest kontakt z pracownikiem socjalnym, który przedstawia możliwości uzyskania pomocy i świadczeń w innych instytucjach. Pomaga on również w uzupełnieniu wniosków i podań.

Każda osoba zgłaszająca się do projektu może skorzystać z porady lekarskiej, psychologicznej i pielęgniarskiej.

Osoby, które nie korzystają z usług asystenckich i opiekuńczych w innych instytucjach, mogą skorzystać z opieki wytchnieniowej. O przyznaniu opieki decyduje zespół interdyscyplinarny, na podstawie bieżącej sytuacji rodziny i punktacji użytkowanej w procesie rekrutacyjnym.

Każda rodzina, która skorzystała z opieki może skorzystać z turnusu rehabilitacyjnego w miejscu zamieszkania, a osoby w wyjątkowo trudnej sytuacji mogą skorzystać z fizjoterapii doraźnej, niezależnie od opieki wytchnieniowej.

Każda osoba niesamodzielną przyjęta do projektu może skorzystać z bezpłatnego transportu na terenie Krakowa. Nie ma możliwości jednak skorzystania z transportu sanitarnego.

Udział w projekcie jest całkowicie bezpłatny.

Osoby zainteresowane proszone są o wcześniejszy kontakt telefoniczny lub mailowy w celu umówienia spotkania w biurze projektu w Krakowie, ul. Skawińska 11/12, gdzie można otrzymać informację i poradę w poniedziałki w godzinach 12:00–19:00 oraz w pozostałe dni robocze w godzinach 8:00–15:00.

Kontakt :

- telefon: 882 055 848, 882 100 615, 882 022 536
- e-mail: wspornik@wspornik.org

Regulamin projektu oraz więcej informacji znajduje się na stronie: <https://pelna-zycia.pl/projekt/wspornik/>

6.11. Klub rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych

Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych to miejsce, w którym dzieci i rodzice oraz osoby oczekujące na potomstwo mogą się spotkać, wymienić doświadczeniami, otrzymać wsparcie, zdobyć wiedzę, wzmocnić kompetencje rodzicielskie, rozwijać umiejętności dzieci oraz tworzyć nieformalne grupy wsparcia. Jest to pierwszy tego rodzaju klub w Krakowie skierowany do rodziców i dzieci z niepełnosprawnościami, który powstał z inicjatywy organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych. Klub jest współfinansowany przez Gminę Miejską Kraków, prowadzony przez Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „TĘCZA” w Krakowie <https://stowarzyszenietecza.org/>

Adresatami zadania publicznego są zamieszkali na terenie Gminy Miejskiej Kraków rodzice (poprzez których rozumie się także opiekunów prawnych lub faktycznych) i ich dzieci do lat 3 ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi oraz osoby oczekujące na potomstwo, kwalifikujące się do objęcia Programem „Za Życiem”. W ofercie klubu znajdują się zajęcia muzyczne, ruchowe z elementami ruchu rozwijającego, rękodzielnicze z elementami sensoplastyki, zajęcia prowadzone metodą Montessori oraz masaże i zajęcia ogólnorozwojowe. Ważnym elementem jest zapewnienie profesjonalnych specjalistów do prowadzenia spotkań oraz zajęć/warsztatów. Działania specjalistów i osób prowadzących warsztaty skupiają się przede wszystkim na aspektach związanych z rozwojem dzieci do lat 3. Dodatkowo prowadzone są konsultacje indywidualne z psychologiem, pedagogiem specjalnym, logopedą.

Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 „HULA HOP” mieści się pod adresem: 31-907 Kraków, os. Wandy 23

Zapisy są przyjmowane:

i

- telefonicznie – tel. 503 131 288,
- mailowo – e-mail: klub@stowarzyszenietecza.org
- drogą elektroniczną – w tym celu należy uzupełnić formularz dostępny na profilu: Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 „Hula Hop” | Facebook <https://www.facebook.com/KLUBHULAHOP/>

6.12. Karta parkingowa

Organem wydającym kartę parkingową jest przewodniczący powiatowego/ miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

W Krakowie sprawę załatwia:

Miejski Zespół do Spraw Orzekania

o Niepełnosprawności w Krakowie

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24

tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, faks 12 616 52 14.

od poniedziałku do piątku w godzinach 7:40–15:30.

i

Kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby – w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

Osoba niepełnosprawna mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych.

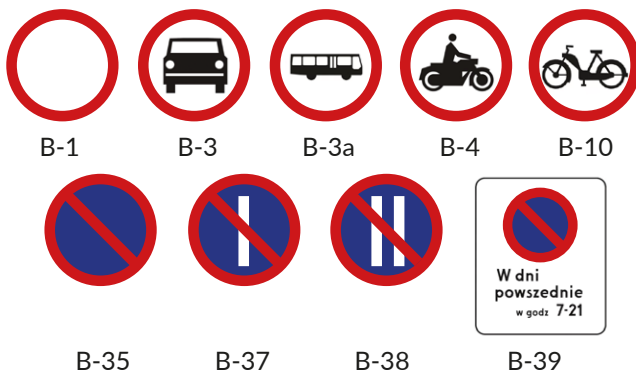
Przepis ten dotyczy również:

- kierującego pojazdem przewożącego osobę o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się,
- pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnością mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostających pod opieką tych placówek.

Wszystkie przepisy dotyczące karty parkingowej stosują się także do osób, które posługują się kartą parkingową wydaną poza granicami Polski.

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia do:

- korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób niepełnosprawnych (tzw. kopert),
- niestosowania się do następujących znaków drogowych:
 - B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach,
 - B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych,
 - B-3a zakaz wjazdu autobusów,
 - B-4 zakaz wjazdu motocykli,
 - B-10 zakaz wjazdu motorowerów,
 - B-35 zakaz postoju,
 - B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste,
 - B-38 zakaz postoju w dni parzyste,
 - B-39 strefa ograniczonego postoju

Opłata za wydanie karty parkingowej wynosi 21 zł.

Karta parkingowa dla osoby niepełnosprawnej **wydawana jest** wyłącznie:

- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się,
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się;

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **lekkiego stopnia** niepełnosprawności nie jest uprawniona do uzyskania karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności **nie jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame z posiadaniem znacznych ograniczeń w możliwości samodzielnego poruszania się.

Wyjątek: dotyczy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, które posiadają orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 r. wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna). Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania się – na podstawie dotychczasowego orzeczenia, jeżeli zawiera ono wskazanie do karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności **jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności i tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Wskazanie do karty parkingowej będą mogły uzyskać wyłącznie osoby mające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 07-S (choroby układu oddechowego oraz krążenia) lub 10-N (choroba neurologiczna).

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16. roku życia od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej **nie jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się,

co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Karta parkingowa wydawana jest wyłącznie **na czas określony**. Karta parkingowa wydawana jest na okres ważności orzeczenia jednak nie dłużej niż na okres 5 lat. Jeżeli orzeczenie uprawniające do karty parkingowej zostało wydane na czas nieokreślony (bezterminowo) albo na okres dłuższy niż 5 lat to i tak karta parkingowa zostanie wydana wyłącznie na okres 5 lat od dnia jej wydania.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej lub placówki. Wniosek składa się do wybranego przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, zaś w przypadku placówki do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwego ze względu na siedzibę placówki.

Osoba niepełnosprawna składa wniosek osobiście z wyjątkiem:

- osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców,
- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Wniosek placówki składa osoba upoważniona do jej reprezentowania.

Wniosek jest podpisywany przez wnioskodawcę. W przypadku złożenia wniosku przez osoby, które nie ukończyły 18. roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo, podpis składa odpowiednio jeden z rodziców, opiekun lub kurator. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu przez wnioskodawcę.

We wniosku, w miejscu oznaczonym jako „wzór podpisu”, osoba niepełnosprawna składa wzór podpisu, z wyjątkiem:

- osoby, która nie ukończyła 18. roku życia;
- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo;
- osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu.

W przypadku osoby która nie ukończyła 18. roku życia, osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo, a także osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu oraz wniosku placówki miejsce oznaczone we wniosku jako „wzór podpisu” pozostawia się niewypełnione.

Do wniosku osoby niepełnosprawnej **dołącza się:**

- jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami (osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem, że fotografia taka jest zamieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby),
- dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej.

Składając wniosek **przedstawia się do wglądu** oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej. W razie stwierdzenia braków formalnych wniosku przewodniczący zespołu wzywa osobę niepełnosprawną lub placówkę, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, do uzupełnienia wniosku w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie wniosku wniosek pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku niespełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje w formie pisemnej osobę niepełnosprawną lub placówkę o odmowie przyznania karty wraz z uzasadnieniem. Od informacji o odmowie przyznania karty nie przysługuje odwołanie, ponieważ przyznanie karty jest czynnością materialno-techniczną i konsekwencją posiadania orzeczenia wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

W przypadku spełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje osobę niepełnosprawną lub placówkę o terminie i miejscu odbioru karty.

Przewodniczący zespołu ma w terminie 30 dni poinformować o dacie wydania karty, a nie wydać kartę w tym terminie.

Przewodniczący zespołu, po uzupełnieniu blankietu karty parkingowej o informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej lub placówki, daty ważności karty parkingowej, jej numeru oraz nazwy organu wydającego tę kartę dokonuje zabezpieczenia tej karty poprzez naniesienie hologramu i laminowanie.

Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

Kartę parkingową wydaną:

- osobie, która nie ukończyła 18. roku życia – odbiera jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską – odbiera jeden z rodziców,
- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo – odbiera odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd

– po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o prawie do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Osoba odbierająca kartę parkingową potwierdza jej odbiór. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu.

Przepisy epizodyczne w zakresie wydawania kart parkingowych obowiązujące w okresie trwania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu epidemii lub zagrożenia epidemicznego, wywołanego wirusem SARS-CoV-2:

- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, wniosek o wydanie karty parkingowej osobie niepełnosprawnej lub osobie upoważnionej do reprezentowania placówki może zostać złożony z wyłączeniem obowiązku jej osobistego stawiennictwa, w tym w szczególności za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe. W przypadku braku możliwości złożenia przez wnioskodawcę podpisu na wniosku o wydanie karty parkingowej, złożonego z wyłączeniem obowiązku osobistego stawiennictwa, w tym

w szczególności za pośrednictwem operatora pocztowego, wnioskodawca czyni na wniosku tuszowy odcisk palca, a obok tego odcisku osoba przez niego upoważniona wpisuje jej imię i nazwisko oraz składa swój podpis.

- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, do wniosku złożonego z wyłączeniem obowiązku osobistego stawiennictwa, w tym w szczególności za pośrednictwem operatora pocztowego, załącza się odpowiednio kopię oryginału prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, karta parkingowa, za zgodą osoby niepełnosprawnej, która złożyła wniosek o wydanie karty parkingowej, może zostać doręczona osobie niepełnosprawnej za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.
- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, wniosek o wydanie karty osobie upoważnionej do reprezentowania placówki może zostać złożony z wyłączeniem obowiązku jej osobistego stawiennictwa, w tym w szczególności za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe.
- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, do wniosku złożonego z wyłączeniem obowiązku osobistego stawiennictwa, w tym w szczególności za pośrednictwem operatora pocztowego, załącza się kopię dowodu rejestracyjnego pojazdu placówki.
- Do upływu 90. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, wywołanego wirusem SARS-CoV-2, karta parkingowa, za zgodą osoby upoważnionej do reprezentowania placówki, która złożyła wniosek o wydanie karty parkingowej, może zostać doręczona placówce za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

6.13. Wyznaczanie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej

Sprawę załatwia:

Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu

Urząd Miasta Krakowa

31-072 Kraków, ul. Wielopole 1

tel. 12 616 58 08, e-mail: ir.umk@um.krakow.pl

Wyznaczenie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna, albo pisemny wniosek instytucji lub firmy zatrudniającej osoby niepełnosprawne lub takie, których przedmiotem działalności jest obsługa osób niepełnosprawnych. Postępowanie nie podlega opłatom.

Wymagane dokumenty

1. **Pisemny wniosek osoby niepełnosprawnej, jej opiekuna lub pełnomocnika** o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o posiadaniu karty parkingowej, o której mowa w art. 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności,
 - oświadczenie o miejscu zamieszkania,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego,
 - zgoda osoby niepełnosprawnej na przetwarzanie danych osobowych.
2. **Pisemny wniosek instytucji lub przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne** o wyznaczenie stanowisk postojowych przed siedzibą instytucji lub przedsiębiorstwa, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych,

- oświadczenie osoby niepełnosprawnej o posiadaniu karty parkingowej, o której mowa w art. 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego stanowiska postojowego,
 - zgoda osoby niepełnosprawnej na przetwarzanie danych osobowych.
- 3. Pisemny wniosek instytucji których przedmiotem działalności jest obsługa osób niepełnosprawnych** o wyznaczenie stanowisk postojowych przed siedzibą instytucji, do którego należy dołączyć:
- opinię Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób z Niepełnosprawnościami,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Uwaga! Miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, wymienionych w punktach 1 i 2 mogą być wyznaczone dla osoby posiadającej aktualną kartę parkingową.

Przedłożenie powyższych dokumentów, stanowiących załączniki do wniosku jest dobrowolne, jednakże umożliwia uzasadnienie wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

W przypadku dołączenia do wniosku dokumentów zawierających informacje o niepełnosprawności, osoba której dotyczy informacja o niepełnosprawności powinna wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w celu rozpatrzenia wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

Uwaga! Wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych są ogólnodostępne i mogą z nich korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, posiadające stosowne uprawnienia.

Wszystkie wnioski można składać osobiście w siedzibie Wydziału Miejskiego Inżyniera Ruchu lub za pomocą poczty elektronicznej na adres: ir.umk@um.krakow.pl lub za pomocą profilu zaufanego ePUAP: <https://peu.um.krakow.pl/usluga/-/usluga/IR-3>

Opisane powyżej wnioski wraz z wymaganymi załącznikami opisane zostały szczegółowo w Procedurze IR-3, której pełna treść znajduje się na ogólnodostępnej stronie internetowej: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=IR-3

6.13.1. Wykaz stanowisk zastrzeżonych dla pojazdów osób z niepełnosprawnościami

Ulice wewnątrz I obwodnicy Miasta Krakowa (włącznie z I obwodnicą):

<p>Basztowa – 4 stanowiska Bracka – 1 stanowisko Bracka – 1 stanowisko Dunajewskiego – 3 stanowiska Jagiellońska – 1 stanowisko Mikołajska – 2 stanowiska Pijarska – 3 stanowiska Plac św. Ducha 3 – 3 stanowiska Plac św. Idziego – 2 stanowiska Plac Wszystkich Świętych – 2 stanowiska Podzamcze – 2 stanowiska</p>	<p>Poselska 13 – 1 stanowisko Sienna 9 – 1 stanowisko Szczepańska – 3 stanowiska Szpitalna 4 – 2 stanowiska Św. Anny 2 – 2 stanowiska Św. Gertrudy 16 – 1 stanowisko Św. Gertrudy 21 – 1 stanowisko Św. Jana – 5 stanowisk Św. Marka – 1 stanowisko Św. Tomasza – 2 stanowiska Westerplatte – 2 stanowiska</p>
--	--

Dzielnica „Kazimierz”:

<p>Bocheńska – 4 stanowiska Brzozowa 1 – 2 stanowiska Brzozowa 6 – 2 stanowiska Brzozowa 11 – 1 stanowisko Brzozowa 16 – 2 stanowiska Dajwór – 2 stanowiska Dietla – 7 stanowisk Estery 3 – 1 stanowisko Estery 6 – 1 stanowisko Józefa 5 – 1 stanowisko Józefa 16 – 1 stanowisko Józefa 18 – 1 stanowisko Kordeckiego – 4 stanowiska</p>	<p>Meiselsa – 2 stanowiska Miodowa – 7 stanowisk Orzeszkowej 7 – 1 stanowisko Piekarska 3 – 1 stanowisko Skawińska – 4 stanowiska Starowiślna 33 – 1 stanowisko Szeroka – 5 stanowisk Św. Sebastiana – 6 stanowisk Św. Stanisława – 2 stanowiska Św. Wawrzyńca – 5 stanowisk Trynatarska 11 – 2 stanowiska Wąska 3 – 1 stanowisko Wietora – 3 stanowiska</p>
---	--

Pozostałe ulice Śródmieścia (między I a II obwodnicą):

<p>Agnieszki 1 – 1 stanowisko Batorego – 6 stanowisk Basztowa – 4 stanowiska Bernardyńska – 6 stanowisk Biskupia 18 – 3 stanowiska</p>	<p>Cybulskiego 10 – 1 stanowisko Czysta 3 – 2 stanowiska Długa – 2 stanowiska Jabłonowskich – 2 stanowiska Karmelicka 27 – 3 stanowiska</p>
--	---

Karmelicka – 5 stanowisk
 Kochanowskiego – 2 stanowiska
 Kolberga 4 – 1 stanowisko
 Koletek – 6 stanowisk
 Felicjanek – 2 stanowiska
 Garncarska 13 – 2 stanowiska
 Grabowskiego 9 – 3 stanowiska
 Krowoderska 6 – 1 stanowisko
 Krowoderska 9 – 1 stanowisko
 Krowoderska 21 – 1 stanowisko
 Krowoderska 29 – 1 stanowisko
 Krowoderska 73 – 1 stanowisko
 Krupnicza – 5 stanowisk
 Lenartowicza 4 – 1 stanowisko
 Lenartowicza 14 – 1 stanowisko
 Librowszczyzna 3 – 1 stanowisko
 Mała 2 – 1 stanowisko
 Plac Matejki 7 – 1 stanowisko
 Plac Matejki 13 – 1 stanowisko
 Plac Na Groblach – 2 stanowiska
 Plac Sikorskiego 6 – 2 stanowiska
 Pędzichów 9 – 2 stanowiska
 Pędzichów 17 – 1 stanowisko
 Pędzichów 21 – 1 stanowisko
 Pędzichów 27 – 2 stanowiska
 Piłsudskiego 9 – 1 stanowisko

Piłsudskiego 16 – 1 stanowisko
 Piłsudskiego 28 – 3 stanowiska
 Podzamcze – 2 stanowiska
 Powiśle 3 – 1 stanowisko
 Radziwiłłowska 1 – 1 stanowisko
 Rajska – 4 stanowiska
 Rynek Kleparski – 2 stanowiska
 Sarego – 9 stanowisk
 Sebastiana – 6 stanowisk
 Sereno Fenna – 4 stanowiska
 Siemiradzkiego – 10 stanowisk
 Smoleńsk – 6 stanowisk
 Stowiańska 3 – 1 stanowisko
 Studencka – 2 stanowiska
 Szlak – 10 stanowisk
 Szujskiego – 2 stanowiska
 Tarłowska – 2 stanowiska
 Tenczyńska 6 – 1 stanowisko
 Warszawska 18 – 1 stanowisko
 Wielopole – 7 stanowisk
 Wróblewskiego 2 – 2 stanowiska
 Zacisze – 4 stanowiska
 Zamenhoffa – 2 stanowiska
 Zegadłowicza 1 – 1 stanowisko
 Zegadłowicza 4 – 1 stanowisko
 Zwierzyniecka – 6 stanowisk

Dzielnica II (w zakresie ulic będących w strefie płatnego parkowania):

Al. Pokoju 4 – 2 stanowiska
 Al. Pokoju 15 – 1 stanowisko
 Bandurskiego – 9 stanowisk
 Bobrowskiego 15 – 1 stanowisko
 Borowickiej 5 – 1 stanowisko
 Bosacka – 2 stanowiska
 Botaniczna – 3 stanowiska
 Brodowicza 12 – 1 stanowisko
 Daszyńskiego – 9 stanowisk
 Dwernickiego 6 – 1 stanowisko
 Grzegórzecka – 6 stanowisk
 Kasprowicza – 3 stanowiska
 Kielecka – 9 stanowisk
 Kołtąja – 4 stanowiska
 Kopernika – 8 stanowisk
 Kordylewskiego – 4 stanowiska
 Kotlarska – 2 stanowiska
 Lubomirskiego – 2 stanowiska
 Moniuszki – 1 stanowisko
 Mosiężnicza – 3 stanowiska
 Nullo 13 – 1 stanowisko

Nullo 15 – 1 stanowisko
 Nullo 16 – 2 stanowiska
 Nullo 17 – 1 stanowisko
 Nullo 27 – 1 stanowisko
 Olszańska – 2 stanowiska
 Orłąt Lwowskich 6 – 1 stanowisko
 Przy Rondzie – 4 stanowiska
 Rakowicka – 7 stanowisk
 Rogozińskiego 5 – 2 stanowiska
 Rogozińskiego 12 – 1 stanowisko
 Rzeźnicza 11 – 2 stanowiska
 Sądowa – 8 stanowisk
 Sołtyka – 2 stanowiska
 Sowińskiego 8 – 1 stanowisko
 Strzelecka 7 – 2 stanowiska
 Szafera 7a – 2 stanowiska
 Szafera 11 – 1 stanowisko
 Topolowa – 9 stanowisk
 Wiślicko – 3 stanowiska
 Zaleskiego – 2 stanowiska

6.14. Abonament postojowy typu „N” – zasady korzystania z obszaru płatnego parkowania w Krakowie przez osoby niepełnosprawne

Sprawę załatwia:

Zarząd Dróg Miasta Krakowa

Biuro Strefy Płatnego Parkowania

30-059 Kraków, ul. W. Reymonta 20 (wejście od ul. H. Reymana)

infolinia Obszaru Płatnego Parkowania czynna w dni robocze, od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-16:00:

tel. 12 616 71 77

e-mail: strefa@zdmk.krakow.pl

www.zdmk.krakow.pl

Biuro Strefy Płatnego Parkowania jest czynne w dni robocze:

- poniedziałek – wtorek w godz. 10:00–18:00,
- środa – piątek w godz. 8:00–16:00;

Godziny otwarcia mogą ulec zmianie. Aktualne godziny urzędowania dostępne są pod niniejszym adresem internetowym <https://zdmk.krakow.pl/kontakt/kontakt/>

Od 1 maja 2021 roku abonament postojowy typu „N” można również uzyskać drogą elektroniczną, bez wizyty w biurze, przesyłając wypełniony wniosek wraz z załącznikami na dedykowany adres mailowy: abonamenty.spp@zdmk.krakow.pl

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej Zarządu Dróg Miasta Krakowa: <https://zdmk.krakow.pl/parkowanie/strefa-platego-parkowania/informacje-dla-niepelnosprawnych/>

Telefony informacyjne:

- abonamenty (w godzinach pracy Biura) tel. 12 616 73 56, 12 616 73 58,
- kasa, abonamenty ogólnodostępne i instytucjonalne (w godzinach pracy Biura) tel. 12 616 73 51,
- reklamacje – pisma: poniedziałek – piątek (w dni robocze) w godz. 7:30-15:30, tel. 12 341 85 20, 12 341 85 49, 12 341 85 66, 12 341 85 67, 12 341 85 68,
- parkomaty: całodobowy tel. 12 341 85 50,

- upomnienia: poniedziałek – piątek (w dni robocze) w godz. 7:30-15:30 tel. 12 616 73 30, 12 616 72 16, 12 616 72 68, 12 616 71 10.

Śródmiejska Strefa Płatnego Parkowania w Krakowie obowiązuje w dni robocze **od poniedziałku do soboty w godz. 10:00–20:00.**

Zgodnie z uchwałą LXXXIX/2177/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. osoby niepełnosprawne uprawnione są do bezpłatnego postoju **wyłącznie w miejscach specjalnie wydzielonych i przeznaczonych dla tych osób tzw. “koper-tach”** wyłącznie pod warunkiem wyłożenia za przednią szybą pojazdu oryginału ważnej karty parkingowej w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności. Tym samym nieumieszczenie oryginału ważnej karty parkingowej za szybą pojazdu lub jej niewłaściwe wyłożenie będzie skutkowało wystawieniem zawiadomienia o opłacie dodatkowej w kwocie **150,00 zł** oraz brakiem możliwości anulowania takiego zawiadomienia pomimo okazania jej oryginału na etapie reklamacji.

W związku z faktem, iż karta parkingowa nie zwalnia osób niepełnosprawnych z opłaty postojowej w Obszarze Płatnego Parkowania na terenie miasta Krakowa, oznacza to, że za postój w innych miejscach w Obszarze Płatnego Parkowania osoby niepełnosprawne zobowiązane są uiszczać stosowne opłaty, z uwzględnieniem możliwości uzyskania abonamentu typu „N” za 0,00 zł/miesięcznie.

Karta parkingowa jest dokumentem o standardzie międzynarodowym, który obowiązuje nie tylko na terenie Polski, ale także w krajach Unii Europejskiej. Jednak w poszczególnych krajach członkowskich obowiązują odrębne przepisy wynikające z prawa drogowego dla danego kraju, a co się z tym wiąże, odrębne ulgi i uprawnienia dla osób niepełnosprawnych.

Abonament postojowy miesięczny typu „N” przysługuje (na czas nie dłuższy, niż okres obowiązywania ważności karty parkingowej osoby niepełnosprawnej):

- **osobie niepełnosprawnej** zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym ze zm. – wydany wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów:
 - własności,
 - współwłasności,
 - umowy leasingu,

- umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.
- **rodzicowi albo opiekunowi prawnemu albo opiekunowi osoby niepełnosprawnej** (przy czym przez opiekuna osoby niepełnosprawnej rozumie się osobę sprawującą stałą opiekę nad osobą niepełnosprawną, połączoną z tą osobą stosunkiem małżeństwa lub pokrewieństwa o jakim mowa w art. 129 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy ze zm., niebędącą rodzicem lub opiekunem prawnym, zameldowaną pod tym samym adresem co osoba, w odniesieniu do której sprawowana jest opieka), zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym ze zm. – wydany wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów:
 - własności,
 - umowy leasingu,
 - umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.

Stawka opłaty za abonament typu „N” wynosi – 0,00 zł miesięcznie.

Warunkiem nabycia abonamentu postojowego typu „N” jest przedłożenie (oryginałów) lub przesłanie (kserokopii, skanów) w zależności od sposobu zakupu (w Biurze lub za pośrednictwem Internetu) kompletu dokumentów, takich jak:

- uzupełniony wniosek o wydanie abonamentu typu „N” lub ustna dyspozycja (wyłącznie przy zakupie abonamentu postojowego w Biurze Obsługi Klienta),
- dokument tożsamości: dowód osobisty lub paszport (wyłącznie przy zakupie abonamentu w Biurze),
- w przypadku zameldowania poza Gminą Miejską Kraków oświadczenie o zameldowaniu na terenie Województwa Małopolskiego,
- dowód rejestracyjny pojazdu samochodowego (ewentualnie karta pojazdu lub decyzja z Wydziału Komunikacji) z wpisem poświadczającym posiadanie pojazdu samochodowego z tytułu własności/współwłasności, umowy leasingu, umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu),
- karta parkingowa osoby niepełnosprawnej,

- umowa leasingu – gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy leasingu,
- umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie - gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu),
- w przypadku wniosku o abonament postojowy typu „N” dla opiekuna osoby niepełnosprawnej do wniosku należy załączyć dodatkowo oświadczenie o sprawowaniu stałej opieki nad osobą niepełnosprawną,
- w przypadku wniosku o abonament postojowy typu „N” dla opiekuna prawnego osoby niepełnosprawnej (niebędącego jej rodzicem) dodatkowo dokument (z właściwego organu) o sprawowaniu opieki prawnej nad osobą niepełnosprawną (np. prawomocne orzeczenie sądu),
- przy dokumentach zagranicznych lub sporządzonych w języku obcym (w tym zagraniczne dowody rejestracyjne w sytuacji, gdy stanowią potwierdzenie tytułu do pojazdu) - tłumaczenie ich na język polski, dokonane przez tłumacza przysięgłego lub właściwego konsula (za wyjątkiem paszportu lub innego dokumentu tożsamości),
- w przypadku gdy wnioskodawca działa przez pełnomocnika do wniosku należy załączyć dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii poświadczonej notarialnie lub przez upoważniony organ bądź osobę.

Dokumenty przedkładane w Biurze należy okazać w oryginale ewentualnie w kserokopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem notarialnie lub przez organ, który go wydał.

6.15. Przewóz osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Przewóz osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków na podstawie umowy z GMK realizuje Konsorcjum RTPARTNER Sp. z o.o. i VIVET Sp. z o.o. Wykonawca wybrany został w drodze przetargu nieograniczonego. Nadzór nad wykonaniem umowy sprawuje Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, Referat ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami, mieszczący się przy ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków.

Świadczenie usług przewozu osób niepełnosprawnych odbywa się w systemie „od drzwi do drzwi”, tzn. kierowca (i ewentualny pomocnik kierowcy) zapewnia pomoc osobie niepełnosprawnej w wyjściu ze wskazanego miejsca i dotarciu do punktu docelowego, wyznaczonego przez osobę niepełnosprawną, jej opiekuna lub asystenta.

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają osoby z niepełnosprawnościami zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków i posiadające ważne, co najmniej jedno z wymienionych niżej orzeczeń stopnia niepełnosprawności.

Uprawniające orzeczenia stopnia niepełnosprawności			
Orzeczenia wydane przed 1 stycznia 1998 r. i zaliczające do jednej z poniższych grup inwalidztwa:	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Orzeczenia rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stać lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	-

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają także dzieci posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności. Przy czym **usługa ta nie obejmuje przewozów dzieci niepełnosprawnych z domu do szkoły na zajęcia lekcyjne i z powrotem.**

Usługa przewozu osób niepełnosprawnych wykonywana jest we wszystkie dni tygodnia w godz. od 6:00 do 22:00. Wykonawca ma obowiązek zrealizować przewóz

osoby niepełnosprawnej w innych godzinach niż wyżej określone w przypadku, kiedy przewóz zostanie zamówiony z co najmniej dwudniowym wyprzedzeniem

Przewozy można zamawiać na bieżąco lub z wyprzedzeniem. Zamawiając przewóz na bieżąco należy liczyć się z sytuacją, że w danym terminie nie będzie wolnych samochodów i nie będzie możliwości realizacji zlecenia.

Przewozy można zamawiać:

- od poniedziałku do piątku od godz. 6:00 do godz. 18:00 pod numerami telefonów: **12 196 88, 604 909 688, 666 034 000,**
- w soboty i niedziele od godz. 9:00 do godz. 16:00 pod numerami telefonów: **604 909 688, 666 034 000.**

Dokumentem uprawniającym do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych jest ważna legitymacja osoby niepełnosprawnej, zawierająca wpis zaliczający do jednego z uprawniających stopni niepełnosprawności lub uprawniające orzeczenie o niepełnosprawności wraz z dokumentem tożsamości. Osoba z niepełnosprawnością zobowiązana jest okazać kierowcy dokument uprawniający do korzystania z przejazdu. W przypadku, kiedy osoba z niepełnosprawnością nie posiada przy sobie dokumentów lub odmówi ich okazania Wykonawca ma prawo nie realizować przewozu.

Osoba z niepełnosprawnością ma prawo do korzystania z pomocy ze strony kierowcy lub pomocnika kierowcy (w granicach nie przekraczających ich możliwości fizycznych) przy przemieszczaniu się z miejsca pobytu do samochodu i dotarciu do punktu docelowego. W sytuacji przekraczającej możliwości fizyczne, o których mowa powyżej, w tym z uwagi na nadwagę osoby niepełnosprawnej lub nietypowy wózek inwalidzki, osoba niepełnosprawna zobowiązana jest zapewnić sobie dodatkową pomoc ze strony osób trzecich.

Opiekun osoby niepełnosprawnością ma prawo do bezpłatnego przejazdu podczas wykonywanej usługi wraz z osobą niepełnosprawnością. Wyłącznie za zgodą dyspozytora w przypadku, gdy w samochodzie są wolne miejsca, dopuszcza się bezpłatny przewóz dodatkowych osób - opiekunów osoby z niepełnosprawnością.

Osoba z niepełnosprawnością jest zobowiązana do uiszczenia opłaty za kurs według obowiązującego cennika.

Cennik opłat ponoszonych przez osoby z niepełnosprawnościami:

- w godz. 6:00–22:00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: 3,00 zł,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,20 zł.
- w godz. 22:00–6:00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: 3,00 zł,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,80 zł.
- opłata za postój samochodu:
 - proporcjonalnie do czasu trwania postoju, według stawki 10,00 zł/godz.

Powyższa opłata ponoszona przez pasażera jest już pomniejszona o dopłatę z budżetu Gminy Miejskiej Kraków.

Uwagi można zgłaszać do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków lub drogą elektroniczną na skrzynkę Wydziału na adres sz.umk@um.krakow.pl, szczegółowych informacji udziela także pracownik Referatu ds. Osób z Niepełnosprawnościami pod numerem telefonu: 12 616 51 18.

6.16. Krakowska Karta Rodzinna 3+

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców

- ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków
 - os. Zgody 2, 31-949 Kraków
- w godzinach 7:40–15:30

Informacja telefoniczna: 12 616 50 50

Do korzystania z programu pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ **uprawnione** są:

- rodziny wielodzietne, wspólnie gospodarujące i mieszkające na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w których rodzice (rodzic w przypadku rodzin niepełnych) rozliczają podatek dochodowy od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Miasta Krakowa. Poprzez rodzinę wielodzietną rozumie się rodzinę składającą

się z rodziców (rodzica w przypadku rodzin niepełnych) mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą):

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 24 roku życia – w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych – **w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.**
- placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie.

W przypadku rodziców nie posiadających stałego zameldowania na terenie Miasta Krakowa, każdy z rodziców okazuje jeden z poniższych dokumentów:

- pierwszą stronę PIT opatrzoną prezentatą Urzędu Skarbowego (pieczętka wpływu) lub z potwierdzeniem jego złożenia, z zastrzeżeniem, że w przypadku PIT 40A nie wymaga się opatrzenia prezentatą/potwierdzenia złożenia,
- pierwszą stronę PIT wraz z Urzędowym Poświadczeniem Odbioru tego PIT-u (UPO),
- zaświadczenie z Urzędu Skarbowego,
- ważną Kartę Krakowską.

W przypadku rodziców, którzy rozliczali dotychczas podatek w Urzędach Skarbowych właściwych dla Gmin innych niż Gmina Miejska Kraków, każdy z rodziców okazuje zgłoszenie aktualizacyjne osoby fizycznej będącej podatnikiem (ZAP-3) opatrzone prezentatą Urzędu Skarbowego (pieczętka wpływu) lub potwierdzenie jego złożenia.

Potwierdzeniem przysługujących w ramach programu pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna Krakowska Karta Rodzinna.

Krakowską Kartę Rodzinną wydaje się lub przedłuża jej ważność na wniosek rodzica lub opiekuna placówki. Poprzez rodzica rozumie się także: rodzica zastępczego, osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka lub opiekuna prawnego dziecka. Poprzez opiekuna placówki rozumie się osobę zatrudnioną w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Krakowska Karta Rodzinna wydawana jest osobom uprawnionym, z wyłączeniem dzieci do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodzinnej rodzica lub opiekuna placówki. Osoba uprawniona może dostarczyć fotografię dziecka na 1 miesiąc przed ukończeniem przez dziecko 4. roku życia, celem wydania Karty.

Krakowska Karta Rodzinna jest zintegrowana z Krakowską Kartą Miejską.

Zapis biletu wolnej jazdy dokonywany jest wyłącznie dzieciom i młodzieży objętej programem Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+. Rodzice lub opiekunowie placówki otrzymują spersonalizowaną Krakowską Kartę Rodzinna, bez zapisu biletu wolnej jazdy.

Krakowska Karta Rodzinna ważna jest przez okres 1 roku, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu złożenia wniosku o jej wydanie lub przedłużenie ważności.

Wniosek o przedłużenie ważności Krakowskiej Karty Rodzinnej może zostać złożony nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem terminu jej ważności.

Lista partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodzinna oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej www.kkr.krakow.pl

6.17. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Przyjmowanie wniosków o Kartę Dużej Rodziny:

- ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków,
 - os. Zgody 2, 31-949 Kraków,
- w godzinach 7:40-15:30.

Wydawanie Karty Dużej Rodziny:

ul. Stachowicza 18, I piętro, pokój 107

Informacja tel. 12 616 50 50

Sprawę można załatwić także poprzez portal internetowy:

<https://empatia.mpips.gov.pl/>

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych.

Prawo do posiadania karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje także dzieciom:

- w wieku do ukończenia 18. roku życia,
- w wieku do ukończenia 25. roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności,

ale tylko w przypadku, gdy w dniu składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

Karta jest wydawana bezpłatnie i przysługuje niezależnie od dochodu każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci – do 18. roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”. Wykaz zniżek dostępnych w ramach Karty Dużej Rodziny jest dostępny pod adresem: <https://www.gov.pl/web/rodzina/karta-duzej-rodziny-ogolne>

6.18. Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem

Sprawę załatwia:

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
Urzędu Miasta Krakowa,

Referat ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami
ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków, parter, stanowisko nr 6
tel. 12 616 52 93

w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach:
7:40-15:30

Program pod nazwą Kraków dla Rodziny „N” został uruchomiony w listopadzie 2017 roku. Wspiera rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez polepszanie ich warunków bytowych, możliwość systematycznej poprawy stanu zdrowia, zwiększony dostęp do instytucji edukacyjnych, kulturalnych, sportowych oraz sektorów usług i rekreacyjno-turystycznego. Potwierdzeniem przysługujących w ramach programu zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem, wydawana w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej.

Do korzystania z Programu uprawnione są:

- rodziny z niepełnosprawnym dzieckiem zamieszkałe i wspólnie gospodarujące na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie,

w których wychowywane jest co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne (w wieku do ukończenia 16. roku życia, posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub od ukończenia 16. roku życia do ukończenia 25. roku życia, posiadające aktualne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności) wraz z rodzeństwem (do ukończenia 18. roku życia lub do ukończenia 24. roku życia, gdy kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej);

- dorosłe dzieci niepełnosprawne (powyżej 25. roku życia), legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, u których data powstania niepełnosprawności została ustalona przed

21. rokiem życia oraz dwóch opiekunów faktycznych, jeżeli wspólnie zamieszkują i gospodarują na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Krakowską Kartę Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem otrzymują:

- dziecko niepełnosprawne oraz rodzeństwo dziecka niepełnosprawnego, po ukończeniu 4. roku życia,
- uprawnieni członkowie rodzin, w których wychowywane jest dziecko niepełnosprawne,
- uprawnione dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego po ukończeniu 4. roku życia oraz opiekunowie placówek,
- dorosłe dziecko niepełnosprawne,
- rodzic, rodzice, opiekun faktyczny dorosłego dziecka niepełnosprawnego lub dwóch opiekunów faktycznych dorosłego dziecka niepełnosprawnego.

Karta **nie jest wydawana** niepełnosprawnym dzieciom oraz pełnosprawnemu rodzeństwu dziecka niepełnosprawnego w wieku do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem przez rodzica lub opiekuna placówki.

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem wydawana jest lub termin jej ważności jest przedłużany **bezpłatnie**, po weryfikacji złożonego, kompletnego wniosku, na okres obowiązywania posiadanego przez niepełnosprawne dziecko orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności nie dłużej jednak niż na okres 5 lat, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku lub w terminie 60 dni w sprawach wymagających przeprowadzenia czynności wyjaśniających.

Uwaga: Przy składaniu wniosku o wydanie karty niezbędne są ZDJĘCIA członków rodziny ubiegających o kartę (z wyjątkiem dzieci do 4. roku życia).

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem upoważnia przede wszystkim do:

- bezpłatnego korzystania z Komunikacji Miejskiej na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz gmin sąsiadujących, które przystąpiły do porozumienia w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego,

- korzystania z systemu parkingów Park & Ride,
- ulgi w opłatach w wysokości 0,50 zł za korzystanie przez dziecko w wieku do lat 5 z nauczania, wychowania i opieki w przedszkolach samorządowych za każdą dodatkową godzinę, przekraczającą 5 godzin dziennie. Dla rodzin objętych zarówno programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ jak i programem pn. Kraków dla Rodziny „N” opłata wynosi 0 zł,
- przyjmowania do żłobków samorządowych poza kolejnością,
- zwolnienia z opłaty za pobyt dziecka w żłobku samorządowym (opłata ta wynosi 199 zł miesięcznie),
- wolnego wstępu dla dzieci niepełnosprawnych do krakowskiego ZOO (dla pozostałych członków rodziny 50% zniżki),
- bezpłatnego wejścia do wszystkich oddziałów Muzeum Narodowego w Krakowie,
- 70 % zniżki na wybrane wydarzenia realizowane przez Krakowskie Biuro Festiwalowe,
- korzystania z oferty prywatnych firm i instytucji.

Lista Partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej www.krakow.pl/bezbarrier/kkrn

Lokale Partnerów oznakowane są naklejką o honorowaniu Karty.

Procedura wydawania Krakowskiej Karty Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem oraz wnioski są dostępne na stronie:

https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=3276&sub=procedura&proc=SZ-7

6.19. Karta Krakowska

Kontakt:

Infolinia Karty Krakowskiej - tel. 12 254 14 00

czynna pon.- piątek w godz. 8:00–20:00

Skrzynka ds. Reklamacji - e-mail: kontakt@kk.krakow.pl

Skrzynka ds. ePIT - e-mail: okazpit@kk.krakow.pl

Program pn. Karta Krakowska jest elementem polityki promocyjnej i społecznej Miasta. W ramach programu tworzy się system zniżek, ulg, preferencji

i uprawnień, który realizowany jest w szczególności w następujących obszarach: komunikacja miejska, kultura, sport i rekreacja, wychowanie i oświata, zdrowie, gastronomia i sklepy oraz usługi.

Do korzystania z Karty Krakowskiej **uprawnione są** osoby spełniające co najmniej jeden z poniższych warunków:

- są zameldowane **na pobyt stały** na terenie Krakowa,
- **rozliczają podatek dochodowy** od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Krakowa, ze wskazaniem Krakowa jako miejsca swego zamieszkania, bez względu na to czy osoby te osiągają dochód.

Do korzystania z Karty Krakowskiej uprawnione są także: dzieci osób, o których mowa powyżej, w wieku do 18. roku życia, oraz osoby przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w wieku do 18. roku życia, wychowawcy oraz dyrektorzy tych placówek.

Osoby ubiegające się o Kartę Krakowską na podstawie PIT, w trakcie składania wniosku winny okazać jeden z poniższych dokumentów:

- pierwszą stronę PIT opatrzoną prezentatą urzędu skarbowego (pieczętąką wpływu) lub potwierdzeniem jego złożenia z zastrzeżeniem, że w przypadku PIT 40A nie wymaga się prezentaty/potwierdzenia złożenia,
- pierwszą stronę PIT wraz z Urzędowym Poświadczeniem Odbioru PIT (UPO),
- zaświadczenie z Urzędu Skarbowego.

Karta jest ważna przez okres jednego roku licząc od dnia jej uzyskania tj. od dnia pozytywnej weryfikacji kompletnego wniosku.

Wnioski o Kartę Krakowską można składać w formie elektronicznej oraz w formie papierowej.

Wnioski można składać w formie elektronicznej poprzez stronę internetową www.kk.krakow.pl oraz w formie papierowej w poniższych Punktach Sprzedaży Biletów MPK:

- PSB pętla autobusowa przy Dworcu Głównym Wschód Kraków (pon.–piątek godz. 9:00–19:00, sobota godz. 8:00–16:00),
- PSB ul. Podwale 3/5 (pon. – piątek godz. 9:00–19:00),

- PSB pętla tramwajowa Krowodrza Górka (pon. – piątek godz. 11:00–19:00),
- PSB os. Centrum D, blok 7 (pon. – piątek godz. 9:00–19:00);
- PSB ul. Wielopole 1 (pon. – piątek godz. 8:00–16:00).

Do wniosku należy dołączyć aktualną fotografię opisaną imieniem i nazwiskiem wnioskodawcy. Zdjęcie można również załączyć jako plik graficzny.

6.20. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie

Listę osób uprawnionych do przejazdów bezpłatnych i ulgowych w komunikacji miejskiej realizowanej na obszarze Gminy Miejskiej Kraków oraz Miast i Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych znajdują Państwo w zamieszczonych poniżej tabelach.

Do obszaru objętego integracją międzygminną należy Gmina Miejska Kraków oraz 18 gmin podmiejskich: Biskupice, Czernichów, Iwanowice, Kocmyrzów–Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Słomniki, Skała, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki, Krzeszowice, Brzeźnica.

UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW BEZPŁATNYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI POSIADAJĄ:

(w tabeli na kolejnej stronie)

Lp	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia / dokument poświadczający uprawnienie (uprawnienia do przejazdów bezpłatnych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej)
1.	Dzieci od urodzenia do dnia 30 września roku, w którym kończą 7 rok życia	Oświadczenie rodzica lub opiekuna lub dokument urzędowy dziecka lub rodziców (opiekunów), umożliwiający stwierdzenie wieku dziecka
2.	Uczniowie szkół podstawowych prowadzonych w obszarze objętym integracją międzygminną, w okresie od 1 września do 30 czerwca	Ważna legitymacja szkolna ucznia szkoły podstawowej zlokalizowanej w obszarze objętym integracją międzygminną, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania
3.	Dzieci i młodzież objęta programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+	Krakowska Karta Rodzinna w formie spersonalizowanej karty elektronicznej z zapisem biletu wolnej jazdy
4.	Dzieci z rodzin wielodzietnych tj. rodzin, w których rodzice/rodzic mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą) w wieku do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 24 roku życia w przypadku kontynuowania przez dziecko nauki lub bez ograniczenia wieku w przypadku dziecka z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym, zamieszkujących na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną. Uprawnienie obejmuje dzieci i młodzież uczącą się do ukończenia 24 roku życia.	Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na nośniku w formie karty elektronicznej, na okres 1 roku (uprawnienie obowiązuje do końca terminu ważności wydanego biletu)

5.	<p>Wychowankowie rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, wraz z osobami prowadzącymi i ich dziećmi oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieci z wieloletnich zawodowych rodzin zastępczych zamieszkujący/e na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną</p>	<p>Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na nośniku w formie spersonalizowanej karty elektronicznej, na okres 1 roku</p>
6.	<p>Dzieci niepełnosprawne i inni członkowie rodzin objętych programem Kraków dla Rodziny „N” oraz dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych korzystających z tego programu i opiekunowie tych placówek</p>	<p>Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej</p>
7.	<p>Dzieci do ukończenia 18 roku życia niepełnosprawne z powodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schorzeń narządu słuchu, • upośledzenia umysłowego, • schorzeń narządu wzroku, • schorzeń narządu ruchu, • schorzeń neurologicznych <p>wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<p>Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „03-L”, „L”, „S26 pkt 1 lit. i” wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym zaburzenia słuchu • „01-U”, „U”, „S26 pkt 1 lit. c” • „04-O”, „O”, „S26 pkt 1 lit. h” • „05-R”, „R”, „S26 pkt 1 lit. a” • „10-N”, „N”, „S26 pkt 1 lit. a”
8.	<p>Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, uczęszczający do szkół podstawowych, ponadpodstawowych i policealnych wraz z opiekunem, który podróżuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego • wyłączenie na trasie: od miejsca zamieszkania uprawnionego do placówki oświatowej lub innej placówki specjalnej (wychowawczej, ośrodka terapii, zakładu opieki zdrowotnej, itp.), do której uczęszcza uprawniony i z powrotem (prawo to jest ograniczone do przejazdu najkrótszą drogą) 	<p>Dla uprawnionego: ważna legitymacja szkolna, wydawana uczniom ze stwierdzoną potrzebą kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność</p> <p>a dla opiekuna: zaświadczenie, wydane przez placówkę do której uczęszcza uprawniony, określające nazwę i adres placówki oraz adres zamieszkania uprawnionego ucznia</p>

<p>Osoby niepełnosprawne z orzecznym/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znacznym stopniem, niepełnosprawności, • całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji, • niezdolnością do samodzielnej egzystencji, • I grupą inwalidztwa, <p>wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności; • orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji; • orzeczenie o I grupie inwalidztwa; <p>z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
<p>Osoby ze schorzeniem narządu wzroku wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „O4-O”, „O”, „S26 pkt 1 lit. h”; • legitymacja Polskiego Związku Niewidomych; <p>z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
<p>Osoby niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzecznym/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, • całkowitą niezdolnością do pracy, • II grupą inwalidztwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „O5-R”, „R”, „S26 pkt 1 lit. a”, „N”, „10-N”; • orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy, • orzeczenie o II grupie inwalidztwa, <p>wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niepełnosprawność z narządu ruchu kończyn dolnych oraz dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>

12.	<p>Osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym z orzeczeniem umiarkowanym stopniem niepełnosprawności</p>	<p>Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „O1-U”, „U”, „S26 pkt 1 lit. c” z dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
13.	<p>Osoby, które ukończyły 70 lat życia</p>	<p>Dokument ze zdjęciem umożliwiający potwierdzenie wieku i tożsamości osoby uprawnionej</p>
14.	<p>Osoby, które oddały bezpłatnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • co najmniej 18 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – mężczyźni, • co najmniej 15 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – kobiety 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja potwierdzająca nadanie odznaki „Zasłużony Honorowy Dawca Krwi” za oddanie 15/18 litrów krwi; • legitymacja Honorowego Dawcy Krwi z odpowiednim wpisem, poświadczonym pieczęcią Centrum Krwiodawstwa <p>wraz z dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
15.	<p>Osoby posiadające status represjonowanego z powodu represji wojennych i okresu powojennego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby represjonowanej wydana przez organ rentowy, zawierająca wpis aktualnego orzeczenia o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji, • zaświadczenie o uprawnieniach kombatanatów i osób represjonowanych, wydane przez Urząd do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych <p>z dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>

16.	Działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych	Legitymacja działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wydana przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
17.	Obywatele polscy poszkodowani przez III Rzeszę będący zwyczajnymi członkami Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę	Legitymacja Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę z dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
18.	Osoby upoważnione do: <ul style="list-style-type: none"> • kontroli dokumentów przewozu w pojazdach KMK, • kontroli jakości usług w pojazdach KMK podczas wykonywania czynności służbowych	Imienny identyfikator uprawniający do: <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzania kontroli dokumentów przewozu w pojazdach KMK, • kontroli jakości usług w pojazdach KMK
19.	Pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. w Krakowie	Legitymacja pracownicza MPK S.A.
20.	Nieumundurowani funkcjonariusze Policji wykonujący czynności operacyjne w pojazdach KMK	Bilet wolnej jazdy imienny, zapisany na nośniku w formie karty elektronicznej
21.	Pasażerowie odbywający podróż środkami KMK, w dniu obchodów Europejskiego Dnia bez Samochodu, tj. 22 września każdego roku	-
22.	Osoby posiadające status weterana poszkodowanego	Legitymacja weterana poszkodowanego wydana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji lub Ministerstwo Obrony Narodowej
23.	Zasłużeni Dawcy Przeszczepu	Legitymacja potwierdzająca nadanie odznaki „Zasłużony Dawca Przeszczepu” z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej

Uwaga! Osoby posiadające uprawnienie do bezpłatnych przejazdów, wymienione w tabeli w pozycjach Lp. 6-7, Lp. 9-12 i Lp. 14-15 mogą, po udokumentowaniu uprawnienia, uzyskać **imienny bilet wolnej jazdy**, zapisany na nośniku w formie spersonalizowanej karty elektronicznej, na okres zgodny z ważnością dokumentów potwierdzających uprawnienie. W przypadkach wymienionych w tabeli w poz. Lp. 7, Lp. 9-10 bilet wolnej jazdy zawiera specjalne oznaczenie potwierdzające uprawnienie dla opiekuna/przewodnika.

Bilety wolnej jazdy w formie zapisu na Krakowskiej Karcie Miejskiej, po udokumentowaniu spełnienia wymaganych warunków, obecnie **wydawane są** w Punktach Sprzedaży Biletów w następujących lokalizacjach:

- ul. Wielopole 1, od poniedziałku do piątku w godz. 08:00–16:00,
- ul. Podwale 3/5, od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–19:00,
- os. Centrum D blok 7, od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–19:00,
- ul. Krowoderskich Zuchów 8a, od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–19:00,
- ul. Pawia 5a, **pętla autobusowa MPK Dworzec Główny Wschód**, od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–19:00.

Imienna karta KKM (spersonalizowana, ze zdjęciem) wydawana jest bezpłatnie:

- osobom otrzymującym kartę KKM po raz pierwszy (wcześniej nie zarejestrowanym w systemie),
- osobom posiadającym kartę KKM wydaną wcześniej (bez zdjęcia) razem z legitymacją do biletu okresowego (której okazywanie jest wymagane w czasie kontroli).

Za powtórne i każde kolejne wydanie karty KKM np. w przypadku jej zagubienia, pobierana jest opłata w wysokości 8,00 zł.

UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW ULGOWYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI POSIADAJĄ:

Lp.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie (uprawnienia do przejazdów ulgowych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej)
1.	Dzieci i młodzież od 1 października roku kalendarzowego, w którym kończą 7 lat do ukończenia 16 roku życia (nie dotyczy uczniów szkół podstawowych prowadzonych w obszarze objętym integracją międzygminną w okresie od 1 września do 30 czerwca - uprawnionych do przejazdów bezpłatnych)	Dokument ze zdjęciem i datą urodzenia
2.	Młodzież po ukończeniu 16. roku życia, ucząca się w szkołach publicznych lub niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, objętych polskim systemem oświaty - nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia	Ważna legitymacja szkolna, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw edukacji narodowej lub kultury
3.	Uczestnicy studiów trzeciego stopnia oraz szkół doktoranckich	Ważna legitymacja doktoranta wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego
4.	Uczniowie i studenci zagranicznych szkół, do ukończenia 26 roku życia	Ważna imienna karta: ISIC (International Student Identity Card)
5.	Osoby niepełnosprawne z narządu słuchu	<ul style="list-style-type: none"> legitymacja osoby niepełnosprawnej z orzeczeniem lekkiego stopnia niepełnosprawności z wpisem przyczyny niepełnosprawności: „03-L”; legitymacja wydana przez Polski Związek Głuchych z wpisem „inwalida słuchu”

6.	<p>Osoby niepełnosprawne z orzeczeniem/a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiarkowanym stopniem niepełnosprawności; • całkowitą niezdolnością do pracy; • II grupą inwalidzką 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, • orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, • orzeczenie o II grupie inwalidzkiej, <p>z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
7.	Emeryci do ukończenia 70. roku życia	Legitymacja potwierdzająca status emeryta lub prawomocna decyzja o przyznaniu świadczeń emerytalnych wraz z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
8.	Zasłużeni Honorowi Dawcy Krwi II stopnia , posiadający status Karty Krakowskiej	Legitymacja „Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi”, wydana przez Polski Czerwony Krzyż oraz posiadający status Karty Krakowskiej

Uwaga! Osobom wymienionym w tabeli w poz. Lp. 1 lub Lp. 2, korzystającym z imiennego biletu okresowego miesięcznego, które w okresie ważności biletu kończą 16 lub 24 rok życia, uprawnienie przysługuje do końca ważności biletu.

UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRZEPISÓW PRAWA POWSZECHNIE OBOWIAZUJĄCEGO POSIADAJĄ:

Przejazdy bezpłatne	
Posłowie i senatorowie	Legitymacja poselska lub senatorska w związku z art. 43 ust. 1 i art. 45 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora.
Inwalidzi wojenni i wojskowi oraz przewodnik towarzyszący inwalidzie wojennemu lub wojskowemu zaliczonemu do I grupy inwalidzkiej	Książeczka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do odpowiedniej grupy inwalidów lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy lub o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji, o której mowa w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 7 lipca 2003 roku w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia inwalidów wojennych i wojskowych oraz innych osób do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, w związku z art. 16 i 41 ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

Cywilne niewidome ofiary działań wojennych oraz przewodnik	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2007 roku w sprawie legitymacji cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, w związku z art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.
--	--

Przejazdy z ulgą 50%

Kombatanci lub osoby zajmujące się działalnością równorzędną z działalnością kombatancą oraz niektóre osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji lub zaświadczenie wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wpisem o przysługujących ulgach (ustawa z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, w związku z art. 20 ust. 1).
Studenci studiów licencjackich, inżynierskich lub magisterskich	Ważna legitymacja studencka wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 27 września 2018 roku w sprawie studiów, w związku z art. 81 oraz 105 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
Słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych	Ważna legitymacja słuchacza kolegium wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 września 2016 roku w sprawie kolegiów pracowników służb społecznych, w związku z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe.
Weterani poszkodowani pobierający rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa	Legitymacja weterana poszkodowanego wraz z legitymacją emeryta-rencisty wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 lutego 2012 roku w sprawie wzoru legitymacji weterana i weterana poszkodowanego oraz trybu ich wydawania, wymiany lub zwrotu, w związku z art. 30 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o weteranach działań poza granicami.

6.21. Ulgi i uprawnienia w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)

Podstawowym dokumentem określającym prawa i obowiązki pasażerów kolei jest unijne rozporządzenie 1371/2007. Akt ten został przyjęty w ramach wspólnej polityki transportowej Unii Europejskiej. Daje on podróżnym w transporcie kolejowym sześć fundamentalnych praw:

- do uzyskania bezpłatnej pomocy w podróży przez osoby o ograniczonej możliwości poruszania się, w tym osoby z niepełnosprawnością,
- do bezproblemowego zakupu biletu,
- do bezpiecznej podróży,
- do złożenia skargi,
- do rzetelnej i kompleksowej informacji,
- do uzyskania odszkodowania (jeśli przystępuje).

Informacje na temat każdego z tych praw – również w Polskim Języku Migowym (PJM) – znajdują się w uporządkowanych tematycznie zakładkach na stronie Urzędu Transportu Kolejowego: <https://utk.gov.pl/pl/pasazerowie/prawa-pasazera/13969,Poznaj-swoje-prawa.html>

Urząd Transportu Kolejowego zajmuje się m.in. bezpieczeństwem i regulacją rynku kolejowego oraz prawami pasażerów. Podróżni mogą liczyć tam na pomoc w przypadku, gdy przejazd pociągiem nie przebiegał tak jak powinien.

Kontakt:

02-305 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 134

tel. 22 749 14 00, fax: 22 749 14 01

e-mail: utk@utk.gov.pl

Kontakt dla pasażerów:

Infolinia dot. praw pasażerów w transporcie kolejowym:

tel. **22 460 40 80** (dla połączeń z telefonów komórkowych)

lub **801 044 080** (dla połączeń z telefonów stacjonarnych

– opłata według taryfy operatora) czynna w dni robocze w godz. 8:15-16:15.

e-mail: pasazer@utk.gov.pl

Urząd Transportu Kolejowego obsługuje Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, który jest krajową władzą bezpieczeństwa i krajowym regulatorem transportu kolejowego w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej z zakresu bezpieczeństwa, interoperacyjności i regulacji transportu kolejowego, właściwym w sprawach: regulacji transportu kolejowego, licencjonowania transportu kolejowego, nadzoru technicznego nad eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury kolejowej oraz pojazdów kolejowych, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, interoperacyjności i spójności technicznej transportu kolejowego, licencji i świadectw maszynistów. Prezes UTK jest także organem właściwym w sprawach nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym. Do zadań Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego należy również powoływanie Rzecznika Praw Pasażera Kolei.

Rzecznik Praw Pasażera Kolei przy Prezesie Urzędu Transportu Kolejowego zajmuje się polubownym (pozasądowym) rozwiązywaniem sporów pasażerów z przedsiębiorcami świadczącymi usługi na kolei. Przedmiotem tych sporów musi być roszczenie finansowe zawarte w reklamacji skierowanej do przewoźnika i rozpatrzonej niezgodnie z oczekiwaniami podróżnego. Informacje na temat szczegółowych zasad uczestnictwa w postępowaniach polubownych, a także formularz złożenia wniosku znajduje się na stronie internetowej Rzecznika: <https://www.pasazer.gov.pl/#home>

Urząd Transportu Kolejowego ma 7 oddziałów terenowych: w Warszawie, Lublinie, Krakowie, Katowicach, Gdańsku, Wrocławiu i Poznaniu. Obszar działania każdego oddziału wraz z kontaktem do nich można znaleźć na stronie: <https://www.utk.gov.pl/pl/urzad/oddzialy-terenowe/3735,Zadania-Oddzialow-Terenowych-UTK.html>

Oddział Terenowy w Krakowie obejmuje swoim zakresem działania województwo małopolskie i świętokrzyskie oraz zlokalizowane na ich terenie linie kolejowe.

Kontakt:

31-036 Kraków, ul. Halicka 9

e-mail: utko3@utk.gov.pl

tel. 12 350 96 10, fax: 12 350 96 11

6.21.1. Udogodnienia dla osób o ograniczonej mobilności

Zgodnie z europejskimi normami, osobami o ograniczonej mobilności (ang. *Persons with Reduced Mobility* – PRM) są nie tylko osoby korzystające z wózków inwalidzkich, ale także osoby starsze, czasowo lub stale poruszające się o kulach, kobiety w ciąży, osoby z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu, a także opiekunowie z małymi dziećmi.

PKP S.A., jako zarządca dworców kolejowych, dążą do tego, aby czas spędzony na dworcu i zaplanowana podróż przebiegała w sposób komfortowy i przyjazny dla wszystkich pasażerów, z uwzględnieniem potrzeb osób o ograniczonej mobilności, którym poruszanie się w przestrzeni miejskiej sprawia trudność.

Informacje o udogodnieniach dla pasażerów z niepełnosprawnościami i o ograniczonej sprawności ruchowej na dworcach kolejowych, zarządzanych przez PKP S.A. można znaleźć na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/bez-barier>

W razie jakichkolwiek pytań lub wątpliwości związanych z infrastrukturą pasażerską zarządzaną przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. (perony i dojście do nich) należy zwracać się bezpośrednio do Zakładów Linii Kolejowych, których wykaz znajduje się na stronie: <https://www.plk-sa.pl/kontakt/zaklady-linii-kolejowych>

Informacje o dostępności peronów znajdują się również na stronie: <https://portal-pasazera.pl/KatalogStacji>

Kontakt do Zakładu Linii Kolejowych w Krakowie:

31-157 Kraków, pl. Matejki 12

tel. 12 393 58 04, fax: 12 393 58 09

Osoby o widocznej niepełnosprawności ruchowej, w tym poruszające się na wózku, a także osoby niewidome, które nie posiadają ważnego biletu, nie muszą zgłaszać się do obsługi pociągu – mogą kupić bilet podczas kontroli bez dodatkowej opłaty.

Przewoźnicy kolejowi mają obowiązek udzielania pasażerom o ograniczonej możliwości poruszania się pomocy przy wsiadaniu i wysiadaniu do/z pociągu.

Pasażer może także uzyskać wsparcie przy przemieszczaniu się tylko po terenie dworca. Jest to bezpłatna usługa świadczona przez PKP S.A.

POMOC PRZY WSIADANIU I WYSIADANIU DO/Z POCIĄGU

Chcąc skorzystać z pomocy pasażer powinien skontaktować się z przewoźnikiem **co najmniej 48 godzin przed** planowanym odjazdem pociągu i poinformować – za pomocą wskazanego przez przewoźnika środka komunikacji – o potrzebie udzielenia pomocy w podróży. Więcej informacji można znaleźć na stronie: <https://www.utk.gov.pl/pl/pasazerowie/kolejowe-faq/osoby-z-niepelnosprawno>

Dane kontaktowe przewoźników kolejowych do zgłaszania przejazdu osób z niepełnosprawnością:

PRZEWOŹNIK	KONTAKT TELEFONICZNY	KONTAKT MAILOWY/ FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY
ARRIVA RP	56 681 45 54 – opłata zgodna z taryfą operatora 703 302 333 – całodobowa infolinia (2,08 zł/min połączenia)	info.kolej@arriva.pl sekretariat@arriva.pl lub poprzez formularz zgłoszeniowy: https://arriva.pl/25/pomoc-osobom-niepelnosprawnym
KOLEJE DOLNOŚLĄSKIE	76 742 11 12 – Biuro Obsługi Klienta	informacja@kolejedolnoslaskie.eu lub poprzez formularz zgłoszeniowy: https://kolejedolnoslaskie.pl/kontakt-2/
KOLEJE MAŁOPOLSKIE	790 374 036 czynny całodobowo	dyspozytor@kolejemalopolskie.com.pl
KOLEJE MAZOWIECKIE – KM	22 364 44 44 czynny całodobowo	
KOLEJE ŚLĄSKIE	32 428 88 88 lub 727 030 303 czynny całodobowo	pasazer@kolejeslaskie.com
KOLEJE WIELKOPOLSKIE	19 757 – całodobowa infolinia (1,29 zł/min. połączenia dla abonentów TK Telekom, w innych przypadkach zgodna z taryfą operatora).	dyspozytura@koleje-wielkopolskie.com.pl lub za pośrednictwem formularza zgłoszeniowego: https://koleje-wielkopolskie.com.pl/formularz-zgloszenia-przejazdu-osoby-z-niepelnosprawnoscia/
ŁÓDZKA KOLEJ AGLOMERACYJNA	887 879 980 lub 42 205 55 15 (koszt jak za lokalne połączenie u danego operatora)	formularz zgłoszeniowy: https://lka.lodzkie.pl/informacje-dla-osob-niepelnosprawnych/

PKP INTERCITY	42 205 45 31 – całodobowa infolinia 22 391 97 57 – dla połączeń realizowanych z zagranicznych sieci telekomunikacyjnych (opłata zgodna z taryfą operatora) 22 391 22 22 - asystent głosowy odpowiadający na pytania dotyczące rozkładu jazdy pociągów PKP Intercity i ceny bazowej za bilet na wybrane połączenie	formularz zgłoszeniowy: https://www.intercity.pl/pl/site/dla-pasazera/informacje/informacje-dla-osob-niepelnosprawnych-i-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej/pomocniczy-formularz-zgloszeniowy.html lub w Centrach Obsługi Klienta w następujących lokalizacjach (stan na 29.03.2022 r.): – Dworzec Wrocław Główny (ul. Piłsudskiego 105, 50-085 Wrocław), – Dworzec Katowice (Pl. Szewczyka 2 40-098 Katowice), – Warszawa Zachodnia - Budynek West Station (Al. Jerozolimskie 142A, 02-305 Warszawa)
PKP SKM W TRÓJMIEŚCIE	58 721 12 11	formularz zgłoszeniowy: http://www.skm.pkp.pl/dla-pasazera/formularz-kontaktowy-dla-niepelnosprawnych
POLREGIO	800 022 222 (dla telefonów stacjonarnych) Infolinia czynna 7 dni w tygodniu od 7:00 do 23:00	formularz zgłoszeniowy: https://polregio.pl/pl/podroz-bez-barier/formularz
SKM W WARSZAWIE	22 699 71 95 – czynny w godzinach 8.00–16.00	formularz zgłoszeniowy: https://www.skm.warszawa.pl/strefa-pasazera/formularz-zgloszenia-przejazdu-osoby-niepelnosprawnej-i-lub-osob-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej/
WKD	22 755 70 82 – dyspozytor czynny całodobowo 22 755 55 64 – sekretariat czynny w godzinach 7.00–15.00	formularz zgłoszeniowy: https://www.wkd.com.pl/dla-pasazerow/dla-osob-z-niepelnosprawnosciami/formularz-zgloszenia
LEO EXPRESS	608 921 919 lub +420 220 311 700	info@leoexpress.pl

W każdym pociągu jest przynajmniej kilka miejsc oznakowanych jednym z poniższych piktogramów (miejsca dla osób o ograniczonej możliwości poruszania się). Oznacza to, że pierwszeństwo w zajmowaniu tych miejsc mają m.in. kobiety

w ciąży, rekonwalescenci wracający ze szpitala czy osoby z niepełnosprawnością. Pozostali podróżni mogą zajmować je do czasu zgłoszenia się ww. osób. Wówczas zobowiązani są do ustąpienia miejsca. W razie problemów w wyegzekwowaniu niniejszego uprawnienia należy powiadomić drużynę konduktorską.

POMOC PODCZAS PRZEMIESZCZANIA SIĘ PO TERENIE DWORCA KOLEJOWEGO

PKP S.A. zapewniają usługę asysty dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej sprawności ruchowej podczas przemieszczania się po terenie dworca kolejowego, peronów, przejść podziemnych, kładek i innych ciągów komunikacyjnych, na których dozwolone jest poruszanie się pieszych. Niezbędne informacje na temat udzielania pomocy na terenie dworców kolejowych oraz lista dworców, na których usługa jest świadczona, znajdują się na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/dworce/informacje-dla-pasazerow-niepelnosprawnych-lub-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej>. Asystę związaną z wejściem i wyjściem do i z pociągu realizuje drużyna konduktorska.

Chęć skorzystania z pomocy w poruszaniu się po terenie dworca należy zgłosić:

- dzwoniąc odpowiednio wcześniej pod numer telefonu 22 474 13 13,
- kontaktując się drogą elektroniczną, wysyłając maila na adres: pomocprm@pkp.pl

wówczas w ciągu maksymalnie 30 minut od przyjęcia zgłoszenia ochrona na danym dworcu będzie gotowa do udzielenia asysty.

Zgłoszenie o potrzebie uzyskania pomocy powinno zawierać:

- datę podróży,
- relację (stacja wyjazdu, stacja przyjazdu, stacja przesiadania się) z określeniem, na jakiej stacji potrzebna jest pomoc,
- planowane godziny odjazdu i przyjazdu,
- numer wagonu i miejsca – jeżeli podróż będzie odbywała się pociągiem (wagonem) z rezerwacją miejsc,

- rodzaj ograniczenia w poruszaniu się i oczekiwaną formę pomocy,
- liczbę osób, które będą odbywały przejazd,
- informację, czy w podróży będzie uczestniczyła inna osoba (opiekun) lub pies asystujący,
- informację o przewożonym przez pasażera bagażu (waga i wielkość),
- czy podróżny porusza się na wózku (jakim) lub czy używa innego sprzętu ułatwiającego poruszanie się (jakiego),
- proponowane miejsce spotkania z osobą udzielającą pomocy,
- telefon kontaktowy do osoby, która będzie odbywać podróż lub jej opiekuna,
- dodatkowe informacje, ważne ze względu na przebieg asysty.

Osoba o ograniczonej sprawności ruchowej powinna przybyć na dworzec co najmniej 30 minut przed planowanym odjazdem pociągu. Miejscem spotkania pasażera z osobą świadczącą usługę asysty jest hol główny dworca w części oznaczonej specjalną, niebieską tablicą – miejsce oczekiwania dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej.

Takie tablice znajdują się na dworcach, na których dostępna jest asysta.

Lista dworców, na których świadczona jest usługa asysty dostępna jest na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/dworce/informacje-dla-pasazerow-niepelnosprawnych-lub-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej>

W przypadku wysiadania z pociągu pracownicy ochrony oczekują na pasażera na peronie, przy którym zatrzymuje się pociąg z ww. osobą. Asysta pracowników ochrony dworca odbywa się od miejsca oczekiwania pasażera do drzwi pociągu, którymi osoba będzie wsiadać lub od drzwi pociągu, z którego ww. osoba wysiada – do oznaczonego miejsca na dworcu lub do głównego wyjścia z obszaru stacji.

6.21.2. Ulgi w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)

Na mocy ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego główne **pojęcia używane w tym podrozdziale** są definiowane następująco:

- **osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji** – należy przez to rozumieć osobę całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji, w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albo posiadającą znaczny stopień niepełnosprawności, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bądź inwalidów I grupy, jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej nie utraciło mocy,
- **dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne** – należy przez to rozumieć dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne do ukończenia 24. roku życia oraz studentów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych do ukończenia 26. roku życia,
- **opiekunowie lub przewodnicy** – należy przez to rozumieć jedną osobę pełnoletnią, a w przypadku przewodnika osoby niewidomej – osobę, która ukończyła 13 lat, albo psa – przewodnika,
- **środki publicznego transportu zbiorowego** – należy przez to rozumieć środki transportu wykorzystywane w transporcie kolejowym lub drogowym, w przewozie o charakterze użyteczności publicznej, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym,
- **ulga 100%** – należy przez to rozumieć uprawnienie do uzyskania w kasie biletowej przewoźnika biletu z ulgą 100% wydawanego nieodpłatnie.

Wyjaśnienie terminów dotyczących komunikacji autobusowej:

- **komunikacja zwykła** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 150 km,
- **komunikacja przyspieszona** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego

drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich lub w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 200 km,

- **komunikacja pospieszna** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość przekracza 200 km,
- **komunikacja ekspresowa** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w miejscowości: początkowej i końcowej albo początkowej i końcowej oraz co najmniej jednym mieście wojewódzkim usytuowanym na linii komunikacyjnej.

Uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego w komunikacji krajowej – w poniższej tabeli znajdują się rodzaje zniżek na bilety kolejowe i autobusowe:

(w tabeli na kolejnej stronie)

Pozycja Uprawnieni do ulgi na przejazdy	Wymiar ulgi (w %), tylko przy prze- jazdach w klasie drugiej pociągów w komunikacji krajowej	Wymiar ulgi (w %) przy przejazdach komunikacją autobusową	Dokument poświadczający uprawnienia do przejazdu
1. Dzieci w wieku do 4 lat	100% ulga (osob.;*; posp.* ekspr.*)	100% ulga (zw.*; przysp.*) (pod warunkiem niekorzystania przez dziecko z oddzielnego miejsca do siedzenia) 78% ulga (zw.; przysp.) jeśli dziecko korzysta z oddzielnego miejsca do siedzenia	Dokument stwierdzający wiek dziecka.
2. Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	95% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji, o którym mowa w poz. 7 i 11
3. Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niewidomej. Opiekunem może być osoba pełnoletnia, a przewodnikiem osoby niewidomej – osoba, która ukończyła 13 lat, albo pies przewodnik	95% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	95% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niewidomej, o którym mowa w poz. 8, 9 i 10, stwierdzający inwalidztwo, niezdolność do pracy albo niepełnosprawność z powodu stanu narządu wzroku.

4.	<p>Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawnością do ukończenia 24. roku życia oraz studenci dotknięci inwalidztwem lub niepełnosprawnością do ukończenia 26. roku życia - wyłącznie przy przejazdach z miejsca zamieszkania lub z miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązków szkolnego i obowiązków nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny - i z powrotem</p>	<p>78% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>	<p>1) dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego, b) legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnymi, lub legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych w pkt 2; <p>2) dla dzieci i młodzieży nieuczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, wystawiona przez uprawniony organ, b) legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiona przez uprawniony organ, c) orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, d) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji;
----	---	---	---

4. cd.				<p>3) przy przejazdach do i z jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne, wraz z jednym z dokumentów wskazanym w pkt 1 i 2, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie) określające odpowiednio:</p> <p>a) termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub na turnusie rehabilitacyjnym;</p> <p>b) potwierdzenie stawienia się na badania, konsultację, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.</p>
5.	<p>Jedno z rodziców lub opiekunów dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnymi – wyłącznie przy przejazdach w relacjach określonych w poz. 4</p>	<p>78% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>	<p>78% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)</p>	<p>1) dokumenty dziecka określone w poz. 4 pkt 1-3 – jeżeli przejazd odbywany jest wraz z dzieckiem;</p> <p>2) zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym, albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie), o którym mowa w poz. 4 pkt 3 – jeżeli przejazd odbywany jest po dziecko lub po jego odwiezieniu.</p>
6.	<p>Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne – 2 przejazdy w roku</p>	<p>37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>		<p>Zaświadczenie wydane przez:</p> <p>1) terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,</p> <p>2) regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”,</p> <p>3) Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”,</p> <p>4) Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”.</p>

6. cd.	<p>Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne <u>-2 przejazdy w roku</u></p>	<p>37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>		<p>5) wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Zw. Zaw., 6) Niezależny Związek Przystyłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”, 7) oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych, 8) zarządy i koła Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego, 9) okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego, 10) Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli, 11) Komisję Krajową i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księęcia Jerzego Popiełuszki, 12) zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej, 13) oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego, 14) terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej</p> <p>- dla osób uprawnionych należących i nienależących do tych organizacji.</p> <p>Zaświadczenie okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>
7.	<p>Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych uznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji</p>	<p>78% ulga (osob.; posp.)</p>	<p>78% ulga (zw.; przysp.; posp.)</p>	<p>Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.</p>

8.	Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych jeśli jest uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)		Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o całkowitej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.
9.	Osoby niewidome uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy)	93% ulga (osob.) 51% ulga (posp.; ekspr.)	93% ulga (zw.) 51% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)	<p>1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo I grupy albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, z powodu stanu narządu wzroku, albo</p> <p>2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „04-O” albo literami „O”, „o”, „h”.</p> <p>Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>
10.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	37% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	<p>1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo II grupy albo całkowitą niezdolność do pracy, z powodu stanu narządu wzroku, albo</p> <p>2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „04-O” albo literami „O”, „o”, „h”.</p>

10. cd.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	37% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	<p>Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p> <p>Jeden z nw. dokumentów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów, 2) wypis z treści orzeczenia: wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Szefowi Agencji Wywiadu, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidztwa, 3) orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 4) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 5) zaświadczenie ZUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji, 6) wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji, 7) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji,
11.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy), z wyjątkiem osób niewidomych	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.) 49% ulga (osob.) 37% ulga (posp.; ekspr.)	49% ulga (zw.) 37% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)	

11. cd.	<p>Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy), z wyjątkiem osób niewidomych</p>	<p>49% ulga (osob.)</p> <p>37% ulga (posp.; ekspr.)</p>	<p>49% ulga (zw.)</p> <p>37% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)</p>	<p>8) zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji,</p> <p>9) legitymacja emeryta - rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Ministrowi Sprawiedliwości albo Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji,</p> <p>10) legitymacja emeryta – rencisty wojskowego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa, (tj. nr WKŁ oraz datę, bez wpisanego nr WKŁ i daty ulga nie przysuguje);</p> <p>11) legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ.</p> <p>Dokumenty wskazane w pkt 1-9 okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>
12.	<p>Dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego</p>	<p>37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>	<p>37% ulga (zw.; przysp.)</p>	<p>1) dokument stwierdzający wiek dziecka;</p> <p>2) zaświadczenie o odroczeniu spełnienia obowiązku szkolnego, wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej;</p> <p>3) legitymacja przedszkolna dziecka niepełnosprawnego (w relacjach innych niż wymienione w poz. 4).</p>

13.	<p>Dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia</p>	<p>37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p> <p>49% ulga (osob.; posp.) tylko bilety imienne miesięczne</p>	<p>49% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne</p>	<p>1) zaświadczenie o spełnieniu obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, wydane przez jednostkę prowadzącą przygotowanie przedszkolne, e-legitymacja przedszkolna dla dzieci niepełnosprawnych spełniających obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego;</p> <p>2) legitymacja szkolna, e-legitymacja oraz mLegitymacja szkolna (w tym legitymacja dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, e-legitymacja dla niepełnosprawnych uczniów oraz mLegitymacja szkolna dla niepełnosprawnych uczniów – w relacjach innych niż określone w poz. 4) wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku ucznia, jeżeli nie jest on określony w tej legitymacji.</p>
14.	<p>Dzieci i młodzież, nie dłużej niż do ukończenia 18. roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w:</p> <p>a) szkołach prowadzonych przez organizacje społeczne za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania,</p> <p>b) szkołach funkcjonujących w systemach oświaty/innych państw.</p>	<p>37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p> <p>49% ulga (osob.; posp.) tylko bilety imienne miesięczne</p>	<p>49% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne</p>	<p>Legitymacja ucznia wydawana przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej właściwego ze względu na siedzibę szkoły, okazywana wraz z dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej.</p>

<p>c) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw,</p> <p>d) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r.</p>				<p>Odpowiednio:</p> <ul style="list-style-type: none"> dla studentów – elektroniczna legitymacja studencka, wydana przez polską szkołę wyższą (mLegitymacja studencka), dla doktorantów – legitymacja doktoranta wydana przez polską szkołę wyższą lub jednostkę naukową, wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiająym stwierdzenie wieku odpowiednio studenta lub doktoranta, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.
<p>14. cd.</p>		<p>51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>	<p>51% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne</p>	<p>dla słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych – legitymacja słuchacza kolegium</p> <p>wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku słuchacza, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.</p>
<p>15.</p>	<p>1) studenci do ukończenia 26 roku życia (osobom, które ukończyły studia pierwszego stopnia przysługuje to prawo do dnia 31 października roku, w którym ukończyły te studia);</p> <p>2) doktoranci do ukończenia 35 roku życia</p>	<p>51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>		
<p>16.</p>	<p>Słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych (na podstawie art. 9f ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, do ukończenia 26 roku życia</p>	<p>51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>		

17.	<p>Studenci – studiujący za granicą, do ukończenia 26 roku życia</p> <p style="text-align: center;">51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>			<p>1) w przypadku obywateli polskich – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej;</p> <p>2) w przypadku obywateli Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dokumentem potwierdzającym prawo stałego pobytu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 tej ustawy;</p> <p>3) w przypadku członków rodziny obywatela Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dokumentem potwierdzającym prawo stałego pobytu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 tej ustawy.</p>
18.	Posiadacze Karty Polaka	<p style="text-align: center;">37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>		Ważna Karta Polaka.

19.	Rodzice lub małżonkowie rodziców posiadający Kartę Dużej Rodziny w rozumieniu ustawy o Karcie Dużej Rodziny	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.) 49% ulga (osob.; posp.) tylko bilety imienne miesięczne		Karta Dużej Rodziny okazywana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiająym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
20.	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji (choćby bez związku z działaniami wojennymi lub służbą wojskową)	78% ulga (osob.; posp.) 37% ulga (ekspr.)		Książka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do I grupy inwalidów, albo o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji.
21.	Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji, także w przypadku zaliczenia do I grupy inwalidów (uznania niezdolności do samodzielnej egzystencji) z ogólnego stanu zdrowia	78% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – wkl. 2 37% ulga – wkl. 1 (ekspr.)		Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.
22.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie wymienionej w poz. 20 lub 21	95% ulga (osob.; posp.; ekspr.)		Książka inwalidy wojennego lub wojskowego (poz. 20) albo legitymacja osoby represjonowanej (poz. 21).

23.	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do II lub III grupy inwalidów albo uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)		Książka inwalidów wojennego (wojskowego) zawierająca wpis odpowiednio o zaliczeniu do II lub III grupy inwalidów, albo o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy.
24.	Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do II lub III grupy inwalidów lub uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy	51% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – w kl. 2 37% ulga – w kl. 1 (ekspr.)		Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.
25.	Kombatanci w tym członkowie Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej i inne osoby uprawnione – emeryci, renciści i inwalidzi oraz osoby pobierające uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne	51% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)		1) dokumentem poświadczającym uprawnienie kombatantów oraz innych osób uprawnionych wymienionych w art. 20 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego jest zaświadczenie wydawane przez: a) Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z wpisem o przystępujących uprawnieniach do ulg, Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, c) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, d) Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od dnia 24 stycznia 1991 r. do dnia 1 sierpnia 1991 r.; 2) dokumentem poświadczającym uprawnienie członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej jest legitymacja członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.
26.	Weterani poszkodowani	37% ulga (osob.; posp.) 37% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)		Legitymacja weterana poszkodowanego, legitymacja weterana poszkodowanego-funkcjonariusza albo legitymacja weterana poszkodowanego-funkcjonariusza ABW, wraz z legitymacją emeryta-rencisty i dowodem tożsamości

*transport kolejowy: **osob.** - pociągi osobowe, w tym REGIO i interREGIO; **posp.** - pociągi pospieszne TLK, IC; **ekspr.** - pociągi ekspresowe EIC, EIP*komunikacja autobusowa: **zw.** - komunikacja zwykła; **przysp.** - komunikacja przyspieszona; **posp.** - komunikacja pospieszna; **ekspr.** - komunikacja ekspresowa

Uwaga:

- osoba uprawniona do ulgowego przejazdu w klasie 2 na podstawie biletów jednorazowych korzystająca z przejazdów w klasie 1 zobowiązana jest do uiszczenia dopłaty w wysokości stanowiącej różnicę między należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 1 a należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 2,
- uprawnienie do korzystania z ulg, wiąże się z obowiązkiem nabycia odpowiedniego biletu, który w pociągu, podczas kontroli należy okazywać wraz z dokumentem poświadczającym uprawnienie do ulgi; nabycie biletu u konduktora (również biletu z ulgą 100%) zasadniczo wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty za wydanie biletu w pociągu,
- oprócz ww. zniżek, do przejazdów ulgowych uprawnione są niektóre grupy zawodowe – m.in. funkcjonariusze Straży Granicznej, Policji, Służby Celno-Skarbowej, żołnierze, nauczyciele, postowiciele, senatorowie.

7. PRZYDATNE ADRESY

7.1. Instytucje i organizacje

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5

Informacja w MRPiPS: tel. 22 250 01 08

Informacja w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów: 22 250 01 15

faks do MRiPS: 22 245 61 07

e-mail: info@mrips.gov.pl

strona: www.gov.pl/web/rodzina

Godziny pracy: poniedziałek – piątek 8:15–16:15

PEŁNOMOCNIK RZĄDU DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Siedziba Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

00-503 Warszawa, ul. Żurawia 4A, tel. 538 117 590

- Adres korespondencyjny Biura:
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5
e-mail: sekretariat.bon@mrips.gov.pl
- Sekretariat Dyrektora Biura:
tel. 538 117 590, 22 461 60 00, faks 22 461 60 02
www.niepelnosprawni.gov.pl

Biuro zapewnia obsługę osób niesłyszących przy pomocy tłumacza języka migowego online. Można się kontaktować też za pomocą formularza kontaktowego dostępnego na stronie: <https://niepelnosprawni.gov.pl/p,61,kontakt> lub faksu pod numerem: 22 461 60 02.

PEŁNOMOCNIK PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA DO SPRAW OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 12B, III piętro

tel. 12 616 13 10, 12 616 50 07

e-mail: Bogdan.Dasal@um.krakow.pl

WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA URZĘDU MIASTA KRAKOWA REFERAT DS. PROBLEMATYKI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, parter

tel. 12 616 51 18, 12 616 50 26, 12 616 50 75, 12 616 50 76, 12 616 51 91,

12 616 52 78, 12 616 52 93, 12 616 65 64

POWIATOWA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRZY PREZYDENCIE MIASTA KRAKOWA

Adres do korespondencji:

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 13A, parter, tel. 12 616 51 18

Do zakresu działania Rady należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów powiatowych programów dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

ZESPÓŁ KONSULTACYJNY DS. DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY MIEJSKIEJ DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH DZIAŁAJĄCY PRZY POWIATOWEJ SPOŁECZNEJ RADZIE DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRZY PREZYDENCIE MIASTA KRAKOWA

Adres do korespondencji:

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 11B, III piętro, tel. 12 616 13 10

Do zadań Zespołu należy konsultowanie/opiniowanie dokumentacji projektowej dla finansowanych przez Gminę Miejską Kraków zadań z zakresu infrastruktury miejskiej w celu uwzględnienia w niej wymagań i warunków, jakim powinny odpowiadać gminne przedsięwzięcia w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

MIEJSKIE CENTRUM INFORMACJI SPOŁECZNEJ

31-537 Kraków, al. Daszyńskiego 22, tel. 731 349 699

formularz kontaktowy: <http://mcis.fundacjamanufakturaemocji.pl/kontakt/>,
<http://mcis.fundacjamanufakturaemocji.pl/>

Godziny przyjmowania stron: poniedziałek – piątek: 9:00–17:00

Centrum świadczy usługi z zakresu informacji o wszelkich formach pomocy dla krakowskich rodzin z dziećmi i dorosłymi osobami niepełnosprawnymi. Doradcy przekazują mieszkańcom Krakowa aktualizowane na bieżąco dane o pomocy zarówno z instytucji miejskich, jak i placówek prowadzonych przez organizacje pozarządowe oraz prywatne firmy. Informacje dotyczą kwestii opieki zdrowotnej, edukacji, transportu, pracy, wszelkich dostępnych form wsparcia (psychologicznego, rzeczowego, finansowego, poradnictwa prawnego oraz nowych usług odciążeniowych), a także dostępności ofert kulturalnych i sportowych.

MIĘSKI ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W KRAKOWIE

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, parter

tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17

faks 12 616 52 17

Godziny pracy: poniedziałek – piątek 7:40–15:30

WOJEWÓDZKI ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5, II piętro, pok. 220A (punkt informacyjny)

tel. 12 392 13 96, 12 392 12 90, 12 392 13 80; faks 12 392 13 80

e-mail: zn@malopolska.uw.gov.pl lub rszl@malopolska.uw.gov.pl

Godziny obsługi: poniedziałek 9:00–17:00, wtorek–piątek 7:30–15:30

- Adres do korespondencji:
Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie
Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
31-156 Kraków, ul. Basztowa 22

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jest organem II instancji i rozpatruje odwołania od następujących orzeczeń wydawanych przez Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności:

- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16. rok życia,
- orzeczenia o niepełnosprawności wydawane dla osób do 16. roku życia.

Odwołania kierowane do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności składa się w terminie 14 dni od daty otrzymania orzeczenia za pośrednictwem Powiatowego/Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który wydał orzeczenie. Postępowanie odwoławcze wszczynane jest na wniosek (odwołanie) osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II 13

tel. 22 505 55 00

www.pfron.org.pl

Na stronie PFRON uruchomiona została zakładka do obsługi online tłumaczeń migowych, która znajduje się w prawym górnym rogu ekranu głównego witryny. Kliknięcie uruchamia aplikację, pozwalającą na połączenie się z tłumaczem online. Kontakt z tłumaczem języka migowego (PJM/SJM) możliwy jest **od poniedziałku do piątku w godzinach 08:30-15:30**.

Ponadto w Biurze Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przy al. Jana Pawła II 13 w Warszawie została zapewniona obsługa osób niesłyszących przy pomocy tłumacza języka migowego online (PJM/SJM). Tłumacz pozwala osobom niesłyszącym, które posługują się językiem migowym, na kontakt z urzędnikami. System jest oparty na bezpośrednim dostępie on-line (w godzinach pracy urzędu) do tłumaczy języka migowego poprzez specjalne urządzenie (wideofon).

Osoby głuchoniewidome chcące skorzystać ze wsparcia tłumacza SKOBN powinny zgłosić taką potrzebę co najmniej na 3 dni robocze przed zdarzeniem – z wyłączeniem sytuacji nagłych.

Infolinia: 22 581 84 10 (opłata za połączenie zgodna z cennikiem operatora) – czynna w dni robocze w godz. 9:00–15:00

- Obsługa dofinansowań do wynagrodzeń i refundacji składek ZUS lub KRUS oraz systemu SODiR – INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 1

Pracownicy infolinii udzielają informacji wyłącznie w sprawach związanych z dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych lub refundacją składek na ubezpieczenie społeczne oraz zagadnieniami technicznymi Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR).

Adres poczty elektronicznej: sod@pfron.org.pl

- Obsługa deklaracji i wpłat obowiązkowych oraz systemu e-PFRON – INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 2

W kwestiach wpłat obowiązkowych oraz w razie problemów w obsłudze systemu e-PFRON2 – można skorzystać ze wsparcia pracowników Departamentu ds. Wpłat – w dni robocze w godzinach 9:00–15:00

Adres poczty elektronicznej:

- ewidencja@pfron.org.pl – sprawy dotyczące rejestracji i aktualizacji danych o pracodawcy
- epfron@pfron.org.pl – zapytania dotyczące teletransmisji danych (system e-PFRON2)
- dw_rozliczenia@pfron.org.pl – dokonywanie wpłat – w tym numery rachunków bankowych PFRON; rozliczanie – w tym salda, zwroty, nadpłaty, odsetki, zaświadczenia; rozłożenie na raty, odroczenia, umorzenia, odwołania i zażalenia, postępowania
- Informacja dla osób indywidualnych o wsparciu ze środków PFRON – INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 3

Zapytania dotyczące zadań ustawowych i programów PFRON realizowanych na rzecz indywidualnych osób niepełnosprawnych, w tym m.in.:

- dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- moduły I i II pilotażowego programu „Aktywny samorząd”,
- funkcjonowanie WTZ-ów, ZAZ-ów,
- zasady dofinansowania uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

Kontakt w sprawie programów PFRON – drogą elektroniczną na adres: programy@pfron.org.pl

Kontakt w sprawie programu „Aktywny samorząd” – drogą elektroniczną na adres: as@pfron.org.pl

Kontakt w sprawie zadań zleczanych organizacjom i fundacjom – drogą elektroniczną na adres: zadania_zlecane@pfron.org.pl

- Informacja dla osób indywidualnych na temat dostępności – INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 4

Zapytania dotyczące między innymi: informacji o braku dostępności, wniosku o zapewnienie dostępności oraz skargi na brak dostępności.

Infolinia SOW (System Obsługi Wsparcia): 800 889 777 (połączenie bezpłatne) – czynna w dni robocze w godzinach 9:00–17:00

Pracownicy infolinii udzielają informacji w zakresie:

- nawigacja w Systemie SOW,
- wprowadzanie danych w pola formularza wniosku (dotyczy wymaganego formatu w celu poprawnego walidowania się wniosku),
- wypełnianie pól formularza wniosku (w zakresie podstawowej wiedzy merytorycznej wynikającej z przepisów prawa i ogólnych uregulowań),
- problemy techniczne w działaniu aplikacji.

Jednostki organizacyjne Biura Funduszu:

- Dyrektor Generalny: 22 505 52 22
- Departament Wsparcia Zarządu: 22 505 57 68
- Departament ds. Finansowych: 22 505 52 11
- Departament ds. Rynku Pracy: 22 505 56 50, 22 505 56 51
- Departament ds. Wpłat: 22 505 54 03, 22 505 54 04

- Departament ds. Kontroli: 22 505 56 92
- Departament ds. Windykacji Należności: 22 505 56 26, 22 505 56 31
- Departament ds. Polityki Regionalnej: 22 505 53 70
- Departament ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi: 22 505 53 70
- Departament ds. Dostępności: 538 628 050
- Departament ds. Organizacyjnych: 22 505 52 44
- Departament ds. Teleinformatyki: 22 505 55 53
- Biuro ds. Audytu Wewnętrznego i Jakości: 22 505 54 44
- Biuro ds. Analiz, Prognoz i Współpracy Międzynarodowej: 22 505 57 42, 22 505 51 22
- Biuro ds. Komunikacji: 22 505 52 73
- Rzecznik Prasowy PFRON: tel. 505 368 254, e-mail: rzecznik@pfron.org.pl

Skargi i wnioski do PFRON można składać na kilka sposobów:

- **osobiście**: w Biurze PFRON w Warszawie, al. Jana Pawła II nr 13, pokój nr 903, IX piętro, w godzinach: poniedziałek: 10:00–18:00, wtorek–piątek: 9:00–15:00,
- **drogą elektroniczną**: skargi.wnioski@pfron.org.pl lub interwencje@pfron.org.pl,
- **drogą pocztową**: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych 00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II nr 13,
- **pisemnie**: Kancelaria Biura PFRON w Warszawie, parter, pokój nr 1 lub w Oddziałach Funduszu.

Skargi i wnioski, zarówno te nadsyłane pocztą jak i drogą elektroniczną, **powinny zawierać imię, nazwisko (nazwę) i adres zamieszkania (w tym – kod pocztowy)** wnoszącego skargę lub wniosek. Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia skargi i wnioski niezawierające imienia i nazwiska oraz adresu pocztowego pozostawione zostaną bez rozpoznania. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych nie udziela odpowiedzi na listy i e-maile anonimowe oraz nieopatrzone adresem pocztowym.

ODDZIAŁ MAŁOPOLSKI PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

30-527 Kraków, ul. Na Zjeździe 11

e-mail: krakow@pfron.org.pl

- Sekretariat, dziennik podawczy:
tel. 12 312 14 00, 538 508 068 (tylko SMS)
- Centrum Informacyjno-Doradcze dla Osób z Niepełnosprawnością (CIDON): 12 312 14 33
- Dofinansowanie do wynagrodzeń, refundacja składek ZUS, KRUS (SODiR): 12 312 14 20
- Dofinansowanie kosztów szkolenia kursu języka migowego: 12 312 14 26
- Program „Aktywny samorząd”: 12 312 14 16
- Program wyrównywania różnic między regionami III: 12 312 14 18
- Postępowania skargowe na brak dostępności informacyjno-komunikacyjnej i architektonicznej: 12 312 14 12, 12 312 14 15
- Pilotażowy program „ABSOLWENT”: 312 14 17
- Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością (Moduł I-III); Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi (Moduł I-IV): 12 312 14 38
- Wsparcie i współpraca z organizacjami pozarządowymi (NGO) (Zadania zlecane): 12 312 14 22, 12 312 14 24, 12 312 14 34, 12 312 14 36, 12 312 14 37, 12 312 14 17
- Program „Rehabilitacja 25 plus”: 12 312 14 12
- Stanowisko ds. promocji i informacji: 12 312 14 27

Do budynku siedziby Oddziału Małopolskiego PFRON prowadzi wejście od strony ul. Na Zjeździe – Plac Bohaterów Getta. Do wejścia prowadzą schody z ażurowej, metalowej kratki. Wejście przystosowane dla osób np. poruszających się na wózku znajduje się po lewej stronie budynku, za szlabanem, od strony parkingu. Jest tam oznakowany podnośnik, przy którym zainstalowano system sygnalizowania potrzeby dostania się do budynku. Siedziba Oddziału mieści się na 12. piętrze – budynek jest wyposażony w windę, która jest dostępna dla osób z niepełnosprawnościami. W siedzibie Oddziału znajduje się toaleta dostosowana dla osób z niepełnosprawnościami.

Na wewnętrznym parkingu znajdują się 2 oznakowane miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami: aby z nich skorzystać, należy przejechać przez szlaban, podając hasło „PFRON”. W bezpośrednim sąsiedztwie siedziby Oddziału, przy ulicy Kącik oraz ulicy Lwowskiej znajdują się dodatkowe miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami.

W sekretariacie jest dostęp do tłumacza Języka Migowego on-line. Na stanowisku Informacji Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji dyżuruje pracownik, który posługuje się PJM.

Oddział udostępnia również numer telefonu +48 507 966 514 do kontaktu za pomocą wiadomości tekstowych.

RZECZNIK PRAW PACJENTA

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta

01-171 Warszawa, ul. Młynarska 46

Sekretariat: tel. 22 532 82 50

faks 22 506 50 64

e-mail: kancelaria@rpp.gov.pl

<http://www.rpp.gov.pl/>

Osoby, które zgłaszają się do siedziby Biura osobiście po poradę, informacje na temat praw pacjenta czy też w celu przejrzenia akt w swojej sprawie, powinny zapisać się mailowo (rezerwacja@rpp.gov.pl) lub telefonicznie (22 532 82 43) – wówczas zostanie wyznaczony dzień i godzina spotkania.

Godziny pracy: poniedziałek: 9:00–18:00, wtorek–piątek: 9:00–15:00.

Skargi, wnioski i petycje można składać:

- **pisemnie:** Biuro Rzecznika Praw Pacjenta
01-171 Warszawa, ul. Młynarska 46,
- **poczta elektroniczną:** kancelaria@rpp.gov.pl
- poprzez **ePUAP** – adres skrzynki ePUAP: [/RzPP/skrytka](#),
- **faksem** pod nr 22 506 50 64,
- **osobiście** w siedzibie Biura Rzecznika Praw Pacjenta.

Skargi i wnioski można składać także **ustnie do protokołu**, sporządzanego w czasie spotkania z pracownikiem Biura Rzecznika Praw Pacjenta. Skargi, wnioski i petycje niezawierające imienia i nazwiska (anonimy) oraz adresu do korespondencji nie są rozpatrywane. Bez odpowiedzi pozostanie również korespondencja ponawiana w sprawach, które już zostały rozpatrzone, o ile nadawca nie przedstawi nowych faktów lub okoliczności.

Jeżeli Strona uzna za uzasadnione, może zastrzec, że zawarte w pismach dane osobowe nie powinny być przekazywane innym organom administracji. Złożenie skargi, wniosku lub petycji nie może wiązać się z jakimikolwiek negatywnymi konsekwencjami dla składającego.

Informacja dla osób z trudnościami w komunikowaniu się:

Kontakt z pracownikiem Biura Rzecznika Praw Pacjenta jest możliwy za pośrednictwem:

- osoby przybranej lub poprzez zamówienie nieodpłatnej usługi tłumaczeniowej (PJM – Polski System Języka Migowego, SJM – System Języka Migowego, SKOGN – Sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych), które powinno być zgłoszone **co najmniej trzy dni robocze** przed planowaną wizytą,
- połączenie online z tłumaczem języka migowego – na stronie Biura Rzecznika Praw Pacjenta został zamieszczony banner, po kliknięciu którego użytkownik połączy się z tłumaczem języka migowego. Tłumacz po wysłuchaniu problemu osoby dzwoniącej skontaktuje się z pracownikiem Biura w celu uzyskania odpowiedzi oraz przekazania tych informacji osobie potrzebującej pomocy. Tłumacz online pozostaje do dyspozycji interesantów od poniedziałku do piątku między godziną 9:00 a 20:00,
- adres mailowy: kancelaria@rpp.gov.pl,
- numer faks: 22 506 50 64.

Informacja dla osób z niepełnosprawnością ruchową:

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta z siedzibą przy ul. Młynarskiej 46 w Warszawie dostosowane jest dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszających się na wózkach inwalidzkich).

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

00-090 Warszawa, al. Solidarności 77

tel. 22 551 77 91, faks 22 827 64 53

e-mail: biurorzecznika@brpo.gov.pl

<https://bip.brpo.gov.pl/pl>

- wniosek w języku migowym: <https://bip.brpo.gov.pl/content/zloz-wniosek-0>

Przyjęcia interesantów: poniedziałki 9:00–17:00, wtorek–piątek 9:00–15:00.

Infolinia Obywatelska tel. 800 676 676 (połączenie bezpłatne z telefonów stacjonarnych oraz komórkowych) – czynna w poniedziałki w godz. 10:00–18:00, od wtorku do piątku w godz. 8:00–16:00

Do Rzecznika Praw Obywatelskich może się zgłosić:

- każdy, kto uważa, że państwo naruszyło jego prawa,
- każdy, kto uważa, że jest nierówno traktowany z powodu tego, kim jest,
- osoba pozbawiona wolności, żeby poskarżyć się na nieludzkie traktowanie.

Rzecznik działa też na rzecz osób, które nie zgłosiły się do niego, ale mogą być pokrzywdzone wadliwymi przepisami albo sposobem ich stosowania.

Rzecznik stara się przeciwdziałać krzywdzie wskazując władzom, gdzie warto zmienić albo udoskonalić prawo.

**Pełnomocnik Terenowy w Katowicach
(dla woj. śląskiego, małopolskiego, świętokrzyskiego)**

40-032 Katowice, ul. Jagiellońska 25, pokój 122,
tel. 32 728 68 00, faks 32 728 68 23

Przyjęcia interesantów: poniedziałek, środa, piątek w godzinach 9:00–15:00,
wtorek w godzinach 10:00–17:00.

**PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY
OKRĘGOWY INSPEKTORAT PRACY W KRAKOWIE**

31-011 Kraków, pl. Szczepański 5
tel. 12 424 04 50, fax 12 421 50 11
e-mail: kancelaria@krakow.pip.gov.pl

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie udziela **bezpłatnych porad prawnych** z zakresu prawa pracy i bhp. Pod wskazanymi adresami można skontaktować się listownie lub mailowo.

Osobiste, bezpośrednie porady prawne udzielane są:

- w Okręgowym Inspektoracie Pracy w Krakowie, Plac Szczepański 5, pokój nr 010 (parter), w poniedziałek: w godz. 12:00–18:00, wtorek – piątek: w godz.: 09:30–14:30,
- w oddziale w Nowym Sączu, ul. Pijarska 14, od poniedziałku do piątku w godz. 9:30–14:30,
- w oddziale w Tarnowie, ul. Mostowa 7, od poniedziałku do piątku w godz. 09.30–14.30.

Istnieje obowiązek wcześniejszego, telefonicznego umawiania i rejestrowania osób zainteresowanych skorzystaniem z bezpośredniej porady prawnej (w godzinach od 09:00–15:00) pod numerami telefonów:

- dla Krakowa: 881 483 853,
- dla Nowego Sącza: 18 448 25 22,
- dla Tarnowa: 14 420 28 61.

Aktualne informacje na temat udzielania porad prawnych w OIP w Krakowie dostępne są na stronie internetowej: <https://krakow.pip.gov.pl>

Porady telefoniczne udzielane są wyłącznie przez Centrum Poradnictwa Państwowej Inspekcji Pracy w dni robocze w godz. od 09:00 do 15:00 pod numerami telefonów:

- **801 002 006** – dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych,
- **459 599 000** – dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych.

Porady z zakresu prawa pracy oraz bhp udzielane są również **telefonicznie** przez pracowników Okręgowego Inspektoratu Pracy w Krakowie od poniedziałku do piątku w godzinach od 9:00 do 15:00

- Infolinia dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych: **801 002 417**
- Infolinia dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych: **459 595 417**

Państwowa Inspekcja Pracy nie odpowiada na anonimy. Korespondencja powinna zawierać co najmniej wskazanie:

- osoby, od której pochodzi (jej imienia i nazwiska),
- adresu (kodu pocztowego, miejscowości, ulicy, nr domu i mieszkania) tej osoby,
- przedmiotu sprawy której dotyczy.

Wnosząc skargę w imieniu innej osoby, zgłaszający ma obowiązek dołączyć do pisma zgodę osoby, na rzecz której wnoszona jest skarga. Zgoda powinna być wyrażona w sposób wyraźny, np. w formie pełnomocnictwa, jeżeli z treści pełnomocnictwa taka zgoda wynika. W przypadku nie uzupełnienia wymienionych danych, sprawa nie będzie rozpatrzona.

Podczas kontroli Państwowa Inspekcja Pracy nie ujawnia faktu złożenia skargi inicjującej czynności kontrolne, chyba, że osoba skarżąca wyrazi na to uprzednio pisemną zgodę (Art. 15c Konwencji Nr 81 Międzynarodowej Organizacji Pracy).

URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

00-950 Warszawa, plac Powstańców Warszawy 1

tel. 22 556 08 00

e-mail: uokik@uokik.gov.pl

<https://www.uokik.gov.pl/>

Sprawy konsumenckie są to spory pomiędzy przedsiębiorcą (spółką, osobą, która prowadzi działalność gospodarczą) a konsumentem (osobą fizyczną, która nie prowadzi działalności gospodarczej).

Urząd prowadzi bezpłatne informacje, porady dla konsumentów:

- **osobiście,**

- **telefonicznie: Infolinia Konsumentka**, prowadzona przez Fundację Konsumentów tel. **801 440 220** oraz **22 266 76 76** (od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–18:00, opłata wg taryfy operatora),
- **mailowo: porady@dlakonsumentow.pl**

Zgodnie z obowiązującym prawem, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podejmuje działania w przypadku naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W sprawach bardziej skomplikowanych, zwłaszcza takich gdzie jest potrzeba analizy dokumentów oraz w sprawach indywidualnych bezpłatną pomoc prawną konsumentom mogą uzyskać m. in. u miejskich lub powiatowych rzeczników konsumentów. Do ich kompetencji należy:

- zapewnienie bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- składanie wniosków w sprawie stanowienia i zmiany przepisów prawa miejscowego w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- występowanie do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów,
- współdziałanie z właściwymi miejscowo delegaturami Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, organami Inspekcji Handlowej oraz organizacjami konsumenckimi,
- wytaczanie powództwa na rzecz konsumentów oraz wstępowanie, za ich zgodą, do toczącego się postępowania w sprawach o ochronę interesów konsumentów.

Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie

31-011 Kraków, plac Szczepański 5

tel. 12 422 96 16, 12 421 75 79

MIEJSKI RZECZNIK KONSUMENTÓW

31-549 Kraków, Al. Powstania Warszawskiego 10

Sekretariat: 12 616 93 48

Punkt Konsultacji Prawnej Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Krakowie: Centrum Administracyjne, parter, box 49 (wejście od ul. Kordylewskiego) – porady są udzielane od poniedziałku do piątku w godz. 7:40–15:30.

Porady prawne są udzielane również:

- elektronicznie: <https://peu.um.krakow.pl/usluga/-/usluga/RK-01> (istnieje konieczność posiadania potwierdzonego profilu zaufanego w celu złożenia wniosku drogą elektroniczną),
- telefonicznie: tel. 12 616 93 60, 12 616 93 70.

Porady są udzielane wyłącznie konsumentom, mieszkańcom powiatu krakowskiego – miejskiego oraz ziemskiego w sporach z przedsiębiorcami.

- strona www: <http://www.bip.krakow.pl/rzecznik>

Istnieje także możliwość uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej:

- pod numerami Infolinii Konsumentkiej 801 440 220 oraz 22 290 89 16, prowadzonej przez Fundację Konsumentów i Stowarzyszenie Konsumentów Polskich, od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00, opłata wg taryfy operatora,
- w Konsumentckim Centrum E-porad, gdzie eksperci Stowarzyszenia dla Powiatu, Stowarzyszenia Aquila i Stowarzyszenia Euro-Concret udzielają odpowiedzi drogą elektroniczną pod adresem: porady@dlakonsumentow.pl

WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT INSPEKCJI HANDLOWEJ W KRAKOWIE

31-752 Kraków, ul. Ujastek 7, Sekretariat: tel. 12 448 10 30

e-mail: sekretariat@krakow.wiih.gov.pl

ePUAP: [/vkf2ix527j/SkrytkaESP](https://pue.gov.pl/voicemail/2ix527j/SkrytkaESP)

Godziny urzędowania: poniedziałek: 9:00–17:00, wtorek – piątek: 7:30–15:30.

Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Inspekcja Handlowa jest najwłaściwszą instytucją, żeby skargę na to, jak dany przedsiębiorca przedstawia ceny, wprowadza w błąd co do masy towarów itp. Inspektorzy mogą wówczas przeprowadzić kontrolę w danym sklepie i nałożyć karę. Inspekcja Handlowa jest też jedną z instytucji, które prowadzą ADR, czyli pozasądowe rozstrzygnięcie sporów. Zamiast iść do sądu, można powierzyć sprawę bezstronnym i fachowym mediatorom Inspekcji.

Wydział ds. Pozasądowego Rozwiązania Sporów Konsumentckich:

tel. 12 448 10 44, e-mail: k.kolacz@krakow.wiih.gov.pl; k.kasperek@krakow.wiih.gov.pl

Jednym z zadań organu Inspekcji Handlowej jest prowadzenie poradnictwa. Porady udzielane są z zakresu przepisów regulujących obrót towarowy i praw konsumentckich, zarówno konsumentom, jak i przedsiębiorcom. Porady można uzyskać drogą telefoniczną, pisemną (poczta elektroniczna i tradycyjna) oraz osobiście w siedzibie Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w Krakowie, przy ul. Ujastek 7. Porady udzielane są bezpłatnie.

FEDERACJA KONSUMENTÓW**Rada Krajowa Federacji Konsumentów**

00-364 Warszawa, ul. Ordynacka 11 lok. 1

tel. 22 827 11 73, faks 22 827 54 74

e-mail: sekretariat@federacja-konsumentow.org.pl<http://www.federacja-konsumentow.org.pl/>**MIEJSKIE CENTRUM PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W KRAKOWIE**

31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1

tel. 12 411 41 21, 411 94 02

faks: 12 410 56 22

e-mail: sekretariat@mcpu.krakow.pl<https://www.mcpu.krakow.pl>**Punkt Konsultacyjny**

31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1

tel. 12 411 41 21 wew. 115

- dyżury psychologa: poniedziałek, środa, piątek: 8:00–15:30, wtorek, czwartek: 8:00–18:00,
- dyżury prawnika: wtorek: 15:00–17:00, środa: 14.00–18.00, czwartek: 16:00–18:00.

Filia Punktu Konsultacyjnego

30-533 Kraków, Rynek Podgórski 4/2a

tel. 12 656 27 34

- dyżury psychologa: wtorek: 8:00–15:00,
- dyżury prawnika: poniedziałek: 17:00–19:00, czwartek: 16:00–18:00.

Porady i konsultacje w zakresie szeroko rozumianej problematyki uzależnień dla osób uzależnionych i używających szkodliwie (alkoholu, alkoholu i narkotyków, leków, dopalaczy, nikotyny), współuzależnionych (partnerów osób uzależnionych), członków rodzin oraz osób bliskich jak również pracowników instytucji pomocowych. Pomoc w zakresie poradnictwa poprzez: anonimowe i nieodpłatne spotkania o charakterze konsultacyjnym i motywacyjnym dla osób zgłaszających się z własnej inicjatywy, a także z osobami opuszczającymi Dział Opieki Nad Osobami Nietrzeźwymi oraz cykliczne spotkania motywujące do podjęcia terapii z osobami uzależnionymi.

Telefon Zaufania dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin

- 12 411 60 44 czynny całą dobę.

Telefon dedykowany jest szczególnie osobom dotkniętym problemem alkoholowym (osoby uzależnione, rodziny lub bliscy osób uzależnianych, osoby pijące ryzykownie). Telefoniczne poradnictwo jest również świadczone osobom nadużywającym innych substancji psychoaktywnych, doświadczonym przemocą, problemami zdrowotnymi i innymi problemami egzystencjalnymi. Jedną z nielicznych tego typu działalności pomocowych w Polsce, działających całą dobę.

KRAKOWSKIE CENTRUM TERAPII UZALEŻNIEŃ

30-552 Kraków, ul. Wielicka 73

e-mail: poradnia@kctu.pl

tel. 12 425 57 47 (centrala),

Centrala telefoniczna obsługuje następujące wewnętrzne numery:

- 1 - Ośrodek Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia
- 2 - Ośrodek Psychoterapii DDA
- 3 - Dział Administracji, Sekretariat Dyrektora
- 4 - Faks

Wszechstronna pomoc specjalistów dla osób uzależnionych (od alkoholu, narkotyków, hazardu, internetu) oraz „eksperymentujących” z różnymi substancjami, a także dla dzieci (również dorosłych) osób uzależnionych oraz innych członków rodzin, w których jest osoba uzależniona. KCTU udziela świadczeń zdrowotnych w trybie ambulatoryjnym oraz dziennym dla osób uzależnionych oraz ich rodzin. Świadczenia finansowane są przez Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Miasta Krakowa oraz ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych.

Punkt Konsultacyjny KCTU udziela bezpłatnych porad dla dorosłych i młodzieży z problemem uzależnień behawioralnych (patologicznego hazardu, nałogowych zachowań seksualnych, nałogowego używania komputera/internetu) oraz ich bliskich. Wizyta nie wymaga aktualnego ubezpieczenia.

30-552 Kraków, ul. Wielicka 73 – parter, czynny w poniedziałek i czwartek w godz. 8:00–15:00

Rejestracja telefoniczna pod numerem tel. 12 435 57 47 wew. 1 lub 505 163 623
Porady są również udzielane mailowo: punkt@kstu.pl

W skład Krakowskie Centrum Terapii Uzależnień wchodzi dwa ośrodki psychoterapii:

- Ośrodek Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia – Ambulatorium i Oddział Dzienny
30-552 Kraków, ul. Wielicka 73
tel. 12 425 57 47 wew. 1

- Ośrodek Psychoterapii Dorosłych Dzieci Alkoholików – Ambulatorium
30-836 Kraków, ul. Jerzmanowskiego 40
tel. 12 425 57 47 wew. 2, e-mail: filia@kctu.pl

SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE (SOW)

31-964 Kraków, os. Krakowiaków 46
tel. 12 425 81 70, faks: 12 644 45 05
e-mail: oodp.krakowiakow@caritas.pl

Ośrodek świadczy pomoc z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, polegającą na udzielaniu specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej oraz w formie pracy socjalnej. Osoby, które ze względu na przemoc w rodzinie, są zmuszone opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania, mogą skorzystać z całodobowego schronienia w SOW. Zapewnionych jest 25 miejsc dla osób doświadczających przemocy w rodzinie dla osób z terenu całego kraju.

OŚRODKI PORADNICTWA I TERAPII RODZIN

Ośrodki zapewniają pomoc osobom i rodzinom mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, związanych między innymi z przemocą, przeżywaniem żałoby, chorobą psychiczną, uzależnieniem czy sytuacją kryzysową. W ośrodkach znajdują też wsparcie osoby z zaburzeniami lękowymi, zaburzeniami depresyjnymi, stanami po próbach samobójczych, zaburzeniami psychotycznymi. W Krakowie nieodpłatnie usługi poradnictwa i terapii świadczą cztery ośrodki, których działania finansowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

- **„Podbrzezie” Krakowski Instytut Psychoterapii**
31-054 Kraków, ul. Podbrzezie 6
tel. 12 423 02 28, 783 222 263, e-mail: podbrzezie@kip.edu.pl
Ośrodek czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00–18:00.
- **„Krakowiaków” Krakowski Instytut Psychoterapii**
31-962 Kraków, os. Krakowiaków 2
tel. 12 644 12 66, w. 21, e-mail: krakowiakow@kip.edu.pl
Ośrodek czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00–18:00
- **„Ptaszyckiego” Krakowski Instytut Psychoterapii**
31-979 Kraków, ul. Ptaszyckiego 6
tel. 692 960 436, e-mail: ptaszyckiego@kip.edu.pl
Ośrodek czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00–18:00.

- **Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin – Dobra Nadzieja**
e-mail: opitr_basztowa@op.pl
 - 31-135 Kraków, ul. Batorego 5
tel. 12 633 35 31
Rejestracja czynna: poniedziałek – piątek: 08:00–20:00
 - 30-709 Kraków, ul. Stoczniovców 7
tel. 12 633 35 31,
Rejestracja czynna: poniedziałek – piątek: 08:30–14:30

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 8B, www.oik.krakow.pl

- **całodobowy numer interwencyjny: 12 421 92 82**
- **sekretariat** czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 7:30–15:30
tel. 12 421 82 42, faks 12 421 6976

OIK udziela bezpłatną, specjalistyczną pomoc psychologiczną dla osób cierpiących wskutek traumatycznych doświadczeń, przeżywających kryzysy związane np. z przemocą w bliskich relacjach, przeżywaną żałobą, zagrożeniem samobójczym, doświadczeniem przestępstwa. Pomoc jest udzielana w osobistym kontakcie oraz przez telefon.

Klientom OIK zapewnione jest również poradnictwo prawne i praca socjalna.

W Ośrodku funkcjonuje hostel zapewniający 8 miejsc całodobowego schronienia dla osób wymagających pomocy w związku z przeżywanym kryzysem.

W OIK działa również:

- **Krakowski Telefon Zaufania** czynny codziennie w godz. 16:00–21:00
nr **12 413 71 33**

Krakowski Telefon Zaufania jest przeznaczony dla osób przeżywających codzienne trudności, osamotnienie, nie mających do kogo zwrócić się o pomoc, potrzebujących porozmawiać z życzliwą osobą.

INSTYTUT PSYCHOLOGII ZDROWIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHOLOGICZNEGO

02-412 Warszawa, ul. Gęślarska 3

tel. 22 863 87 38, faks 22 863 42 75

e-mail: poczta@ipz.edu.pl

- **Platforma 116sos.pl** (<https://www.116sos.pl/>)

Pomoc udzielana jest z wykorzystaniem trzech kanałów komunikacyjnych:

- **Kryzysowy Telefon Zaufania tel. 116 123** czynny codziennie przez całą dobę. Numer ten jest **bezpłatny**. Kryzysowy Telefon Zaufania powstał z myślą o osobach, które z różnych powodów nie mają możliwości bezpośredniego kontaktu z psychologiem. Oferta Poradni kierowana jest do osób dorosłych w kryzysie emocjonalnym, potrzebujących wsparcia i porady psychologicznej, rodziców potrzebujących wsparcia w procesie wychowawczym oraz osób niepełnoprawnych. Poradnia Telefoniczna udziela pomocy psychologicznej osobom doświadczającym kryzysu emocjonalnego, samotnym, cierpiącym z powodu depresji, bezsenności, chronicznego stresu.
- **Formularz na stronie** – wiadomości można wysłać poprzez formularz kontaktowy znajdujący się na stronie platformy 116sos.pl: <https://www.116sos.pl/formularz>. Porad mailowych udzielają pracownicy oraz współpracownicy Pogotowia „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego doświadczeni w udzielaniu pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie oraz znajdujących się w sytuacji kryzysowej.
- **Czat** – rozmowa poprzez chat dostępny na stronie: <https://www.116sos.pl/> odbywa się w czasie rzeczywistym i jest możliwa w dni powszednie od poniedziałku do piątku w godz. 20:00–22:00.
- **Telefon zaufania dla osób cierpiących z powodu uzależnień behawioralnych**, (są to wszystkie uzależnienia, które nie są związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków), czyli na przykład uzależnienie od hazardu, uzależnienie od internetu lub komputera, seksologizm, pracoholizm, uzależnienie od zakupów czy objadania się) działa codziennie w godz. 17:00–22:00 pod numerem **801 889 880**. Koszt połączenia z telefonów stacjonarnych to koszt jednego impulsu, według taryfy operatora. Koszt połączenia z telefonów komórkowych – cena za każdą minutę, zależnie od taryfy operatora.
- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia**
00-023 Warszawa, ul. Widok 24 (II piętro)
Sekretariat: tel. 22 824 25 01, faks: 22 823 96 64 (sekretariat czynny w godzinach: poniedziałek–piątek: 8:00–20:00, sobota: 9:00–14:00)
e-mail: sekretariat@niebieskalinia.pl
 - **Poradnia Telefoniczna „Niebieskiej Linii”**: tel. 22 668 70 00
 - **Poradnia Mailowa „Niebieskiej Linii”**: poradnia@niebieskalinia.pl

OKRĘGOWY OŚRODEK POMOCY DLA OSÓB POKRZYWDZONYCH PRZESTĘPSTWEM

Krakowskie Forum Organizacji Społecznych KraFOS

30-347 Kraków, ul. Kapelanka 60, parter, lokal nr 8, tel. 12 421 22 88

całodobowy telefon: 504 704 933,

e-mail: pokrzywdzeni@krafos.pl,

<https://pokrzywdzeni.krafos.pl/>

EPUAP: /Krafos/SkrytkaESP

Godziny otwarcia: poniedziałek, środa, piątek 8:00–15:00; wtorek, czwartek 13:00–20:00; sobota 8:00–13:00

Obecnie na terenie Małopolski funkcjonuje 9 placówek. Okręgowy Ośrodek znajduje się w Krakowie, zaś Lokalne Punkty Pomocy w Chrzanowie, Miechowie, Myślenicach, Olkusz, Oświęcimiu, Suchej Beskidzkiej, Wadowicach i Wieliczce.

Ośrodek zapewnia bezpłatną pomoc specjalistyczną oraz materialną osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin. Skorzystać można między innymi z pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej, prawnej i mediacji. Pomoc psychologiczna udzielana jest również świadkom. W razie potrzeby skorzystania z pomocy należy przyjść, zadzwonić lub napisać – osoba pierwszego kontaktu w Ośrodku pomoże w zakwalifikowaniu do odpowiedniej formy pomocy i umówi termin bezpłatnej wizyty u specjalisty.

FUNDACJA NAGLE SAMI

01-524 Warszawa, Al. Wojska Polskiego 1A

<https://naglesami.org.pl/>

- **Bezpłatny telefon wsparcia dla osób w żałobie Fundacji Nagle Sami:**
800 108 108 (czynny w dni robocze od 14:00 do 20:00)
- **Ośrodek Terapeutyczny:**
tel. 502 511 138 (w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 9:30–16:30), e-mail: info@naglesami.org.pl
- **Dział Szkoleń:** tel. 512 674 874

Z pomocy Fundacji mogą korzystać: osoby, które straciły bliskich i znajdują się na różnych etapach żałoby, dzieci, które straciły krewnych z najbliższej rodziny, rodziny, przyjaciele, znajomi i współpracownicy osób owdowiałych i osieroconych, przedstawiciele instytucji, które z urzędu świadczą pomoc osobom po stracie, szkoły, które potrzebują wsparcia w związku ze śmiercią lub żałobą ucznia, organizacje (firmy, instytucje) doświadczające kryzysu związanego ze stratą (śmierć lub żałoba pracownika). Fundacja świadczy indywidualną pomoc psychologiczną, pro-

wadzi grupy wsparcia dla osób dorosłych, świadczy pomoc dzieciom i rodzicom, prowadzi zajęcia relaksacyjne, świadczy wsparcie prawne, prowadzi bezpłatny telefon wsparcia dla osób w żałobie, warsztaty i szkolenia dla specjalistów, organizuje szkolenia dla kadry pedagogicznej i pracodawców, świadczy wsparcie w formie interwencji kryzysowej i w ramach pakietów wsparciowych dla organizacji.

TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

tel. **116 111** (numer **bezpłatny** dostępny ze wszystkich telefonów stacjonarnych i komórkowych) **czynny 24h na dobę, 7 dni w tygodniu.**

Więcej informacji i kontakt online przez stronę: www.116111.pl

Bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla dzieci i młodzieży, zapewnia dzwoniącym możliwość dzielenia się troskami, rozmawiania o sprawach dla siebie ważnych oraz wsparcia w trudnych sytuacjach.

Formy pomocy: konsultacje telefoniczne i online, interwencje podejmowane w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia, działania edukacyjne i informacyjne.

TELEFON DLA RODZICÓW I NAUCZYCIELI

W SPRAWIE BEZPIECZEŃSTWA DZIECI

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

tel. **800 100 100** (numer **bezpłatny** dostępny ze wszystkich telefonów stacjonarnych i komórkowych) **czynny od poniedziałku do piątku** w godz. 12:00–15:00 w języku polskim i w poniedziałki w godz. 9:00–11:00, środy, niedziele w godz. 20:00–22:00 w języku rosyjskim.

e-mail: pomoc@800100100.pl

Więcej informacji i kontakt online przez stronę: www.800100100.pl

Bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności wynikające z problemów i zachowań ryzykownych.

Formy pomocy: konsultacje telefoniczne i online w sytuacjach związanych z problemami rodziców/opiekunów i nauczycieli z podejrzeniem lub stwierdzeniem doświadczania przez dzieci i młodzież agresji i przemocy w szkole, cyberprzemocy i zagrożeń związanych z nowymi technologiami, wykorzystywania seksualnego, kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, uzależnień, depresji, myśli samobójczych lub zaburzeń odżywiania.

RZECZNIK PRAW DZIECKA

00-791 Warszawa, ul. Chocimska 6
 tel. 22 583 66 00, faks 22 583 66 96
 e-mail: rpd@brpd.gov.pl
<http://www.brpd.gov.pl>

Przyjęcia interesantów: od poniedziałku do piątku w godz. 8:15-16:15

Kontakt z Rzecznikiem Praw Dziecka odbywa się za pośrednictwem Biura Rzecznika Praw Dziecka. Wszystkie sprawy można kierować osobiście, za pośrednictwem poczty elektronicznej, telefonicznie lub wysyłając list. Rzecznik gwarantuje zachowanie poufności uzyskanych informacji (należy to zaznaczyć we wniosku).

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 800 12 12 12 – telefon bezpłatny, czynny przez całą dobę, siedem dni w tygodniu (pod numer interwencyjny mogą też dzwonić osoby dorosłe, aby zgłosić problemy dzieci lub rażące zaniedbania względem nich).

Do dziecięcego telefonu zaufania najczęściej zgłaszane są sprawy dotyczące przemocy, problemów emocjonalnych, w relacjach rówieśniczych, szkolnych i rodzinnych oraz wynikających z okresu dorastania. Zespół Dziecięcego Telefonu Zaufania prowadzi także edukację upowszechniającą prawa dziecka poprzez spotkania oraz zajęcia edukacyjne.

Umieszczenie Dziecięcego Telefonu Zaufania w strukturach Biura Rzecznika Praw Dziecka umożliwia jego konsultantom możliwość zajmowania się problemem, monitorowanie sytuacji oraz organizowanie dalszej pomocy w oparciu o współpracę z wieloma instytucjami.

TERENOWY KOMITET OCHRONY PRAW DZIECKA W KRAKOWIE

31-509 Kraków, ul. Lubomirskiego 21
 tel. 531 213 587, e-mail: tkopd@wp.pl

Głównym i jedynym celem Komitetu jest ochrona praw i interesów dziecka oraz rodziny. Dla realizacji wytyczonego celu Komitet podejmuje różne działania: działalność interwencyjną, kontrolną i profilaktyczną, broni indywidualnych i zbiorowych praw dziecka i udziela porad pedagogicznych, psychologicznych i prawnych dzieciom pokrzywdzonym i ich rodzinom.

STOWARZYSZENIE LEKARZE NADZIEI

31-548 Kraków, Al. Pokoju 7
 tel. **12 414 30 05**, faks 12 413 25 29
 e-mail: medaid@sln.org.pl, www.sln.org.pl

Przychodnia Lekarska dla Ludzi Bezdomnych i Ubogich mieści się w budynku Centrum Dzieła Pomocy Św. Ojca Pio na 1 piętrze:

31-107 Kraków, ul. Smoleńsk 4

tel. 12 433 51 30, e-mail: przychodnia@sln.org.pl

Czynna w godz. 11:00–16:00 (bez sobót i świąt)

- rejestracja: w godz. 12:00–16:00
- zabiegi pielęgniarские: w godz. 11:00–13:00
- konsultacje lekarskie: w godz. 12:00–16:00

Charytatywny Punkt Wydawania Darów, Leków i Materiałów Medycznych

31-875 Kraków, os. Dywizjonu 303, Pawilon 1, tel. 12 647 28 08

Charytatywny Punkt Wydawania Darów, Leków i Materiałów Medycznych SLN jest czynny w poniedziałki i środy w godz. 14:00–16:30 oraz we wtorki, czwartki i piątki w godz. 11:00–13:30.

MAŁOPOLSKIE CENTRUM INFORMACJI KULTURALNEJ

OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH GALERIA „STAŃCZYK”

30-079 Kraków, ul. Królewska 94

tel./faks 12 636 85 84

e-mail: galeriastanczyk@vp.pl, www.idn.org.pl/fson/stanczyk.html

Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–16:00.

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

(akty prawne, informacje, ustawy, wszystko dla pracodawców osób niepełnosprawnych)

Biuro Zarządu: 00-676 Warszawa, ul. Marszałkowska 55/73 lok. 61

tel. 22 620 32 02, faks 22 620 32 02 w. 120

e-mail: biuro@popon.pl,

www.popon.pl; <https://ekspertpopon.pl/>

STRAŻ MIEJSKA MIASTA KRAKOWA

Bardzo ważną inicjatywą krakowskiej Straży Miejskiej jest uruchomienie specjalnego, czynnego całą dobę, numeru telefonu **515 251 986**, pod którym **wyłącznie osoby niesłyszące** za pomocą SMS mogą zgłaszać interwencje dyżurnemu Straży Miejskiej. Osoba korzystająca z numeru powinna w treści wiadomości wpisać: rodzaj zauważonej nieprawidłowości, miejsce zdarzenia, imię, nazwisko oraz adres osoby zgłaszającej.

Całodobowy numer interwencyjny Straży Miejskiej: 986 (zarówno z telefonów komórkowych jak i stacjonarnych – nie ma potrzeby wybierania numeru kierunkowego).

STUDENCKA PORADNIA PRAWNA WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

30-101 Kraków, al. Z. Krasińskiego 18/3

tel. 506 006 672

e-mail: poradnia.prawna@uj.edu.pl,

<https://poradnia.law.uj.edu.pl/start>

Godziny otwarcia Sekretariatu: poniedziałek, wtorek w godz. 8:00–13:00; środa, czwartek w godz. 13:00–17:00; piątek w godz. 10:00–13:00 (w okresie wakacyjnym harmonogram pracy Poradni może ulec zmianie).

Studencka Poradnia Prawna UJ nie udziela porad prawnych telefonicznie, ani ustnie, tylko w formie pisemnych opinii.

Studencka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego działa od roku 1997 i udziela **bezpłatnych porad prawnych** przede wszystkim osobom ubogim, których nie stać na poniesienie kosztów profesjonalnej, odpłatnej pomocy prawnej (przez adwokatów i radców prawnych), a także osobom prawnym (m. in. fundacjom i stowarzyszeniom), spełniającym ten warunek. Dodatkowo Poradnia zajmuje się sprawami dyscyplinarnymi na krakowskich uczelniach wyższych, występując w roli obrońców obwinionych studentów.

W celu skorzystania z porad prawnych Studenckiej Poradni Prawnej Uniwersytetu Jagiellońskiego niezbędne jest wypełnienie formularza informacyjnego i wyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych. Można tego dokonać na trzy sposoby:

- poprzez wizytę w siedzibie Poradni i wypełnienie wskazanych dokumentów przy pomocy studenta;
- wysyłając wskazane dokumenty, pobierane ze strony Poradni (zakładka Formularze) drogą listowną, wraz z kserokopią dokumentów związanych ze sprawą;
- wysyłając skany wskazanych dokumentów, pobranych ze strony Poradni (zakładka Formularze) drogą mailową, wraz ze skanami dokumentów związanych ze sprawą.

E-maile należy kierować na skrzynki pocztowe poszczególnych sekcji:

- prawa cywilnego - Spc1@uj.edu.pl
- prawa karnego - Spkarne@uj.edu.pl
- prawa pracy - Spp@uj.edu.pl
- praw człowieka - Spcz@uj.edu.pl

w sytuacji gdy nie wiemy, która sekcja jest adekwatna do rozpoznania danej sprawy wysyłamy na adres ogólny – poradnia.prawna@uj.edu.pl

Do siedziby Poradni można się zgłaszać osobiście w godzinach pracy Sekretariatu.

FUNDACJA „COGNOSCO”

31-543 Kraków, ul. Prof. W. Szafera 7/33

tel. 12 307 25 10

e-mail: sekretariatcognosco@gmail.com,

<https://poradnieprawne.org/>

Godziny pracy: dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 9:00–18:00.

Fundacja „Cognosco” to krakowska organizacja pozarządowa zajmująca się udzielaniem pomocy prawnej osobom najbardziej potrzebującym. Fundacja udziela **bezpłatnych porad prawnych** w wyznaczonych punktach na terenie województwa małopolskiego. W celu umówienia się na poradę prawną należy zadzwonić na numer 12 307 25 10. Zapisy na dyżury odbywają się telefonicznie. Istnieje możliwość przesłania wiadomości mailowej zawierającej zwięzły opis problemu z którym Państwo się zgłaszają wraz z numerem kontaktowym. W takim przypadku wolontariusz skontaktuje się celem ustalenia terminu spotkania z prawnikiem. W ramach działań Fundacji nie są udzielane porady prawne przez telefon ani e-mailowo. Porady prawne udzielane są wyłącznie na wyznaczonych dyżurach.

7.2. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz mediacja

W Krakowie działa 31 punktów pomocy prawnej (w różnych lokalizacjach miasta), w tym 23 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, z czego 2 punkty to punkty nieodpłatnej mediacji oraz 8 punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz nieodpłatna mediacja adresowana jest do wszystkich osób, które nie są w stanie z własnych środków opłacić kosztów usługi prawnika, doradcy obywatelskiego czy też mediatora. Pomoc przysługuje również przedsiębiorcom samozatrudnionym, czyli takim, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą. Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie.

Osoba uprawniona, chcąc skorzystać z pomocy prawnej tj. nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub nieodpłatnej mediacji

przed uzyskaniem porady składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Udzielając pomocy prawnej, prawnik wskaże zainteresowanym osobom, jakie są ich prawa i obowiązki oraz pokaże sposób rozwiązania ich problemu prawnego, pomoże również w sporządzeniu odpowiednich pism takich jak pozew, pismo o zwolnienie od kosztów lub o ustanowienie adwokata z urzędu. Nieodpłatna pomoc prawna ma typowo prawny charakter. Porady prawnej udziela osoba kompetentna z odpowiednim doświadczeniem, np. adwokat, radca prawny, aplikant radcowski lub adwokacki.

System nieodpłatnej pomocy kierowany jest także do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym do osób z niepełnosprawnościami.

Oprócz możliwości uzyskania porady stacjonarnie w punkcie, osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się, mogą korzystać z porady poza lokalem punktu lub przy użyciu środków porozumiewania się na odległość, takich jak telefon, mogą również skorzystać z pomocy tłumacza języka migowego.

Poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierza do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu. W razie potrzeby, osoba świadcząca poradnictwo sporządza wspólnie z osobą uprawnioną plan działania i wspomaga jego realizację. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje między innymi porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego. W zakres poradnictwa obywatelskiego może wchodzić również nieodpłatna mediacja. Porada obywatelska może, ale nie musi dotyczyć problemu typowo prawnego.

Nieodpłatna mediacja kierowana jest do osób, które znajdują się w konflikcie. Nieodpłatną mediację prowadzi mediator, który pomaga stronom dojść do porozumienia, bez potrzeby stawania przed sądem.

Nieodpłatna mediacja jest rodzajem polubownego rozwiązywania konfliktów. Stroną inicjującą przeprowadzenie nieodpłatnej mediacji może być wyłącznie osoba uprawniona. Celem mediacji jest wypracowanie rozwiązania między stronami sporu poprzez dialog z udziałem mediatora. Nieodpłatną mediację prowadzi

mediator, który może także pomóc obywatelowi w sporządzeniu projektu umowy o mediację, wniosku o jej przeprowadzenie przed sądem, wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej lub wniosku do sądu o zatwierdzenie ugody, którą zawarto wcześniej podczas mediacji.

Jak uzyskać poradę?

- ustal termin wizyty dzwoniąc pod numer telefonu: 728 366 319 (rejestracja czynna od poniedziałku do piątku w godz. 7:30–16:00),
 - wybierz numer punktu z dogodną dla Ciebie lokalizacją,
lub
 - umów się samodzielnie poprzez formularz na stronie np.ms.gov.pl/zapisy
 - zgłoś się w umówionym terminie do punktu wyznaczonego podczas rejestracji,
- wypełnij oświadczenie,
 - anonimowo przekaz swoją opinię odnośnie udzielonej porady.

Starając się o poradę w wybranym punkcie należy przede wszystkim pamiętać o tym, żeby dostarczyć prawnikowi wszystkie dokumenty dotyczące sprawy, w szczególności: umowy, akty notarialne, pisma urzędowe, itp.

Szczegółowe informacje oraz harmonogram działania Punktów znajdują się na stronie: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=150105

Lokalizacja oraz harmonogram działania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP) oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (NPO) na terenie Gminy Miejskiej Kraków w roku 2022:

Numer Punktu	Nazwa jednostki udostępniającej lokal i usytuowanie lokalu	Godziny działania punktu od poniedziałku do piątku	Rodzaj świadczonej usługi
1.	Urząd Miasta Krakowa os. Centrum C 10 (pokój nr 4)	godz. 8:00-12:00	NPP
2.		godz. 12:00-16:00	
3.		godz. 16:00-20:00	
4.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Rzeźnicza 2 (pokój nr 28)	godz. 15:30-19:30	NPO
5.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Józefińska 14 (pokój nr 003)	godz. 16:00-20:00	
6.	Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 55 (wejście od ul. Krakowskiej 53, parter)	godz. 15:30-19:30	
7.	Dom Pomocy Społecznej ul. Helclów 2 (pokój nr 10)	godz. 16:00-20:00	
8.	Miejskie Dzielne Domy Pomocy Społecznej ul. Sas-Zubrzyckiego 10 (dom nr 1 „Socius”)	godz. 11:00-15:00	
9.	Urząd Miasta Krakowa Al. Powstania Warszawskiego 10 (pokój nr 49)	godz. 16:00-20:00	NPP
10.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 7)	godz. 7:30-11:30	NPP
11.		godz. 11:30-15:30	NPO
12.	Centrum Kultury Podgórze ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 36 (pokój nr 17)	godz. 10:00-14:00	
13.		godz. 14:00-18:00	
14.	Urząd Miasta Krakowa Pl. Wszystkich Św. 3-4 (pokój nr 6)	godz. 16:00-20:00	NPP
15.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Na Kozłówce 27 (pokój nr 2a)	godz. 15:30-19:30	
16.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 7)	godz. 16:00-20:00	

17.	Urząd Miasta Krakowa ul. Sarego 4 (pokój nr 12a)	godz. 08:00-12:00	NPP	
18.		godz. 12:00-16:00		
19.		godz. 16:00-20:00		
20.	Urząd Miasta Krakowa ul. Wielopole 17a (pokój nr 4)	godz. 16:00-20:00		
21.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 7)	godz. 16:00-20:00		
22.	Urząd Miasta Krakowa Plac Na Stawach 1 (sala konferencyjna)	godz. 16:00-20:00		
23.	Urząd Miasta Krakowa ul. Wielicka 28a (pokój nr 15)	godz. 16:00-20:00		
24.	Urząd Miasta Krakowa Rynek Podgórski 1 (box nr 1)	godz. 16:00-20:00		
25.	Urząd Miasta Krakowa ul. Grunwaldzka 8 (pokój nr 3)	godz. 16:00-20:00		
26.	Zarząd Budynków Komunalnych ul. Czerwieńskiego 16 (pokój nr 32)	godz. 10:00-14:00		
27.		godz. 14:30-18:30		
28.	Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień Rynek Podgórski 4/2a	godz. 7:30-11:30		
29.		godz. 12:00-16:00		
30.	Urząd Miasta Krakowa ul. Dekerta 24 (pokój 12 parter, segment B)	pon. godz. 7:30-11:30		ME- DIACJE - dyżur wyspecja- lizowany
		wt. godz. 7:30-11:30		NPP
		śr. godz. 7:30-11:30		NPP

30. cd.	Urząd Miasta Krakowa ul. Dekerta 24 (pokój 12 parter, segment B)	czw. godz. 7:30-11:30	NPP
		pt. godz. 7:30-11:30	NPP
pon. godz. 11:30-15:30		NPP	
wt. godz. 11:30-15:30		NPP	
śr. godz. 11:30-15:30		ME- DIACJE – dyżur wyspecjalizowany	
czw. godz. 11:30-15:30		NPP	
pt. godz. 11:30-15:30		NPP	

7.3. Narodowy Fundusz Zdrowia

Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia

02-528 Warszawa, ul. Rakowiecka 26/30

e-mail: infolinia@nfz.gov.pl, www.nfz.gov.pl

Telefoniczna Informacja Pacjenta: **800 190 590**

Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie

- Adres do korespondencji (kancelaria MOW NFZ):
31-056 Kraków, ul. Józefa 21
e-mail: nfz@nfz-krakow.pl, www.nfz-krakow.pl
godziny pracy: poniedziałek – piątek w godz. 8:00–16:00,
- **Sala Obsługi Klientów:**
30-415 Kraków, ul. Wadowicka 8W,
czynne: poniedziałek: 8:00–17:00, wtorek, środa,
czwartek: 8:00–16:00, piątek: 8:00-15:00.

Sprawy, które można załatwić listownie:

- przesłanie wniosku o wydanie karty EKUZ i uzyskanie karty,
- złożenie skierowania na leczenie uzdrowiskowe,
- przekazanie dokumentów związanych ze zwrotem kosztów leczenia w UE/EFTA (dotyczy świadczeń o których mowa w art. 42b ustawy z dnia

27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – tzw. dyrektywa transgraniczna),

- przekazanie dokumentów związanych z uzyskaniem zgody na transport sanitarny w UE/EFTA do miejsca dalszego leczenia w kraju (o którym mowa w art. 42 i ust. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych),
- otrzymanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń i objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym,
- przesłanie do potwierdzenia refundacji lub anulowania niezrealizowanego, a potwierzonego, zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne,
- złożenie skargi do Działu Skarg i Wniosków.

Poczta elektroniczna można uzyskać tylko odpowiedzi na pytania i informacje ogólne – tzn. **niezawierające danych osobowych** oraz można zgłaszać uwagi i sugestie.

OBSŁUGA KLIENTÓW w Krakowie

Sala Obsługi Klientów – adres: 30-415 Kraków, ul. Wadowicka 8W

W Sali Obsługi Klientów można uzyskać pomoc w następujących sprawach:

- informacji ogólnej nt. systemu ochrony zdrowia, zasad i prawa korzystania ze świadczeń, funkcjonowania NFZ itp.,
- informacji sanatoryjnej (można złożyć skierowanie na leczenie uzdrowskowe),
- złożenia skargi w związku np. z odmową udzielenia świadczeń,
- Internetowego Konta Pacjenta,
- Profilu Zaufanego – potwierdzanie wniosku o Profil Zaufany ePUAP,
- potwierdzenia/anulowania zleceń na wyroby medyczne,
- wydawania kart EKUZ,
- wydawania i rejestrowania formularzy unijnych,
- profilaktyki i promocji zdrowia – doradca ds. profilaktyki,
- podpisania umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- obsługi aptek w zakresie umów na realizację recept,
- obsługi osób uprawnionych w zakresie dostępu do systemów informatycznych NFZ oraz przydzielania zakresów numerycznych dla recept papierowych (dotyczy lekarzy, felczerów, pielęgniarek, położnych, farmaceutów).

INTERNETOWA REZERWACJA wizyt w siedzibie przy ul. Wadowicka 8W – Dział Obsługi Klientów i Profilaktyki: <https://rejestracja.nfz-krakow.pl/>

System umożliwia również sprawdzenie aktualnych kolejek.

UDOGODNIENIA dla osób ze szczególnymi potrzebami:

Sala Obsługi Klientów **jest dostosowana** do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami (np. osób starszych, osób z małymi dziećmi itp.). W Sali Obsługi Klientów jest zainstalowana pętla indukcyjna, żeby ułatwić rozmowę osobom niedosłyszącym. Klienci mogą skorzystać z bezpłatnego parkingu (w tym miejsc dla osób z niepełnosprawnością).

Cicha godzina w Małopolskim Oddziale Wojewódzkim NFZ odbywa się w każdy wtorek w godz. 14:00–15:00. W tym czasie klientom zapewnione jest wyciszenie i spokój, ograniczenie bodźców wzrokowych i słuchowych, których nadmierne natężenie jest szczególnie uciążliwe dla osób w spektrum autyzmu. Światła są wygaszone lub przyciemnione, a telefony i komunikaty głosowe wyciszone. Rozmowy są prowadzone – zarówno przez pracowników, jak i klientów – w sposób cichy i niezakłócający spokoju.

Osoby ze szczególnymi potrzebami oraz ich opiekunowie mogą także skorzystać z wydłużonego, 30-minutowego czasu obsługi, w odizolowanym, wyciszonym pomieszczeniu. Taką wizytę w Małopolskim Oddziale Wojewódzkim NFZ można zarezerwować przez stronę internetową: <https://rejestracja.nfz-krakow.pl/>

E-DORADCA

W celu ułatwienia kontaktu klienta z pracownikami MOW NFZ można także skorzystać z **usług e-doradcy**. Usługa ta umożliwia bezpłatną konsultację z pracownikiem oddziału NFZ przez wideo-spotkanie, za pomocą ogólnodostępnej aplikacji Microsoft Teams.

Z e-doradcą można rozmawiać jedynie na tematy ogólne (nie są udzielane informacje zawierające dane osobowe):

- ubezpieczenie zdrowotne,
- prawo do świadczeń zdrowotnych,
- leczenie uzdrowiskowe,
- prawa pacjenta, skargi,
- zasady udzielenia świadczeń i uprawnienia szczególne (osoby ze szczególnymi uprawnieniami np. osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, krwiodawcy, kombatanci itp.),

- ubezpieczenie dobrowolne, wysokość składki,
- refundacja i realizacja zleceń na wyroby medyczne,
- zwrot kosztów leczenia,
- placówki medyczne i dostępne terminy leczenia,
- transport pacjenta,
- Profil Zaufany,
- Internetowe Konto Pacjenta,
- zasady wypełniania wniosków,
- profilaktyka i promocja zdrowia, portal <https://diety.nfz.gov.pl/local/diet/login.php>,
- zasady wypełniania i składania wniosków o EKUZ oraz certyfikatu zastępującego EKUZ,
- zasady leczenia na terytorium UE/EFTA,
- leczenie planowane.

Kontakt z e-doradcą jest możliwy w dni robocze od 8:00 do 16:00, po wcześniejszej rezerwacji wizyty.

Szczegóły rezerwacji rozmowy z e-doradcą:

- Kliknij w link <https://e-doradca.nfz.gov.pl/>
- Wybierz województwo.
- Wybierz dzień i godzinę spotkania.
- Wybierz temat spotkania.
- Podaj swój adres e-mail.
- Zaznacz odpowiednie zgody dotyczące przetwarzania danych osobowych oraz przetwarzania wizerunku w postaci obrazu i głosu.
- Po zarezerwowaniu spotkania otrzymasz potwierdzenie na adres e-mail wraz z linkiem do spotkania. Jeżeli zrobisz rezerwację po godzinie 16:00 – link do spotkania otrzymasz w kolejnym dniu roboczym.
- W wyznaczonym terminie kliknij w link, aby połączyć się z pracownikiem NFZ.

W celu przygotowania się do spotkania z e-doradcą NFZ należy:

- wybrać odpowiednie miejsce, które zapewni prywatność i ciszę podczas spotkania, z neutralnym tłem,
- przygotować komputer z kamerą i mikrofonem, laptop, tablet lub smartfon z dostępem do internetu.

Uwaga!

Nie należy udostępniać innym osobom zrzutów ekranu oraz nagrań ze spotkania. Podczas spotkania e-doradca nie będzie weryfikował tożsamości. Odpowie na pytanie ogólne, nie rozwiąże jednak indywidualnej sprawy dotyczącej np. statusu ubezpieczenia bądź braku dostępu do Internetowego Konta Pacjenta dziecka.

Czas spotkania z e-doradcą NFZ trwa 20 minut. Gdy spotkanie się przedłuży, pracownik NFZ może je zakończyć ze względu na kolejne zaplanowane spotkanie z klientem.

Po zarezerwowaniu wideo-spotkania zostanie wysłane potwierdzenie na adres e-mail wraz z linkiem do spotkania.

Warunki techniczne konieczne do wideo-spotkania podane są pod linkiem:

<https://www.nfz.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-centrali/skontaktuj-sie-z-e-doradca-nfz-nie-wychodzac-z-domu,8133.html>

WYBRANE KONTAKTY:

informacja o leczeniu uzdrowiskowym: infolinia: 800 190 590

e-mail: uzdrowiska@nfz-krakow.pl

W związku z ustawą o ochronie danych osobowych pracownicy NFZ nie udzielają telefonicznie ani mailowo informacji na temat konkretnego skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Szczegółową informację można uzyskać jedynie w formie odpowiedzi na zapytanie przesłane pisemnie pocztą lub elektronicznie poprzez e-PUAP, lub zgłaszając się osobiście z dokumentem tożsamości do Sali Obsługi Klienta NFZ przy ul. Wadowickiej 8W w Krakowie.

Dział Skarg i Wniosków: tel. 12 29 88 404

e-mail: kancelaria@nfz-krakow.pl

informacja o kartach EKUZ: tel. 12 29 88 330

e-mail: eu@nfz-krakow.pl

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego upoważnia do korzystania ze świadczeń zdrowotnych w zakresie niezbędnym w krajach UE/EFTA.

informacja w sprawie zwrotu kosztów leczenia w krajach UE/EFTA (dotyczy świadczeń o którym mowa w art. 42b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – tzw. dyrektywa transgraniczna): tel. 12 298 83 75, 12 298 83 29

e-mail: UErefundacja@nfz-krakow.pl

wyroby medyczne:

- organizacja zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne:
tel. 12 29 88 364, 12 29 88 365,
- rozliczanie zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne:
tel. 12 29 88 342, 12 29 88 347, 12 29 88 349, 12 29 88 369, 12 29 88 391,
- potwierdzanie/anulowanie zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne na terenie Krakowa – Kraków, ul. Wadowicka 8W.

Od 1 stycznia 2020 r. zmienił się sposób potwierdzania i weryfikacji zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne.

Uprawnienia pacjentów do refundacji wyrobów medycznych są weryfikowane i potwierdzane za pośrednictwem serwisów internetowych i usług informatycznych na etapie wypisywania zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne przez lekarza specjalistę (lub inną osobę uprawnioną do wystawienia zlecenia – np. pielęgniarkę, fizjoterapeutę). Tylko w sytuacjach wyjątkowych – braku dostępu do serwisów internetowych i usług informatycznych (np. wtedy gdy lekarz wypisze zlecenie poza systemem informatycznym – np. ręcznie), zlecenie można zweryfikować i potwierdzić prawo do świadczenia w dowolnie wybranym przez pacjenta oddziale wojewódzkim NFZ na terenie całej Polski, niezależnie od miejsca zamieszkania, w Krakowie przy ul. Wadowickiej 8 W. Zlecenie można potwierdzić osobiście lub przez inną osobę oraz listownie.

UPRAWNIENIA OSÓB ZE ZNACZNYM STOPNIEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Od 1 lipca 2018 roku osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, na mocy ustawy o szczególnych rozwiązaniach, mogą skorzystać poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych w poradniach specjalistycznych (ambulatoryjnej opiece specjalistycznej), w szpitalach, z usług farmaceutycznych w aptekach oraz ze świadczeń rehabilitacji leczniczej, zgodnie ze wskazaniami medycznymi. Mają także prawo do nielimitowanego zaopatrzenia w wyroby medyczne, każdorazowo na zlecenie osoby uprawnionej.

Świadczenia opieki zdrowotnej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności udzielane są poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonych w placówkach medycznych list oczekujących, co oznacza, że:

- placówka medyczna udziela świadczeń opieki zdrowotnej w dniu zgłoszenia,
- w przypadku, gdy udzielenie świadczenia nie jest możliwe w dniu zgłoszenia, poradnia wyznacza inny termin poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonej przez nią listy oczekujących,

- świadczenie z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej nie może być udzielone później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Uwaga! Konieczne jest przedstawienie dokumentu potwierdzającego uprawnienie, tj. orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Szczegółowe informacje w tej sprawie można znaleźć na stronie <https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/prawa-pacjenta/uprawnienia-szczegolne/>

INTERNETOWE KONTO PACJENTA

Internetowe Konto Pacjenta (IKP) to internetowa aplikacja, dzięki której w szybki i bezpieczny sposób można znaleźć informacje o swoich danych medycznych.

W IKP można znaleźć informacje o:

- miejscach, w których można się leczyć,
- receptach i skierowaniach wystawionych dla ubezpieczonych,
- wysokości kwot podlegających refundacji dla poszczególnych produktów leczniczych, wyrobów medycznych oraz świadczeniach, których udzielono w ramach NFZ,
- posiadanym prawie do świadczeń opieki zdrowotnej i podstawie tego prawa,
- składanych oświadczeniach o upoważnieniu osoby do dostępu do dokumentacji medycznej,
- wyrażeniu zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych,
- wystawionych zaświadczeniach lekarskich w razie choroby i macierzyństwa,
- wysokości płaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Korzystając z IKP można:

- uzyskać recepty niezbędne do kontynuacji leczenia bez konieczności wizyty u lekarza,
- otrzymać recepty od pielęgniarki lub położnej zarówno po osobistym badaniu, jak i po konsultacji telemedycznej, na odległość,
- upoważnić inną osobę do dostępu do danych medycznych lub informacji o stanie zdrowia

Już niedługo w łatwy sposób będzie można sprawdzić i pobrać pełną dokumentację medyczną.

Jak zalogować się do IKP?

- **Dla osób posiadających konto w Zintegrowanym Informatorze Pacjenta:**
 - należy wejść na stronę: <https://pacjent.gov.pl/internetowe-konto-pacjenta>,
 - wybrać „Zaloguj się kontem ZIP”,
 - wpisać dane, którymi osoba logowała się do ZIP.

Uwaga! Oddziały wojewódzkie NFZ nie zakładają już kont w ZIP.

- **Dla osób nieposiadających konta w ZIP:**

Sposób I

- należy założyć Profil Zaufany (jeżeli jeszcze osoba go nie posiada),
- zalogować się do IKP za pomocą Profilu Zaufanego

Sposób II (dla posiadaczy e-dowodu)

- należy zalogować się do IKP za pomocą e-dowodu

Oddziały wojewódzkie NFZ (OW NFZ) potwierdzają Profil Zaufany ePUAP, dając ubezpieczonemu możliwość dostępu do IKP.

Aktualne informacje nt. IKP znajdują się na stronie:

<https://pacjent.gov.pl/internetowe-konto-pacjenta>

INFORMATOR O TERMINACH LECZENIA

Informator o Terminach Leczenia to funkcjonalna i przyjazna wyszukiwarka, w której można sprawdzić, gdzie najszybciej można skorzystać świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych przez placówki mające umowę z NFZ. W bazie adresów i telefonów informatora znajduje się placówki medyczne, które udzielają świadczeń w ramach umowy z NFZ.

Informator **znajduje się na stronie:** <https://terminyleczenia.nfz.gov.pl/#>

Korzystając z wyszukiwarki **można sprawdzić** przede wszystkim:

- gdzie i kiedy najszybciej uzyskać pomoc lekarza,
- ile osób oczekuje aktualnie na leczenie w danej placówce,
- czy w szpitalu lub poradni znajdują się udogodnienia dla pacjentów takie jak: parking, podjazd dla wózków, winda czy specjalnie dostosowana łazienka dla osób niepełnosprawnych.

Można znaleźć tam również adresy, numery telefonów do poszczególnych poradni i szpitali oraz sprawdzić na mapie, gdzie znajduje się dany szpital czy poradnia.

Informacje o terminach leczenia są przekazywane do NFZ bezpośrednio przez pla-

cówki medyczne. Szpitale i poradnie są zobowiązane do przekazywania codziennie w dni robocze do oddziału wojewódzkiego NFZ informacji o prowadzonych listach osób oczekujących na leczenie. Jeżeli zdarzy się sytuacja, że termin podany przy umawianiu się na wizytę jest inny od terminu z informatora, można to zgłosić bezpośrednio poprzez stronę informatora w polu: zgłoś uwagę. Każde takie zgłoszenie będzie wyjaśnione z placówką medyczną.

POMOC MEDYCZNA DLA OBYWATELI UKRAINY

Zgodnie z ustawą z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku, mają prawo do korzystania ze świadczeń medycznych i refundacji leków na **analogicznych zasadach, jak ubezpieczeni w Polsce.**

Prawo do świadczeń w Polsce, jak dla osób ubezpieczonych obejmuje:

- obywateli Ukrainy, którzy przybyli z terytorium Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- nieposiadających obywatelstwa ukraińskiego małżonków obywateli Ukrainy, którzy przybyli z terytorium Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywateli Ukrainy z Kartą Polaka, którzy przybyli do Rzeczypospolitej Polskiej,
- członków najbliższej rodziny obywatela Ukrainy z Kartą Polaka, którzy przybyli do Rzeczypospolitej Polskiej - którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku,
- **którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku.**

Ww. osoby z Ukrainy mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, udzielonych w Polsce, na analogicznych zasadach i analogicznym zakresie, jak osoby ubezpieczone w Polsce, z wyjątkiem:

- leczenia uzdrowiskowego,
- rehabilitacji uzdrowiskowej,
- prawa do leczenia za granicą,
- zwrotu środków za leczenie za granicą na podstawie dyrektywy „transgranicznej”.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie:

<https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta-z-ukrainy/>

7.3.1. Teleplatforma Pierwszego Kontaktu – TPK

Teleplatforma Pierwszego Kontaktu (TPK) to bezpłatna ogólnopolska platforma uruchomiona przez Narodowy Fundusz Zdrowia, która ma na celu umożliwienie otrzymania niezbędnej pomocy medycznej przez telefon poza godzinami pracy Podstawowej Opieki Zdrowotnej: w nocy, w weekendy oraz święta. Z platformy mogą korzystać również osoby niesłyszące. Obecnie infolinia obsługiwana jest w języku polskim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

W celu uzyskania pomocy należy zadzwonić na TPK **tel. 800 137 200** lub wypełnić formularz dostępny na stronie: <https://dom.mz.gov.pl/nocna-swiateczna-opieka>

Teleplatforma Pierwszego Kontaktu (zarówno telefon jak i możliwość skorzystania z formularza) jest dostępna poza godzinami pracy Podstawowej Opieki Zdrowotnej, czyli:

- od poniedziałku do piątku w godzinach 18:00–8:00 następnego dnia;
- w soboty i niedziele oraz inne dni ustawowo wolne od pracy, w godzinach 8:00–8:00 następnego dnia.

W przypadku kontaktu telefonicznego w trakcie rozmowy z konsultantem zostanie przeprowadzony wstępny wywiad, podczas którego należy podać imię i nazwisko oraz numer PESEL. Następnie skontaktuje się z Państwem pielęgniarka i w razie potrzeby lekarz.

W przypadku wypełnienia formularza w ciągu trzech godzin od jego wypełnienia i przestania skontaktuje się z Państwem pielęgniarka i w razie potrzeby lekarz.

Z TPK można skorzystać w sytuacji:

- nagłego zachorowania, poza godzinami pracy POZ,
- nagłego pogorszenia stanu zdrowia, gdy nie ma objawów sugerujących stan bezpośredniego zagrożenia życia, a zastosowane środki lub leki dostępne bez recepty nie przyniosły spodziewanej poprawy,
- gdy zachodzi obawa, że oczekiwanie na otwarcie przychodni POZ może znacząco niekorzystnie wpłynąć na stan zdrowia pacjenta.

Kontaktując się z TPK, można otrzymać poradę:

- pielęgniarki/położnej,
- lekarską,
- w formie telekonsultacji.

W ramach TPK można uzyskać:

- poradę medyczną,
- e-receptę,
- e-skierowanie,
- e-zwolnienie.

7.3.2. Telefoniczna Informacja Pacjenta – TIP

TIP czyli Telefoniczna Informacja Pacjenta to wspólny numer telefonu Rzecznika Praw Pacjenta oraz Wojewódzkich Oddziałów Narodowego Funduszu Zdrowia.

800 190 590 to bezpłatny ogólnopolski numer infolinii, czynny 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu, na który mogą zadzwonić wszyscy którzy chcą uzyskać szybką, kompleksową i przejrzystą informację dotyczącą praw pacjenta oraz funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce.

Infolinia Rzecznika Praw Pacjenta informuje między innymi o:

- prawach jakie przysługują pacjentom, w tym przysługujących w konkretnej opisanej przez pacjenta sprawie,
- sposobach rozwiązania zgłaszanego problemu m.in. wskazuje praktyczne wskazówki i działania, które warto podjąć dochodząc swoich praw; instytucjach lub urzędach, do których można zgłosić skargę lub które w ramach swoich kompetencji mogą rozwiązać problem,
- pomagają rozwiązać wątpliwości odnośnie ewentualnego naruszenia praw pacjenta,
- zasadach korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej,
- szczególnych uprawnieniach do świadczeń opieki zdrowotnej,
- drogach dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia,
- tym jak złożyć sprzeciw wobec opinii albo orzeczenia lekarza,
- funkcjonowaniu wojewódzkich komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych,
- możliwościach zgłaszania działań niepożądanych leków.

Infolinie Narodowego Funduszu Zdrowia informują między innymi o:

- danych teleadresowych placówek medycznych i gabinetów mających umowę z NFZ,
- danych teleadresowych placówek NFZ,
- zasadach korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej,

- zasadach i miejscach udzielania pomocy medycznej w nocy, weekendy i święta,
- zasadach udzielania świadczeń i funkcjonowania systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- dokumentach potwierdzających prawo do świadczeń, systemu e-WUŚ, systemu ZIP, wysokości składek,
- zasadach uzyskania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego,
- zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia zdrowotnego w krajach Unii Europejskiej,
- zasadach korzystania i miejscach wykonywania świadczeń w ramach programów profilaktycznych finansowanych przez NFZ.

Więcej informacji o usługach medycznych znajduje się na stronie internetowej www.pacjent.gov.pl

7.4. Wypożyczalnia sprzętu ortopedycznego i pomocniczego

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy

31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5

tel. 12 430 07 58, 661 709 005

e-mail: biuro@fundacja-sm.org,

www.fundacja-sm.org

Godziny przyjmowania stron: od poniedziałku do czwartku w godz. 9:00–15:00; w piątek biuro Fundacji jest nieczynne.

- **Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego**
31-056 Kraków, ul. Józefa 5, tel. 12 421 57 85
Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 10:00–14:00.

Fundacja Pomoc Krakowskiemu Hospicjum

Wypożyczalnia sprzętu medycznego

31-927 Kraków, os. Centrum B bl. 6, tel. 12 644 65 50, 12 425 75 83

e-mail: wypożyczalnia@fundacja.krakow.pl,

www.fundacja.krakow.pl

Czynne: poniedziałek, środa i piątek w godz. 8:00–16:00, wtorek i czwartek w godz. 10:00–18:00.

Stowarzyszenie Filantropów im. Brora Hanssona w Krakowie

30-513 Kraków, ul. Smolki 9,
tel. 507 274 615 (z wyjątkiem dni świątecznych)
Czynne: czwartek w godz. 16:00–18:00
www.facebook.com/profile.php?id=100068460750895

Towarzystwo Solidarnej Pomocy

30-969 Kraków, ul. Ujastek 3, pawilon 0
tel. 12 644 09 68, 12 290 41 91, 501 669 765
e-mail: tsp_kr@onet.pl,
www.tspkrakow.pl
Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 9:00–14:00.

Spółdzielnia Socjalna Klika

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 3
(wjazd na teren stadionu Wawelu, nr budynku 96)
tel. 503 710 900
e-mail: info@wypozyczalnia-klika.pl,
www.wypozyczalnia-klika.pl
Biuro i punkt odbioru czynne: poniedziałek, środa, piątek w godz. 13:30–17:00;
wtorek, czwartek w godz. 10:30–14:00.

Wypożyczalnia Sprzętu Medycznego Dar Serca J.D.G.**Caritas Archidiecezji Krakowskiej**

30-427 Kraków, ul. Żywiecka 16
tel. 729 978 773 (tylko w godzinach otwarcia wypożyczalni)
e-mail: wypozyczalnia.krakow@caritas.pl,
<https://www.krakowcaritas.pl/jednostki.php/62>
Czynne: poniedziałek – czwartek w godz. 8:00–16:00.

STANMED24 Sklep Medyczny i Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego

Oddział Kraków
31-209 Kraków, ul. Fieldorfa-Niła 10, lokal 59 (obok Żabki)
tel. 535 493 573, 666 630 149
e-mail: krakow@stanmed24.pl,
www.stanmed24.pl
Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 9:00–17:00.

Wypożyczalnia Medyczna

32-086 Węgrzce, ul. Forteczna 12

tel. 692 769 360, 504 086 550 (telefony są odbierane w godz. 8:00–21:00)

e-mail: biuro@wypozyczalniamedyczna.pl,

www.wypozyczalniamedyczna.pl

Czynne: poniedziałek - środa w godz. 9:00–16:00, czwartek w godz. 9:00–17:00, piątek w godz. 9:00–15:00.

7.5. Biura ds. osób z niepełnosprawnościami krakowskich uczelni i pełnomocnicy rektorów ds. osób niepełnosprawnych

Uniwersytet Jagielloński

Dział ds. Osób Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 9a/410

tel. 12 663 43 40

e-mail: don@uj.edu.pl,

www.don.uj.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 7:30–17:00.

Dyżury dla studentów: poniedziałek, wtorek i czwartek w godz. 10:00–15:00, środa – dzień wewnętrzny, piątek w godz. 10:00–14:00.

Ireneusz Białek – Pełnomocnik Rektora UJ ds. Osób Niepełnosprawnych

tel. 12 663 43 40, e-mail: ireneusz.bialek@uj.edu.pl

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27, Pawilon D, Pokój 20

tel. 12 293 51 20, 695 608 630, 695 608 640 lub 881 921 211

(tylko SMS – telefon wyłącznie dla osób niesłyszących)

faks 12 293 51 19, e-mail: bon@uek.krakow.pl

<https://bon.uek.krakow.pl/> lub www.facebook.com/BONUEK

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 8:00–16:00, sobota (w niektóre soboty) 8:00–13:00.

Akademia Górniczo Hutnicza

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10 (Dom Studencki Alfa)

tel. 12 617 46 30

e-mail: bon@agh.edu.pl,

www.bon.agh.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 10:00–14:00.

Prof. Barbara Gąciarz – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

Uniwersytet Pedagogiczny

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 2/p.31A

tel. 12 662 66 70

e-mail: bon@up.krakow.pl,

www.bon.up.krakow.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek: 7:30–15:30.

Dr Małgorzata Trojańska – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

Politechnika Krakowska

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

31-155 Kraków, ul. Warszawska 24 (wejście od ul. Szlak,
pawilon przy budynku Wydziału Inżynierii i Technologii Chemicznej)

tel. 12 628 20 08

e-mail: bonpk@interia.pl,

<https://bon.pk.edu.pl/>

mgr inż. Jan Ortyl – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych PK

tel. 506 285 397, e-mail: ortylj@interia.pl

Uniwersytet Rolniczy

Pełnomocnik Rektora UR ds. Studentów Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 21, pokój 416

tel. 12 662 43 68, e-mail: rrpula@urk.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek 12:00–13:00, czwartek 14:00–15:00.

Dr hab. inż. Joanna Puła –

Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami

e-mail: joanna.pula@urk.edu.pl

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Biuro ds. Studentów Niepełnosprawnych

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga Grudzińskiego 1, bud. C, pok. 053

tel. 606 978 295, tel./faks 12 252 45 12

e-mail: bon@afm.edu.pl

www.ka.edu.pl/dla-studentow/biuro-ds-osob-niepelnosprawnych

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 8:00–16:00.

Mgr Katarzyna Wójcik-Pyrć – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych
tel./fax 12 252 45 12, e-mail: pelnomocnik@afm.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

31-069 Kraków, ul. Bernardyńska 3/57

tel. 12 889 85 80, 519 323 345

e-mail: bon@upjp2.edu.pl,

<https://bon.upjp2.edu.pl/>

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 7:00–16:00.

Dr Katarzyna Kutek-Sładek –

Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami

e-mail: katarzyna.kutek_sladek@upjp2.edu.pl

Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości

Pełnomocnik ds. Studentów Niepełnosprawnych

Kanclerz dr inż. Bohdan Makary

30-079 Kraków, al. Kijowska 14, I piętro pok. 117

tel. 12 635 68 35

<https://www.wszib.edu.pl/studenci/studenci-niepelnosprawni/>

7.6. Dostępność budynków Urzędu Miasta Krakowa dla osób z niepełnosprawnościami

Budynek Magistratu, plac Wszystkich Świętych 3-4 – platforma przyschodowa w klatce „F”, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

Wydział Geodezji, ul. Grunwaldzka 8 – podjazd i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, dostępny schodołaz, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

Wydział Skarbu Miasta, ul. Kasprowicza 29 – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej, winda bezpośrednio z podwórka.

Krakowskie Centrum Świadczeń, Wydział Edukacji, ul. Stachowicza 18 – podjazd dla niepełnosprawnych od dziedzińca wewnętrznego, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.

Wydział Mieszkalnictwa, Wydział ds. Jakości Powietrza, Rynek Podgórski 1 – podjazd, wideodomofon, szeroka winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych na parterze, **Rynek Podgórski 2** – budynek architektonicznie bardzo trudny, wiele ciągów schodowych.

Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Podatków i Opłat, Wydział ds. Przedsiębiorczości i Innowacji, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, ul. Wielicka 28A – podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Urząd Stanu Cywilnego, Wydział Kształtowania Środowiska, Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Podatków i Opłat, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, os. Zgody 2 – podjazd, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.

Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu, Biuro ds. Dzielnic, ul. Wielopole 17a – dostępny schodołaz, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Podatków i Opłat, Zarząd Infrastruktury Sportowej, Wydział Egzekucji Administracyjnej i Windykacji, Kancelaria Prezydenta, al. Powstania Warszawskiego 10 – dwa podjazdy, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.

Urząd Stanu Cywilnego, ul. Lubelska 27 i 29 – dostępny schodołaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Józefińska 14 – podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, os. Centrum C 10 – platforma przychodowa dla niepełnosprawnych, podjazd od strony portierni.

Wydział Kontroli Wewnętrznej i Ewidencji Mienia, Wydział Organizacji i Nadzoru, ul. Sarego 4 – schodołaz, WC przystosowane, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, ul. Dekerta 24 – winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.

Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu, ul. Wielopole 1 – jest winda, ale WC i wejście do budynku nieprzystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Wydział Architektury i Urbanistyki, Wydział Planowania Przestrzennego, ul. Mogińska 41 – winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, pętle indukcyjne.

Wydział Podatków i Opłat, ul. Nowohucka 1 – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, pętle indukcyjne.

Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, lokal ul. Bora-Komorowskiego 1 – dostępny.

Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, lokal ul. Kamieńskiego 1 – dostępny.

Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, I Wydział Spraw Administracyjnych, lokal ul. Stawowa 61 – dostępny.

Urząd Stanu Cywilnego, ul. Wadowicka 8W – dostępny.

7.7. Wykaz ogólnodostępnych toalet miejskich dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Lp.	Lokalizacja	Godziny otwarcia (miesiące)	Dni pracy
1.	ul. Kościuszki	9:00-17:00	codziennie
2.	plac Szczepański	8:00-20:00 (IV - X) 9:00-18:00 (XI - III)	codziennie
3.	ul. Straszewskiego	8:00-20:00 (IV - X) 9:00-18:00 (XI - III)	codziennie
4.	ul. Rakowicka	8:00-16:00	codziennie
5.	ul. Smocza	9:00-20:00 (IV - X) 9:00-17:00 (XI - III)	codziennie
6.	ul. Powiśle	9:00-20:00 (IV - X) 9:00-17:00 (XI - III)	codziennie
7.	ul. Prądnicka	9:00-17:00	pon. - piątek
8.	plac Bohaterów Getta	9:00-18:00 9:00-17:00	pon. - piątek sob. - niedz.
9.	rondo Czyżyńskie	8:00-17:00	pon. - piątek

10.	Rynek Podgórski	9:00–18:00 10:00–16:00	pon. – piątek sob. – niedz.
11.	Park Jordana I	10:00–19:00 (IV-X) 10:00–17:00 (XI-III)	codziennie
12.	Park Jordana II	10:00–19:00 (IV-X) 10:00–17:00 (XI-III)	codziennie
13.	ul. Warszawska (w przejściu podziemnym)	9:00–17:00	pon. – piątek
14.	Sukiennice – Rynek Główny	8:00–24:00	codziennie
15.	Błonia od al. 3 Maja	10:00–19:00 (IV-X) 10:00–17:00 (XI_III)	codziennie
16.	w przejściu pod ul. Konopnickiej	9:00–17:00	pon. – piątek
17.	na terminalu Czerwone Maki	8:00–18:00 9:00–16:00	pon. – piątek sob. – niedz.
18.	ul. Sienna	8:00–21:00	codziennie

Toalety wolnostojące o podwyższonym standardzie czynne całodobowo:

- ul. Sielska – 2 sztuki,
- ul. Na Błonie,
- ul. Żywiecka (boczna) / Park Solvay
- rondo Kocmyrzowskie,
- ul. Strzelców,
- ul. Daszyńskiego / Metalowców,
- ul. Chodowieckiego / Cichy Kącik,
- ul. Młodej Polski,
- Park Ratuszowy,
- Park Zaczarowanej Dorożki,
- ul. Starowiślna / Dietla,
- Bagry (od ul. Kaczej),
- ul. Focha,
- Park Lotników Polskich,
- ul. Bulwarowa,
- Rynek Dębnicki,

- Wadowicka / rondo Matecznego,
- rondo Maczka / ul. Andegaweńska,
- Park Jerzmanowskich,
- Park Czyżyny (os. AVIA),
- ul. Naczelną / Park nad Sudotem,
- rondo Mogiłskie.

7.8. Apteki ogólnodostępne działające w Krakowie w systemie całodobowym, w pełnym zakresie usług farmaceutycznych w 2022 roku

Lp.	Adres apteki	Telefon	Dni i godziny pracy apteki
1.	Apteka ul. Karmelicka 23 31-131 Kraków	12 631 19 80	Całodobowo 7 dni w tygodniu
2.	Apteka ul. Kalwaryjska 94 30-504 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
3.	Apteka ul. Kazimierza Wielkiego 117 30-074 Kraków	12 637 44 01	Całodobowo 7 dni w tygodniu
4.	Apteka ul. Kronikarza Galla 26 30-053 Kraków	12 636 73 65	Całodobowo 7 dni w tygodniu
5.	Apteka ul. Stojałowskiego 6 30-611 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
6.	Apteka os. Centrum A, bl. 4 31-923 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
7.	Apteka ul. Wolska 1 30-663 Kraków	12 657 13 16	Całodobowo 7 dni w tygodniu

8.	Apteka ul. Zelińska 3 31-227 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
9.	Apteka ul. Ujastek 3 31-752 Kraków	888 683 519	Całodobowo 7 dni w tygodniu

Informacja została sporządzona w oparciu o załącznik do Uchwały Nr LXXV/2093/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 grudnia 2021 roku w sprawie określenia rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2022 roku.

7.9. Przydatne strony www

„Bez barier” – Serwis poświęcony osobom niepełnosprawnym w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.krakow.pl/bezbarier

„NGO – organizacje pozarządowe” portal dla organizacji pozarządowych w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.ngo.krakow.pl

Portal Edukacyjny Miasta Krakowa: www.portaledukacyjny.krakow.pl

Portal Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji – głównym założeniem portalu jest udzielanie aktualnych informacji o wydarzeniach związanych z osobami niepełnosprawnymi, aktualnymi przepisami: www.integracja.org; www.niepelnosprawni.pl

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – zawiera informacje dotyczące Polityki państwa w zakresie pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych: www.mpips.gov.pl

Serwis w portalu organizacji pozarządowych prowadzony przez Stowarzyszenie Klon/Jawor: www.klon.org.pl

Ogólnopolska Baza Zakładów Pracy Chronionej: www.zpchr.pl

Internet dla niepełnosprawnych – w portalu znajduje się wiele ciekawych informacji przydatnych dla osób niepełnosprawnych. Znajdują się tutaj również wirtualne serwery lokalne: www.idn.org.pl

„Krakowski Informator o formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin”: <http://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/177390/karta>

7.10. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Miejskiej Kraków

**Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Małopolski Oddział Regionalny
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski**
ul. Lenartowicza 14, 31-138 Kraków
tel. 12 633 72 47, 12 630 15 45, e-mail: biuro@tpd.pl

Caritas Archidiecezji Krakowskiej
ul. Michała Ossowskiego 5, 30-656 Kraków
tel. 12 637 07 12, 12 638 07 08, e-mail: krakow@caritas.pl

**Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych,
Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”**
ul. Lubelska 21, 30-003 Kraków
tel. 12 423 12 31, fax: 12 422 96 38, e-mail: biuro@ognisko.org.pl

Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym
os. Centrum C, bl. 7, 31-930 Kraków
tel. 12 642 11 33, 12 425 97 53, e-mail: mbwtz@interia.pl

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji – Oddział Małopolski Biuro FAR
ul. Jana Pawła Woronicza 3, 31-409 Kraków
tel: 509 447 061, e-mail: biuro.malopolskie@far.org.pl

Fundacja „Artes”
ul Brzozowa 4/4a, 31-050 Kraków
tel. 12 292 60 20, 12 446 68 10, 601 571 919
e-mail: fundacja_artes@op.pl; biuroartes@gmail.com

Fundacja Bariera
ul. Belwederczyków 7/13, 31-242 Kraków
tel. 607 696 606, 12 292 81 11, e-mail: fundacjabariera@poczta.fm

Fundacja im. Brata Alberta
Radwanowice 1, 32-064 Rudawa
tel. 12 283 90 80, 12 283 87 59, fax 12 258 59 10
e-mail: zarzad@albert.krakow.pl

Fundacja dr Clown – Oddział Kraków

ul. Nad Potokiem 6/68; 30-830 Kraków

tel. 694 400 073, e-mail: justyna.mlynarczyk@drclown.pl**Fundacja Elektrowni Rybnik**

ul. Podmiejska 43, 44-207 Rybnik

tel. 32 421 03 00, 500 290 029, e-mail: sekretariat@fundacjaelektrownirybnik.pl**Fundacja Pełna Życia**

ul. Dunajewskiego 5/29, 31-133 Kraków

tel. 726 301 040, 698 281 366, e-mail: fundacja@pelna-zycia.pl**Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy**

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków

tel. 661 709 005, 12 430 07 58, e-mail: biuro@fundacja-sm.org**Fundacja Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca**

ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków

tel. 12 652 44 67, e-mail: biuro@fundacjadeca.org**Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimerera**

os. Słoneczne 15, 31-958 Kraków

tel. 12 410 54 20, 12 410 54 21, e-mail: fundacja@alzheimer-krakow.pl**MATIO Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę**

ul. Celna 6, 30-507 Kraków

tel. 12 292 31 80, e-mail: krakow@mukowiscydoza.pl**Fundacja Na Rzecz Dzieci z Chorobą Nowotworową „Wyspy Szczęśliwe”**

ul. Wielicka 265, 30-663 Kraków

tel. 12 333 92 20, e-mail: fundacja@wyspyszczesliwe.org.pl**Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących**

ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków

tel. 12 267 03 52, 501 749 143, fax 12 345 47 98, e-mail: niewidomi.org@onet.eu**Fundacja „Szkoła bez Barrier” na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze Sprzężonymi Niepełnosprawnościami**

ul. Dobczycka 20, 30-620 Kraków

ul. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków

tel. 503 033 585, 510 486 378, e-mail: biuro: fundacja@szkolabezbarier.org;szkolenia: kursy@szkolabezbarier.org

Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych, Galeria Stańczyk
ul. Królewska 94, 30-079 Kraków
tel. 12 636 85 84, e-mail: galeriastanczyk@vp.pl

Fundacja Urszuli Smok „Podaruj Życie”
Ośrodek Pomocy Osobom z Chorobami Krwi i Nowotworami
os. Albertyńskie 16/18, 31-852 Kraków
tel. 12 647 38 37, e-mail: fundacja@podarujzycie.org

Fundacja Wspólnota Nadziei
ul. Ogrodowa 17, Więckowice, 32-082 Bolechowice
tel. 12 378 43 58, 606 837 302, e-mail: biuro@farma.org.pl

Fundusz Pomocy Żołnierzom Armii Krajowej
im. płk W. Żakowskiego ps. „Zagraj”
Rynek Kleparski 4, 31-150 Kraków, tel. 12 422 01 42

Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział w Krakowie,
al. Grottgera 3, 30-035 Kraków
tel. 12 631 30 15, e-mail: biuro@kta.krakow.pl

Krakowska Fundacja „Hamlet”
ul. Józefa 1, 31-056 Kraków
tel. 600 994 127, 12 430 68 31, e-mail: hamlet@ceti.pl

Stowarzyszenie „Lajkonik”
ul. Podchorążych 3/96, 30-084 Kraków, tel. 695 182 810, 885 538 450,
e-mail: danutasanetra@interia.pl; ester@strusiowo.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Osób Dotkniętych Chorobą Parkinsona
im. Świętego Jana Pawła II Wielkiego
ul. Mikołajska 2, 31-027 Kraków
tel. 12 422 19 55, e-mail: ksodchp@parkinson.krakow.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom
z Upośledzeniem Umysłowym „Dajmy Szansę”
ul. Ujastek 3/123, 31-752 Kraków
tel. 12 680 61 40, 12 680 61 42, e-mail: dajmy.szanse.krakow@gmail.com

Krakowskie Towarzystwo „Amazonki”
ul. Garncarska 11, 31-115 Kraków
tel. 12 634 82 35, e-mail: amazonkikrakow@amazonki.krakow.pl

**Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów –
Zarząd Oddziału Okręgowego z siedzibą w Krakowie**

ul. Krowoderska 4, 31-142 Kraków
tel. 12 422 84 71, e-mail: emeryci.krakow@op.pl

Polski Związek Głuchych – Oddział Małopolski w Krakowie

ul. Św. Jana 18 (III piętro), 31-018 Kraków
tel. 12 422 39 94, fax 12 421 39 10, e-mail: oddzial@pzg.krakow.pl

Polski Związek Niewidomych – Okręg Małopolski

ul. Olszańska 5, 31-513 Kraków
tel. 12 262 53 59, tel./fax 12 262 53 14
e-mail: asystent.pzn.zom@gmail.com

Polskie Towarzystwo Stomijne POL-ILKO – Oddział Regionalny w Krakowie

siedziba: ul. Pomorska 1, 30-039 Kraków, Salon medyczny Life+
adres do korespondencji: ul. Stachiewicza 17/102, 31-303 Kraków,
tel. 502 338 436, e-mail: krakow@polilko.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Arkadia”

ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. 12 656 46 03, e-mail: arkadia.cracovia@gmail.com

Polskie Towarzystwo Zwalczania Chorób Alergicznych – Oddział w Krakowie

ul. Skawińska 8, 31-066 Kraków
tel. 12 430 52 66 wew. 314, tel/fax 12 431 23 45, e-mail: ptzca.okr@op.pl

Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a’Paulo

ul. Stradomska 4, 31-058 Kraków
tel. 12 422 88 77 wew. 318, e-mail: aicpolska@misjonarze.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Schorzeniami Neurologicznymi „Chmurka”

ul. Lucjana Rydla 7, 30-122 Kraków
tel. 607 658 809, fax 12 637 35 23,
e-mail: stowarzyszenie_chmurka@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Familia”

ul. Siewna 21D/17, 30-231 Kraków
tel. 12 415 64 12, e-mail: familia_krakow@interia.pl

Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Bądźcie z Nami”

ul. Piekarska 3, 31-067 Kraków
tel. 12 430 63 13, 12 637 33 94, 602 188 766, e-mail: spnslonko@poczta.fm

Fundacja Pomocy Poszkodowanym „Razem”

al. Beliny-Prażmowskiego 49A/2, 31-514 Kraków

tel. 12 418 90 00, e-mail: cymer@post.pl**Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci
Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”**

ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków

tel. 602 174 181, e-mail: biuro@nadzieja-krakow.org.pl**Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci
z Zespołem Downa „Tęcza” w Krakowie**

os. Wandy 23, 31-907 Kraków

tel. 503 131 288, e-mail: biuro@stowarzyszenietecza.org**Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Dom Nadziei”**

os. Zgody 4B, 31-949 Kraków

tel. 12 685 50 07, 694 742 977, e-mail: biuro@domnadziei.org**Ognisko TKKF „Przyjaciół Konika”**

Fort 49 1/4 Grębałów (wjazd z ul. Kocmyrzowskiej), 30-969 Kraków

Adres do korespondencji: 30-969 Kraków 28 skr. poczt. 87

tel. 12 645 46 16, 604 077 669, e-mail: przyjaciolkonika@onet.pl**Oddział Regionalny Olimpiady Specjalne Polska – Małopolskie**

ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków

tel. 601 993 443, 608 498 263, 608 382 732,

e-mail: mtlalka-dlugosz@wp.pl; niuie@wp.pl**Stowarzyszenie Dar Serca Dla Serc Wielu na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski**

ul. Praska 64, 30-322 Kraków

tel. 12 269 35 50, e-mail: biuro@darserca.krakow.pl**Stowarzyszenie „Wielkie Serce” na rzecz S.O.S-W. nr 1 w Krakowie**

ul. Szwedzka 42, 30-324 Kraków

tel. 12 266 01 40, 12 269 02 70, 601 240 901, 500 665 230,

e-mail: wielkieserce@wielkieserce.pl**Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”**

os. Tysiąclecia 86, 31-610 Kraków

tel. 12 647 51 31, 693 499 199, e-mail: spon@przystanekbetlejem.pl

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”

os. Szkolne 35, 31-978 Kraków

tel. 12 643 80 50, e-mail: gaudium@gaudiumetspes.pl**Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość”**

ul. Łanowa 41, 30-725 Kraków

tel. 12 650 56 00, e-mail: wspolnaradosc@op.pl**Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej**

pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków

tel./fax 12 422 50 67, e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu**Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”**

ul. Prof. Stefana Myczkowskiego 4, 30-198 Kraków

tel. 12 422 69 03, fax 12 312 51 40, e-mail: fundacja@mimowszystko.org**Oddział Krakowski PTTK im. ks. Karola Wojtyły - Koło nr 52 „Krzyszowiacy”**

ul. Zyblikiewicza 2b, 31-029 Kraków

tel. 12 422 20 94, 12 422 26 76, e-mail: biuro@krakowpttk.pl; bort@krakowpttk.pl**Taneczne Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej przy ZSOI nr 3**

ul. Strąkowa 3a, 30-410 Kraków

tel. 12 260 13 30, 12 260 13 31

Salezjański Ruch Troski o Młodzież „Saltrom”

ul. Różana 5, 30-305 Kraków

tel. 12 269 30 00, 12 269 31 10, fax 12 269 31 10 wew. 111,

e-mail: saltrom@saltrom.pl**Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”**

ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków

tel. 12 633 64 81, 12 416 53 05,

e-mail: sotola@poczta.onet.pl; klika.krakow@gmail.com**Krakowski Ośrodek Terapii**

ul. Helclów 23A, 31-148 Kraków

tel. 12 422 18 58, fax 12 426 12 05, e-mail: kot@mjo.krakow.pl**Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża**

ul. Studencka 19, 31-116 Kraków

tel. 12 422 91 15, e-mail: krakow@pck.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Rejonowy w Krakowie

al. Pokoju 4/72, 31-548 Kraków
tel. 12 633 02 85, 668 397 183,
e-mail: sekretariat@diabetyk.org.pl; psdkrakow@op.pl

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Krakowie

ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
tel. 12 341 50 36, 513 173 192, e-mail: krakow@ptsr.org.pl; cism@ptsr.org.pl

Krakowska Rada Niepełnosprawnych

os. Albertyńskie 16/3, 31-852 Kraków
tel. 669 888 810, e-mail: zofia.sowa@vp.pl

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Kazimierz”

ul. Józefa 5, 31-056 Kraków, tel. 508 792 111

Między Uszami – Krakowska Fundacja Rozwoju Edukacji**Niestyszących im. Marka Mazurka**

ul. Salwatorska 5/8, 30-109 Kraków
tel. 501 756 767, 888 987 527 fax 12 422 68 22, e-mail: kontakt@miedzzyuszami.pl

Stowarzyszenie Unicorn

ul. Śniadeckich 5, 31-531 Kraków
tel. 602 129 125, e-mail: unicorn@unicorn.org.pl

Centrum Psychoonkologii UNICORN

ul. Zielony Dół 4, 30-228 Kraków,
tel. 694 414 253, e-mail: unicorn@unicorn.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej

os. Wysokie 7 (budynek Szkoły Podstawowej Nr 104 – drugie piętro),
31-819 Kraków
tel. 12 642 27 90, 505 232 756, bezpłatna infolinia: 800 155 221,
e-mail: biuro@pstb.org

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Świętokrzyska 14, 30-015 Kraków
tel. 12 444 73 49, fax 12 350 63 04, e-mail: biuro@firr.org.pl

Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelakualnie
 ul. Ułanów 25, 31-450 Kraków
 tel. 12 417 38 48, e-mail: fundacja@bci.pl

Fundacja „Agape” Pomocy Osobom Niepełnosprawnym im. Hanny Chrzanowskiej
 ul. Nawojki 6/147, 30-072 Kraków
 tel. 783 232 206, e-mail: fundacjaagape@gmail.com; info@fundacjaagape.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Nowe Braterstwo
 ul. Józefa 1/1, 30-056 Kraków, tel. 12 430 68 31

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Braterstwo Serc
 31-115 Kraków, plac Sikorskiego 2/8, tel. 12 633 38 14

Małopolski Klub Rekreacji i Turystyki Konnej
 ul. Bolesława Prusa 6B/1A, 30-109 Kraków
 tel. 510 141 421, 510 141 422, e-mail: burzany@interia.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób Dializowanych
 ul. Wilczy Stok 12, 30-237 Kraków
 tel. 12 625 46 13, 605 448 693, e-mail: osod@osod.info

Stowarzyszenie Socjalne „Misja Lux Salutis Franciszka z Asyżu”
 ul. Vlastimila Hofmana 23, 30-210 Kraków
 tel. 515 366 982, 530 747 781, e-mail: luxsalutis2009@wp.pl

Fundacja Helpful Hand
 ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
 tel. 12 341 50 36, 513 173 192, e-mail: biuro@fundacijahh.org

**Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Równi Sobie”
 przy Zarządzie Wojewódzkim TPD**
 os. Oświecenia 35/3, 31-636 Kraków, tel. 12 648 81 93

Fundacja Rozwoju Gmin Polskich
 ul. Mazowiecka 104a/36 , 30-023 Kraków
 tel. 791 934 343, 600 446 561, e-mail: biuro.frgp@gmail.com

Alma Spei Hospicjum dla Dzieci
 ul. Dożynkowa 88a , 31-234 Kraków
 tel. 12 446 64 76, fax 12 446 65 94, e-mail: hospicjum@almaspei.pl
 zgłoszenie do hospicjum: tel. 666 722 753, e-mail: lekarz@almaspei.pl

Fundacja Bez Tajemnic

ul. Witosa 27/12, 30-612 Kraków
tel. 505 638 476, fax 12 444 75 53, e-mail: fundacja@beztajemnic.org

Fundacja Brak Barrier

ul. Mogilska 69 A, 31-545 Kraków
tel. 577 128 888, e-mail: kontakt@brakbarier.org

Fundacja Dostępny Świat

ul. Siemiradzkiego 19/1, 31-137 Kraków
tel. 601 701 107, 12 314 90 18, e-mail: kontakt@dostepnyswiat.pl

Fundacja Edukacji Empatii Rozwoju „FEER”

ul. Lipowa 3D, 30-702 Kraków
tel. 578 599 703, 662 594 011, e-mail: kontakt@feer.org.pl

Fundacja Geriatrics

ul. Sądowa 7/39, 31-542 Kraków
biuro: ul. Drożdżowa 2, 30-898 Kraków
tel. 798 921 638, e-mail: e.zytynskachwast@interia.pl

Fundacja im. Heleny i Tadeusza Augustyn

ul. Grochowska 24, 31-521 Kraków
tel. 603 359 864, e-mail: fundacjahita@gmail.com

Fundacja Inicjatyw Twórczych i Społeczno-Edukacyjnych KURDYBANEK

ul. Kalwaryjska 26/6, 30-504 Kraków
tel. 791 969 626, e-mail: kontakt@kurdybanek.com

Fundacja JMP Inspiracje w Edukacji

ul. Prof. W. M. Bartla 19E/25, 30-389 Kraków
tel. 660 416 242, e-mail: biuro@fundacjajmp.pl

Fundacja „Kto ukradł jutro?”

ul. Jakuba Majora 54/6, 31-422 Kraków
tel. 603 312 118, e-mail: ktoukradljutro@gmail.com

Fundacja Licytuje-Pomagam

ul. Dembowskiego 1, 32-020 Wieliczka
tel. 534 988 478, 500 000 658, e-mail: licytuje.pomagam@gmail.com

Fundacja Mam Marzenie

ul. Św. Krzyża 7, 31-028 Kraków

tel. 12 426 31 11, e-mail: fundacja@mammarzenie.org

Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych – Bona Fide

ul. Telimeny 9, 30-838 Kraków

tel. 12 654 18 92, 606 311 244, 518 355 533, e-mail: bonafide@onet.pl

Fundacja Nieskończone Możliwości

ul. Rydygiera 29 lok. 21, 30-695 Kraków

tel. 606 556 675, e-mail: n.mozliwosci@gmail.com

Fundacja Obraz w pigułce

ul. Obozowa 116/44, 30-383 Kraków

tel. 602 487 153, e-mail: kontakt@obrazwpigulce.pl

Fundacja Pro NGO

ul. Chałubińskiego 18, 30-698 Kraków

tel. 511 614 144, e-mail: biuro@pro-ngo.pl

Fundacja Promocji i Rozwoju Sportu Proland-Sport

os. Oświecenia 8/12, 31-635 Kraków

tel. 601 440 331, e-mail: prolandsport@gmail.com

Fundacja Psychopozytywni

ul. Królewska 47/46, 30-040 Kraków

tel. 661 248 244, e-mail: fundacja.psychopozytywni@gmail.com

Fundacja Quo Vadis

Rynek Podgórski 9, 30-518 Kraków

tel. 733 070 440, e-mail: fundacja@quovadis.malopolska.pl

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości i Walki z Bezrobociem im. św. Józefa

ul. Na Ogrody 5A, 32-087 Zielonki k/Krakowa

tel. 12 285 01 91, e-mail: fundacja.wieliczka@gmail.com

Fundacja Sustinae

ul. Szlak 65, 31-153 Kraków

tel. 692 954 213, 734 171 551, 695 130 060,

e-mail: kontakt@fundacjasustinae.org

Fundacja Wspomagająca Wychowanie – ARCHEZJA

ul. Łokietka 5, 32-043 Skąta

tel. 883 425 557, e-mail: biuro@archezja.com

Fundacja Wszyscy Obecni

ul. Dworcowa 3/29, 30-559 Kraków

tel. 533 422 791, e-mail: wszyscyobecni@gmail.com

Internationaler Bund Polska

ul. Daszyńskiego 22, 31-534 Kraków

tel. 12 686 53 80, e-mail: ib-polska-krakow@ib.de

Klub Żeglarski Horn Kraków

ul. Kozia 22, 30-733 Kraków

tel. 12 653 05 08, 726 467 675, e-mail: biuro@hornkrakow.pl

Krakowski Klub Szermierzy

ul. B. Czerwieńskiego 16, 31-319 Kraków

tel. 883 773 767, e-mail: kks@kks.krakow.pl

Krakowski Związek Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych

os. Tysiąclecia 42, 31-610 Kraków

tel. 515 337 555

Fundacja Poland Business Run

ul. Siemiradzkiego 17/2, 31-137 Kraków

tel. 504 458 979, e-mail: biuro@polandbusinessrun.pl

Krakowskie Forum Organizacji Społecznych

ul. Kapelanka 60 (parter, lok. 08), 30-347 Kraków

tel. 12 421 22 88, e-mail: biuro@krafos.pl

Międzynarodowa Fundacja Talentów Artystycznych

al. Ignacego Daszyńskiego 3, 31-537 Kraków

tel. 12 345 41 50, e-mail: info@arsveritas.org

Ogólnopolski Związek Inwalidów Narządu Ruchu

al. Daszyńskiego 22, 31-534 Kraków

tel. 12 422 80 63

Polskie Stowarzyszenie Osób z Niepełnosprawnościami

al. Słowackiego 48, 30-018 Kraków
tel. 12 419 80 00, e-mail: pson@pson.org.pl

Polskie Towarzystwo Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu

ul. Młodej Polski 7, 30-131 Kraków
tel. 793 003 743, e-mail: ptpws.projekt@gmail.com

Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział w Krakowie

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków
tel. 12 422 28 11, e-mail: tewuka@interia.pl

Stowarzyszenie Chorych na Boreliozę

ul. Rzemieśnicza 3, 62-002 Suchy Las
tel. 664 925 003, e-mail: stowarzyszenie.borelioza@gmail.com;
lymepoland@gmail.com

Stowarzyszenie Chorych na Reumatyzm

al. Focha 33, 30-119 Kraków
tel. 12 427 30 59

Fundacja Kropla Nadziei im. Ojca Leona Knabita

ul. Skotczanka 28, 30-398 Kraków
tel. 501 616 434, e-mail: fundacja@kroplanadziei.pl;
fundajakroplanadziei@gmail.com

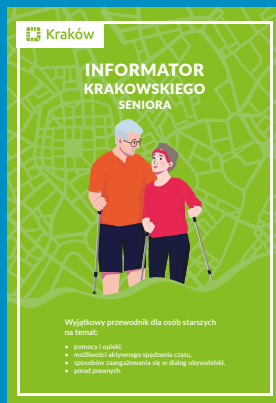
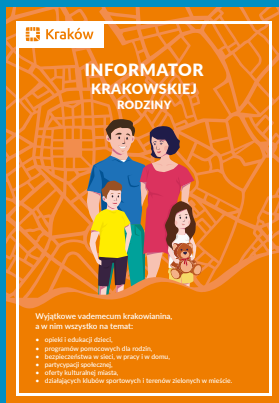

Urząd Miasta Krakowa

WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA

ul. Jana Dekerta 24
30-703 Kraków
tel. +48 12 616 51 19
sz.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl/bezbarrier

Przydatne dla Ciebie mogą okazać się także:

Publikacja została sfinansowana
ze środków Miasta Krakowa.

Patronat medialny:

